

Europeiska unionens officiella tidning

ISSN 1725-2504

C 234

fyrtiosjätte årgången

30 september 2003

Svensk utgåva

Meddelanden och upplysningar

Informationsnummer

Innehållsförteckning

Sida

I Meddelanden

.....

II Förberedande rättsakter

Ekonomiska och sociala kommittén

401:a plenarsession, 16 och 17 juli 2003

2003/C 234/01	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar om konsumentkrediter" (KOM(2002) 443 slutlig – 2002/0222 (COD))	1
2003/C 234/02	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om skydd för fotgängare och andra oskyddade trafikanter i händelse av kollision med ett motorfordon och om ändring av direktiv 70/156/EEG" (KOM(2003) 67 slutlig – 2003/0033 (COD))	10
2003/C 234/03	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – Biovetenskap och bioteknik: En strategi för Europa – lägesrapport och riktlinjer för framtiden" (KOM(2003) 96 slutlig)	13

Pris: 22,00 EUR

SV

(Fortsättning på nästa sida)

<u>Informationsnummer</u>	Innehåll (Fortsättning)	Sida
2003/C 234/04	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om passagerarhandtag på tvåhjuliga motorfordon" (KOM(2003) 145 slutlig – 2003/0058 (COD))	19
2003/C 234/05	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om stöd för tvåhjuliga motorfordon" (KOM(2003) 147 slutlig – 2003/0059 (COD))	20
2003/C 234/06	Yttrande från europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om förhandling om och genomförande av luftfartsavtal mellan medlemsstater och tredje länder" (KOM(2003) 94 slutlig – 2003/0044 (COD))	21
2003/C 234/07	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av rådets förordning (EG) nr 2236/95 om allmänna regler för gemenskapens finansiella stöd på området för transeuropeiska nät" (KOM(2003) 220 slutlig – 2003/0086 (COD))	23
2003/C 234/08	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om officiella foder- och livsmedelskontroller" (KOM(2003) 52 slutlig – 2003/0030 (COD))	25
2003/C 234/09	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet "Alleuropeiskt miljösamarbete efter Kievkonferensen 2003" (KOM(2003) 62 slutlig)	30
2003/C 234/10	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om gränsvärden för bekämpningsmedelsrester i produkter av vegetabiliskt och animaliskt ursprung (KOM(2003) 117 slutlig – 2003/0052 (COD))	33
2003/C 234/11	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Hälso- och sjukvård"	36
2003/C 234/12	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Andra lägesrapporten om den ekonomiska och sociala sammanhållningen" (KOM(2003) 34 slutlig) ...	45
2003/C 234/13	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets direktiv om ändring av direktiven 92/79/EEG och 92/80/EEG i syfte att bemyndiga Frankrike att förlänga tillämpningen av nedsatt punktskatt på tobaksprodukter som övergår till fri konsumtion på Korsika" (KOM(2003) 186 slutlig – 2003/0075 (CNS))	49

Informationsnummer	Innehåll (Fortsättning)	Sida
2003/C 234/14	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om en övervakningsmekanism för utsläpp av växthusgaser inom gemenskapen och genomförande av Kyotoprotokollet" (KOM(2003) 51 slutlig – 2003/0029 (COD))	51
2003/C 234/15	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Kommissionens meddelande till rådet, Europaparlamentet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: Strategin för den inre marknaden – Prioriteringar för 2003–2006" (KOM(2003) 238 slutlig)	55
2003/C 234/16	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Det civila samhällets roll i EU:s utvecklingspolitik"	61
2003/C 234/17	Yttrande från Regionkommittén om "Förbindelserna mellan EU och Kina"	66
2003/C 234/18	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – Industripolitiken i ett utvidgat Europa" (KOM(2002) 714 slutlig)	76
2003/C 234/19	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om fastställande av en allmän ram för finansiering av gemenskapens åtgärder till stöd för konsumentpolitiken under perioden 2004–2007" (KOM(2003) 44 slutlig – 2003/0020 (COD))	86
2003/C 234/20	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2002/96/EG om avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter" (KOM(2003) 219 slutlig – 2003/0084 (COD))	91
2003/C 234/21	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om den gemensamma organisationen av marknaden för råttobak" (KOM(2003) 243 slutlig – 2003/0096 (CNS))	93
2003/C 234/22	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om den gemensamma organisationen av marknaden för griskött" (KOM(2003) 297 slutlig – 2003/0104 (CNS))	94
2003/C 234/23	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förberedelser inför WTO:s 5:e ministerkonferens"	95

II

(Förberedande rättsakter)

EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

401:a PLENARSESSION, 16 OCH 17 JULI 2003

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar om konsumentkrediter"

(KOM(2002) 443 slutlig – 2002/0222 (COD))

(2003/C 234/01)

Den 8 oktober 2002 beslutade rådet att i enlighet med artikel 95 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 25 juni 2003. Föredragande var Jorge Pegado Liz.

Vid sin 401:a plenarsession den 16 och 17 juli 2003 (sammanträdet den 17 juli) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 91 röster för, en röst mot och en nedlagd röst.

INNEHÅLL

Kommissionen har tagit ett initiativ för att ändra direktivet om konsumentkrediter, vilket Europeiska ekonomiska och sociala kommittén uppskattar, trots att kommittén har väntat länge på initiativet. Kommissionens bedömning att det krävs en översyn i och med de förändringar som skett på området är riktig, och kommittén ställer sig bakom de mål kommissionen har ställt upp i förslaget. Kommittén anser emellertid att förslaget skulle behöva förändras på grundläggande punkter, och kan inte stödja det i dess nuvarande form. Förslaget måste ändras så att det

- blir förenligt men andra gemenskapsrättsakter inom näraliggande områden,
- innehåller en ingående analys av effekterna av de föreslagna åtgärderna, så att man täcker in samtliga områden och aspekter som berörs, i synnerhet effekterna för den inre marknaden för finansiella tjänster och hur konsumenternas förtroende påverkas,
- tar hänsyn till proportionalitetsprincipen och förhindrar att en fullständig harmonisering leder till ett försämrat

konsumentskydd, med tanke på att man för närvarande har en minimiklausul för att säkra konsumentskyddet.

Enligt de slutsatser EESK drar, måste man på flera punkter välja ett annat sätt angreppssätt än vad som presenteras i förslaget, för att uppnå målsättningarna. Det rör i synnerhet

- den rättsliga grunden för antagandet av direktivet,
- direktivets tillämpningsområde, såväl vad som skall omfattas som vad som inte skall omfattas,
- sättet att införa en fullständig harmonisering utan att garantera att konsumentskyddet säkras på en hög nivå,
- problemet med överskuldssättning, som man inte tar tillräcklig hänsyn till i förslaget eftersom man nöjer sig med en förteckning av olika informationsskyldigheter, som dessutom inte har rätt innehåll och inte är proportionerlig eftersom viktiga aspekter lämnas utan avseende,

- utformningen av de centrala databaserna, eftersom man inte anger hur de skall vara strukturerade, hur de skall användas och vilka garantier som skall gälla.

Därtill kommer en rad frågor av juridisk karaktär som man inte går till botten med i analysen.

1. Inledning: Syftet med direktivet

1.1. Det förslag till direktiv som kommissionen har förelagt Europaparlamentet och rådet, och som kommittén har uppmanats yttra sig över (enligt artikel 95 i fördraget) har lagts fram med anledning av att det krävs en översyn av direktiv 87/102/EEG av den 22 december 1986, som ändrats genom direktiv 90/68/EEG av den 22 februari 1990 och direktiv 98/7/EG av den 16 februari 1998.

1.1.1. Det har länge framförts synpunkter från såväl det civila samhället som från myndigheter i medlemsstater att direktivet från 1987⁽¹⁾ behöver ändras. Några av dessa synpunkter återspeglas i motiveringsdelen till förslaget, och andra finns med i rapporter och yttranden från EESK⁽²⁾.

(1) Bland annat i följande yttranden och rapporter:

- Informationsrapport från INT-sektionen om "Överskudsättning hos hushållen".
- Yttrande om "Överskudsättning hos hushållen", (EGT C 149, 21.6.2002).
- Yttrande om förslag till direktiv om ändring av direktiv 87/102/EEG (EGT C 337, 31.12.1988).
- Yttrande om grönboken "Finansiella tjänster: att tillgodose konsumenternas förväntningar", (EGT C 56, 24.2.1997).
- Yttrande om förslag till direktiv om vissa rättsliga aspekter på den elektroniska handeln på den inre marknaden (EGT C 169, 16.6.1999).
- Yttrande om rapport om tillämpningen av direktiv 90/88/EEG och om förslag till direktiv om ändring av direktiv 87/102/EEG (ändrat genom direktiv 90/88/EEG) (EGT C 30, 30.1.1997).
- Yttrande om förslag till direktiv om distansförsäljning av finansiella tjänster (EGT C 169, 16.6.1999).

(2) Behovet att ändra direktivet har bland annat påtalats i följande sammanhang:

- Hearing med experter från regeringarna den 4 juli 2001 och med konsumentorganisationer den 5 juli 2001, i Bryssel (Centre Borschette).
- Hearing arrangerad med stöd från EESK den 18 juli 2001 i Stockholm.
- Konferens anordnad med stöd från Consiglio Nazionale dei Consumatori e degli Utenti den 2 juli 2001 i Milano.
- Konferens om "Konsumentkrediter och harmonisering inom gemenskapen" anordnad av det belgiska ordförandeskapet den 13 och 14 november 2001 i Charleroi.

1.1.2. Kommissionen konstaterar bland annat att

- a) man måste låta nya typer av konsumentkrediter omfattas, som inte togs i beaktande i direktivet från 1987,
- b) man måste göra en justering av rättigheter respektive skyldigheter för konsumenter och kreditgivare,
- c) det finns tekniska svårigheter att komma in på andra marknader.

1.1.3. EESK gör å sin sida följande konstateranden:

- a) Konsumentkrediternas volymer har ökat.
- b) Överskudsättning är ett fenomen som har blivit allt mer omfattande.
- c) Det finns nationella skillnader när det gäller bestämmelser och tillvägagångssätt för tillämpningen av direktivet från 1987 (efter ändringar).
- d) Bestämmelserna i direktivet möjliggör inte effektiva jämförelser av den årliga effektiva räntan för konsumentkrediter.
- e) Det fastställs inte på gemenskapsnivå vad som skall betraktas som ockerränta och hur man skall motverka och förbjuda förekomst av ockerränta.
- f) Bestämmelserna i direktivet behöver bli förenliga med andra direktiv som antagits nyligen rörande gränsöverskridande betalningar (direktiv 97/5/EG av den 27 januari 1997), elektronisk handel (direktiv 2000/31/EG av den 8 juni 2000) och distansförsäljning av finansiella tjänster (direktiv 2002/65/EG av den 23 september 2002).

1.1.4. Det har riktats kritik, såväl från medlemsstater som från det civila samhället, över brister i det gemensamma regelsystemet för konsumentkrediter. Bland annat har följande skäl påpekats:

- a) Systemet leder till skillnader när det gäller konsumentskydd och orsakar ett svagt förtroende från konsumenterna för den inre marknaden för finansiella tjänster.
- b) Det ger konkurrensstörningar och har en destabiliserande effekt på den europeiska kreditmarknaden.
- c) De hindrar den inre marknaden för finansiella tjänster att fungera effektivt.

1.2. EESK håller därför med om förslagets målsättning som lyder "Målet är att skapa förutsättningar för utveckling av en öppnare och effektivare marknad som ger ett så gott konsumentskydd att den fria rörligheten för krediterbudanden kan fungera under bästa möjliga förutsättningar såväl för kreditgivarna som för de personer som efterfrågar tjänsterna."

Med tanke på konsumentkrediternas betydelse för den inre marknaden måste det införas olika uppförandekoder för marknadens aktörer som bygger på sunda, lojala metoder och tydlig information. Man måste också införa skyldigheter för samtliga marknadsaktörer och för konsumenterna att ge information som är korrekt och fullständig.

1.3. Förslagets grundläggande riktlinjer ligger således i linje med kommitténs uppfattning, och de går ut på att man skall

- a) ge en bättre definition av vilket tillämpningsområde direktivet har,
- b) minimera kreditgivarens risker,
- c) förbättra informationen till konsumenter och personer som ställer säkerheter,
- d) åstadkomma en rättvis ansvarsfördelning för de olika aktörer som medverkar vid kreditgivningen,
- e) fastställa gemensamma regler för skuldsanering.

1.4. Med utgångspunkt i de målsättningar och riktlinjer som nämns ovan har man i förslaget valt att bland annat införa nya principer i det befintliga regelsystemet, nämligen i korthet

- a) en ansats till en fullständig harmonisering för att konsumentskyddet skall bli starkare och regelsystemen mer lika i medlemsstaterna (artiklarna 1 och 30),
- b) tillämpningsområdet utvidgas till att omfatta personer som ställer säkerheter och kreditförmedlare (artiklarna 2d, 2f, 10, 23, 28 och 29),
- c) tillämpningsområdet utvidgas så att alla typer av konsumentkrediter och säkerheter för konsumentkrediter omfattas, såväl namnsäkerheter som realsäkerheter, och så att det även omfattar löften om ingående av avtal (kreditlöften) och kreditavtal för tillhandahållande av tjänster, dock ej hypotek för fastigheter (artiklarna 2b, 2e, 3 och 5),
- d) begreppet "ansvarsfull utlåning" införs (artikel 9) i syfte att få finansieringsinstitut att ta större ansvar i samband med att de bedömer konsumentens kapacitet att fullgöra sina åtaganden och genom att informera konsumenterna och personer som ställer säkerheter om bedömningen,
- e) det förbjuds uttryckligen att kreditavtal och avtal om ställande av säkerhet ingås utanför fasta affärslokaler (artikel 5),
- f) en ny beräkningsmetod för den effektiva räntan (artikel 12) som täcker den sammanlagda kreditkostnaden införs för att garantera tydlighet och jämförbarhet.

- g) betydelsen av information till konsumenterna betonas, vilket gäller både förhandsinformation och information i samband med avtalsteckning, så att bestämmelserna blir liknande de i direktiv 2000/31/EG av den 8 juni 2000 om elektronisk handel och direktiv 2002/65/EG av den 23 september 2002 om distansförsäljning av finansiella tjänster (artiklarna 6, 10 och 21).
- h) förbud att använda växlar och andra värdepapper för betalning av skulden såsom skuldebrev (växlar, löpande skuldebrev och checkar) (artikel 18),
- i) det införs en skyldighet att informera konsumenterna om olika möjligheter till kredit (artiklarna 6 och 3).
- j) ångerrätt i 14 dagar införs från och med den dag då ett exemplar av det ingångna kreditavtalet har lämnats till konsumenten (artikel 11),
- k) centrala databaser där betalningsanmärkningar registreras blir obligatoriska i varje medlemsstat samtidigt som kreditinstitut blir skyldiga att begära information från databaserna innan kreditavtal ingås (artikel 8),
- l) att om varu- eller tjänsteleverantören medverkar som kreditförmedlare ges kreditgivaren ett ansvar i händelse av att varor eller tjänster som köpts och finansierats genom kreditavtal inte levereras, att de endast delvis levereras eller att de inte är avtalsenliga (artikel 19),
- m) man definierar en rad avtalsvillkor som generellt oskäligen för konsumentkrediter (artikel 15), vilket EESK tidigare har rekommenderat ⁽¹⁾.

2. Allmänna kommentarer

2.1. Kommittén stöder de nya inslagen i regelsystemet för konsumentkrediter med hänvisning till de aspekter som nämns ovan, eftersom de innebär följande förbättringar:

2.1.1. En utveckling av de regelsystem som infördes genom direktiv 87/102/EEG (ändrat genom direktiv 90/88/EEG och direktiv 98/7/EG).

2.1.2. Betydande förbättringar av instrument och metoder för information till kreditgivare, konsumenter och personer som ställer säkerheter.

⁽¹⁾ Jfr. Jmf yttrandet om kommissionens meddelande om tillämpningen av rådets direktiv 93/13/EG av den 5 april 1993, (EGT C 116, 20.4.2001) och yttrandet om konsumenterna på försäkringsmarknaden (EGT C 95, 31.3.1998).

2.1.3. Direktivet skall omfatta olika typer av krediter som nyligen har blivit tillgängliga för konsumenterna, samtidigt som man i direktivet definierar dessa, vilket dock är ett område där det fortfarande finns utrymme för förbättringar.

2.1.4. Man har tydligt definierat viktiga begrepp, som "sammanlagd utlåningsränta", "kreditränta" och "belopp som skall betalas till kreditgivaren", även om konsumenterna kan ha svårt att hantera så många begrepp vilket inte leder till tydlighet och överskådlighet.

2.1.5. Man inför ett beräkningssätt för effektiv ränta vilket bidrar till tydlighet och jämförbarhet mellan produkter i olika medlemsstater.

2.1.6. Antalet undantag i det befintliga systemet begränsas.

2.1.7. Starkare betoning på kreditgivarens information till konsumenten och till personer som ställer säkerheter.

2.1.8. Man utesluter möjligheten att använda växlar, löpande skuldebrev och checker som säkerhet i kreditavtal.

2.2. Kommittén anser emellertid att kommissionen inte har utnyttjat möjligheten att verkligen uppnå målsättningarna och följa de grundläggande riktlinjerna, i och med att vissa viktiga aspekter inte beaktas tillräckligt. Man hade kunnat

2.2.1. beskriva mer ingående vilken karaktär och vilket funktionssätt databaserna över betalningsanmärkningar bör ha, för att med hjälp av enhetliga regler garantera konsumenternas rättigheter – rätt att ta del av uppgifter, att få rättelser införda, tydlig och individuell auktorisering, begränsad användning och spridning av uppgifter, osv,

2.2.2. införa en skyldighet att konsekvent i all kommersiell information om konsumentkrediter ange den effektiva räntan och andra viktiga uppgifter som visar vilken typ av kredit som ges,

2.2.3. göra någon slags typindelning av konsumentkreditavtal genom att standardisera den stora mängd kredittyper som tillhandahålls och genom att ta hänsyn till bland annat "system för direktdebitering" där man kopplar kreditgivningen till tecknande av någon typ av autogiro,

2.2.4. fastställa på gemenskapsnivå vilka kriterier som skall gälla för definitionen av gränser för maximal ränta och ockerränta, vilket bör göras med hjälp av enhetliga variabler, något som dock inte behöver ge identiska värden i absoluta tal.

Det rör sig om en fråga av stor betydelse som behöver utredas närmare. Man bör bland annat ta hänsyn till följande aspekter:

2.2.4.1. Ockerränta utgör en ränta som är onormalt hög med tanke på den lagligen fastställda räntan, principer om hederliga och sunda affärsmetoder samt principer om lag och ordning och om god sed, och den innebär att man utnyttjar låntagarens prekära situation.

2.2.4.2. Bestämmelser om ockerränta ingår i det regelverk som styr funktionen av marknaderna och betraktas därför av medlemsstaterna som betydelsefulla för lag och ordning. Dessa bestämmelser utgör en fråga av intresse även på gemenskapsnivå. Vid gränsöverskridande avtalsförbindelser följer kreditgivaren lagen om ockerränta i konsumentens bosättningsland. På grund av att bestämmelser om ockerränta ingår i de regelverk som rör lag och ordning kan medlemsstaternas lagar vara olika.

2.2.4.3. Som argument mot en harmonisering av bestämmelser om ockerränta kan man hävda att det räcker med att kreditgivarna lever upp till sin informationsskyldighet avseende räntan så att konsumenten har möjlighet att välja. De visar sig emellertid i praktiken att det är i situationer då konsumenten inte har någon reell valmöjlighet som ockerränta förekommer. Man hävdar vidare att bestämmelser om ockerränta skulle ge begränsningar på marknaden, eftersom de konsumenter som har störst behov av kredit skulle uteslutas. Man bör dock skydda de konsumenter som är i en svår situation från ohederliga marknadsaktörer.

2.2.4.4. Man bör tillägga att variationen i de räntenivåer som tillämpas har minskat efter införandet av den gemensamma valutan, vilket underlättar en harmonisering av lagstiftningen på området.

2.2.4.5. EESK anser alltså att man på gemenskapsnivå bör reglera marknaden på området, så att man förhindrar att konkurrensen störs eller begränsas. Det effektivaste sättet bör vara att sätta upp en maximinivå för räntan för olika typer av konsumentkrediter.

2.2.5. Slutligen vill vi erinra om hur viktigt det är att fastställa övergripande och särskilda villkor för svaga konsumenter, bland annat när det gäller tillgången på krediter.

2.3. Kommittén rekommenderar även att kommissionen skapar effektiva konsumentskyddsmekanismer när det gäller hypotek för fastigheter, som utgör över 70 % av de konsumentkrediter som beviljas.

2.4. På andra punkter kan EESK inte acceptera de lösningar som kommissionen har valt och de situationer som uppstår, eftersom de inte leder till att de ursprungliga målsättningarna uppnås.

Det gäller följande:

2.4.1. Den rättsliga grund som man hänvisar till för antagande av förslaget, artikel 95 i fördraget, syftar inte endast till att förverkliga den inre marknaden, och man borde därför snarare ha valt artikel 153 i fördraget, som både täcker förverkligandet av den inre marknaden och skyddet av konsumenternas ekonomiska intressen.

2.4.2. I stället försöker man genomföra en fullständig harmonisering, det vill säga en heltäckande och bindande harmonisering, utan att införa bestämmelser för ett så starkt konsumentskydd som möjligt. Man låter helt enkelt medlemsstaterna välja själva om de vill vidta åtgärder på viktiga områden, såsom:

- a) omvänd bevisbörda (artiklarna 30.1b och 33),
- b) om man i reklam skall vara tvungen att ange kreditränta, sammanlagd utlåningsränta och effektiva ränta (artikel 4),
- c) regelsystem för påföljder (artikel 31),
- d) innehållet i de centrala databaserna (artiklarna 8.4 och 30.1a),
- e) skyldigheten att överlämna ett exemplar av kreditavtalet till konsumenten för att kontraktet skall vara giltigt (artikel 10).

Detta bidrar till att skillnader mellan medlemsstaternas regelsystem uppstår, som leder till störningar på marknaden och ett ojämnt konsumentskydd.

2.4.3. Förslaget till direktiv grundar sig på uppfattningen att "konsumentskydd" är samma sak som "information till konsument", vilket är en uppfattning som EESK har opponerat sig emot vid upprepade tillfällen. Information är visserligen en viktig fråga, men information behöver också kompletteras med konsumentskydd och aktiva juridiska rättigheter för konsumenterna. Om man inte konkret inför sådana åtgärder kan inte konsumentskyddet garanteras på annat sätt än genom att man inför en minimiklausul och eventuellt även andra åtgärder inom ramen för direktivet.

2.4.4. Dessutom saknas det insatser för särskild rådgivning för personer som inte har grundläggande kunskaper om finansiella frågor eller som inte kan ta till sig skriftlig information.

2.4.5. Man har inte heller i tillräckligt hög grad hänvisat till frågan om överskultsättning⁽¹⁾, som om den typen av problem var helt skild från frågan om beviljande av konsumentkrediter och som om de kunde lösas genom enbart den informations-skyldighet som man avser att införa genom förslaget. Det faktum att kommissionen inte har avsikt att lägga fram några förslag om harmonisering av lagstiftning på området kommer att leda till större skillnader mellan de nationella regelsystemen, vilket är ett hinder vid förverkligandet av den inre marknaden. Skillnaderna kommer att bli ännu mer märkbara när unionens nya medlemsstater ansluter sig, eftersom överskultsättning är ett växande problem i anslutningsländerna.

2.4.6. Det är inte acceptabelt att man låter möjligheten att begära särskild ersättning vid förtidsbetalning av kreditbeloppet finnas kvar utan att man anger exakt hur ersättningen skall beräknas. Man låter medlemsstaterna själva avgöra vad som utgör en ersättning som är "objektiv och skälig och som har beräknats på grundval av aktuarieprinciper" (artikel 16), och som kan leda inte bara till stora skillnader i behandlingen av konsumenter, utan även till snedvridning av konkurrensen mellan olika länder på kreditmarknaden.

2.4.7. Angående de definitioner av begrepp som anges kan sägas generellt att det inte kan vara rimligt att begära att medlemsstaterna inför modeller som ger ett svagare konsumentskydd än vad man redan har i vissa medlemsstater, vilket exempelvis är fallet när det gäller konsumentens skyldighet att återbetala hela det erhållna beloppet med ränta om ångerrätten utnyttjas eller när det gäller avsteg från kravet att ange den effektiva räntan i reklam.

2.4.8. Förslaget innehåller några bestämmelser som syftar till att göra kreditförmedlare mer ansvarstagande i vissa situationer, men dessa bestämmelser täcker inte alla aspekter och är inte konsekventa.

2.4.8.1. EESK anser att bestämmelserna som rör kreditförmedlare har hög prioritet och att de bör genomföras på samma sätt som har skett när det gäller försäkringsförmedling⁽²⁾.

⁽¹⁾ Hänvisning till de yttranden som nämns i fotnot 1.

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/92/EG av den 9 december 2002 (EGT 9, 15.1.2003). Konitzer (EGT C 221, 7.8.2001).

2.4.8.2. Det finns många skäl till detta. För det första har kreditförmedlarna en viktig roll i förhållande till konsumenterna, som ett mellanled i relationen mellan kreditgivare och konsument. Dessutom varierar bestämmelserna för kreditförmedlare mellan medlemsstaterna i de regelsystem som tillämpas.

Det finns dessutom ingen enhetlig rättspraxis i de europeiska domstolarna när det gäller kreditförmedlarnas ansvar, särskilt i fråga om elektronisk handel och distansförsäljning.

2.4.9. När det gäller tillämpningsområdet är det inte acceptabelt att krediter som understiger vissa minimibelopp undantas från bestämmelserna enligt förslaget, eftersom det kan leda till att det beviljas krediter på små belopp till konsumenter för inköp av varor och tjänster av konsumtionskaraktär. Kraven i direktivet har inte lämpliga proportioner med tanke på de intressen det rör sig om.

2.4.9.1. Kommittén föreslår att man återinför principen i artikel 2.1 i det tidigare direktivet för att sätta en minimigräns för tillämpningen på 500 EUR.

2.4.10. När det gäller standardisering av avtal för vissa typer av konsumentkrediter, som leasingkontrakt, bibehålls bestämmelserna i direktivet. Det krävs dock ett upplägg som gör det möjligt att anpassa vissa effekter i det föreslagna regelsystemet till leasingkontraktens särskilda karaktär. Detta gäller ångerrätt, beräkning av den effektiva räntan, amorteringsplan, förtidsbetalning av kreditbeloppet och återtagande av varor vid avtalsbrott.

2.5. Det finns dessutom skäl att tvivla på att vissa bestämmelser i förslaget, så som de kan tolkas, verkligen är förenliga med regelsystem enligt andra direktiv, när det gäller skydd av personuppgifter, distansförsäljning, elektronisk handel, distansförsäljning av finansiella tjänster och oskäliga villkor. Dessa aspekter skulle behöva belysas genom en juridisk analys.

3. Särskilda kommentarer

3.1. Definitioner

3.1.1. Definition av kreditförmedlare (artikel 2 d)

Definitionen av kreditförmedlare i direktivets artikel 2 d bör formuleras på följande sätt:

”Kreditförmedlare: en fysisk eller juridisk person som för en kunds räkning mot betalning bedriver en stadigvarande

förmedlingsverksamhet som består i att presentera eller erbjuda kreditavtal, att utföra andra förberedande arbeten före avtalets ingående eller att ingå avtal.”

3.1.2. Definition av avtal om ställande av säkerhet (artikel 2 e)

I definitionen av avtal om ställande av säkerhet bör det framgå tydligt att sådana avtal kan ingå i själva kreditavtalet, vilket man inte har angett.

3.1.3. Definition av kreditutnyttjande (artikel 2 m)

Begreppet kreditutnyttjande skall hänvisa till den tidpunkt då konsumenten verkligen tar ut kreditbeloppen, och inte till den tidpunkt då kreditbeloppen ställs till konsumentens förfogande.

3.2. Tillämpningsområde (uteslutna avtal)

3.2.1. Stryk ”genom en engångsbetalning” i artikel 3 c.

3.2.2. Stryk artikel 3.2 d, eller förklara tydligt att villkoren i punkterna (i), (ii) och (iii) är kumulativa.

3.3. Information före det att avtal ingås

3.3.1. Reklam (artikel 4)

Man bör införa en skyldighet att ange den effektiva räntan och den sammanlagda utlåningsräntan i all slags kommersiell information om konsumentkrediter.

3.3.2. Man bör uttryckligen förbjuda att kreditavtal och avtal om ställande av säkerhet ingås utanför fasta affärslokaler (artikel 5).

Man bör ange att detta förbud endast gäller uppsökande verksamhet.

3.3.3. Förhandsinformation (artikel 6)

3.3.3.1. Man bör stryka undantaget i punkt 4, eller åtminstone ange innebörden av ”som bara medverkar subsidiärt som kreditförmedlare” vilket är en otydlig formulering som måste förklaras ordentligt.

3.3.3.2. (Ändringen påverkar inte den svenska språkversionen.) Ersätt "se necessario" i artikel 6 första och andra stycket i den portugisiska språkversionen med "se for caso disso".

3.3.3.3. Ersätt "dess fördelar och eventuella nackdelar" i artikel 6 andra stycket med "dess relevanta egenskaper och karaktäristik".

3.3.3.4. (Ändringen påverkar inte den svenska språkversionen.) Ersätt "eventualmente" i artikel 6.3 i den portugisiska språkversionen med "se for caso disso".

3.3.3.5. Ersätt "fördelarna och nackdelarna med den erbjuda produkten" med "produktens relevanta egenskaper och karaktäristik" (artikel 6.3).

3.4. Tillgång till uppgifter från den centrala databasen (artikel 8)

3.4.1. I direktivet bör det anges tydligt vilka konsekvenser det får, avseende kreditgivarens ansvarsskyldighet⁽¹⁾, att inte söka efter uppgifter i databasen eller att inte ta hänsyn till sådana uppgifter, så att man ser till att kravet på sökning blir effektivt.

3.4.2. Man måste också ta hänsyn till hur situationen ser ut när det gäller små kreditbelopp, så att man definierar det lägsta kreditbelopp som omfattas av skyldigheten att söka i databasen, om rekommendationen i punkt 2.4.9.1 om fastställande av en miniminivå inte accepteras.

3.4.3. Utöver skyldigheten att låta konsumenten ta del av uppgifter från databasen bör det också finnas en möjlighet för konsumenten att få rättelser införda och ett system för påföljder om skyldigheten inte fullgörs.

3.4.4. Om uppgifter som samlas in automatiskt förstörs omedelbart kan det vara svårt att fastställa kundens profil och ge rådgivning om lämpliga produkter.

3.4.4.1. EESK anser att man borde se till att dessa bestämmelser blir förenliga med Baselkonventionen där det anges en maximal tidsfrist för lagring av uppgifter som tillämpas i de fall då inte konsumenten begär att uppgifterna skall förstöras omedelbart.

3.5. Ansvarsfull utlåning (artikel 9)

3.5.1. Uttrycket "parte-se do princípio de" i den portugisiska språkversionen är svagt i juridiskt hänseende, och bör ersättas mot "presume-se" (=förutsätts) som ger omvänd bevisbörda. (Ändringen påverkar inte den svenska språkversionen.)

3.5.2. Lägg till ett nytt stycke med följande lydelse:

"Såväl konsumenten som den som ställer en säkerhet har sanningsenligt redogjort för sin ekonomiska situation."

3.6. Information som skall ges i kreditavtal och avtal om ställande av säkerhet (artikel 10)

3.6.1. Skyldigheten att överlämna ett exemplar av kreditavtalet till konsumenten för att kontraktet skall vara giltigt bör gälla.

3.7. Ångerrätt (artikel 11)

3.7.1. Ersätt "lämnats till konsumenten" i artikel 11.1 med "mottagits av konsumenten".

Tidsfristen bör löpa från det datum då mottagandet har bekräftats.

3.7.2. Stycke tre bör formuleras tydligare när det gäller återlämnande av varor, eftersom detta endast kan ske om avtalet gäller varor.

3.7.2.1. Kommittén accepterar bestämmelserna om att vissa finansieringsavtal inte omfattas av ångerrätt, men anser att man bör försäkra sig om att inte konsumenterna drar nytta av sådana bestämmelser i ohederligt syfte.

3.7.2.2. Möjligheten att behålla äganderätten för varor som finansierats till det att tidsfristen för ångerrätten har löpt ut, oberoende av om kunden har fått tillgång till varan, får effekter för regler som gäller överlåtelse av äganderätt eftersom avtalet har ömsesidigt bindande karaktär. Detta är olämpligt med tanke på att subsidiaritetsprincipen måste respekteras på området.

(1) Jfr Bernard Staubers "La consécration légale d'un devoir de diligence du donneur de crédit" i "La responsabilité du donneur de crédit aux particuliers" Observatoire du Crédit et de l'Endettement, oktober 1996, och "La prévention du surendettement du consommateur : la nouvelle approche de la LCC 2001" i "La nouvelle loi fédérale sur le crédit à la consommation" CEDIDAC, nr 51 Lausanne 2002.

Det hade varit lämpligare att låta möjligheten att utnyttja ångerrätten vara avhängig av om konsumenten kan uppvisa kvittens över betalning av varan, eller över återbetalning av krediten om varan överlämnats direkt till köparen av varan (konsumenten).

3.8. Återbetalning i förtid (artikel 16)

3.8.1. I förslaget bibehålls möjligheten att begära att konsumenten betalar en ersättning vid återbetalning i förtid, utan att man definierar ersättningen på det tydliga och objektiva sätt som krävs.

3.8.1.1. Den lösning som återstår är att avlägsna möjligheten att över huvud taget kräva sådan ersättning.

3.8.1.2. I annat fall bör möjligheten att kräva ersättning vid återbetalning i förtid behållas, men ersättningen skall anges i lånekontraktet och får endast motsvara kostnaden för upprättande och förvaltning av krediten, vilken skall fördelas på alla återbetalningarna, samt de risker som sammanhänger med låntagarens återfinansieringsränta och risken för att behöva nyinvestera kapital till en lägre ränta. Dessutom bör det endast krävas en mindre ersättning i de fall då det har slutits ett annat kreditavtal i syfte att återbetala den tidigare krediten.

3.9. Solidariskt ansvar (artikel 19)

3.9.1. Bestämmelserna bör kompletteras med bestämmelserna i artikel 11.2 i direktiv 87/102/EEG⁽¹⁾.

3.9.2. Ersätt "lämna ersättning till" i punkt 2 med "ersätta".

(1) "2) När

- a) konsumenten för att köpa en vara eller få en tjänst utförd ingår ett kreditavtal med en annan person än leverantören,
- b) kreditgivaren och leverantören av varan eller tjänsten har ett tidigare avtal enligt vilket kredit lämnas enbart av den kreditgivaren till den leverantörens kunder för förvärv av varor eller tjänster från den leverantören,
- c) den konsument som avses i a ovan får sin kredit enligt ett sådant tidigare avtal,
- d) varan eller tjänsten som omfattas av kreditavtalet inte levereras eller levereras endast till en del eller inte överensstämmer med leveransavtalet,
- e) konsumenten har sökt få rättelse gentemot leverantören men har misslyckats med att få den gottgörelse han är berättigad till, skall konsumenten ha rätt att göra påföljder gällande gentemot kreditgivaren. Medlemsstaterna skall avgöra i vilken omfattning och under vilka villkor denna rättighet skall kunna utövas"

3.10. Fullgörande av avtalet om ställande av säkerhet (artikel 23)

3.10.1. Det är nödvändigt att klargöra termen "actuar" i den spanska versionen, för att tydligt visa att det rör sig om ett anhängiggörande. Tidsfristen bör även förkortas till 30 dagar.

3.10.2. Det är inte heller motiverat att med stöd av artikel 23.3 begränsa säkerheten till det sammanlagda kreditbeloppet och alla andra utestående skulder i enlighet med kreditavtalet. Säkerheten måste kunna omfatta det sammanlagda belopp som konsumenten är skyldig på grund av att vederbörande inte uppfyllt låneavtalet (t.ex. även utmätningsskostnader).

3.11. Fullständig harmonisering (artikel 30)

3.11.1. Frågan om fullständig harmonisering och de villkor som EESK ställer för att stödja den principen har tagits upp tidigare.

3.11.2. Artikel 30b bör strykas, på samma sätt som man enligt punkt 3.13 ovan bör stryka artikel 33.

3.12. Påföljder (artikel 31)

3.12.1. Den grundläggande frågan avseende systemet för påföljder har i stort sett behandlats ovan.

3.12.2. Man bör ersätta

"Påföljderna skall vara effektiva, proportionerliga och avskräckande. De kan bland annat föreskriva att kreditgivaren skall gå miste om räntor och avgifter..."

med

"Påföljderna skall vara effektiva, proportionerliga och avskräckande och innebära att kreditgivaren går miste om räntor och avgifter".

3.13. Bevisbördan (artikel 33)

3.13.1. Ersätt formuleringen

"Medlemsstaterna får föreskriva att bevisbördan kan läggas på..."

med

"Medlemsstaterna skall föreskriva att bevisbördan läggs på..."

4. Slutsatser

4.1. Det finns en mängd förväntningar och krav som förslaget till direktiv måste leva upp till när det gäller konsumentskyddet. Det gäller främst en utvidgning av tillämpningsområdet för avtal med säkerhet och de nya former av krediter som har kommit på marknaden. Det gäller också att klargöra innebörden av vissa viktiga begrepp som används vid kreditgivning, vilket betraktas vara viktigt för att höja konsumenternas förtroende för den inre marknaden för finansiella tjänster.

4.2. Det är beklagligt att initiativet till en översyn inte föregåtts av en ingående utredning med en simulering av vilka effekter de föreslagna bestämmelserna skulle få för såväl utbud som efterfrågan på marknaden (transaktionernas volymer, belopp och typer av krediter).

4.3. Det är oacceptabelt att förslaget, i likhet med direktiv 87/102/EEG, har förverkligandet av den inre marknaden som främsta prioritet. Konsumentskyddet betonas endast i den utsträckning det inte stör den fria rörligheten för tillhandahållande av kredittjänster, och utgör därmed inte en separat målsättning utan endast ett instrument för förverkligandet av den inre marknaden.

4.3.1. Den rättsliga grunden för förslaget borde därför vara artikel 153 i fördraget.

4.4. Det finns visserligen också positiva inslag i förslaget som kan ha effekter för frågan om överskudsättning, såsom ansvarsfull utlåning, ångerrätt, skyldigheterna att ge rådgivning och att lämna en amorteringsplan, och prövning utanför domstol.

4.5. Det hade emellertid varit önskvärt att man hade utnyttjat tillfället att gå längre, genom att skapa instrument för att hantera problemen med tydliga fall av överskudsättning.

4.6. Förslaget innebär att viktiga kredittyper fortfarande inte omfattas, ångerrätt inte regleras, olika kontraktstyper inte definieras och kreditförmedlarna fortfarande inte görs ansvariga.

4.7. Förslaget innehåller försämringar jämfört med det tidigare direktivet på vissa punkter, i och med att man tar bort skyldigheten att alltid ange den effektiva räntan i reklam vilket innebär att konsumenterna inte kan jämföra kreditkostnader innan förhandlingar om kredit inleds. Det regelsystem som föreslås ger dessutom ett sämre konsumentskydd än vad som finns i vissa medlemsstater.

4.8. EESK kan inte acceptera att man använder kreditgivarens informationsskyldighet för att befria denne från ansvar gentemot konsumenten, och betonar att informationsskyldighet inte utesluter konsumentskydd.

4.9. EESK anser att tillämpningen av det föreslagna regelsystemet på inre marknaden bör kompletteras med utbildningsinsatser för kreditförmedlare men också generellt för olika marknadsaktörer och för konsumenter. För personer från miljöer med låg kunskapstradition är det avgörande att man inför rådgivning och att man redan i grundskolan förmedlar kunskaper om hur konsumentkrediter fungerar, vilka konsekvenserna är för konsumenten, och hur en hushållsbudget påverkas av konsumentkrediter.

4.10. EESK rekommenderar dessutom att den konsekvensanalys som beskrivs i punkt 4.2 skall omfatta anslutningsländerna. Den bör utföras av kommissionen och föreläggas EESK och Europaparlamentet, och den bör omfatta följande aspekter:

- Det föreslagna regelsystemets ekonomiska effekter för banksektorn, handeln och industrin,
- Effekterna för konsumenter, särskilt för de svagaste grupperna,
- En studie av förslagets effekter för utvecklingen av gränsöverskridande handel.

4.11. Den fullständiga harmoniseringen kan EESK endast stödja om man garanterar ett så starkt konsumentskydd som möjligt och att de reella garantierna för konsumenterna inte minskar som i förslaget.

4.12. EESK föreslår således att man bibehåller en minimiklausul och inför en tydlig angivelse av på vilka områden medlemsstaterna kan införa ett stärkt konsumentskydd på konsumentkreditområdet.

4.13. EESK rekommenderar sammanfattningsvis att rådet och medlemsstaterna inte antar förslaget till direktiv i dess nuvarande form. Kommissionen bör först reagera på EESK:s synpunkter och utreda om det föreslagna regelsystemet är förenligt med gemenskapsbestämmelser inom andra närlig-

gande områden. Kommissionen bör i samband med detta analysera effekterna av de åtgärder som föreslås, där samtliga aspekter av frågan berörs, och särskilt effekterna för förverkli-

gandet av den inre marknaden för finansiella tjänster och för stärkandet av konsumentskyddet vid gränsöverskridande avtalsförbindelser.

Bryssel den 17 juli 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om skydd för fotgängare och andra oskyddade trafikanter i händelse av kollision med ett motorfordon och om ändring av direktiv 70/156/EEG"

(KOM(2003) 67 slutlig – 2003/0033 (COD))

(2003/C 234/02)

Den 7 mars 2003 beslutade rådet att i enlighet med artikel 95 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som ansvarat för det förberedande arbetet, antog sitt yttrande den 25 juni 2003. Föredragande var Philippe Levaux.

Vid sin 401:a plenarsession den 16–17 juli 2003 (sammanträdet den 16 juli) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 109 röster för och 4 röster emot.

1. Inledning

1.1. Förslagets målsättning

1.1.1. Målet med detta förslag är att minska antalet döda och skadade i olyckor där fotgängare och cyklister är inblandade genom att förändra fordonsfronterna på personbilar och lätta lastbilar med en maximivikt på 2,5 ton.

1.1.2. Behovet av ett direktiv förklaras av det stora antalet olyckor – 8 000 fotgängare och cyklister omkommer och ytterligare 300 000 skadas varje år i trafikolyckor i EU – och av att de harmoniserade tekniska kraven för typgodkännande av motorfordon i direktiv 70/156/EEG bör ändras.

1.1.3. Kommissionen förde under 2001 förhandlingar med de organisationer som representerar bilindustrin i Europa (inklusive amerikanska fordon som säljs i gemenskapen), Japan och Korea (ACEA, JAMA och KAMA) om ett åtagande från industrins sida att införa åtgärder för att öka skyddet för fotgängare. Detta åtagande ledde till ett meddelande till rådet och Europaparlamentet den 11 juli 2001. Mot bakgrund av de synpunkter som framfördes föreslog kommissionen att antingen anta industrins åtagande och utarbeta en rekommendation, eller att lägga fram ett förslag till direktiv på grundval av innehållet i detta åtagande. Slutligen valdes sistnämnda alternativ.

1.1.4. I förslaget till direktiv upprättas en formell ram för de relevanta delarna av industrins åtaganden och därmed säkerställs rättssäkerheten avseende genomförandet. Dessa nya krav kommer dessutom att ingå i EG-typgodkännandesystemet, och medlemsstaterna kommer följaktligen att delta i tillämpningen av de rättsliga bestämmelserna.

1.2. Förslagets innehåll

1.2.1. De flesta olyckor inträffar i stadsområden, och man påpekar att det i hastigheter under cirka 40 km/h finns goda möjligheter att kraftigt minska skadorna vid kollisioner genom att förbättra fordonens frontstruktur.

1.2.2. Bestämmelserna i förslaget grundar sig på det arbete som utförts av arbetsgrupp 17 inom den europeiska kommittén för ökad fordonssäkerhet och av Gemensamma forskningscentret inom Europeiska kommissionen.

1.2.3. Motorfordonen (personbilar och lätta lastbilar) måste klara ett antal prov för att uppfylla de föreslagna gränsvärdena:

— Från och med den 1 oktober 2005 måste nya typer av fordon klara två prov (skydd mot huvudskador och benskadorna).

— Från och med den 1 september 2010 krävs fyra striktare prov för nya typer av fordon.

— Inom fem år måste alla nya fordon uppfylla testkraven.

1.2.4. Man inser att det endast skulle ge ett begränsat värde om man tillämpade de krav som ställs på personbilar och lätta lastbilar också på tunga fordon (lastbilar och bussar). Dessa omfattas därför inte av direktivet.

1.2.5. Kommissionen betonar att även om utformningen av fordon kommer att behöva förändras avsevärt för att de tekniska bestämmelserna skall uppfyllas, innebär ändå den övergångstid som ges samt det faktum att bestämmelserna införs i två etapper att ändringarna kan infogas i utvecklingen av nya fordon och att inga dyra ändringar av fordon som redan är i produktion behöver göras.

1.2.6. Med hänsyn till den snabba tekniska utvecklingen på detta område anger kommissionen i förslaget att det kan utvecklas alternativa åtgärder till de krav som läggs fast. Senast den 1 juli 2004 kommer det därför att göras en genomförbarhetsbedömning av de föreslagna tekniska bestämmelserna och kommissionen kommer att överväga en ändring av direktivet.

1.2.7. I motiveringen erinrar kommissionen slutligen om att bilindustrin har åtagit sig att införa aktiva och passiva säkerhetsåtgärder för att förbättra skyddet för fotgängare:

— Från och med den 1 juli 2004 kommer alla nya fordon att utrustas med låsningsfria bromsar (ABS) som för närvarande håller på att införas och är föremål för en särskild uppföljning.

— Från och med den 1 oktober 2003 skall alla nya motorfordon förses med varselljus. Kommissionen har beslutat att inte rekommendera att industrin inför dessa innan detta harmoniseras på gemenskapsnivå.

— En studie av nya typer av viltfångare på nya fordon kommer att utföras och man skall snabbt upphöra med försäljningen av viltfångare med stel konstruktion. Kommissionen har för avsikt att lägga fram ett direktivförslag som omfattar ett provförfarande för alla viltfångare och liknande utrustning på marknaden.

— Informations- och kommunikationsteknikkomponenter (IKT) skall successivt införas.

2. Allmänna kommentarer

2.1. EESK stöder kommissionens tillvägagångssätt. Alla tänkbara åtgärder bör vidtas för att minska konsekvenserna av trafikolyckor där fotgängare och cyklister är inblandade. Kommittén uppskattar att man i bilagan till direktivet har bifogat en konsekvensanalys som gör det möjligt att bättre mäta den föreslagna textens effekter i framtiden. EESK vill däremot påpeka att fotgängare och cyklister bör skyddas mot trafikolyckor inom ramen för en övergripande strategi. Naturligtvis måste man vidta nödvändiga åtgärder för att minska följderna av en kollision med ett motorfordon, men orsakerna till kollisionen bör också undanröjas.

2.2. Tre områden för att förebygga kollisioner mellan fotgängare, cyklister och fordon bör ständigt poängteras och vidareutvecklas:

2.2.1. Trafikanterna bör ta större ansvar. Det bör betonas att fotgängare, cyklister och bilister mycket ofta förorsakar olyckor på grund av oförsiktighet. Bilisterna är inte alltid ensamma om att förorsaka olyckor och därför bör man främja ansvarstagandet hos övriga trafikanter.

2.2.2. Kontinuerliga utbildnings- och upplysningsinsatser redan i grundskolan, och fortlöpande informationskampanjer för att uppnå ökad respekt för trafikreglerna och främja ett korrekt beteende hos trafikanterna.

2.2.3. Fysisk åtskillnad av olika kategorier av trafikanter. Detta är säkert det mest effektiva sättet att förebygga samman-

stötningar mellan fotgängare, cyklister och bilister. Av denna anledning bör man sätta igång studier som främjar en stadsplanering där man tar större hänsyn till denna samexistens än tidigare. Arbeten som krävs för att inrätta skyddade övergångsställen, gångbroar, cykelvägar, särskilda körbanor för olika trafikslag, anpassad belysning och skyltning osv. bör få offentligt ekonomiskt stöd. Förutom att en sådan stadsplanering medverkar till att minska antalet olyckor, bidrar den också till en stadsmiljö som är bättre anpassad till enskilda situationer, exempelvis till de funktionshindrades situation, och som medverkar till att ge stadsbefolkningen högre livskvalitet.

2.3. EESK har klart för sig att direktivförslagets målsättning är av teknisk karaktär och att det närmare bestämt handlar om "utformningen av frontdelarna på motorfordon". Vi uppskattar metoden som innebär att problem löses från fall till fall, men vi anser att man bör hänvisa såväl till de särskilda målsättningarna som till den övergripande strategin för att aktörerna skall få ett bättre grepp om de nya åtgärderna. Kommittén uppmanar kommissionen att i direktivets motivering erinra om att det ingår i en övergripande politik vars tre främsta beståndsdelar återges i artikel 2.2 ovan.

2.4. Förslaget till direktiv innebär en ändring av direktiv 70/156/EEG av den 6 februari 1970 om EG-typgodkännande av ett fordon. Under förloppet av 33 år har detta direktiv korrigerats, ändrats och kompletterats ett trettiofem gånger, vilket tyder på att rådet ser till att ta hänsyn till nya fakta som kan göra bestämmelserna effektivare. Med hänsyn till direktivets tillkomst och det stora antalet ändringar, förordar EESK att kommissionen går igenom det i dess helhet, omarbetar det och eventuellt uppdaterar det i form av ett nytt direktiv. Det skulle vara ett lämpligt tillfälle att ånyo se över innehållet i den övergripande förebyggande politiken med avseende på fotgängare, cyklister, motorcykelförare (som överraskande nog inte omfattas av direktivet) och bilister. Samtidigt kunde de statistiska uppgifterna och indikatorerna avseende orsakerna till och konsekvenserna av olyckor kompletteras så att det äntligen blir möjligt att klart fastställa orsakerna till trafikolyckorna och vem som bär ansvaret.

2.5 I direktivförslagets inledning fastställs följande i punkt 3:

"I detta direktiv anges prov och gränsvärden som grundar sig på dessa rekommendationer."

EESK föreslår att punkten skall kompletteras med följande:

"De utgör direktivets slutliga målsättning ifall det senast den 1 juli 2004 inte har utarbetats några nya alternativa åtgärder med samma effekt."

3. Särskilda kommentarer

3.1. Direktivförslaget har utarbetats i samarbete med bilindustrin, särskilt ACEA, och innehåller i stort sett de åtaganden som kommissionen lade fram i sitt meddelande av den 11 juli 2001.

3.2. Bilindustrin har redan börjat att tillämpa direktivets föreskrifter och vill att man snabbt skall anta direktivet, eftersom det ger dem rättslig säkerhet. Kommittén stöder denna begäran eftersom förseningar riskerar att påverka redan företagna investeringar och respekten för tidsgränsen för de olika faserna (juli 2004, september 2010 osv.).

3.3. EESK stöder likaledes förslaget att kommissionen och fordonstillverkarna skall samarbeta och att kommissionen i enlighet med artikel 5.1 på grundval av relevant information och oberoende undersökningar skall övervaka de framsteg som industrin gör på området fotgängarskydd. Vi stöder vidare principen att det skall utföras genomförbarhetsbedömningar i juli 2004 som skall ge en uppsättning nya alternativa åtgärder som har en skyddsverkan som antas vara minst likvärdig den i rekommendationerna från den europeiska kommittén för ökad fordonssäkerhet (European Enhanced Vehicle safety Committee, EEVC).

3.4. Kommittén kan konstatera att dessa bedömningar redan har inletts till följd av att de föreslagna åtgärderna redan har börjat genomföras. Vi anser därför att direktivet bör antas så snart som möjligt för att de sedan länge fastställda tidsgränserna skall kunna hållas.

3.5. Avslutningsvis undrar kommittén vad som kommer att hända med de gamla fordon som inte omfattas av direktivet och som fortfarande kommer att vara i bruk efter 2015. Kommittén uppmanar kommissionen att föreslå bestämmelser om återkallande eller anpassningar som skall gälla från år 2010 och fem år framåt i tiden för att undvika att det under flera år finns både godkända fordon och fordon som inte uppfyller kraven på vägarna. För de nya medlemsstaterna bör det införas en övergångsperiod som borde upphöra att gälla år 2020.

4. Slutsatser

4.1. EESK stöder direktivet och hoppas att det kommer att antas utan dröjsmål. Vi anser att det kan bidra till att minska konsekvenserna av olyckor där fotgängare och cyklister blir påkörda av motorfordon (personbilar och lätta lastbilar) med en maxivikt på 2,5 ton.

4.2. Vi kan konstatera att innehållet i direktivförslaget är resultatet av ett omfattande förberedande samarbete med biltillverkarna. För att öka säkerheten för användarna började de redan 2001 utarbeta och tillämpa vissa av de åtaganden som ingår i den tekniska delen av texten.

4.3. Kommittén uppmanar kommissionen att i direktivets motivering erinra om att den förebyggande politiken består av tre insatsområden:

- Att se till att trafikanterna tar större ansvar (fotgängare, cyklister, motorcykelförare, bilister osv.).
- Utbildning och upplysning i återkommande kampanjer för att öka iakttagandet av trafikreglerna.
- En vägplanering som främjar en fysisk åtskillnad av olika kategorier av trafikanter, eftersom det är det bästa sättet

att undvika kollisioner mellan fordon, fotgängare och cyklister. En sådan vägplanering bör ske systematiskt i samband med vägombyggnadsarbeten, och lämpligt ekonomiskt stöd bör ställas till de lokala och regionala myndigheternas förfogande.

4.4. Kommittén välkomnar att kommissionen gör en samlad revidering av direktiv 70/156/EEG som har ändrats ett trettiofem gånger sedan den första utgåvan. Uppdateringen bör ske i samarbete med bland annat bilindustrin och trafikanternas intresseorganisationer. EESK anser att det är ett lämpligt tillfälle att se över innehållet i den övergripande politiken för att förebygga trafikolyckor.

Bryssel den 16 juli 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – Biovetenskap och bioteknik: En strategi för Europa – lägesrapport och riktlinjer för framtiden”

(KOM(2003) 96 slutlig)

(2003/C 234/03)

Den 6 mars 2003 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda meddelande.

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 25 juni 2003. Föredragande var Paolo Braghin.

Vid sin 401:a plenarsession den 16 och 17 juli 2003 (sammanträdet den 16 juli) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 111 röster för, 1 röst emot och 2 nedlagda röster.

1. Inledning

1.1. I januari 2002 presenterade kommissionen en handlingsplan för biovetenskap och bioteknik bestående av två delar – strategiska riktlinjer och en plan i 30 punkter för att omsätta strategin i handling.

1.2. EU-institutionerna har ställt sig bakom den integrerade strategi som kommissionen föreslagit och EESK har

utförligt uttalat sig om de dokument som förelagts kommittén ⁽¹⁾.

1.2.1. I yttrandet om meddelandet ”Biovetenskap och bioteknik – En strategi för Europa” har EESK lagt fram en rad förslag, bl.a. att försiktighetsprincipen skall råda också vad gäller biologisk övervakning, samt att den skall tillämpas i alla faser, att principen om att de ansvariga skall stå för kostnaderna

⁽¹⁾ Kommitténs yttranden: EGT C 96, 18.4.2002 och EGT C 61, 14.3.2003.

för skador och olägenheter som härrör från användningen av sådan teknik skall framgå klart, att handlingsplanen skall kompletteras med utbildning och information till alla ungdomar på området biovetenskap, ett entydigt fastställande av enskilda berörda parter ansvar, öppenhet i forskningens alla faser och tydlig och begriplig spårbarhet och märkning. EESK föreslår vidare att kriterier för risker och fördelar skall beaktas i samtliga förhandlingssammanhang för att konsumenternas intressen skall respekteras på internationell nivå, samt att det förs en fortgående debatt för att utvärdera de vetenskapliga framstegen, lägga fast en kommunikationsstrategi och tillhandahålla objektiv information.

1.3. Vid Europeiska rådet i Barcelona behandlades denna handlingsplan och där framhölls vikten av spjutspetsteknik som en nyckelfaktor för framtida tillväxt. Man efterlyste även lämpliga åtgärder och en tidtabell, så att företagen inom EU skulle kunna utnyttja bioteknikens potential och samtidigt beakta försiktighetsprincipen och ta etiska och sociala hänsyn.

1.4. Rådet (konkurrenskraft) antog den 26 november 2002 en rad viktiga slutsatser som täcker ett brett spektrum av åtgärder, alltifrån utvecklingen av mänskliga resurser till att avsätta ökade resurser till forskning, från skydd av immaterialrätten till upprättande av nätverk mellan Internetplattformar, från de offentliga myndigheternas proaktiva roll till samhällets deltagande och den sociala dialogen, från den rättsliga ramen till internationellt samarbete.

1.5. Det aktuella meddelandet är det första av de rapporter som begärdes av Europeiska rådet i Barcelona och redovisar de resultat som uppnåtts vad gäller utarbetandet av handlingsprogram och konkreta åtgärder. I meddelandet tar man upp nya viktiga frågor som är avgörande för om handlingsplanen skall bli en framgång.

1.6. Några medlemsstater har ännu inte kunnat omsätta målen från toppmötets slutsatser i handling inom de sektorer som är avgörande för utvecklingen av bioteknik och biovetenskap.

1.7. Sektorn för bioteknik som anses vara en av de sektorer där utvecklingsutsikterna är störst på medellång och lång sikt är ett tekniknätverk där innovation och konkurrenskraft spelar en avgörande roll. Företagen inom biotekniken är för det mesta avknoppade från universitetsvärlden eller stora företag (efter sammanslagningar eller uppköp) med riskkapital eller "företagsänglar" (business angels – lokala nätverk av privata investerare som tillhandahåller finansiering och assistans till nyetablerade företag).

1.8. Bioteknikföretagen är övervägande små och medelstora företag med tvärvetenskaplig verksamhet och med en specialiseringsgrad som emellertid varierar mycket från företag till företag, stor innovationskapacitet och hög tillväxtgrad (trots krisen inom bioteknikföretag i livsmedelsbranschen). Det har påpekats⁽¹⁾ att en stor procentandel av dessa företag är samlade i kluster som gynnar bildandet av teknikplattformar, en kritisk massa av kunskap, interaktion i form av kunskapsutbyte och rekrytering av personal med hög potential.

1.9. Nya landvinningar inom molekylärbiologin och biotekniken har lett till att sektorn under de senaste trettio åren har expanderat mycket snabbt i hela världen, med en mycket omfattande tillväxt inom FoU och en lika stor tillväxt vad gäller nya arbetstillfällen. En drivande faktor bakom denna utveckling på kunskaps- och företagsplanet är också den tvärvetenskapliga inriktningen och samarbetet mellan universitetet och näringslivet som skapar särskilt gynnsamma samverkans effekter.

1.10. Den ovan beskrivna sektorns särskilda egenskaper gör att man förstår de farhågor som uttrycks i meddelandet vad gäller några särskilt strategiska sektorer som forskning, anskaffning av finansiella resurser och systemet för skydd av immaterialrätten, eftersom otillräcklighet och förseningar riskerar att äventyra framgången på lång sikt inom EU:s biotekniksektor.

2. Iakttagelser rörande de viktigaste aspekterna i strategin och förslagen

2.1. Europeisk forskning

2.1.1. Också inom biovetenskapen och biotekniken lider den europeiska forskningen av bristande resurser och av splittring samt av en alltför otillräcklig samverkan mellan gemenskapsprogram och nationella program och mellan forskare och näringslivet. Man har dessutom alltför begränsade medel jämfört med de viktigaste konkurrentländerna.

2.1.1.1. De gemenskapsmedel som anslås är otillräckliga jämfört med det belopp som årligen investeras av de största amerikanska forskningscentrumen, och de nationella investeringsringarna kan inte kompensera för denna skillnad. Eftersom deras forskningsinsatser inte heller är samordnade är det omöjligt att uppnå en större effektivitet.

⁽¹⁾ Innovation and competitiveness in European Biotechnology, Enterprise Papers No 7, 2002, Europeiska kommissionen.

2.1.1.2. Det är emellertid riktigt att forskningen och utvecklingen i stort inom sektorn för biovetenskap och bioteknik inte kräver stora centraliserade europeiska infrastrukturer eller jätteprojekt. Således sker framstegen ofta genom att metoderna eller förfarandena är så mångskiftande och att de också fungerar i små och medelstora företag och mindre forskningsinstitut. Man måste emellertid beakta att den väg som måste tillryggaläggas för att också inom denna sektor omvandla lovande forskningsidéer till konkurrenskraftiga resultat som är gångbara på marknaden ofta är lång och full av risker (framför allt när det krävs komplicerade förfaranden för godkännande, t.ex. vad gäller läkemedel). För att företagen skall klara av detta måste de följaktligen ha ett solitt finansiellt manöverutrymme, ha en viss bredd och våga ta risker.

2.1.1.3. Finanspolitiken borde inriktas mer på interaktion och komplementaritet mellan små och medelstora företag och stora företag, eftersom detta är enda sättet att få kunskap att snabbare omvandlas till produkter. Annars kommer kunskaperna att förbli splittrade och sakna utvecklingsresurser.

2.1.1.4. Att forskningsresurserna är så splittrade beror inte bara på att medlen kommer från så många olika håll och inte är tillräckligt väl tilltagna, det beror också på ett organisatoriskt problem. Det har hittills saknats en samordnad strategi som förenar olika kunskaper och funktioner och som lyckas samordna de många spridda insatserna. Det krävs också ett tätt och fungerande tvärvetenskapligt samarbete mellan forskningsinstitut och industriföretag. Rörligheten och samarbetet mellan näringslivet och forskningsinstituten skulle också behöva förbättras.

2.1.1.5. En breddad forskningsbas skapas genom en förstärkt koppling mellan forskning och undervisning, men EU hämmas på detta område av sådana institutionella och organisatoriska hinder som bristande rörlighet bland forskare samt överdriven byråkrati. Särskilda stimulansåtgärder borde sättas in för att locka forskare vid universiteten till industriprojekt genom att utveckla vetenskapsparkar och tillhandahålla riskkapital för sådana ändamål.

2.1.2. Det sjätte ramprogrammet utgör en värdefull utgångspunkt, under förutsättning att de godkända ämnena och urvalskriterierna tar hänsyn till den mångskiftande verksamheten inom denna forskningssektor och att den tillförsäkras en säker programplanering på lång sikt. Men det bidrag från den privata sektorn som krävs för att nå målet 3 % av BNP årligen fram till 2010 kan bara uppnås om man på ett bestämt och enhetligt sätt beslutar om en rad lämpliga politiska insatser och skapar förutsättningar (politik, institutioner, infrastruktur, etc.) som lämpar sig för privata investeringar på området forskning och utveckling (FoU).

2.1.3. Enligt EESK är det ytterst angeläget att skapa en samverkande helhet av faktorer som regelsystem, företagsamhet, skatter och ekonomi som skall stimulera till risktagande, såväl inom specialiserade företag som inom universitet och offentliga forskningscentrum. Detta innebär främst lättare tillgång till offentlig finansiering, flexibilitet inom en given referensram (något som sedan länge efterlysts inom forskningskretsar men som på ett smidigt sätt måste anpassas till den tumultartade och oberäknliga utvecklingen inom vetenskapen), skattemässigt och ekonomiskt stöd till innovativa företag och slutligen en kapitalmarknad som gynnar tillgången till riskkapital och som bistår nystartade företag under deras olika tillväxtfaser, bland annat med resurser som gör det möjligt att klara av konjunkturrelaterade problem eller oundvikliga krisperioder.

2.1.4. De senaste erfarenheterna visar att man i finansvärlden tenderar att sträva efter kortsiktiga vinster, utan att beakta att forskningen inom biotekniken är mer tidskrävande, och ibland löper över mer än tio år. Detta är till förfång för uppbyggnaden av tillgångar som kan bli lönsamma om de får utvecklas under längre tid. Dessutom bortser man ofta från att bioteknikföretagen kan erbjuda produkter men även biotekniska tjänster. I detta fall är risken mindre, men värdeökningen och investeringsavkastningen är också långsammare. Överdrivet spekulativa investeringar är till skada för den sistnämnda typen av företag, som ändå är en så viktig del av företagsamheten i EU.

2.1.4.1. EESK anser att Europeiska unionen borde införa begreppet stöd till företagsamhet även på lång sikt och satsa på utvecklingsstrategier som kopplas till mätbara delmål och på fortbildningsprogram för anställda också inom företagsförvaltning, så att begreppet investering blir mer realistiskt och underbyggt. En sådan strategi är särskilt nödvändig eftersom riskkapital alltför ofta dras tillbaka från ett nystartat företag så snart börsintroduktionen skett och om lönsamheten inte är extremt hög, vilket skadar små och medelstora företag som skulle kunna växa om de fick ett finansiellt stöd som var anpassat till dynamiken i sektorn.

2.1.5. EESK är medveten om att denna politik faller under medlemsstaternas behörighet, men EU bör spela en aktiv roll för att främja en öppen samarbetsmetod, för att företa en utvärdering av framgångsrika strategier (benchmarking av de olika sektorerna) och för att föreslå verktyg som banar väg för mer sammanhängande och enhetliga villkor som stimulerar till forskning och innovation. Gemenskapen bör också verka för att det anslås offentliga medel för detta ändamål och att det i gemenskapspolitiken införs alla slags mekanismer för indirekt främjande av forskning och innovation.

2.1.6. Kommissionen borde mer distinkt styra in medlemsstaterna på att mer konsekvent tillämpa de principer och strategiska beslut som redan fattats genom att vara behjälplig med att hitta lämpliga lösningar och komma med förslag på forum, konferenser och högnivågrupper, där det kan ske ett fruktbart utbyte av uppslag och förslag på lösningar.

2.2. Vetenskap och samhälle

2.2.1. I meddelandet försäkras kommissionen att man åtagit sig att se till att hänsyn tas till etiska, rättsliga, sociala och bredare kulturella aspekter och olika bakomliggande tänkesätt och att dessa skall ingå i forsknings- och utvecklingsprocessen. Kommissionen skall vinnlägga sig om att den etiska och sociala debatten skall fortsätta att utgöra en naturlig del av forsknings- och utvecklingsprocessen.

2.2.2. Detta synsätt bottnar i insikten om att biovetenskapens snabba framåtskridande skapat stora förväntningar på att sjukdomar skall botas och livskvaliteten förbättras, men har samtidigt skapat oro för de etiska och sociala konsekvenserna.

2.2.3. EESK stöder detta förhållningssätt och håller med om att de offentliga myndigheterna liksom forskningsinstitut och företagen skall beakta oron som gäller de betingelser under vilka grundläggande beslut på detta område fattas. I annat fall skulle farhågorna hos en allmänhet som är bristfälligt eller illa underrättad kunna leda till förseningar och kriser i utvecklingen av ny teknik.

2.2.4. Kommittén menar att utbildning och fortbildning är en förutsättning för förståelsen av biovetenskap och bioteknik vid sidan av integrerade utbildningspolitiska insatser från gemenskapens sida, vilket utförligt har behandlats i tidigare yttranden ⁽¹⁾.

2.2.5. EESK ställer sig bakom förbudet mot mänsklig kloning som återfinns i artikel 3 i stadgan om grundläggande rättigheter i EU och som stöds av Europeiska gruppen för etik inom vetenskap och ny teknik (EGE), och hoppas att EU-institutionerna stöder de initiativ som nu tas till en internationell konvention i frågan.

2.2.6. EESK anser också att restriktionerna vad gäller finansieringen av forskning kring stamceller från mänskliga embryon i det 6:e ramprogrammet är ett klokt beslut och hoppas

att man i de förslag som kommissionen håller på att utarbeta lyckas hitta den rätta jämvikten mellan etiska betänkligheter och forskningens krav.

2.2.6.1. Ämnet behandlades under ett interinstitutionellt seminarium den 24 april 2003 och positionerna i frågan skiljer sig alltså inte bara mellan institutioner utan också mellan forskare. Medlemsstaterna är eniga om användningen av stamceller från vuxna, men några av dem tillåter inte forskning på stamceller från embryon.

2.2.6.2. Även om man bortser från de etiska problemen finns det ingen enighet om fördelarna och riskerna med att använda embryostamceller i stället för stamceller från vuxna. I enlighet med försiktighetsprincipen bör man därför upprätthålla förbudet mot EU-finansiering av forskning på embryostamceller tills man har uppnått enighet i fråga om det dokument som kommissionen utarbetar i ärendet.

2.2.6.3. Här bör dock påpekas att bioteknikföretagen i sin forskning praktiskt taget aldrig använder celler från mänskliga embryon på grund av problem med avstötning och risk för tillväxt av oönskade celler och kontamination från animaliskt material. Stamceller från vuxna används alltså trots större problem med isolering, odling och differentiering.

2.3. Immaterialrätt

2.3.1. I meddelandet hävdas att ett klart, rättvist, ekonomiskt genomförbart och effektivt patentsystem som tillämpas konsekvent inom hela EU är centralt för att vi skall kunna utnyttja bioteknikens potential fullt ut, och kommissionen beklagar att det har tagit så lång tid att införliva direktiv 98/44/EG om rättsligt skydd för biotekniska uppfinningar i nationell lagstiftning.

2.3.2. EESK delar denna åsikt och stöder således kommissionens ansträngningar att påskynda genomförandet av direktivet. Kommittén hoppas att den politiska överenskommelsen från den 3 mars 2003 om gemenskapspatentet kommer att följas av ett snabbt antagande av förordningen i frågan.

2.3.3. Den kompromiss som uppnåddes uppfyller visserligen inte till fullo de krav som EESK förde fram i sitt yttrande om gemenskapspatentet ⁽²⁾, men gör det ändå möjligt att snabbt fylla det aktuella lagstiftningsmässiga tomrummet och främja EU:s konkurrenskraft.

2.3.4. EESK anmodar kommissionen att verka för att direktivet om bioteknikpatent bioteknikindustrin snarast införlivas i nationell lagstiftning, eftersom det krävs rättsäkerhet vid patentering av biotekniska uppfinningar.

⁽¹⁾ Se särskilt yttrandet från 2002 om samrådsdokumentet, offentliggjort i EUT C 61, 14.3.2003.

⁽²⁾ Kommitténs yttrande: EGT C 155, 29.5.2001.

2.4. Genetiskt modifierade organismer

2.4.1. I meddelandet noterar kommissionen med tillfredsställelse de betydande framsteg som har gjorts när det gäller regelverket för GMO, dels genom den politiska överenskomelse som nåddes om kommissionens två förslag om att inrätta ett övergripande gemenskapssystem för att spåra och märka GMO, dels i fråga om genomförandet av Cartagena-protokollet.

2.4.2. EESK välkomnar de två förslagen om GMO (om spårbarhet och märkning), som kommittén har stött i tidigare yttranden, och de framsteg som har gjorts när det gäller att genomföra Cartagena-protokollet och införliva det i gemenskapslagstiftningen. Protokollet tillåter alla signatärstater att göra en riskbedömning innan de medger import av en ny GMO.

2.4.3. Kommittén beklagar dock att endast ett fåtal länder hittills har införlivat direktiv 2001/18/EG, som innehåller ett mer komplett auktoriseringsförfarande för GMO, och anmodar kommissionen att göra större insatser för att få det att fungera i praktiken, t.ex. genom en formell underrättelse till de medlemsstater som underlåter att införliva direktivet.

2.4.4. EESK:s ser positivt på att man i Bryssel den 4 december 2002 inrättade det europeiska nätverket av GMO-laboratorier (ENGL), som skall vara Europeiska unionens vetenskapliga och tekniska expertnätverk enligt EU:s GMO-förordning, och att kommissionens gemensamma forskningscentrum skall samordna verksamheten i detta nätverk. Det skall fungera som EU:s referenslaboratorium.

2.4.5. EESK delar däremot inte kommissionens åsikt att det primärt är bioteknikindustrins uppgift att öppet förklara och dokumentera fördelarna med att använda GMO (punkt 3.d, s. 16). Det handlar om ett problem med kulturella och utbildningsmässiga aspekter som endast kan hanteras på ett tillfredsställande sätt av offentliga organ på nationell, lokal eller europeisk nivå. Arbetet bör samordnas mellan dessa organ och andra berörda parter om det skall kunna genomföras på ett förtroendeingivande sätt, utan uppsplittring och med bästa möjliga utnyttjande av resurserna. Att överlämna ansvaret till företagen skulle dessutom försämra det ekonomiska läget för de små och medelstora företagen på ett orättvist sätt samt skada sektorns konkurrenskraft.

2.5. Internationella frågor

2.5.1. I meddelandet konstateras att en bred diskussionen om bioteknik och därmed förknippade frågor äger rum i många internationella forum, en debatt som främjas av nya initiativ från ett stort antal internationella organisationer. Var och en av dessa spelar en viktig roll på sitt speciella område. Ingen av dem verkar dock vara något lämpligt forum för att främja en öppen och transparent dialog mellan alla berörda aktörer.

2.5.2. EESK välkomnar kommissionens initiativ att spela en aktiv roll vid inrättandet av ett multilateralt rådgivande forum för att främja en dialog mellan parter som i dag befinner sig långt från varandra, och dess strävan att främja en bättre överensstämmelse mellan de avtal som träffas i olika forum. På så vis skulle normer som nyss börjat gälla eller som är under antagande inom EU kunna ses i sitt rätta sammanhang, och de skillnader som finns i dagsläget (särskilt inom världshandelsorganisationen, WTO) skulle kunna överbryggas.

2.5.3. EESK stöder sådana initiativ i övertygelsen om att en styrning av bioteknisk innovation innebär att man måste finna en väg för att fastställa gemensamma globala bestämmelser och principer, samtidigt som man respekterar att olika delar av världen följer skilda, legitima strategier.

2.6. Konkurrenskraft

2.6.1. Divergerande och icke samordnade åtgärder har hittills minskat genomslagskraften, effekten och konsekvensen i EU:s strategi på detta område, vilket visar sig genom att klyftan i förhållande till huvudkonkurrenterna på det internationella planet kvarstår – kanske har den t.o.m. ökat. Den europeiska bioteknikindustrin släpar efter när det gäller företagens storlek, direkta och indirekta arbetstillfällen, intäkter och distributionsnät för produkterna.

2.6.1.1. De offentliga myndigheterna (nationella eller på EU-nivå) bör vara medvetna om vikten av att samordna åtgärderna på alla områden, vare sig det gäller klar och tydlig information eller utbildning, en stabil referensram eller lämpliga stimulansåtgärder, för att åstadkomma en snabb utveckling inom dessa områden som hyser stora möjligheter när det gäller hållbar utveckling.

2.6.2. Kommissionens studie om innovation och konkurrenskraft i europeisk bioteknik⁽¹⁾ har som utgångspunkt att sektorns konkurrenskraft inte bara är något som beror på företagen, utan att också en mängd andra organ samt infrastrukturella och politiska aspekter påverkar företagens verksamhet på ett dynamiskt sätt. I studien fastställs de villkor och arbetssätt som bör främjas genom långsiktiga offentliga åtgärder. EESK anmodar kommissionen och medlemsstaterna att diskutera studien och dess förslag och med utgångspunkt i den diskussionen fastställa vilken politik som skall föras samt en tidsplan för genomförandet.

⁽¹⁾ Innovation and competitiveness in European Biotechnology, Enterprise Papers No 7, 2002, Europeiska kommissionen.

3. Rekommendationer

3.1. Konkurrenskraften i biotekniksektorn är en viktig beståndsdel i arbetet med att uppnå de strategiska Lissabonmålen. EESK anser att EU och medlemsstaterna bör ge hög prioritet åt att öka konkurrenskraften genom att fastställa lämpliga åtgärder och samarbeta för att undanröja alla hinder.

3.2. Modellen med "kluster" och "kuvöser för bioteknikföretag" utgör en utgångspunkt för att förstå dynamiken när det gäller konkurrenskraften, samverkansfördelarna, tekniköverföringen och de mest lämpliga finansieringssätten. Samarbetet mellan medlemsstaterna och kommissionen samt kunskap om och spridning av goda metoder bör ske med särskild hänsyn till denna bakgrund i syfte att skapa lösningar som möjliggör en snabbare tillväxt.

3.3. Den innovativa biotekniksektorn består till stor del av små och medelstora företag. Dessa utgör grunden för innovationsprocessen, men de stimulansåtgärder som finns i dag när det gäller forskning, tekniköverföring och finansiering är inte anpassade till dem. En större satsning bör göras för att öka förståelsen för de olika företagskategorierna inom sektorn

(varuproducerande och tjänsteproducerande företag) och deras olika finansieringsbehov. Detta gäller särskilt tillgången till EU-finansiering och finansiering till tekniska processer, inte bara till forskning i strikt bemärkelse, i synnerhet förfaranden för att säkerställa kvaliteten i processerna (inte bara i produkterna), möjligheterna att utföra dem i industriell skala, jämn kvalitet i produkterna samt användningen av beprövade metoder.

3.4. Med tanke på dessa särskilda förhållanden måste man ompröva riskkapitalbegreppet för att kunna anpassa det till sektorns särart och säkerställa att hänsyn tas till aspekter som forskningens varaktighet, forskarnas kvalifikationer och de lagstiftande myndigheternas krav.

3.5. EESK konstaterar med en viss pessimism att medlemsstaterna dels inte har vidtagit de åtgärder som krävs för att inom kort kunna genomföra det som fastställdes i slutsatserna från rådet (konkurrenskraft) den 26 november 2002, dels att kommissionen i sin rapport inte särskilt beaktar den eftersläpning och de problem som har uppstått i samband med genomförandet av 30-punktsplanen (jfr. kommissionens arbetsdokument SEK(2003) 248). Kommittén hoppas dock att det i nästa årsrapport skall finnas en detaljerad analys av vad som har genomförts respektive inte genomförts samt eventuella förseningar med avseende på den plan som antagits.

Bryssel den 16 juli 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om passagerarhandtag på tvåhjuliga motorfordon"

(KOM(2003) 145 slutlig – 2003/0058 (COD))

(2003/C 234/04)

Den 9 april 2003 beslutade rådet att i enlighet med artikel 95 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 25 juni 2003. Föredragande var Patrizio Pesci.

Vid sin 401:a plenarsession den 16 och 17 juli 2003 (sammanträdet den 16 juli) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 112 röster för, 0 röster emot och 3 nedlagda röster.

1. Förslaget syftar till att i en enda text kodifiera samtliga lagstiftningsinstrument som antagits sedan 1993 om passagerarhandtag på tvåhjuliga motorfordon.

2. Kommittén anser att det vore ytterst värdefullt om samtliga texter samlades i ett enda direktiv. Förenklingen är av stor betydelse för den inre marknaden och om den inte

genomförs skulle den utgöra ett allvarligt hinder för den industriella utvecklingen, särskilt inom sektorn för motordrivna fordon. Kommittén har fått försäkringar om att kodifieringen inte innebär någon konkret ändring utan endast syftar till att göra gemenskapslagstiftningen klar och överskådlig. Vi ger därför vårt fulla stöd till denna målsättning och välkomnar förslaget på grundval av ovanstående försäkran.

Bryssel den 16 juli 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om stöd för tvåhjuliga motorfordon"

(KOM(2003) 147 slutlig – 2003/0059 (COD))

(2003/C 234/05)

Den 9 april 2003 beslutade rådet att i enlighet med artikel 95 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 25 juni 2003. Föredragande var Patrizio Pesci.

Vid sin 401:a plenarsession den 16 och 17 juli 2003 (sammanträdet den 16 juli) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 111 röster för och 2 nedlagda röster.

1. Förslaget syftar till att i en enda text kodifiera samtliga lagstiftningsinstrument som antagits sedan 1993 om stöd för tvåhjuliga motorfordon.

2. Kommittén anser att det vore ytterst värdefullt om samtliga texter samlades i ett enda direktiv. Förenklingen är av stor betydelse för den inre marknaden och om den inte

genomförs skulle den utgöra ett allvarligt hinder för den industriella utvecklingen, särskilt inom sektorn för motordrivna fordon. Kommittén har fått försäkringar om att kodifieringen inte innebär någon konkret ändring utan endast syftar till att göra gemenskapslagstiftningen klar och överskådlig. Vi ger därför vårt fulla stöd till denna målsättning och välkomnar förslaget på grundval av ovanstående försäkran.

Bryssel den 16 juli 2003.

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Roger BRIESCH

Yttrande från europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om förhandling om och genomförande av luftfartsavtal mellan medlemsstater och tredje länder"⁽¹⁾

(KOM(2003) 94 slutlig – 2003/0044 (COD))

(2003/C 234/06)

Den 14 mars 2003 beslutade rådet att i enlighet med artikel 80.2 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 26 juni 2003. Föredragande var Hubert Ghigonis.

Vid sin 401:a plenarsession den 16 och 17 juli 2003 (sammanträdet den 16 juli) antog kommittén följande yttrande med 119 röster för och en nedlagd röst.

1. Inledning och bakgrund

1.1. Under de senaste femton åren har Europeiska unionen genomfört ett omfattande program för att avreglera och integrera luftfarten. Gemenskapen har slagit samman flera separata marknader och upprättat en enda "inhemsk" marknad för luftfart. När bestämmelser i form av det s.k. tredje paketet för liberalisering på luftfartsområdet antogs tillämpades principerna i programmet för den inre marknaden på luftfartsindustrin.

1.2. Internationella flygningar till och från EU fortsatte dock att omfattas av traditionella bilaterala luftfartsavtal. Europeiska unionen saknar alltså fortfarande en sammanhållen politik för internationell luftfart. I sin vitbok om den gemensamma transportpolitiken fram till 2010 "Välgval inför framtiden" framhöll kommissionen att det är en viktig prioritering att utveckla en sammanhållen extern luftfartspolitik, med tanke på de effekter som en splittrad strategi har på utvecklingen av vår luftfartssektor. Kommissionen har alltid ansett att sådana avtal leder till snedvriden konkurrens mellan europeiska lufttrafikföretag och får konsekvenser för inre marknadens utveckling genom inskränkningarna i investerings- och konsolideringsmöjligheterna mellan de europeiska lufttrafikföretagen. (I enlighet med dessa avtal måste lufttrafikföretaget till

minst 50 % ägas av medborgare i sitt ursprungsland för att företaget inte skall förlora sina internationella trafikrättigheter.) I december 1998 väckte kommissionen talan mot åtta medlemsstater för brott mot fördragen genom de avtal som ger de amerikanska lufttrafikföretagen trafikrättigheter till, från och inom EU i utbyte mot starkt begränsade rättigheter för de nationella lufttrafikföretagen i dessa åtta stater (nationalitetsklausulen). Den 5 november 2002 dömde Europeiska gemenskapernas domstol dessa åtta medlemsstater för brott mot kommissionens externa behörighet i fråga om dels biljettpriser och tariffer inom gemenskapen, dels datoriserade bokningssystem genom de s.k. open skies-avtalen med USA. Domstolen konstaterar också att klausulerna beträffande ägande och kontroll av lufttrafikföretag utgör en överträdelse av etableringsrätten. Det innebär en diskriminering gentemot lufttrafikföretag i andra medlemsstater som inte har slutit denna typ av avtal. De hindras på detta sätt från att behandlas som inhemska företag i det avtalsslutande landet, vilket är förbjudet enligt gemenskapens regler om den fria etableringsrätten.

1.3. Kommissionen har nu dragit slutsatserna av EG-domstolens domar och har beskrivit gemenskapens externa politik inom luftfartsområdet samt fastställt riktlinjer och huvudprinciper för gemenskapen på detta område. Enligt kommissionen har domarna omedelbara rättsliga konsekvenser som gemenskapen kommer att behöva ta hänsyn till på kort sikt. Dit hör de bestämmelser i de bilaterala avtalen som numera sorterar under gemenskapens exklusiva externa behörighet. De nationalitetsklausuler som finns i nästan alla ovannämnda avtal innebär dessutom en diskriminering grundad på nationalitet, vilket strider mot gemenskapsrätten.

⁽¹⁾ Kommissionen kräver i detta sammanhang ytterligare åtgärder, nämligen att tillåtelse ges för följande förhandlingar:

- mellan gemenskapen och USA om att inrätta ett öppet luftrum,
- och på gemenskapsnivå om val av EG-lufttrafikföretag för internationella flyglinjer till och från tredje länder samt om frågor som sorterar under gemenskapens exklusiva behörighet.

2. Sammanfattning av förslaget

Medlemsstaterna kan fortfarande sluta eller ändra avtal med tredje land i enlighet med gemenskapsrätten inom ramen för sin egen behörighet (enbart medlemsstaternas egna kompetensområden, eftersom bilaterala avtal bryter mot gemenskapsrätten och måste anpassas så länge inga förhandlingar förs på gemenskapsnivå). Eftersom avgränsningen av dessa behörighetsfrågor är en kärnpunkt måste medlemsstaterna ha ett nära samarbete med gemenskapens organ. Det föreliggande förslaget fastställer därför de förfaranden och förpliktelser som gäller för medlemsstaterna när de sluter bilaterala avtal. Eftersom det finns omfattande gemenskapsintressen som medlemsstaterna måste ta hänsyn till, bör det inrättas ett effektivt och öppet kontrollförfarande för detta ändamål. Medlemsstaten har klara informations- och anmälningsförpliktelser gentemot kommissionen och de andra medlemsstaterna då man påbörjar och avslutar förhandlingar om ett avtal. Om lufttrafikföretag involveras i förhandlingarna skall alla sådana företag i gemenskapen behandlas lika, för att utesluta diskriminering och för att undvika att nationella företag gynnas. Generellt är alla regleringar otillåtna som kan medföra diskriminering på gemenskapens lufttransportmarknad. Medlemsstaterna skall också inrätta förfaranden – utan diskriminering och med full insyn – för fördelningen av trafikrättigheter bland gemenskapens lufttrafikföretag.

3. Inledande kommentarer

EESK noterar den politiska överenskommelse som gjordes vid ministerrådets möte den 5 juni 2003 och beklagar djupt att överenskommelsen träffades utan att man inväntade yttrandet från kommittén.

4. Allmänna synpunkter

4.1. Efter domstolens domar befinner sig hela den europeiska lufttransportsektorn i ett besvärligt och osäkert rättsläge. Det finns ett mycket stort antal bilaterala luftfartsavtal mellan medlemsstaterna och tredje land med bestämmelser som strider mot gemenskapsrätten. Ändå har kommissionen inget mandat för förhandlingar med tredje land i frågor som rör gemenskapen. Kommissionen kräver därför att få detta mandat (se bl.a. punkt 2 ovan).

4.2. Förutom behovet att snabbt undanröja det osäkra rättsliga läget finns också trycket från luftfartsindustrin som

har ett ytterst starkt behov av rättsligt stabila avtal eftersom trafikrättigheterna ingår i lufttrafikföretagens affärsrörelse. EESK anser därför att det snabbt bör inrättas en tydlig rättslig ram för förhandlingarna om internationella luftfartsavtal. Denna ram bör garantera att de bilaterala luftfartsavtalen blir förenliga med gemenskapsrätten, samtidigt som man bevarar de förmåner (trafikerättigheter) som har förhandlats fram i enlighet med konventionerna.

4.3. Ett enkelt, tydligt, öppet och effektivt informationsförfarande är önskvärt, med hänsyn till den befogenhetsfördelning mellan medlemsstaterna och kommissionen i förhandlingar om luftfartsavtal som följer av EG-domstolens dom av den 5 november 2002. Ett sådant förfarande skulle möjliggöra samordnade luftfartsförhandlingar med tredje land, antingen på medlemsstatsnivå eller gemenskapsnivå.

4.4. Under dessa omständigheter förefaller det lämpligt att förenkla de administrativa förfarandena för medlemsländernas information till kommissionen innan det hålls förhandlingar med tredje land. Det är önskvärt att kommissionen kan utnyttja möjligheten att varna ett medlemsland när detta lands förhandlingar förefaller kunna skada gemenskapens mål, men detta förfarande bör inte gå längre än vad som är nödvändigt för att garantera effektiv samordning mellan medlemsstaterna och kommissionen i förhandlingarna på deras respektive behörighetsområde.

5. Särskilda kommentarer om förslaget

På grund av de även fortsättningsvis delade befogenheterna och det delade ansvaret stöder EESK principiellt kommissionens initiativ att genom en förordning inrätta ett effektivt system för samarbete och samråd mellan medlemsstaterna och gemenskapen, så att man redan i förväg kan uppmärksamma problem och skilda åsikter.

5.1. Artikel 1.2

De administrativa förfarandena måste minimeras. (Det verkar överdrivet att kräva att anmälan om ett nytt avtal enligt artikel 1.1 med alla detaljer skall inlämnas minst en kalendermånad innan kontakt tas med det berörda tredje landet.)

5.2. Artikel 4.2

Kommissionens möjlighet att opponera sig mot ett avtal förefaller gå vida utöver gemenskapens legitima rätt till

information, anmälan och insyn. EESK anser att den bör ersättas med möjligheten för kommissionen att varna ett medlemsland när detta lands förhandlingar tycks kunna skada gemenskapens mål.

Bryssel den 16 juli 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av rådets förordning (EG) nr 2236/95 om allmänna regler för gemenskapens finansiella stöd på området för transeuropeiska nät"

(KOM(2003) 220 slutlig – 2003/0086 (COD))

(2003/C 234/07)

Den 20 maj 2003 beslutade rådet att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som svarat för beredningen av ärendet, antog sitt yttrande den 26 juni 2003. Föredragande utan studiegrupp var Jan Simons.

Vid sin 401:a plenarsession den 16 och 17 juli 2003 (sammanträdet den 16 juli) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén enhälligt följande yttrande.

1. Inledning

eTEN utgör kärnan i handlingsplanen eEurope 2005, som i sin tur är en viktig del i Lissabonstrategin genom vilken EU senast 2010 skall ha blivit världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska ekonomi. eTEN har fått en ny inriktning och därmed blivit ett viktigt genomförandeverktyg för eEurope 2005. Tyngdpunkten ligger på det praktiska genomförandet av eEuropas tjänster av allmänt intresse. Den förändring som skett när det gäller själva programinnehållet skall nu kompletteras med en översyn av finansieringsstrukturen. För närvarande begränsas gemenskapens finansieringsbelopp till högst 10 % av de totala investeringskostnaderna, och kostnadstäckningen för projektstudier får uppgå till 50 % av de totala kostnaderna för studien. De erfarenheter som kommissionen gjort visar dock att en sådan finansieringsandel helt klart inte räcker till för att stödet skall kunna stimulera en spridning av tjänster och fungera som ett verkligt incitament att fortsätta in i denna fas. Kommissionen föreslår därför att finansieringstaket

för eTEN-projekt höjs från 10 % till 30 %. Denna ökning skall endast gälla projekt för spridning av tjänster och tillämpningar. Omarbetningen medför inte någon ändring av det totala anslaget till eTEN.

2. Allmänna kommentarer

2.1. I finansieringsöversikten i handlingsplanen eEurope 2005 ⁽¹⁾ anger kommissionen att ett förslag kommer att läggas fram om en höjning av finansieringstaket för införande av eTEN-projekt från 10 % till 30 %, utan att övriga TEN-projekt påverkas.

⁽¹⁾ EESK har också utarbetat ett yttrande om slutrapporten "eEurope 2000".

2.2. Kommittén har ombetts att avge ett yttrande om detta förslag, som endast omfattar en artikel.

2.3. Kommittén accepterar kommissionens resonemang och har därför inga invändningar mot ändringen av artikel 5.3 genom tillägg av följande mening: "När det gäller projekt av gemensamt intresse enligt bilaga I till beslut 1336/97/EG får det totala gemenskapsstöd som beviljas enligt denna förordning uppgå till högst 30 % av de totala investeringskostnaderna."

2.3.1. Genom den nya inriktningen läggs tyngdpunkten främst på det praktiska genomförandet av eEurope:s tjänster av allmänt intresse.

2.3.2. De erfarenheter som hittills har gjorts har dock visat att tjänsterna, på grund av de nuvarande finansiella bestämmelserna, i ringa utsträckning har spritts på marknaden.

2.3.3. Eftersom förstudiekostnaderna för en tjänst inom telekommunikationssektorn är mycket höga och en övre gräns på 50 % ofta anges, är det finansiella utrymmet för genomförandefasen ofta begränsat.

2.3.4. Enligt kommissionen är förhållandet mellan projekt för marknadsvalidering (eller marknadsstudier) och projekt för spridning på marknaden 95 % jämfört med 5 %. Kommissionens avsikt är att åtminstone nå en jämn fördelning på 50 % för marknadsvalidering och 50 % för spridning på marknaden. Erfarenheterna från finansieringen av femte ramprogrammets IST-projekt⁽¹⁾ visar att det krävs ett finansieringstak på 30 %–40 % för införande av tjänster i praktiken.

⁽¹⁾ Informationsamhällets teknik inom femte och sjätte ramprogrammet för forskning och teknisk utveckling inom EU 2002–2006, beslut nr 1513/2002, EGT L 232, 29.8.2002, s. 1.

2.3.5. För att säkerställa att de medel som ställs till förfogande verkligen bidrar till att uppfylla målet med eEurope 2005 kommer man i framtiden att arbeta med färre projekt som är målinriktade och leder till mätbara och synliga resultat på marknaden.

2.4. Kommittén noterar dock att man med en övre gräns på 30 % avviker från den linje som valts med avseende på likartade ändringar av maximigränsen till 20 % för projekt inom TEN-transporter och TEN-energi⁽²⁾. Orsaken till detta har redan angivits i punkt 2.3.4, och kommittén anser att det är tillräckligt.

2.5. Kommittén anser att man relativt snart bör företa en utvärdering av detta steg, och av TEN-projekt inom transport och energi, så att man, om det mot förmodan skulle visa sig att resultaten inte är tillräckligt framgångsrika, kan överväga nya, radikala alternativ för samtliga TEN-projekt. Man bör med andra ord inte fortsätta att tillämpa det befintliga finansieringssystemet för TEN-projekten, utan i stället tillämpa ett radikalt, modernare synsätt som kan säkra dem för framtiden.

3. Slutsatser

Kommittén välkomnar möjligheten att höja det sammanlagda stödet från 10 % till 30 % av de sammanlagda investeringskostnaderna för gemensamma telekommunikationsprojekt, som i stor utsträckning bidrar till TEN-målsättningarna, och hoppas att man på detta sätt snabbare kan uppnå de målsättningar som fastställts. Skulle det senare visa sig att så inte var fallet bör man överväga mer radikala moderna finansieringsmetoder som kan säkra nätens framtid.

⁽²⁾ "Riktlinjer/TEN energi", från 18.7.2002, EESK:s yttranden EGT C 241, 7.10.2002; "Riktlinjer för transeuropeiska telenät", 29.5.2002, EGT C 221, 17.9.2002; "Regler för gemenskapens finansiella stöd på området för transeuropeiska nät", 20.3.2002, EGT C 125, 21.3.2002, "Nya riktlinjer/TEN", 21.3.2002, EGT C 125, 27.5.2002.

Bryssel den 16 juli 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om officiella foder- och livsmedelskontroller"

(KOM(2003) 52 slutlig – 2003/0030 (COD))

(2003/C 234/08)

Den 28 februari 2003 beslutade rådet att i enlighet med artiklarna 37, 95 och 152 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 27 juni 2003. Föredragande var Franco Chiriaco.

Vid sin 401:a plenarsession den 16 och 17 juli 2003 (sammanträdet den 16 juli) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén enhälligt följande yttrande.

1. Inledning

1.1. Vitboken om livsmedelssäkerhet⁽¹⁾, som kommissionen publicerade 2000, visade att orsakerna till de återkommande livsmedelskriserna under de senaste årtiondena till en del utgjordes av brister, motstridiga bestämmelser och luckor i EU-lagstiftningen. Man såg särskilt allvarligt på bristen på överskådlighet och de stora skillnaderna i hur de olika länderna tillämpar bestämmelserna och organiserar kontrollsystemen.

1.2. Att prioritera livsmedelssäkerheten och anta en helhets-syn på problemet är de principer som är vägledande för de nya bestämmelser som EU håller på att utarbeta, vilket står helt i överensstämmelse med den ovannämnda vitboken.

1.3. Förordning (EG) nr 178/2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet⁽²⁾ ligger som grund till det aktuella förslaget. Det har också samband med det förslag till förordning om livsmedelshygien⁽³⁾ som snart beräknas antas av Europaparlamentet och rådet samt med förslaget till förordning om fastställande av särskilda bestämmelser för genomförandet av officiella kontroller av produkter av animaliskt ursprung avsedda att användas som livsmedel⁽⁴⁾ som antogs av kommissionen den 11 juli 2002. Detta paket kompletteras nu med det nya förslaget till förordning om att fastställa krav för foderhygien⁽⁵⁾ som EESK skall yttra sig om inom kort.

1.4. Det förslag som behandlas här konkretiserar den vägledande principen (att prioritera livsmedelssäkerhet) om en

övergripande och samordnad syn på kontrollerna av systemet för foder- och livsmedelsproduktion. Produktionsprocessen ses som en helhet, som omfattar både produktionskedjan och de olika komponenter som har betydelse för slutprodukten (foder, tillsatser, livsmedel), och målsättningen är att kunna kontrollera hela produktionscykeln från jord till bord, vilket även innefattar uppfödning, eller vattenbruk.

1.5. I förslaget framgår med all tydlighet att det är medlemsstaterna som har ansvaret för att genom ett väl avpassat kontrollsystem tillse att gemenskapslagstiftningen får en korrekt tillämpning från aktörernas sida. Dessutom fastställs tillvägagångssätt och tidsintervaller för kommissionens kontroller och analyser, genom inspektion och revision, av medlemsstaternas kapacitet att leva upp till detta ansvar.

1.6. Här kan man notera att kontrollsystemet och därtill knuten verksamhet redan har börjat anpassas till prioriteringen av livsmedelssäkerheten. Faktum är att några medlemsstater redan har vidtagit åtgärder, dels i form av nya institutionella och rättsliga lösningar, dels i form av livsmedelskontor. På gemenskapsnivå har man också inrättat ett nytt instrument, nämligen Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet. De nationella kontorens ansvarsområden och utformning varierar, medan den europeiska myndigheten uteslutande har till uppgift att göra en vetenskaplig bedömning av risker och information till allmänheten. Övervakning och kontroll utförs däremot enbart av kommissionen, och då särskilt av Kontoret för livsmedels- och veterinärfrågor.

1.7. Den nya strategin, som grundar sig på förordning (EG) nr 178/2002, förutsätter att kommissionen anger gemensamma riktlinjer för hur kontrollsystemen skall organiseras och genomför revision i varje medlemsstat för att utröna hur effektiva systemen är och hur de överensstämmer med de kontrollplaner som utarbetats på nationell nivå.

(1) KOM(1999) 719, EESK:s yttrande i EGT C 204, 18.7.2000.

(2) EGT L 31, 1.2.2002.

(3) Se EESK:s yttrande, EGT C 155, 29.5.2001.

(4) KOM(2002) 377 slutlig, EGT C 262, 29.10.2002, EGT C 95, 23.4.2003.

(5) KOM(2003) 180 slutlig.

1.8. Varje medlemsstat skall inom sex månader efter det att förordningen har trätt i kraft utarbeta en integrerad flerårig nationell kontrollplan. Slutligen skall varje medlemsstat årligen lämna in en rapport om genomförda kontroller och uppnådda resultat. Medlemsstaternas rapporter utgör sedan grunden till den årliga rapport som kommissionen skall presentera för parlamentet och rådet.

1.9. Detta kontrollsystem skall för att vara effektivt inte bara tillämpas inom medlemsstaterna och kandidatländerna (som kommer att vara EU-medlemmar när förordningen träder i kraft) utan också när det gäller import från länder som EU har ingått bilaterala avtal med inom veterinär- och växtskyddsområdet eller från länder som det finns särskilda avtal med (Norge, Island och Färöarna) eller från andra länder. När det handlar om harmonisering av kontrollerna finns det vid sidan av den europeiska dimensionen även en internationell dimension.

1.10. För de länder som ingått bilaterala avtal på veterinär- och växtskyddsområdet gäller de bestämmelser som förhandlats fram i syfte att garantera en likvärdig konsumentskydds- och djurskyddsnivå. För de minst utvecklade utvecklingsländerna tänker sig kommissionen en särbehandling, som inte innebär några undantag utan stöd till deras kontrollprogram, utbildningsinsatser och eventuellt bistånd på plats av experter från gemenskapen.

1.11. I förslaget ingår en rad initiativ som syftar till att öka kontrollen av livsmedelssäkerheten, vilket kräver en avsevärt ökad finansiell tilldelning, från 3 till 16 miljoner EUR.

1.12. Påföljderna skall vara "effektiva, avskräckande och proportionella" och tillämpas i enlighet med definitionen av en minimisäkerhetsstandard. Grövre överträdelse (definierade som straffbara i bilaga VI då de begås uppsåtligt eller av grov oaktsamhet) skall beläggas med straffrättsliga påföljder (artikel 55).

1.13. Om en medlemsstat inte uppfyller kontrollkraven (ineffektiva eller bristfälliga kontrollsystem) har man tänkt sig att förstärka skyddsåtgärderna i förordning (EG) nr 178/2002 och göra det möjligt att vidta sådana säkerhetsåtgärder som exempelvis förbud att saluföra produkter.

1.14. Slutligen vill vi påpeka att systemet med kontroller kommer att införas i ett EU med 25 medlemsstater, i och med att förordningen kommer att gälla även de 10 nya medlemsstaterna. Detta innebär en genomgripande harmoniseringssträvan i syfte att garantera fri rörlighet på inre marknaden med helt tillgodosedd livsmedelssäkerhet.

1.15. I detta sammanhang vill kommittén nämna att det för närvarande genomförs inspektioner med deltagande av experter på europeisk och nationell nivå både i medlemsstaterna och kandidatländerna i syfte att göra en inventering av situationen som är så uttömmande att man kan utforma lämpliga åtgärder.

2. Allmänna kommentarer

2.1. EESK stöder förslaget och anser detta vara rätt sätt att angripa frågan när det gäller inre marknaden och kravet på en bättre planering och ökad harmonisering av kontrollsystemen i gemenskapen, i syfte att uppnå en hög konsumentskyddsnivå.

2.2. Den centrala roll som man tillmäter livsmedelssäkerheten och det övergripande synsättet kan bidra till att återställa och konsolidera medborgarnas förtroende som undergrävs av de återkommande livsmedelskriserna. För att uppnå detta är det viktigt att å ena sidan upprätta en aktiv och permanent kontakt med Europeiska livsmedelsmyndigheten för att utifrån en riskbedömning avgöra vilka kontroller som skall prioriteras, och å andra sidan stärka den operativa kompetensen och samordningsfunktionen hos Kontoret för livsmedels- och veterinärfrågor (FVO). Det är också av grundläggande betydelse att inta en öppen hållning som grundar sig på deltagande, så att konsumenterna får del av informationen.

2.2.1. Europeiska livsmedelsmyndighetens verksamhet startas och får full operativ kapacitet under första halvåret 2003. När det gäller Kontoret för livsmedels- och veterinärfrågor är det fortfarande nödvändigt att, som kommittén många gånger tidigare påpekat, förbättra verksamhetens genomslag genom att kontoret får tillräckliga resurser. Kommittén vill också betona att det är nödvändigt att upprätta en nära samordning och kommunikation mellan gemenskapsorganen och behöriga nationella myndigheter.

2.3. I förslaget finns ett antal innovativa eller mer verkningsfulla inslag jämfört med tidigare, som kommittén vill lyfta fram:

a) En bättre definition av medlemsstaternas ansvar när det gäller deras direkta behörighet att kontrollera, både ur aspekten befogenhet att kontrollera och aspekten garantera medborgarnas hälsa, samtidigt som aktörerna förväntas ta sitt ansvar för att respektera de regler som tydligt anges i bestämmelserna om hygien.

b) Aktörernas och importörernas ansvar uppfattas som ett instrument för förenkling av kontrollverksamheten genom att man uppmuntrar till en effektiv egenkontroll av hur hygien- och säkerhetsföreskrifterna följs. Detta kombineras med lämpliga påföljder vid bristande efterlevnad av bestämmelserna samt åtgärder för att stimulera till frivillig certifiering, där sådana mekanismer kan avlasta de behöriga myndigheterna.

- c) Utbildning av kontrollpersonalen (en princip som borde genomsyra hela den nya livsmedelslagstiftningen och även andra områden).
- d) En långt driven enhetlighet i fråga om roller, principer och antagna åtgärder.
- e) Inrättandet av en kontrollfunktion för att bedöma staternas kontrollkapacitet och genomförbarheten beträffande de kontrollplaner som de upprättar. Med denna metod följer man i högre grad subsidiaritetsprincipen, i och med att man utgår ifrån idén om omfattande handledning genom utbildning.
- f) Förbättring av de existerande kontrollsystemen och harmonisering med avseende på de nationella systemen.
- g) Formell status för inspektörerna (som redan finns i praktiken men inte formellt) och en definition av ämnesområden för utbildning av kontrollpersonal.
- h) Uppgifter om resurser och angivande av gemenskapsbudgetposter och finansieringskällor (finansieringsöversikten och artiklarna 26–29).
- i) Principen att planeringen skall omfatta fleråriga nationella kontrollplaner och årsrapporter (avdelning V, artiklarna 42–44).
- j) En enhetlig definition av straffbara handlingar (bilaga VI) presenteras efter konstaterandet (beaktandesats 44) att de aktuella påföljdssystemen (huvudsakligen under de administrativa myndigheternas ansvar) inte alltid har varit tillräckliga för att garantera efterlevnad av bestämmelserna.

2.4. Anpassningen av de nationella kontrollsystemen till de nya uppgifterna kommer att variera beroende på de befintliga systemens effektivitet och operativa resurser, funktionen i systemet för partnerskap med aktörerna i livsmedelskedjan samt graden av integration i arbetssättet (i vissa medlemsstater är tillsynsbefogenheterna utspridda på flera myndigheter som inte alltid är väl samordnade). Därför måste man genomföra en inledande granskning för att i samarbete med de olika medlemsstaterna kontrollera hur de aktuella kontrollsystemen fungerar och i god tid fastställa vilka justeringar som är nödvändiga.

2.5. Särskild uppmärksamhet och lämpliga resurser bör ägnas åt situationen i de nya medlemsstaterna, som har varit tvungna att anpassa sina system till gemenskapslagstiftningen. Kommittén anmodar kommissionen att i samband med den granskning som sker i dessa stater ringa in de kritiska punkter i kontrollsystemet som kräver särskilda åtgärder, i synnerhet när det gäller anslag och utbildning av personal, laboratoriernas skick och antal, deras utrustning osv.

2.5.1. Särskilda åtgärder kan också behövas för att främja anpassningen till normerna i lokala småföretag och hantverksföretag.

2.6. När det gäller krishantering och beredskapsplaner (artikel 13) är det nödvändigt att uppdatera arbetsmetoderna mot bakgrund av de kriser som dykt upp under senare tid. Dessutom måste kontrollmetoderna (i synnerhet när det gäller foder) ses över med tanke på katastrofsituationer. Naturkatastrofer som bränder, översvämningar, vulkanutbrott eller jordbävningar kan få stora konsekvenser för livsmedelssituationen. Katastrofer orsakar också en serie komplikationer som framför allt beror på den krissituation som de ger upphov till, där det är lätt att även grundläggande skyddsnormer åsidosätts.

2.7. När det gäller kontroll av införseln av foder och livsmedel från tredje land (avdelning II, kapitel V) bör man förstärka det internationella samarbetet inom ramen för Codex Alimentarius och avtalet om tillämpningen av sanitära och fytosanitära åtgärder (SPS) som antagits inom Världshandelsorganisationen. Man bör också göra åtskillnad mellan olika tredje länder beroende på deras utvecklingsgrad och verka för att ge tekniskt och vetenskapligt bistånd till behövande utvecklingsländer så att möjligheterna att respektera gemenskapsnormerna ökar och nya handelshinder inte byggs upp. De metoder som fastställs i punkt 34 i inledningen och som sedan presenteras utförligare i texten är viktiga för att undvika import av förorenade råvaror och garantera de europeiska konsumenternas säkerhet. Man måste dock vara medveten om att dessa länder (särskilt i fråga om spannmål, foder och produkter av animaliskt ursprung) ofta inte behärskar användningen av bekämpningsmedel, konstgödning, anabola ämnen osv., och därför behöver teknisk och vetenskaplig hjälp att genomföra kontrollerna.

2.7.1. Det förekommer också föroreningar som är resultatet av olaglig hantering ("uppblandat" foder) utanför ursprungslandet. Om lasten vid ankomsten till EU inte befinns stå i överensstämmelse med EU:s hygienregler och hälsobestämmelser kan det få mycket allvarliga konsekvenser för ursprungslandet.

2.7.2. Det är alltså nödvändigt att som en del i samarbetet med utvecklingsländerna inrätta stödstrukturer för kontrollen av överensstämmelsen med normerna och eventuellt föreslå lämpliga förfaranden och lösningar i syfte att främja utvecklingen i svaga lokala produktionsstrukturer. Man bör också inrätta kontrollmetoder för att avgöra vem som har ansvar för vad. Importörerna bör också omfattas av detta.

2.8. Enligt EESK bör det offentliga kontrollsystemet samverka på ett positivt sätt med de certifieringssystem för kvalitet och säkerhet och de system för spårbarhet som införs på frivillig basis av aktörerna inom sektorn. Detta innebär att den tvärvetenskapliga utbildningen i fråga om säkerhet och kvalitet inte bara är en fråga för kontrollpersonalen (artikel 51 och bilaga 2), utan för alla aktörer i livsmedelskedjan, dvs. förutom de ansvariga aktörerna även personal vid produktionsanläggningar, transportpersonal och magasinspersonal, i enlighet med förslagen till hygienbestämmelser. Ett förebyggande arbetssätt och en fastställd ansvarsfördelning är viktiga beståndsdelar i att öka det offentliga kontrollsystemets effektivitet och därmed minska kostnaderna och göra det möjligt för de behöriga myndigheterna att koncentrera sig på prioriterade risker.

2.8.1. För att bättre kunna säkerställa konsumentskyddet bör man främja samverkan mellan de offentliga kontrollsystemen och de förfaranden för egenkontroll och spårbarhet som införts av aktörerna inom livsmedelssektorn, särskilt om de är integrerade med frivilliga certifieringssystem. Intressanta försök pågår i vissa medlemsstater om avtal för livsmedelskedjan (spårbarhet) när det gäller livsmedelssäkerhet och livsmedelskvalitet⁽¹⁾. Erfarenheterna från dessa försök bör tas till vara (benchmarking). Det är dock uppenbart att sådana nationella frivilliga system inte åtnjuter det ömsesidiga erkännande som gäller för de offentliga myndigheternas kontroll. Detta är ett problem som man måste ta itu med mot bakgrund av harmoniseringen av kriterierna inom EU, så att dessa mekanismer också kan bli till gagn för konsumenter i andra medlemsstater.

2.8.2. Arbetsmarknadens parter inom sektorn och konsumentorganisationerna kan bidra på ett värdefullt sätt när det gäller att utbilda aktörerna och sprida information om de kontrollsystem som införts. Det mest väsentliga är dock fortfarande öppenheten i mekanismerna och deltagandet från livsmedelskedjans aktörer i dialog och i partnerskap.

2.9. Värdefulla samverkans effekter kan skapas genom att man beaktar säkerhets- och kvalitetskriterier avseende livsmedel i samband med revideringen av GJP, även om det i förslaget till förordning föreskrivs att kontrollen av den gemensamma organisationen av marknaden skall genomföras av befintliga, därför avsedda system. EESK noterar att de tvärvillkor som presenteras i förslaget till förordning för direktstödet inom ramen för GJP⁽²⁾ innebär att de som söker stöd måste följa de centrala normerna i fråga om folkhälsa, djurskydd och

växtskydd med hjälp av för ändamålet avsedd jordbruksrådgivning, vilket innebär att tvärvillkoren borde kunna spela en förebyggande roll och underlätta efterhandskontrollerna. I sitt yttrande rekommenderar EESK att jordbruksrådgivningen skall vara frivillig och att syftet med rådgivningen inte bara bör vara "att man följer lagstadgad standard utan också att jordbruksföretagens ekonomiska, ekologiska och sociala situation förbättras kontinuerligt"⁽³⁾. För att kunna skapa samverkans effekter måste man alltså inrätta former för kommunikation och samarbete mellan de olika ansvariga myndigheterna och aktörerna.

2.10. Kommittén ser positivt på riktlinjerna för hur samordningen skall ske när fler kontrollenheter är inblandade, särskilt när befogenheterna är delegerade (skäl 15 och 16 samt artikel 5). Kommittén välkomnar också bestämmelserna för harmoniseringen av referenslaboratorier, särskilt i de fall kontrollen delegeras till icke-statliga organ (skäl 17–21). Dessa bör vara godkända och deras verksamhet bör kontrolleras.

2.10.1. Villkor och bestämmelser för de godkända kontrollorganen måste harmoniseras på EU-nivå, liksom analys- och provtagningsmetoder och kontrollfrekvens. Verksamheten vid gemenskapens referenslaboratorier och det gemensamma forskningscentret bör alltså utökas, och anslagen bör i detta syfte ökas i det sjätte ramprogrammet.

2.11. Särskilt mot bakgrund av utvidgningen till ett EU med 25 medlemsstater bör speciell uppmärksamhet ägnas åt stöd och administrativt samarbete mellan medlemsstaterna (kapitel IV) genom att utöka utbytet av erfarenheter och goda metoder bland kontrollpersonalen. Det arbetssätt som presenteras i förslaget handlar inte så mycket om att öka antalet anställda vid EU:s centrala organ, Kontoret för livsmedels- och veterinärfrågor, utan om att befästa dess kapacitet att arbeta i nätverk och därigenom samordna och harmonisera de operativa kontrollmetoderna.

2.12. Finansieringen av kontrollorganen skall ske med respekt för subsidiaritetsprincipen, men man måste säkerställa att konkurrensen inte snedvrids. Därför bör gemensamma principer fastställas, särskilt när det gäller de avgifter som tas ut från aktörerna vid inspektion. Riktlinjerna för avgifterna i artikel 28 är ganska allmänna. Kommittén skulle därför gärna se en granskning av de avgiftssystem som tillämpas i medlemsstaterna för att kontrollera om de är förenliga och för att kunna fastställa mer detaljerade instrument för harmoniseringen. Det är också nödvändigt att granska hur avgifterna drabbar de olika aktörerna i livsmedelskedjan, från primärproduktion till slutdistribution, för att undvika diskriminering.

(1) Jfr t.ex. den nationella överenskommelsen om livsmedelssäkerhet och livsmedelskvalitet som förhandlades fram och undertecknades inom det italienska rådet för ekonomi och arbetsmarknad (Consiglio Nazionale dell'Economia e del Lavoro, CNEL), den 8 juli 2002 av jordbruksorganisationer, fackföreningar, arbetsgivarorganisationer inom handelssektorn samt av ministern för jordbruks- och skogsbrukspolitik.

(2) KOM(2003) 23 slutlig – 2003/0006 (CNS).

(3) EESK:s yttrande 591/2003, punkt 4.3.2.

Det är dock uppenbart att de avgifter som skall tas ut om kontrollen visar bristande överensstämmelse med normerna i huvudsak skall drabba de ansvariga. Å andra sidan bör man också beakta möjligheterna att införa belöningssystem för att stimulera till frivillig certifiering.

2.13. När det gäller hur de lokala offentliga kontrollsystemen organiseras är det önskvärt att man utser ett referenslaboratorium på regional nivå för den lokala verksamheten. Detta bör i inledningsskedet samfinansieras med anslag från gemenskapen och medlemsstaterna.

2.14. Kommittén noterar upphävandet av en serie direktiv (artikel 61) som omfattas eller kompletteras av den föreliggande förordningen. Kommittén anser dock att man noga bör granska överensstämmelsen mellan bestämmelserna, framför allt när det gäller direktivet om finansieringen av veterinära besiktningar (96/43/EG), för att undvika en snedvridning av konkurrensen som en följd av stora skillnader i tillämpningen i medlemsstaterna.

3. Slutsatser

3.1. Kommittén stöder det arbetssätt som presenteras i kommissionens förslag och anser att förslaget är ett värdefullt

bidrag till en konkretisering av principen om att prioritera livsmedelssäkerheten i de offentliga systemen för kontroll av foder och livsmedel.

3.2. För att detta integrerade arbetssätt skall lyckas är det nödvändigt att främja ett starkt partnerskap mellan de olika aktörerna i livsmedelskedjan, grundat på ömsesidigt förtroende och öppenhet och präglad av jämvikt mellan de offentliga kontrollmekanismerna och egenkontroll, ansvar och frivillig certifiering bland producenterna.

3.3. Kommittén anser att man inte kan säkerställa livsmedelssäkerheten inom EU utan att främja och förstärka samarbetet med tredje land genom avtal och särskilda åtgärder, anpassade efter utvecklingsgraden, samt internationellt samarbete inom ramen för Codex Alimentarius, där EU:s insats behöver stärkas, och WTO.

3.4. Kommittén rekommenderar att särskild uppmärksamhet riktas mot harmoniseringen av kontrollerna i kandidatländerna. EESK förespråkar ett främjande av utbildningsåtgärder och informationsspridning som inte enbart riktar sig till kontrollpersonalen utan också till aktörerna i livsmedelskedjan och till allmänheten.

Bryssel den 16 juli 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet "Alleuropeiskt miljösamarbete efter Kievkonferensen 2003"

(KOM(2003) 62 slutlig)

(2003/C 234/09)

Den 6 februari 2003 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda meddelande.

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 27 juni 2003. Föredragande: Lutz Ribbe

Vid sin 401:a plenarsession den 16–17 juli 2003 (sammanträdet den 16 juli) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 119 röster för, 1 röst emot och 1 nedlagd röst.

1. Förslagets innehåll

1.1. Kommissionen lägger i meddelandet fram sina åsikter om hur det alleuropeiska miljösamarbetet bör bedrivas efter den femte konferensen för Europas miljöministrar i Kiev den 21–23 maj 2003. Kommissionen beskriver de stora utmaningar Europa i dag står inför när det gäller miljöskyddet, i synnerhet i länderna öster och sydost om EU:s nuvarande yttre gränser. De gångna årens politiska omvälvningar har skapat möjligheter att gemensamt diskutera åtgärder för att minska belastningen på miljön.

1.2. Den första konferensen för Europas miljöministrar ägde rum i Dobris 1991. Målet var då att skapa ramar för gemensamma åtgärder och att stödja de nya demokratiska samhällena i deras strävan att förbättra miljöskyddet och uppnå en hållbar utveckling. Dessutom inleddes processen "Miljö för Europa" vars fortsättning diskuterades i Kiev.

1.3. Kommissionen värdesätter å ena sidan det hittillsvarande samarbetet och en rad konkreta resultat och utvecklingar som delvis har minskat miljöbelastningen på ett märkbart sätt. Å andra sidan visar kommissionen också tydligt att det återstår mycket att göra. Kommissionen skriver att miljön på ett allvarligt sätt har försumrats i vissa länder och betonar att detta har negativa konsekvenser för människornas, och särskilt barnens, hälsa. Kommissionen påpekar att mer effektiva miljöstrategier omedelbart måste utvecklas och sättas i verket.

1.4. Kommissionens centrala mål för nästa fas i "Miljö för Europa"-processen är att harmonisera lagstiftningen i dessa länder med EU:s miljölagstiftning samt att förverkliga målen om en hållbar utveckling från världstoppmötet i Johannesburg.

Detta skall ske genom internationella avtal, men också genom olika åtgärder och investeringar. Finansiella medel från EU skall också användas för att genomföra konkreta projekt och driva på de politiska beslutsprocesserna.

1.5. Kommissionen nämner att det civila samhället, och framför allt icke-statliga miljöorganisationer, måste ingå i denna process men ger dem ingen väsentlig roll.

1.6. Utgående ifrån de politiska kontakterna med EU delar kommissionen in de berörda länderna i fyra grupper:

- De tio anslutningsländerna och ytterligare tre kandidatländer (Bulgarien, Rumänien och Turkiet).
- De fem länderna på västra Balkan.
- De västra nya oberoende staterna och Kaukasus.
- De nya oberoende staterna i Centralasien som deltar i det alleuropeiska samarbetet inom ramen för FN:s europeiska region och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE).

2. Allmänna kommentarer

2.1. EESK har avstått från att avge ett yttrande före konferensen i Kiev på grund av den korta tidsfristen mellan meddelandets framläggande och ministerrådets diskussion (och resolution) och själva konferensen. Dessutom vill kommittén inte bara yttra sig om meddelandet utan även om konferensens förlopp och resultat.

Processen "Miljö för Europa" och Kievkonferensen

2.2. Det namn man valde för "Miljö för Europa"-processen redan 1991 i Dobris, och som används för den process kommissionen beskriver i sitt meddelande, ger ett intryck av att det fortfarande är fråga om en övergripande strategi för miljöskydd och hållbar utveckling i hela Europa. Detta är inte (längre) fallet, även om man i Dobris resonerade i sådana termer.

2.3. EESK vill betona processens hittillsvarande betydelse för utvecklingen av miljöpolitiken även inom EU. Ett konkret, positivt resultat av processen är t.ex. Århuskonventionen från år 1998 som innebar ett viktigt steg för att göra samhället delaktigt i de politiska beslutsprocesserna på miljöområdet.

2.4. Kommittén ser positivt på de ansträngningar som gjorts av kommissionen och alla länder som deltar i "Miljö för Europa"-processen. Deras engagemang betonar vikten av miljöskyddet och en hållbar utveckling för Europas framtid. Det stora deltagarantalet på Kievkonferensen (ca 4 000) visar vilken stor betydelse dessa teman tillmätts i samhället.

2.5. EESK ser det som ett mycket positivt tecken att man på konferensen inte bara kom fram till konkreta överenskomelser⁽¹⁾ utan också hade en ordentlig dialog mellan de ansvariga ministrarna och företrädare för icke-statliga organisationer.

2.6. Kommittén ser dock anledning att kritisera att man varken före eller under konferensen lade fram en detaljerad analys om vilka moment i "Miljö för Europa"-processen som har varit särskilt effektiva och var det uppstått speciella svårigheter. Det skulle säkert vara lämpligt och nyttigt med en sådan analys med tanke på det delvis fortfarande dramatiska läget för miljön (jfr Europeiska miljöbyråns tredje rapport om miljösituationen i Europa) efter tolv år av "Miljö för Europa"-processen, för att motsvara kravet på att utveckla mer effektiva miljöstrategier (punkt 1.3).

De nya utmaningarna i miljöskyddet öster och sydost om EU:s nuvarande yttre gränser

2.7. Det framgår ur kommissionens meddelande och ur slutdokumentet från Kievkonferensen att processen numera i första hand gäller miljöskyddet i de beskrivna öst- och sydosteuropeiska länderna. Även om utgångsläget och utveck-

lingsmöjligheterna i de nämnda regionerna är extremt olika handlar det enligt konferensdeltagarna överallt i första hand om att tillnärma deras miljönormer till EU:s normer. EESK välkomnar och stöder uttryckligen detta mål, ty om man i alla dessa regioner inför och tillämpar miljölagstiftningen skulle detta utan tvekan leda till en tydligt minskad belastning på miljön.

2.8. Samtidigt måste man dock observera att EU i många dokument har påpekat att miljöproblemen inom unionen inte beror på att det sker för många överträdelse av miljöföreskrifterna. Större delen av de verksamheter som belastar miljön alltför mycket utövas legalt inom ramen för (de europeiska) lagarna. Det innebär att initiativ som går ännu längre är absolut nödvändiga både inom och utanför EU. Detta har EESK redan påpekat vid flera tillfällen. För de berörda länderna skulle de aviserade EU-normerna då endast kunna ses som ett mellansteg på vägen mot en hållbar utveckling. Lagarna måste skärpas ytterligare och både näringslivets och den enskilda medborgarens beteende anpassas på bästa sätt till miljöskyddet och en hållbar utveckling.

2.9. I kommissionens meddelande delas de länder som den framtida processen är inriktad på in i fyra regioner (se punkt 1.6). Kommittén anser att denna indelning är meningsfull eftersom både utgångsläget och möjligheterna att forma framtiden är mycket olika. Anslutningsländerna kommer t.ex. att införa EU:s miljöföreskrifter och kunna dra nytta av stöd från strukturfonderna och Sammanhållningsfonden och stöd för landsbygdens utveckling, vilket de andra regionerna inte har tillgång till.

Det civila samhällets roll

2.10. EESK uppskattar de ansträngningar som gjorts för att lösa miljöproblemen i vissa av de berörda länderna men delar kommissionens uppfattning att medvetenheten om behovet av ett bättre miljöskydd och den politiska viljan att genomföra ytterligare åtgärder måste, och kan, förstärkas kraftigt.

2.11. Den övervägande delen av de medel som måste investeras i miljöskydd och hållbar utveckling måste komma från de berörda ländernas budgetar och från deras företag och medborgare. Endast när det finns ett starkt miljömedvetande kommer politikerna att vara beredda att ställa medlen till förfogande. För att uppnå detta måste man skapa ett samhälle där miljöskydd och hållbar utveckling ses som en möjlighet för en vidareutveckling av samhället och inte som en konkurrent om budgetmedel för utbyggnad av den allmänna infrastrukturen eller av t.ex. hälsovården, utbildningsväsendet eller det sociala trygghetssystemet. Det är viktigt att arbeta för att skapa detta medvetande.

⁽¹⁾ Protokoll om strategisk miljökonsekvensutredning, inrättande av register över utsläppande och transport av skadliga ämnen samt om ansvar och ersättning för skador som beror på de gränsöverskridande effekterna av olyckor inom industrin.

2.12. I detta arbete har det organiserade civila samhället en helt avgörande roll. Kommittén har många gånger betonat att miljöskydd och hållbar utveckling inte kan påbjudas uppifrån utan att man måste finna en metod att genomföra det nedifrån och upp. I viss utsträckning hänvisar kommissionen också till det civila samhället i sitt meddelande där den t.ex. beskriver den viktiga roll som de regionala miljöcentrumen har, vilka är medfinansierade av det civila samhället.

2.13. Trots all uppskattning av miljöcentrumens arbete måste det dock kritiskt noteras att man hittills inte har lyckats skapa ett effektivt fungerande system av miljöförbund i de enskilda länderna. De många grupper som finns där har ofta en mycket begränsad organisationsgrad på nationell nivå, vilket innebär att de i många fall spelar en underordnad roll i det politiska beslutsfattandet.

2.14. I detta sammanhang bör man diskutera de regionala miljöcentrumens roll när det gäller att skapa integrerade – och inte enbart decentraliserade – strukturer, att involvera det organiserade civila samhället i "Miljö för Europa"-processen och att bygga upp icke-statliga miljöorganisationer.

2.15. Genom att näringslivsorganisationer och fackförbund involveras i högre grad kan man uppnå ett viktigt mål. Integreringen av miljöfrågorna måste genomsyra alla samhällsskikt och börja redan i tidig ålder. Först när ekologiska frågeställningar finns med i grund- och yrkesutbildningen kommer man att lyckas genomföra den ovannämnda nedifrån och upp-metoden. EESK anser att denna aspekt på "Miljö för Europa"-processen inte har beaktats i tillräcklig utsträckning, och att processen inte har gått tillräckligt långt i önskad riktning.

3. Särskilda kommentarer

3.1. EESK har noterat resultaten av Kievkonferensen inklusive slutdeklarationen. Kommittén vill stryka under det som nämns där om att många nya problem kan uppstå genom utveckling som redan kan förutses på olika områden. Men varken i kommissionens meddelande eller i slutdokumentet ges en tydlig beskrivning av hur man i framtiden i de berörda

länderna skall kunna undvika nya miljöproblem som hittills inte uppkommit, eller gjort det i ringa utsträckning, men som mycket väl kan förutses.

3.2. Kommittén vill här nämna som exempel ökningen av trafikvolymen, särskilt inom vägtrafiken, som även miljöministrarna påtalat och som redan är påtaglig i de berörda länderna, framför allt i dem där näringslivet utvecklas kraftigt och välståndet växer. Ett ytterligare exempel är intensifieringen av jordbruksproduktionen. Något som delvis förstärker problemen är att man från EU exporterar gammal teknik (som t.ex. bilar med svag eller ingen avgasrening) eller för över gammal praxis till dessa länder.

3.3. EESK skulle därför välkomna om kommissionen i framtida dokument utgår från en detaljerad beskrivning av problemen och mycket tydligare beskriver strategierna för att bekämpa de belastningar situationen ger upphov till. På denna punkt ser kommittén både kommissionens dokument och kongressens slutdokument som alltför allmänna och oprecisa. Det handlar inte bara om att ta hand om den ödesdigra ekologiska kvarlåtenskapen från det gamla systemet utan om en hållbar utveckling för framtiden, vilket kräver betydande framsteg även i de nuvarande medlemsstaterna. Ur den aspekten vilar det en fadd bismak av att inte vilja ta ställning över både kommissionens dokument och slutdokumentet.

3.4. EESK skulle vilja rekommendera kommissionen och Förenta nationernas ekonomiska kommission för Europa (ECE) som medorganisatörer av Kievkonferensen att göra en särskild utvärdering av de hittillsvarande framgångarna och bristerna, samt den därur härledda strategin för att integrera det civila samhället i "Miljö för Europa"-processen.

3.5. Kommittén anser att man ännu inte i tillräcklig utsträckning har uppmärksammat den roll som det civila samhället har att svara för inom "Miljö för Europa"-processen. Man kommer endast att kunna etablera en hållbar utveckling även (och framför allt) i länder som har mycket att ta igen vad gäller välstånd när alla grupper har förståelse för det, och till och med kräver initiativ i denna riktning från regeringen. Med all respekt för de regionala miljöcentrumens seriösa och uppofterande arbete betvivlar EESK att man gör tillräckligt genom att inrätta och stödja dem.

Bryssel den 16 juli 2003.

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om gränsvärden för bekämpningsmedelsrester i produkter av vegetabiliskt och animaliskt ursprung

(KOM(2003) 117 slutlig – 2003/0052 (COD))

(2003/C 234/10)

Den 26 mars 2003 beslutade rådet att i enlighet med artiklarna 37, 95 och 152 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovanstående förslag.

Sektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 27 juni 2003. Föredragande var Giacomina Cassina.

Vid sin 401:a plenarsession den 16 och 17 juli 2003 (sammanträdet den 16 juli) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 110 röster för, 1 emot och 5 nedlagda röster.

1. Förslagets utgångspunkter och mål

1.1. Detta förslag till förordning har som främsta målsättning att minimera hälso- och miljörisker orsakade av bekämpningsmedel och att främja en harmonisering på EU-nivå av gränsvärden för resthalter för alla växtskyddsprodukter. Enligt gällande lagstiftning kan medlemsstaterna själva fastställa olika gränsvärden inom ramen för den nationella lagstiftningen.

1.2. Mot bakgrund av sjätte miljöhandlingsprogrammet bör detta förslag läsas också med tanke på kommissionens meddelande till rådet, Europaparlamentet och Ekonomiska och sociala kommittén "Mot en temainriktad strategi för hållbar användning av bekämpningsmedel" ⁽¹⁾, som kommittén yttrat sig i huvudsak positivt om ⁽²⁾ och som innehåller en mer djupgående analys.

1.3. Enligt föreliggande förslag skall de fyra direktiv som för närvarande reglerar frågan på gemenskapsnivå ⁽³⁾ ersättas av en enda förordning. I sitt arbete har kommissionen tagit hänsyn till de problem som uppstått vid tillämpningen av dessa direktiv och till de förslag som har lagts fram i samband med den femte versionen av Förenklad lagstiftning för den inre marknaden (SLIM V). Kommissionen har också införlivat riktlinjerna från rådets möte (jordbruk) den 20 november 2001 och rådets möte (miljö) den 12 december 2001 samt Europaparlamentets resolution av den 30 maj 2002.

1.4. När det gäller tillämpningen av förordningen kommer kommissionen att ha ansvar för riskhanteringen i samband med användningen av bekämpningsmedel, och Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (EFSA), i samråd med sitt nätverk av experter i medlemsstaterna, kommer att ha en viktig roll genom att tillhandahålla den nödvändiga kunskapen för riskbedömningen. Myndigheten kommer också att utarbeta oberoende, vetenskapliga yttranden i de olika frågorna, i enlighet med vitboken om livsmedelssäkerhet ⁽⁴⁾.

1.5. Under övergångsperioden från det nuvarande förfarandet till det som fastställs i förordningen kommer uppgifter som ännu inte harmoniserats, vare sig det rör sig om befintliga eller nya substanser (för vilka gränsvärden hittills har fastställts på nationell nivå) att insamlas av EFSA, bedömas på grundval av säkerhetskriterier och fastställas som provisoriska gränsvärden för att därefter så småningom utvärderas var för sig med utgångspunkt i direktiv 91/414/EEG om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden. Detta direktiv kommer också fortsättningsvis att ligga till grund för gemenskapslagstiftningen, även om en uppdatering är planerad att äga rum inom kort.

1.5.1. När förslaget till förordning har godkänts kommer medlemsstaterna inte längre själva att få fastställa gränsvärden. Förslaget läggs i anslutning till den tidpunkt (senast 2004) då fler än 400 verksamma ämnen i växtskyddsprodukter kommer att dras in från marknaden i enlighet med gällande lagstiftning.

1.5.2. Förslaget öppnar för möjligheten att använda kontrollkriterier för att fastställa gränsvärden i speciella fall där det inte används godkända svärnedbrytbara ämnen som kan medföra problem med bekämpningsmedelsrester, eller när det gäller ämnen som fortfarande används för mindre betydelsefulla varor t.ex. kryddor.

⁽¹⁾ KOM(2002) 349 slutlig av den 1.7.2002.

⁽²⁾ EUT C 85, 28.4.2003.

⁽³⁾ Direktiven 76/895/EEG, 86/362/EEG, 86/363/EEG och 90/642/EEG.

⁽⁴⁾ KOM(1999) 719 slutlig, EESK:s yttrande nr 585 i EGT C 204, 18.7.2000.

1.5.3. Samtidigt måste hänsyn tas till bestämmelserna i kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om officiell kontroll av foder och livsmedel.

1.6. För att skydda konsumenterna i så stor utsträckning som möjligt används i hela förordningen ett standardgränsvärde: Resthalten får inte överstiga 0,01 mg/kg. Om detta standardgränsvärde skulle innebära en risk för konsumenternas säkerhet skall ett lägre gränsvärde fastställas.

1.7. Kommissionen anser att bestämmelserna i förslaget till förordning efter en övergångsperiod kommer att innebära ett stort steg framåt när det gäller att befästa och förenkla den gällande lagstiftningen, dels genom att undanröja icke-tariffära hinder för handelsutbytet inom inre marknaden eller med tredje land, dels genom sitt bidrag till hälsoskydd, djurskydd och miljöskydd.

2. Allmänna kommentarer

2.1. EESK anser att förslaget till en enda förordning som skulle ersätta de nuvarande fyra direktiven är ett viktigt bidrag till genomförandet av strategin för hållbar användning av bekämpningsmedel eftersom man i förordningen har lyckats ta hänsyn till både folkhälsa och växtskydd. Kommittén anser också att förordningen kan motverka en snedvridning av konkurrensen på inre marknaden.

2.2. Mot denna bakgrund vill kommittén ännu en gång uttrycka sitt principiella stöd för en hållbar användning av bekämpningsmedel, vilket innebär en minskning av användningen och riskerna i bruket av kemiska substanser inom jordbruket i syfte att i största möjliga utsträckning respektera de naturliga processer som styr jordbruksproduktionen. Kommittén stöder således denna gemenskaps-strategi. Förslaget till förordning innebär ett nödvändigt framsteg i harmoniseringsarbetet och för folkhälsan och ligger väl i linje med meddelandet "Mot en temainriktad strategi för hållbar användning av bekämpningsmedel" ⁽¹⁾. EESK noterar med tillfredsställelse att många punkter ur kommitténs yttrande i ärendet återfinns i föreliggande förslag.

2.3. EESK anser att den rättsliga grunden är relevant och väl vald (artikel 37.2 tredje stycket, artikel 95.1 samt artikel 152.4 b) och täcker de frågor som omfattas av förslaget.

Kommittén ser särskilt positivt på att förordningen är bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater från den 1 januari 2005 för färsk produkter och från och med den 1 juli 2005 för lagrade produkter.

2.4. I samband med dessa inledande, generella omdömen vill EESK framhålla, liksom i tidigare sammanhang, att en intelligent användning av växtskyddsmedel kan ha en stor roll att spela i ett brett spektrum av tillämpningar som i huvudsak berör jordbrukssektorn, först och främst för skydd av växter och vegetabiliska produkter (där växtskyddsmedel kan innebära avsevärda ekonomiska fördelar). Samtidigt anser kommittén att målet att byta ut dessa produkter mot andra, säkrare ämnen och metoder ⁽²⁾ bör eftersträvas på ett klart och konsekvent sätt inom ramen för den vetenskapliga och tekniska utvecklingen.

2.5. I linje med detta och med tanke på ämnets strategiska relevans vill EESK understryka vikten av att man anslår ekonomiska resurser och vetenskaplig kompetens i enlighet med sjätte ramprogrammet för forskning och utveckling, för att stödja forskningsprojekt på gemenskapsnivå i syfte att ta fram och främja användningen av alternativa substanser och produktionsmetoder som kan upprätthålla en hög skyddsnivå i odlingen men som samtidigt medför stora fördelar när det gäller respekten för miljön och folkhälsan i allmänhet.

2.6. Kommittén anser att större noggrannhet och ansvar i användningen av kemiska produkter inom gemenskapen skulle kunna utgöra en viktig riktpunkt för anslutningsländerna och i synnerhet för utvecklingsländerna, vars satsningar på att producera baslivsmedel som ett led i kampen mot svälten redan från början skulle kunna grunda sig på effektivast möjliga miljöskydd och hög hälsoskyddsnivå för djur och människor.

3. Särskilda kommentarer

3.1. EESK ser positivt på förslaget att fastställa ett standardgränsvärde på 0,01 mg/kg för resthalter. Detta gränsvärde används redan i fråga om barnmat, som av naturliga skäl måste uppfylla rigorösa krav enligt Vetenskapliga kommittén för livsmedel.

3.1.1. Även om det med dagens testmetoder inte går att fastställa ett nollvärde (vilket i princip vore önskvärt) bör man för vissa potentiellt farliga ämnen på ett tydligt sätt verka för en successiv sänkning av tröskelvärdet genom att konstant uppdatera analysmetoderna (något som i viss mån redan sker) på grundval av de tekniska och vetenskapliga framstegen och genom en konsekvent tillämpning av försiktighetsprincipen.

⁽¹⁾ KOM(2002) 349 slutlig av den 1.7.2002.

⁽²⁾ Se även yttrandet NAT/156, EUT C 85, 28.4.2003.

3.2. EESK önskar att EFSA:s verksamhet skall komma i gång så snart som möjligt så att en omfattande och representativ grund kan upprättas, under förutsättning att myndigheten får relevanta uppgifter i fråga om stöd och vetenskaplig samordning. I synnerhet hoppas EESK att EFSA skall prioritera frågan om bekämpningsmedel, även om myndigheten ännu inte fungerar fullt ut.

3.3. I tillämpningen av förslaget skall en rad beprövade förfaranden behållas, t.ex. kommittéförfarandet, vilket EESK uppskattar. Kommittén anser att dessa tillämpningsmekanismer, trots att de kan innebära ytterligare kostnader för vissa aktörer, innebär en stor förenkling i förhållande till den nuvarande lagstiftningen, vilket gynnar inre marknadens funktion.

3.4. EESK noterar med viss oro att medlemsstaterna själva skall sköta övervakningen, vilket skulle kunna leda till stora skillnader mellan olika stater, och hoppas att kommissionen kommer att tillhandahålla riktlinjer i syfte att undanröja denna risk. Det är särskilt viktigt att det finns tester för upptäckt av eventuell förekomst av de ämnen som just har strukits i enlighet med direktiv 91/414/EEG.

3.4.1. Medlemsstaterna bör dessutom vara skyldiga att uppvisa dokumentation på en hållbar avveckling av lagren för äldre produkter.

3.4.2. EESK anmodar kommissionen att genomföra informations- och utbildningsinsatser i samband med övergången mellan de två regelsystemen (sista halvåret 2003 och hela 2004). Detta skulle göra det möjligt för aktörerna på alla nivåer att anpassa sig till förändringarna i bestämmelserna.

3.4.3. Det är också viktigt att de nationella laboratorierna anpassar sina metoder och insamlingskriterier till den gemensamma referensramen.

3.5. Dessutom måste man fästa stor uppmärksamhet på säkerhetsvillkoren för de mest utsatta användarna (arbetstagarna), på utbildningen av dem, på klarhet och tydlighet i produktmärkningen och på fastställandet av ansvaret på området. Dessa ämnen behandlas delvis i direktiv 91/414/EEG, men EESK vill understryka det stora behovet av att förstärka och justera direktivet mot bakgrund av påpekandena ovan.

3.6. Om förslagen i de två ovanstående punkterna genomförs måste man också fastställa ett sanktionssystem som är tydligt och öppet och som garanterar fasta och enhetliga regler i alla medlemsstater så att sanktionerna blir effektiva, proportionerliga och avskräckande, dock utan att öppna för ny snedvridning av konkurrensen.

3.7. För att övergången mellan tillfälliga gränsvärden och definitiva gränsvärden skall kunna ske så snabbt som möjligt måste, enligt kommitténs åsikt, föreliggande förordning antas samtidigt som direktiv 91/414/EEG revideras, med säkerställande av att samstämmighet råder mellan dem. EESK kommer att uppmärksamta granska förslaget till revidering, som bör presenteras under andra halvåret i år och som kommittén bör få tillfälle att yttra sig om.

3.8. Jordbruksprodukter som importeras till gemenskapen från tredje land skall uppfylla samma krav på hälsoskydd, kvalitet och livsmedelssäkerhet som gemenskapens produkter. Kommittén ställer sig därför tveksam till att det i artikel 29 (godkännande av import från tredje land) fastställs andra gränsvärden än de som gäller i gemenskapen med motiveringen att det finns skillnader i jordbruksdriften. Man kan bara tänka sig att tillämpa särskilda gränsvärden för importerade varor som inte produceras i EU.

3.9. De nya medlemsländerna måste respektera gemenskapslagstiftningen på området. De metoder och produkter som har använts hittills inom jordbruket i dessa länder skiljer sig dock i stor utsträckning från dem som har använts inom EU. EESK föreslår därför ett särskilt stöd till dessa länder (rådgivning och know-how) för att underlätta anpassningen till föreliggande förordning och till den temainriktade strategin för hållbar användning av bekämpningsmedel inom den fastställda tiden. EESK vill särskilt påpeka att det i Central- och Östeuropa finns mycket stora mängder omoderna bekämpningsmedel och bekämpningsmedel som inte längre kan användas. Det är nödvändigt att hjälpa de nya medlemsländerna att eliminera dessa produkter på ett hållbart sätt.

3.10. Som nämnts ovan anser EESK att förslaget till förordning också kan ha stor betydelse i förhållande till tredje land, i synnerhet utvecklingsländerna, och kommittén vill framhålla det initiativ rörande bekämpningsmedel som genomförts inom ramen för samarbetet med AVS-länderna som ett föredöme⁽¹⁾. Fler liknande initiativ bör utvecklas, med tillräcklig finansiering, även med andra partner, till exempel länderna i Medelhavsområdet och Mercosur.

⁽¹⁾ "Pesticides Initiative Programme (PIP)"; information om programmet finns på följande adress: www.coleacp.org

3.11. Kommissionen bör vid fastställandet av nya harmoniserade nivåer försöka ta hänsyn till nivåerna i Codex, i enlighet med de normer som WTO införde i slutet av 90-talet. Många av dem är inte godtagbara för gemenskapen, så det måste genomföras en noggrann granskning från fall till fall. Kom-

mittén vill betona att hänsynen till dessa internationella krav inte bör tvinga gemenskapen att rucka på sina kriterier och vill uppmana Europeiska kommissionen att verka för att säkerställa samma höga hälsoskyddsnivå som hittills.

Bryssel den 16 juli 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Hälso- och sjukvård"

(2003/C 234/11)

Den 21 januari 2003 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande på eget initiativ om "Hälso- och sjukvård".

Facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som svarat för beredningen av ärendet, antog sitt yttrande den 30 juni 2003. Föredragande var Adrien Bedossa.

Vid sin 401:a plenarsession den 16 och 17 juli 2003 (sammanträdet den 16 juli) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 61 röster för, 5 röster emot och 6 nedlagda röster.

1. Inledning

1.1. I Europeiska kommissionens meddelande från december 2001 ⁽¹⁾, till följd av ett initiativ som godkändes vid Europeiska rådets möte i Lissabon i mars 2000, och i den preliminära rapporten som lades fram för Europeiska rådet 2002, tydliggörs ett av de största problemen – efter pensionsfrågan – när det gäller att bygga upp ett socialt Europa som lever upp till de värderingar som beskrivs i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

1.1.1. Hälsan definieras ofta som en överordnad nytthet i vårt samhälle. Detta konstaterande gäller både för den enskilda individen, för familjen och för varje enskild stat.

— Det är helt uppenbart att varje medborgare ser olika på detta begrepp, och att lösningarna i EU:s medlemsstater

ofta skiljer sig åt i fråga om både organisationen av vården och nivån på omhändertagandet.

— Det finns ett antal utmaningar som hela unionen står inför. Det krävs att man förstår dem väl för att kunna införa lämpliga gemensamma lösningar som respekterar den nuvarande mångfalden.

— Världshälsoorganisationens (WHO) definition ser hälsa som en helhet bestående av "fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande" för varje individ.

— Hälsa är inte bara en fråga om vård vid sjukdomar, utan måste mer allmänt innefatta förebyggande åtgärder (friskvård) och individuella och kollektiva insatser för att främja kunskap och miljö.

⁽¹⁾ KOM(2001) 723 slutlig: Hälso- och sjukvårdens och äldreomsorgens framtid: att garantera tillgänglighet, kvalitet och finansiell hållbarhet.

— Eftersom hälsan är ett överordnat mål kan den inte bara ses som en fråga om sociala utgifter och latenta ekonomiska problem.

Hälsan är en investering och representerar en nödvändig och produktiv sektor som är av nytta för ekonomin och som skapar ett viktigt mervärde i samhällets utveckling och lägger grunden för tillväxt.

1.1.2. En icke diskriminerande tillgänglighet, kvalitet och finansiell hållbarhet i fråga om hälso- och sjukvården – och särskilt äldreomsorgen och omsorgen om socialt missgynnade grupper – innebär en rad utmaningar och problem för samtliga EU-länder, både före och (i ännu högre grad) efter utvidgningen. Lösningarna är inte desamma överallt, men solidaritet, rättvisa och allmängiltighet är ledande principer i samtliga länder.

1.1.3. De senaste två årtiondena har EU-medborgarnas krav på hälso- och sjukvårdssystemen och de tjänster som erbjuds ständigt ökat. Kraven har bemötts i de enskilda medlemsstaterna mot bakgrund av en allt bräckligare och mer tillspetsad nationell politisk situation. Utmaningarna i samband med utvecklingen av hälso- och sjukvårdssystemen är gemensamma för samtliga medlemsstater, och kommer att bli ännu större i kandidatländerna 2004. Samtliga länder står utan tvekan inför stora och inbördes sammanflätade utmaningar.

1.2. Syftet med utkastet till detta yttrande är att uppnå flera mål:

- Att verka för kunskap om samt utbyte och jämförbarhet mellan EU:s olika hälsosystem.
- Att stödja EU-institutionernas och särskilt kommissionens arbete i strävan efter mer precisa och effektiva åtgärder på hälsoområdet.
- Att uppmuntra initiativ från ekonomiska och sociala intressegrupper i medlemsstaterna vad gäller att förbättra deras gemensamma politik.

Under alla omständigheter är detta utkast till yttrande ett stöd och ett komplement till Europeiska kommissionens insatser via folkhälsoprogrammet 2003-2008.

1.3. Uttryckt i välbefindstermer har folkhälsans andel av utgifterna sedan Romfördraget skrevs årligen stigit med i genomsnitt 2,2 % mer än BNP-tillväxten i industriländerna, bl.a. EU, och har t.o.m. gått från 4 % år 1960 till över 8 % av BNP för närvarande (källa: OECD 2002), även om denna ökning på senaste tiden verkar ha avtagit.

1.3.1. Även om man kan notera en långsammare ökning av relationen "hälsovårdsutgifter/BNP" måste man dock konstatera att detta fortfarande är en tung budgetpost och att den ökar kontinuerligt. Med tanke på den allmänna uppfattningen bör man fråga sig vilken betydelse denna ständiga ökning har för befolkningen i form av förväntad bättre kollektiv och individuell hälsa. Den ständiga utgiftsökningen har emellertid inte åtföljts av minskade skillnader mellan exempelvis olika grupper på arbetsmarknaden, när det gäller livskvalitet och livslängd. Målet att minska dessa skillnader borde vara den främsta indikatorn vid utvärderingen av hälsopolitiken i Europa och borde fungera som en hävstång för att få till stånd de förändringar som är nödvändiga.

1.4. De grundläggande faktorer som just nu påverkar hälsan är många och de varierar från land till land bland medlemsstaterna.

Man kan emellertid nämna ett tiotal faktorer som har ett avgörande inflytande:

1.4.1. De demografiska effekterna

1.4.1.1. En befolknings ålder och åldrande utgör faktorer som starkt påverkar hälsovårdskostnaderna.

1.4.1.2. Ett flertal undersökningar som nyligen genomförts i sju industriländer tycks bekräfta att de demografiska effekterna under det senaste årtiondet vad gäller utvecklingstakten i utgifterna uppgår till 1 %. Ökningen beror lika mycket på befolkningstillväxten i världen som på den ökande andelen äldre.

1.4.1.3. Även om den relativa betydelsen av dessa påverkande faktorer skiljer sig från land till land har den således ett reellt inflytande. De traditionella kvantitativa demografiska faktorerna kan emellertid inte sägas vara de enda som måste beaktas.

1.4.1.4. Man bör till exempel beakta det som experterna kallar "generationsfaktorn". Rent konkret kan man konstatera att unga generationer som använder sig av hälsosystemen är vana vid en hälso- och sjukvård av högre kvalitet än föregående generationer som inte alltid har haft tillgång till vård på dagens nivå.

1.4.1.5. Det är rimligt att anta att dessa faktorer kan få en accelererad effekt på hälsovårdskostnaderna när dessa generationer uppnår en högre ålder, om tillgången till vård hanteras på ett korrekt sätt under människors hela yrkesverksamma period, alltsedan de första utbildningsåren.

1.4.2. Föreställningar om hälsa

1.4.2.1. De olika uppfattningarna om vad som konstituerar hälsa har ett icke oväsentligt inflytande på förväntningarna och beteendet hos dem som utnyttjar sjukvården. Hälsan uppfattas som en absolut tillgång, en medborgerlig rättighet som de ansvariga myndigheterna skall värna. Detta innebär att kostnaderna för att uppfylla dessa förväntningar ökar och att den politiska enigheten sätts på spel varje gång som man vill dra in på den fria eller så gott som fria värden av budgetsål.

1.4.3. Epidemiologi

1.4.3.1. Hälsovården möter i dag nya utmaningar som också hänger ihop med nya pandemier av vissa smittsamma sjukdomar och nya utbrott av kända, inte längre lättbehandlade sjukdomar, vars följder för kostnaderna och organisationen av vården inte är lätta att beräkna.

1.4.4. Den ekonomiska tillväxten

1.4.4.1. Flera studier har påvisat sambandet mellan den ekonomiska tillväxten och utvecklingen av hälsovårdskostnaderna, dvs. att vårdkostnaderna ökar när inkomstnivåerna blir högre och inte bara i proportionell omfattning. Detta samband på makroekonomisk nivå följer dessutom inte konjunkturutvecklingen: Man har inte observerat någon påtaglig minskning av sjukvårdskostnaderna ens under perioder av minskad ekonomisk tillväxt.

1.4.4.2. Detta pekar på att det inte finns något samband mellan efterfrågan på hälso- och sjukvård och ekonomins tillstånd. Det bidrar till svårigheterna att genomföra politiska åtgärder för att begränsa sjukvårdskostnaderna i länder som vill lägga större ansvar på vårdpersonalen och konsumenterna.

1.4.5. Samhällets organisation

1.4.5.1. Förändrade livsstilar, familjelivets form, förändringar inom arbetslivet samt den ökande känslan av osäkerhet kullkastar de traditionella riktmärkena i hälsosystemen.

1.4.5.2. Följden kan bli en ökad medikalisering av socialt betingade problem. Även om denna faktor är komplex och förtjänar att undersökas ytterligare får man inte bortse från den, särskilt som försiktighetsprincipen efterfrågas allt starkare i de europeiska samhällena. Sociala osäkerhetsfaktorer (arbetslöshet, bristsituationer, stress, diskriminering, föroreningar, etc.) ger ökade skillnader i fråga om hälsotillståndet och hälsoutgifter, där försiktighetsprincipen måste användas i allt större utsträckning.

1.4.6. Kraven på miljön och födan

1.4.6.1. Den grundläggande roll som spelas av miljön, i dess mest omfattande betydelse, i fråga om hälsovårdskostnadernas utveckling behöver inte längre påtalas.

1.4.6.2. Med utgångspunkt i en undersökning som genomförts på europeisk nivå inom ramen för ett program om luftföroreningar och hälsa kan man dock nu konstatera att redan en mycket liten minskning av luftföroreningarna har en positiv effekt på folkhälsan och motiverar att man genomför preventiva åtgärder.

1.4.6.3. Det finns också skäl att beakta effekten av hälsovådlig konsumtion av t.ex. tobak, droger och alkohol.

1.4.6.4. Livsmedlens kvalitet spelar en mycket viktig roll (dåliga matvanor ligger bakom en rad mekanismer som leder till en högre insjuknings- och dödlighetsrisk; de är till exempel den främsta orsaken till cancerdödligheten). Problemet är desto mer oroande som det berör hela befolkningen, främst ungdomar (fetma).

1.4.7. Den tekniska utvecklingen

1.4.7.1. Man vet också hur kluven den tekniska utvecklingen är. Den kan både ha en positiv och en negativ inverkan på hälsovårdskostnadernas utveckling. Den tekniska utvecklingen är dock ett oåterkalleligt faktum.

1.4.7.2. Man ser ofta hur en ny behandlingsmetod får till följd att ett nytt sjukdomstillstånd identifieras som "inte existerade" förut, i brist på behandlingsmöjligheter.

1.4.7.3. Detta märks främst då den nya metoden införs, vare sig det handlar om läkemedel eller undersökningsmetoder.

1.4.7.4. Det är självklart att man måste undvika att addera nya diagnos- eller behandlingsmetoder till redan existerande.

1.4.7.5. Man bör med andra ord i första hand tillgripa lämpliga metoder eller ersätta gamla metoder med nya. I sammanhanget kan noteras att detta ofta möter sociokulturella hinder, som ibland har att göra med de hälsovårdsanställdas skråtänkande.

1.4.7.6. Man kan nämna radiologin som exempel, där de traditionella röntgenmetoderna numera kompletteras av skanner, MRI/MRT (magnetresonanstomografi) och på senare tid PET (positronemissionstomografi).

1.4.8. Sociokulturella beteenden

1.4.8.1. Sociokulturellt betingade beteenden har ett stort inflytande på kostnadsutvecklingen för hälsovården.

1.4.8.2. De kollektiva och individuella handlingar som påverkar kostnaderna ligger främst inom området förebyggande primärvård.

1.4.8.3. Resultaten, som pekar på ett obestridligt manöverutrymme, har förbättrats väsentligt under de senaste åren parallellt med utvecklingen av utvärderingsförfarandena.

1.4.8.4. Vid sidan av tobaksrökning, alltför stor alkoholförbrukning och övervikt, kan man notera att trafikolyckor, olyckor i hemmen och sjukdomar som bland annat kan leda till självmord bland ungdomar svarar för en stor andel, liksom olyckor på arbetsplatsen och yrkesrelaterade sjukdomar.

1.4.8.5. Dessa beteenden sammanhänger med individ- och familjerelaterade faktorer samt sociala faktorer och leder ofta till vad som benämns för tidig dödlighet. Det är särskilt viktigt att dessa utreds ordentligt, eftersom man kan införa strategier för att komma till rätta med riskfaktorer och faktorer som ger upphov till kostnader som helt kan undvikas.

1.4.8.6. Utbildning och preventiva åtgärder utgör en ofrånkomlig investering. Nyttoeffekterna, såväl ekonomiska som hälsorelaterade, blir avsevärda om man använder sig av metoder för att stimulera deltagande, så att personer i de mest känsliga befolkningsgrupperna och riskgrupper gynnas särskilt.

1.4.9. Dynamiken i utbudet av och efterfrågan på hälso- och sjukvård

1.4.9.1. Detta är obestridliga faktorer, men deras effekter varierar från medlemsstat till medlemsstat.

1.4.9.2. Efterfrågan på hälsovård ökar också stadigt. Den beror inte alltid på ett objektiva behov och påverkas av kvaliteten och kvantiteten i vårdutbudet.

1.4.10. Det sociala trygghetssystemets effekter

1.4.10.1. De allt högre kraven på sociala och medicinska garantier utövar ett konstant tryck på de sociala trygghetssystemens dynamik. Denna sista faktor, som sammanhänger starkt med den föregående, berörs mer av den efterfrågan på omsorg som den mer eller mindre tillgodoser än av utbudet på omsorg.

1.4.10.2. Varje stat organiserar sitt sociala trygghetssystem utifrån de kriterier den finner lämpliga.

1.4.10.3. Den fråga som kommer att ställas på grund av den allt större rörligheten inom unionen gör det nödvändigt med en fördjupad kännedom om varje lands sociala trygghetssystem och leder, vare sig man vill det eller inte, till att det görs jämförelser.

1.4.10.4. Många frågor kommer i framtiden att väckas på grund av patienternas fria rörlighet, och kräver i första hand en bild av nuläget och av de framtida utvecklingsspektiven.

2. Allmänna synpunkter

2.1. På grundval av synpunkterna i punkt 1 är det EESK:s önskan att det snarast sprids en fördjupad medvetenhet om de många aspekterna inom hälsovårdspolitik. Vi anser att detta behov av ökad kunskap och strävan efter gemensamma mål bör utgöra ett komplement i debatten om Europeiska konventet och att effekterna av unionens utvidgning måste beaktas.

2.2. EESK stöder ett ambitiöst och helt nödvändigt arbete i exempelvis följande övergripande frågor:

- Utvärdering av effekten på folkhälsoläget av olika avgörande faktorer.
- Folkhälsan i kandidatländerna.
- Den bristande jämlikheten i tillgången till hälsovård.
- Åldrandet och hälsoläget.
- Främjande av välfungerande lösningar och effektivitet på hälsoområdet.

Mot bakgrund av detta ställer sig EESK bakom den strategi som kommissionen har antagit.

2.3. Dessa teman som initierats av kommissionen och folkhälsoprogrammet är speciellt relevanta i de kommande diskussionerna om utarbetandet av flersektorspolitiken, patienternas rörlighet och framtiden för äldreomsorgen.

2.4. Europeiska ekonomiska och sociala kommittén konstaterar att jämförande analys av omsorgssystemen förutsätter komplexa strategiska överväganden. Ett exempel på detta är frågan om åldrandet: I samtliga länder i EU behandlas denna fråga som en funktion av familjestrukturen, de äldres rörlighet, mönstret för sjukvårdskonsumtion och den allt dyrare tekniken.

2.5. För att systemen skall vara välfungerande och så lättillgängliga som möjligt krävs det en skyddsmekanism som ger finansiell stadga.

2.6. EESK menar också att alla politikområden berörs, särskilt ekonomi-, social- och arbetsmarknadspolitik, där hänsyn särskilt måste tas till kopplingen mellan hälsa och anställbarhet och mellan ålder och pensioner, och att förväntningarna ibland inte kan infrias.

De bygger på tre principer: stöd av ett organiserat och välinformerat civilt samhälle, solidaritetsprincipen – som är en central europeisk värdering – och en förnuftig och verksam förebyggande politik.

2.7. Behovet av samordning av politiken för omsorgssystemen är i linje med den som gjorts vad gäller pensionspolitiken. Detta leder till en rad frågekomplex:

- Definitionen av omsorgssystemen.
- Kompletteringssystemens roll och betydelse när det gäller hälsovård.
- Den nödvändiga differentieringen av omsorg, hälsa och välbefinnande.

2.8. Europeiska ekonomiska och sociala kommittén tar också fasta på följande skäl:

- För vissa medför frågan om hälsovården, ett allmänintresse, oundvikligen överväganden om hur man skall definiera "tjänsterna av allmänt intresse" inom hälso- och sjukvården, och särskilt vilka de praktiska konsekvenserna blir av en sådan definition.
- Hälsovården förutsätter utbildad, högkvalificerad personal, och betydelsen av de yrkesgrupper som särskilt betjänar de äldre leder till att det behövs fortbildningsprogram för livslångt lärande.

- Om omsorgspolitikerna skall bli finansiellt hållbara måste man hela tiden eller med jämna mellanrum bredda fältet för diskussionerna, i en nära framtid, bland annat med avseende på resursernas fördelning och användning.

2.9. Dessa frågor ser olika ut i olika länder beroende på deras politiska och sociokulturella traditioner. Att konstatera dessa skillnader minskar inte vikten av de utmaningar som alla stater står inför och av att finna gemensamma vägar för utbyte av kunskaper och lösningar.

3. Utmaningar och problemkomplex

Intresset är stort för temat "Hälso- och sjukvård och äldreomsorg: Stöd till de nationella strategierna för säkerställande av en hög nivå av social trygghet".

Av naturliga skäl är det en aktuell fråga och strategiska överväganden från EU-institutionernas sida är därför motiverade.

3.1. Flera olika strategiska skäl ligger till grund för diskussionerna:

- De offentliga myndigheterna i medlemsstaterna har ofta problem med att minska skillnaderna när det gäller hälso- och sjukvården inom olika befolkningsgrupper och regioner, hålla nere kostnaderna för hälso- och sjukvården, oavsett vilken typ av sjukvårdssystem, organisation eller funktionssätt det rör sig om.
- Mot bakgrund av ovanstående kommentarer är avsaknaden av reell gemenskapskompetens när det gäller socialförsäkringssystemen (förutom samordningsbestämmelserna i förordning (EEG) nr. 1408/71 och följande) och hälso- och sjukvårdspolitikerna i de olika medlemsstaterna inte ett tillräckligt skäl för en strategisk och politisk likgiltighet inför dessa problem.
- Utvidgningen med tio nya medlemsstater 2004 bör ge de 15 nuvarande medlemsstaterna incitament att i högre grad sätta sig in i och ta itu med hälso- och sjukvårdsfrågan.
- Utvecklingen av Europeiska gemenskapernas domstols rättspraxis har med tiden främjat en ökad valfrihet när det gäller tillgången till vård i enlighet med kriterier som sträcker sig över nationsgränserna.

- Dessa diskussioner motiveras också av ökad rörlighet för personer – också för patienter och vårdpersonal – som främjas av den ekonomiska utvecklingen och en ökad integration av de nationella marknaderna till förmån för en inre europeisk marknad.

3.2. I artikel 137 i det nya EG-fördraget (efter Nicefördraget) ges EU:s institutioner endast rätten att genom gemenskapsdirektiv anta minimikrav vad gäller social trygghet. Regeln om enhällighet skall gälla här.

Inför den utmaning som hälsoproblemen utgör för Europeiska unionen, sammanhållningen och kapaciteten att bli världens främsta kunskapsekonomi, måste Europeiska ekonomiska och sociala kommittén höja medvetenheten om den utmaning vi står inför.

3.2.1. När det gäller frågan om fri rörlighet för patienter sker det hela tiden en betydande utveckling av EG-domstolens rättspraxis; den omfattar i själva verket rätten till fri rörlighet för patienter och sjuka med hänvisning till de grundläggande rättigheterna i gemenskapsfördragen. Därmed kringgår man de betydande motstridigheterna i medlemsstaternas system för hälso- och sjukvård samt sjukförsäkring.

3.2.2. Denna utveckling illustreras av att Europeiska kommissionen för mer än tre år sedan satte igång en reform av gemenskapsförordning (EEG) nr. 1408/71 (artikel 22 i förordningen) och har för avsikt att låta hälso- och sjukvårdsfrågorna ingå i artiklarna 49 och 50 i EG-fördraget som rör fritt tillhandahållande av tjänster.

3.2.3. Ett annat exempel är EG-domstolens mycket färsk dom (mål C-326/00 IKA mot Vasileios Ionnidis) om en medlemsstats skyldighet att svara för de medicinska kostnaderna för en pensionär som besöker en annan medlemsstat utan att ersättningen är föremål för tillstånd eller villkor. Domskälerna är klara: Även en patient som lider av en kronisk sjukdom skall i samband med resa kunna få vård i en annan medlemsstat.

3.3. Rörligheten avser inte bara patienter utan även vårdpersonal. Vårdsystemens utveckling visar att det finns risk för att det kan bli brist på utbildad hälso- och sjukvårdspersonal.

3.3.1. Denna risk ökar. I vissa medlemsstater kan man fortsätta att tillhandahålla tjänster tack vare att man i allt större utsträckning anlitat vårdpersonal (läkare och sjuksköterskor) från länder där tillgången på arbetskraft fortfarande är stor.

3.3.2. Den nuvarande utvecklingen visar att situationen är bräcklig och att en demografisk kris är i antågande inom vårddyrkena i EU:s 15 nuvarande medlemsstater. Hittills har man inte undersökt hur utvidgningen kommer att påverka denna situation i ett framtida EU med 25 medlemsstater.

3.4. Dessa framtidsutsikter talar för en samordnad och strukturerad strategi som syftar till att förebygga och analysera problem och främja arbetskraftens rörlighet utan att för den skull skapa obalans i de nationella systemen i EU:s nya medlemsstater.

Den förutsebara bristen på kvalificerad vårdpersonal kommer inte på något vis att kunna lösas enbart genom att främja gränsöverskridande rörlighet. För att säkerställa en hållbar efterfrågan på arbetskraft inom vårdsektorn krävs det kompletterande åtgärder, som gör yrkesvalet attraktivt och dessutom gör det tilltalande att stanna kvar inom vårddyrkena. Det handlar bland annat om god kvalitet på arbetsplatsen och att underlätta vidareutbildning och karriärmöjligheter inom dessa yrken.

3.4.1. Att det ställs krav på hälsovården i samband med EU:s utvidgning hänger samman med att det finns risk för att vissa medlemsstater inte ser det som en nationell prioritering att bygga ut sina hälso- och sjukvårdssystem.

3.4.2. Det finns risk för att man snart når taket i garantini- värna i sjuk- och hälsovården. Det skulle kunna uppstå en flykt av vårdpersonal och patienter till stater som har en bättre hälsovårdsorganisation. Exempelen på detta är många. Avsikten är inte att motarbeta principen om fri rörlighet, men de medlemsstater som har mindre utvecklade och sämre vårdssystem bör göra insatser i fråga om budget, organisation och kvalitet för att samtliga medlemsstaters hälso- och sjukvårdspolitik skall bringas i jämvikt.

3.5. Utmaningarna är så komplexa och kostnadstrycket så hårt att de offentliga myndigheterna och förvaltningarna förefaller rådlösa inför dessa utmaningar.

3.5.1. Inget EU-land kan påstå sig ha löst problemen. Samtliga medlemsstater bör emellertid ha en gemensam målsättning, nämligen att utarbeta en metod för hantering och bedömning av vårdbehoven med enhetliga principer och som ger utrymme för flexibilitet i fråga om metoderna.

3.5.2. Att befolkningen åldras är ett oåterkalleligt faktum. Enligt experterna medför befolkningens åldrande en ofrånkomlig ökning av vårdkostnaderna med 0,7–1,5 % per år beroende på de nationella förhållandena och de olika typerna av äldreomsorg. Det bör utarbetas anpassade politiska åtgärder som fokuserar på riskerna för arbetsoförmåga och beroende.

3.6. Utnyttjandet av vårdtjänster och konsumtionen av läkemedel håller på att snedvridas, och trycket ökar på de totala kostnaderna.

Av denna anledning bör framtida vårdreformer fokusera på förebyggande vård, hälsofrämjande åtgärder och en utbyggnad av lokala vårdcentraler.

3.6.1. Inför sådana komplexa och kostnadskrävande organisatoriska och ekonomiska problem måste man inrikta ansträngningarna på rationellare resursanvändning och ett nytt synsätt inom hälsovården. Mångsidiga samordnade närtjänster bör främjas överallt. Samordning mellan olika aktörer på hälso- och sjukvårdsområdet är nödvändig. Även vård i hemmet (allmän hälsovård, äldreomsorg och "sjukhusvård" i hemmet) bör prioriteras.

3.6.2. De traditionella vårdstrukturerna bör reformeras. Man bör främja ett spektrum av tjänster med alltifrån allmänvård till specialistvård. I ett sådant sammanhang är mellanregionalt och gränsöverskridande samarbete nödvändigt. Försök pågår redan och bör främjas.

3.6.3. Utvecklingen av vårdsystemen bygger på en dynamik som omfattar olika yrkeskategorier och kvalifikationer. Det kan inte ske någon ny medicinsk specialisering utan en omstrukturering av de olika medicinska vetenskapsgrenarna och en uppgradering av de paramedicinska yrkena.

3.7. När det gäller problemet med hälso- och sjukvårdens finansiella hållbarhet bör det noteras att systemen fortfarande skiljer sig kraftigt åt i fråga om utformning, kvantitet och kvalitet.

3.7.1. Utvecklingen och tillämpningen av ett garanterat basutbud av tjänster och produkter blir alltmer utbrett i EU-medlemsstaternas politik.

3.7.2. Man skulle följaktligen kunna främja en europeisk modell för tjänster, vårdprodukter och behandling i samband med de vanligaste kända sjukdomarna, i syfte att få till stånd en förbättring och ett ömsesidigt erkännande. På så vis skulle den offentliga finansieringen prioriteras och hälsosystemen effektiviseras.

3.7.2.1. Kravet på en bred tillgång till vård för alla samt grundläggande rättigheter och ett basutbud av tjänster kräver att man sträcker sig längre än de minimikrav som för närvarande anges i den europeiska lagstiftningen. Det är trovärdigheten i EU:s utveckling och utvidgning samt de nationella systemens stabilitet som står på spel.

3.7.3. En metod där man gör en bedömning av vårdbehoven skulle vara kompatibel med solidaritetstänkandet, och det direkta ansvaret skulle i högre grad läggas på vårdpersonalen och patienterna.

3.7.4. När det gäller lägre prioriterad omvårdnad som inte omfattas av den offentliga hälso- och sjukvården konstaterar man att det håller på att utvecklas system med kompletterande försäkringar ⁽¹⁾.

3.8. Med hänsyn till de många utmaningar som hälso- och sjukvårdssystemen står inför anser vi att Europeiska ekonomiska och sociala kommittén bör rekommendera att det inrättas ett instrument för observation, analys och utbyte avseende hälso- och sjukvårdspolitiken i medlemsstaterna. Med ett sådant tillvägagångssätt respekteras de grundläggande principerna i våra fördrag fullt ut, särskilt subsidiaritetsprincipen och principen om nationell behörighet. Detta skulle komplettera de åtgärder som nyligen aviserades av kommissionen.

3.9. För att förbättra vårdkvaliteten bör man överväga benchmarking eller liknande metoder. De flesta av de reformer som genomförts i EU visar att de offentliga myndigheterna och förvaltningarna är måna om att förbättra sjukvårdssystemens effektivitet och att öka användningen av godkännandeförfaranden och kvalitetscertifiering.

3.9.1. Genom detta tillvägagångssätt kringgår man olikheterna i de nationella vårdsystemens utformning och organisation.

3.9.2. Gemenskapsverktyg för märkning, kvalitetsåtaganden, utnyttjande av ny teknik och nya metoder med hänsyn till medicinska och ekonomiska kriterier skulle kunna främjas.

3.9.3. På samma sätt bör EU ge medborgarna tillgång till centrum för vetenskaplig spetskompetens för hälso- och sjukvård, något som inte bara bör vara de rikaste ländernas privilegium.

⁽¹⁾ Se EESK:s yttrande om "Tilläggsjukförsäkring", EGT C 204, 18.7.2000.

4. Det politiska ansvaret

4.1. Organisationen och finansieringen av hälso- och sjukvårdssystemen tillhör medlemsstaternas inrikespolitik, men EU står inför tre problem:

4.2. EG-fördragets artikel 152 om folkhälsan syftar till att säkerställa en hög hälsoskyddsnivå. Trots att denna artikel rör folkhälsan och den förebyggande vården, har den inte något större inflytande på hälso- och sjukvårdspolitiken.

4.3. Den nationella politiken måste följa inre marknadens bestämmelser, men det finns ofta motiverade begränsningar i de länder som ännu inte tillämpar principerna för fri rörlighet för personer, varor och tjänster på detta område.

4.4. De offentliga finansernas hållbarhet och vårdkostnadernas effekter på de offentliga utgifterna omfattas av stabilitets- och konvergenspakten.

5. Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs förslag

5.1. Mot bakgrund av medlemsstaternas och EU:s respektive behörighet, de aktuella problemen och det stora antalet inblandade aktörer, föreslår EESK en rad åtgärder med utgångspunkt i den öppna samordningsmetoden. I denna kan man urskilja ett antal målsättningar och principer som kan komma i fråga för hälso- och sjukvården samt äldreomsorgen:

5.1.1. Ett fortlöpande informationsutbyte och en översikt över samtliga EU-länders verksamhet, målsättningar och principer.

5.1.2. En kraftfull och långsiktigt hållbar sysselsättningspolitik: Eftersom vårdpersonalen inte är jämnt fördelad, bör lokala och nationella initiativ tas för att öka utbudet utan att invänta en ökning av efterfrågan. Det är i synnerhet viktigt att direktivet om ömsesidigt erkännande av examina och arbetslivserfarenhet får en slutlig utformning.

5.1.3. Allmänt främjande av indikatorer på god kvalitet: bästa praxis i fråga om teknik, utbildning av personal och godkännande av utrustning.

5.1.4. Främjande av allmän information om gällande system, befintliga strukturer och den politik som genomförs.

5.1.5. Utfärdande av ett europeiskt sjukförsäkringskort som gör det möjligt att röra sig fritt och som tillhandahåller information om rättigheter, särskilt när det gäller de minst gynnade befolkningsgrupperna samt äldre (Meddelande från kommissionen om införandet av det europeiska sjukförsäkringskortet ⁽¹⁾).

5.2. I detta fall räknar man ännu inte med att införa den öppna samordningsmetoden i hälsovården.

5.2.1. Det är nödvändigt att göra detta snarast.

Det kan ske med följande målsättningar:

- Modernisering av de nationella systemen genom utveckling av ett högkvalitativt hälsovårdsprogram.
- Bästa möjliga samarbete mellan medlemsstaterna.

Detta samarbete bör göra det möjligt att definiera gemensamma mål, om möjligt i fråga om hälsovård och äldreomsorg, som skall utmynna i nationella handlingsplaner som regelbundet kan redovisas i en sammanfattande rapport.

5.2.2. I samband med detta bör valet av indikatorer göra det möjligt att mäta effekten av den förda politiken, och de utmaningar som formulerades 2001 – tillgänglighet, kvalitet och finansiell stadga – bör ta hänsyn till prognoserna för befolkningsutvecklingen, ökningen av antalet äldre och den successiva arbetstidsminskningen.

5.2.3. Om den öppna samordningsmetoden hanteras korrekt bör den kunna klara effekten av gemenskapslagstiftningen på de nationella sjukförsäkringssystemen. Det innebär bland annat att väga in ny rättspraxis som dagligen statueras vid EG-domstolen i pågående mål.

5.2.4. Den öppna samordningsmetoden bör ge svar på följande frågor:

- a) Vilka etapper i denna process kan närmast bli aktuella i sjukförsäkringsfrågan?
- b) Kan man tänka sig utbyte av välfungerande lösningar i fråga om legitimering, bedömningar eller förskrivning, införande av kvalitetsnormer, fastställande av villkoren för en verkligt jämlig bedömning av yrkeskvalifikationer samt ömsesidigt erkännande av praxis?

⁽¹⁾ KOM(2003) 73 slutlig.

- c) Beträffande kostnadssänkningar, vilka kan fördelarna bli med utbyte av välfungerande lösningar med tanke på att de nationella systemen är så olikartade?
- d) Vilket är läget i utvecklingen av kvalitetsindikatorer för både organisationsstrukturer och förfaranden?
- e) Hur kan politiken för tillhandahållande av hälsovårdsprodukter förbättras så att större hänsyn tas till behovet av innovation och kravet på utvecklingsländernas tillgång till produkter som krävs i kampen mot sådana gissel som aids (jfr kommande diskussioner inom WTO och tillämpningen av överenskommelserna i Doha) och för att komma till rätta med slöseriet?
- f) En samordning av de nationella bestämmelserna för gränsöverskridande läkemedelshandel får inte leda till försämringar i distribution och rådgivning i enskilda EU-medlemsstater.

För att etablera denna öppna samordningsmetod, göra den både synlig och trovärdig och ge den substans, anser Europe-

iska ekonomiska och sociala kommittén det viktigt att man bygger upp en lätt, flexibel och effektiv organisation med ansvar för ett antal prioriterade åtgärder som läggs fram i detta yttrande.

6. Slutsats

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén anser att insatser inom hälsoområdet skall göras till ett område för gemensamma åtgärder, med respekt för existerande politiska och juridiska ramar. Kommittén anser att man på europeisk nivå måste utveckla instrument för att ge alla européer en möjlighet att göra bedömningar utöver diskussionerna om de nationella sociala trygghetssystemens utveckling. EESK konstaterar att det behövs en politisk vilja att främja insikter om den reella situationen inom hälso- och sjukvården och att utnyttja framstående innovationer inom de medicinska och sociala områdena. Detta är skälet till att kommittén föreslår att det inrättas effektiva organ för att ge unionens medborgare en grundläggande rätt till en bättre hälsa för alla.

Bryssel den 16 juli 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Andra lägesrapporten om den ekonomiska och sociala sammanhållningen"

(KOM(2003) 34 slutlig)

(2003/C 234/12)

Den 30 januari 2003 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Andra lägesrapporten om den ekonomiska och sociala sammanhållningen".

Facksektionen för Ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning, som ansvarat för det förberedande arbetet, antog sitt yttrande den 23 juni 2003 (föredragande: Paulo Barros Vale).

Vid sin 401:a plenarsession den 16 och 17 juli 2003 (sammanträdet den 16 juli) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 114 röster för, 1 röst emot och 3 nedlagda röster.

1. Inledning

1.1. Allmänna kommentarer

1.1.1. Kommissionen offentliggjorde den 30 januari 2003 sin andra lägesrapport om den ekonomiska och sociala sammanhållningen, där man presenterar statistik som ger en intressant överblick över situationen i Europa och indikatorer med relevans för analysen av den ekonomiska och sociala sammanhållningen.

1.1.2. Den andra lägesrapporten om ekonomisk och social sammanhållning läggs fram i samband med att kommissionen utarbetar förslag om sammanhållningspolitiken efter 2006. I den första delen av lägesrapporten presenteras en uppdaterad version av en analys från den andra rapporten om den ekonomiska och sociala sammanhållningen och från den första lägesrapporten. I den andra delen sammanfattas den debatt som förs inom EU om den framtida sammanhållningspolitiken.

1.1.3. Bilagan till den andra lägesrapporten innehåller faktauppgifter som samlats in och bearbetats. I lägesrapporten återger kommissionen dessutom debatten om den nuvarande situationen och om framtiden, inför den förestående reformen av regionalpolitiken från 2007.

1.1.4. Den senaste tiden har arbetet med att utforma framtidens regionalpolitik involverat många aktörer, bland annat rådet, Europaparlamentet, kommissionen, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén. Det har även anordnats seminarier med teman som "Unionens och regionernas prioriteringar", "Prioriteringar för sysselsättningen och den sociala sammanhållningen", "Bergsregioner" och "Stadsområden".

1.2. Den ekonomiska och sociala sammanhållningen för närvarande och tendenser inför utvidgningen

1.2.1. Trots de senaste årens framsteg när det gäller sammanhållningen, konstaterar man i rapporten att det fortfarande finns avsevärda skillnader mellan medlemsstaterna, och särskilt mellan regionerna. Det konstateras dessutom att skillnaderna kommer bli större när EU utvidgas till 25 medlemsstater.

1.2.2. Statistiken i rapporten pekar på en fördubbling av inkomstskillnaderna mellan de rikaste och de fattigaste regionerna. Förhållandet mellan BNP per capita i de rikaste regionerna (regioner med sammanlagt 10 procent av befolkningen och där inkomsterna är högst) och i de fattigaste regionerna (som omfattar sammanlagt 10 procent av befolkningen och där inkomsterna är lägst) är 2,6 i den nuvarande unionen och blir 4,4 i ett EU med 25 medlemsstater. I en union med 27 medlemsstater blir förhållandet 6,0.

1.2.3. I de nuvarande medlemsstaterna har 48 regioner (18 procent av befolkningen) en BNP per capita som är lägre än 75 % av genomsnittet räknat i köpkraftsstandard i EU-15 (uppgifter för 2000). I en utvidgad union med 25 medlemsstater kommer totalt 67 regioner (26 procent av befolkningen) att ha en inkomst per capita som är lägre än 75 procent av EU-genomsnittet, och bland de nuvarande medlemsstaterna skulle endast 30 regioner (12 procent av befolkningen i EU-15) omfattas av mål 1.

1.2.4. I ett utvidgat EU kommer även regionala skillnader när det gäller arbetslöshet att förstärkas. Arbetslösheten kommer att ligga på 2,4 procent bland de 10 procent av befolkningen som lever i de mest blomstrande regionerna och på 22,6 procent i de mest missgynnade regionerna.

1.2.5. Även strukturen med en åldrande befolkning i vissa medlemsstater kommer att skapa ett förändrat utgångsläge i det utvidgade EU.

1.2.6. Utvidgningen kommer att innebära att sysselsättningen i unionen minskar och att olika sektors andel av sysselsättningen förändras. Jordbrukets andel av sysselsättningen ökar från 4,4 procent i EU-15 till 5,5 procent i EU-25 (och 7,6 procent i EU-27), medan tjänstesektorns andel minskar och industrins andel förblir oförändrad.

1.2.7. I rapporten konstaterar man också att det fortfarande finns stora skillnader mellan olika länder och regioner avseende den reella konvergensen och beskriver en situation som är särskilt ogynnsam för de länder som för närvarande omfattas av sammanhållningspolitiken.

1.2.8. Lägre inkomster per invånare har en koppling till lägre utbildningsnivå och mindre aktivitet inom forskning, utveckling och innovation. Uppgifterna om antalet registrerade patent och patentansökningar inom högteknologin och utgiftsnivån för forskning och utveckling visar på mycket stora skillnader mellan medlemsstaterna. Situationen är klart sämre i länderna i södra Europa, där vissa av dessa indikatorer visar lägst värden. Skillnaderna är emellertid ännu större när man jämför olika regioner.

1.2.9. Kommissionen gör emellertid en positiv bedömning av den ekonomiska potentialen i ett utvidgat EU, eftersom anslutningsländerna generellt har högre ekonomisk tillväxt än de nuvarande medlemsstaterna och eftersom den allmänna utbildningsnivån i unionen höjs när anslutningsländerna blir en del av EU.

1.3. Debatten om sammanhållningspolitikens framtid

1.3.1. Sammanfattningen av diskussionerna om den framtida sammanhållningspolitikens utformning i rapportens andra del visar hur viktiga dessa diskussioner har blivit.

1.3.2. De viktigaste frågorna avser sammanhållningspolitikens målsättningar och hur gemenskapens övriga politikområden bidrar till att uppfylla dem.

1.3.3. I nuvarande läge förefaller det som om det råder enighet om att det är nödvändigt att prioritera de minst utvecklade regionerna genom att de finansiella resurser som EU avsatt till detta politikområde koncentreras på dessa regioner. Detta är motiverat särskilt med tanke på att det stora flertalet av de nya regionerna efter utvidgningen hamnar i kategorin "regioner som släpar efter i utvecklingen" enligt det nuvarande kriteriet (från 1989), som samtliga vill behålla och som innebär en inkomst under 75 % av genomsnittlig BNP per capita mätt i köpkraft. Under tiden har det lagts fram flera

förslag och idéer för att komplettera detta statistiska kriterium med andra kriterier, exempelvis sysselsättning, avfolkningstakt, produktivitet, utnyttjande av stödmedlen samt geografiskt avlägset läge.

1.3.4. Denna prioritering innebär inte att man för den skull – såsom vissa tror – måste göra avkall på sådana åtgärder som EU uppmuntrar när det gäller andra regioner än de minst utvecklade. I fråga om dessa har man talat mycket om möjligheterna att koncentrera sig på frågor som stadsområden som befinner sig i kris, vissa ekonomiskt svaga landsbygdsområden och andra områden som kännetecknas av en bräcklig situation när det gäller sysselsättning, utbildning, forskning osv.

1.3.5. Enligt EESK:s uppfattning utgör ett fortsatt stöd till de regioner som faller utanför mål 1 inte bara en "rättvis sammanhållning" utan bidrar även till den viktiga politiska målsättning som innebär att man sprider resurserna till de olika länder som berörs, antingen de är nettomottagare i förhållande till EU:s budget eller inte.

1.3.6. I rapporten framhålls att endast två⁽¹⁾ av de fyra alternativ som nämns i den andra sammanhållningsrapporten – och som innebär olika lösningar på det problem som kommer att uppstå efter utvidgningen – fått ett stort stöd, och under 2002 års diskussioner har de flesta uttalat sitt stöd för det första alternativet.

1.3.7. Enligt kommissionen anser företrädare för unionens yttersta randområden, bergsområden och öregioner att dessa områden även i fortsättningen bör ingå i kategorin minst utvecklade regioner även om deras inkomstnivå är högre än den nivå som krävs för stödberättigande. Man bör i vilket fall som helst ha i åtanke att i vissa situationer (t.ex. när off shore-företag är baserade i sådana regioner) är det välstånd som genereras endast skenbart.

1.3.8. Somliga har dessutom framhållit behovet av att bevara ett stöd till de regioner som inte släpar efter i utvecklingen, såväl på grund av bestående problem när det gäller strukturomvandling och ekonomisk utveckling i många områden som på grund av att strukturfonderna är ett oundgängligt instrument för att stödja den regionala utvecklingspotentialen i hela EU. Vissa förslag syftar till en ökad decentralisering av de aktuella sammanhållningspolitiska instrumenten.

⁽¹⁾ Ett alternativ innebär att man behåller den nuvarande tröskeln på 75 % av EU-genomsnittet med ett differentierat övergångssystem; ett för de regioner som tack vare sin konvergens inte längre anses släpa efter i utveckling i EU-15 och ett generösare för de regioner som drabbas av den statistiska effekten. Enligt det andra alternativet skall man fastställa en högre tröskel för att minska eller eliminera konsekvenserna av den statistiska effekten.

1.3.9. Kunskapsutveckling via samarbete och erfarenhetsutbyte betraktas också som avgörande för de förbättringar som skett på olika nivåer när det gäller genomförandet av sammanhållningspolitiken, och framför allt som ett sätt att garantera spridningen av olika bra metoder och goda lösningar som tillämpas på flera håll i EU.

1.3.10. Frågan om tillgängliga finansiella resurser är också grundläggande, särskilt mot bakgrund av utvidgningen. Det tycks också råda enighet om målsättningen att tröskelvärdet på 0,45 % av gemenskapens BNP för regionalpolitiken bör utgöra utgångsläget för nya krav eller en miniminivå.

1.3.11. Som övergripande politiskt mål för EU förefaller förslaget att sammanhållningspolitiken skall vara kopplad till alla inslag i den så kallade Lissabonstrategin och bidra till den gemensamma strävan att utveckla det europeiska samhället också förtjäna ett brett stöd.

1.3.12. I rapporten betonas slutligen behovet av att förenkla förvaltningen av de europeiska programmen med beaktande av principerna om ansvar, effektivitet och god ekonomisk förvaltning, att fullfölja gränsöverskridande och mellanregionala samarbetsåtgärder som syftar till en jämnare utveckling i Europeiska unionen samt behovet av att se till att övriga gemenskapspolitiska områden i högre grad bidrar till ekonomisk och social sammanhållning.

1.3.13. Att undvika en bristande enhetlighet i förhållande till övrig gemenskapspolitik genom att se till att åtgärderna och instrumenten verkligen överensstämmer förefaller vara det mål som bör uppnås. Vi kan emellertid långt ifrån påstå att exempelvis jordbruks-, fiske-, konkurrens- och forskningspolitiken är perfekta exempel på detta samband som det rests krav på sedan en lång tid tillbaka.

2. Särskilda kommentarer

2.1. EESK välkomnar rapportens innehåll och utformning. Den är lättläst och lättanalyserad tack vare att den är objektiv, stringent och tydlig. Kommittén konstaterar att kommissionen lagt ner ett stort arbete på att utarbeta ett dokument av hög teknisk och statistisk kvalitet.

2.2. EESK ser positivt på de resultat som på senare år har uppnåtts i fråga ekonomisk och social sammanhållning i EU.

2.3. Uppgifterna i rapporten visar också tydligt att gemenskapens sammanhållningspolitik har spelat en grundläggande

roll, och framför allt att den har inneburit omfattande ekonomiska fördelar för medlemsstaterna med lägst välbstånd (Portugal, Grekland och Spanien), vilkas medelinkomst per invånare har ökat från 67,8 % av genomsnittet i EU 1988 till 78,1 % 2001.

2.4. Här skall även nämnas det lyckade exempel som Irland utgör när de gäller EU:s sammanhållningspolitik. Landet har genomgått en anmärkningsvärd utveckling i samtliga avseenden och särskilt vad gäller utvecklingen av BNP jämfört med EU-genomsnittet.

2.5. Trots de framsteg som gjorts anser EESK med en viss oro att betydande regionala skillnader inom EU sannolikt kommer att bestå, och framför allt att dessa skillnader kommer att accentueras i och med EU:s utvidgning.

2.6. Inom ramen för vart och ett av sammanhållningsmålen förefaller det också rimligt att resurserna i framtiden tillfaller de regioner som har högst arbetslöshet.

2.7. EESK anser det vidare viktigt att styra betydande belopp mot produktiva och "reproduktiva" områden för att stärka den hållbara utvecklingen i ländernas ekonomi genom stöd till viktiga verksamheter.

2.8. EESK ställer sig också bakom kravet på att stärka det gränsöverskridande, transnationella och interregionala samarbetet för att främja en mer balanserad utveckling inom hela EU, uppnå ökade samverkansvinster och stärka komplementariteten mellan gemenskapspolitiken och sammanhållningspolitiken. Samtliga politikområden måste bidra till målet om ekonomisk och social sammanhållning, samtidigt som arbetet fortsätter med de grundläggande målen för vilka dessa politikområden inrättades.

2.9. Kommittén anser att rapportens uppgifter om de nationella och regionala skillnaderna tydligt visar på behovet av att fortsätta att intensifiera arbetet med att genomföra sammanhållningsmålet i ett utvidgat EU. Vi ser därför med gillande på kommissionens förslag att man i sammanhållningspolitiken skall fortsätta att prioritera eftersläpande regioner.

2.10. EESK stöder en sammanhållningspolitik som ser till de specifika behoven i de minst gynnade regionerna i kandidatländerna, samtidigt som de kvarstående behoven vad gäller ekonomisk utveckling i mindre gynnade regioner i dagens EU 15 beaktas, även om deras behov relativt sett kan förefalla mindre viktiga. Vi anser det också önskvärt att man inom den framtida sammanhållningspolitiken tar hänsyn till de speciella förhållandena i regioner med bestående geografiska nackdelar.

2.11. Kommittén välkomnar därför att de förslag som läggs fram inom ramen för den debatt som förts under 2002 om kriterierna för ställning som mål 1-region syftar till att behålla kriterierna för stödberättigande och låta dessa åtföljas av en särskild ordning för de regioner som på grund av utvidgningens statistiska effekter (anslutningen av länder med en lägre BNP är EU:s nuvarande genomsnittliga BNP) inte längre är stödberättigade under detta mål, trots att de fortfarande lider av betydande eftersläpningar i den ekonomiska utvecklingen.

2.12. EESK anser att diskussionerna kring kravet på att införa kompletterande kriterier för stödberättigande där man tar hänsyn till särskilda förhållanden bör beaktas, framför allt mot bakgrund av målen från toppmötet i Lissabon och utsikterna på arbetsmarknaden, främst med avseende på hur sysselsättningsgraden har utvecklats och kommer att utvecklas under de närmaste åren i de nuvarande mål 1-regionerna.

2.13. Oberoende av frågan om en tröskel för mål 1-berättigande anser EESK att den siffra på 0,45 % av EU:s BNP som avsätts till sammanhållningspolitiken eventuellt är otillräcklig för att hjälpa såväl anslutningsländerna som de nuvarande medlemsstater som ännu inte uppnått höga utvecklingsnivåer.

2.14. Det kan röra sig om ett tillskott på 80 miljarder EUR som skall täcka behoven i tio nya länder. Trots att vissa regioner inte längre är berättigade till stöd anser EESK att beloppet på 340 miljarder EUR (mot 260 miljarder för perioden 2000–2006) troligtvis inte är tillräckligt om man vill uppnå en förbättring av politiken för ekonomisk och social sammanhållning i sin helhet i såväl nuvarande som framtida regioner.

2.15. EESK förespråkar därför en ökning av de finansiella resurserna till en nivå som är högre än nuvarande 0,45 % av unionens BNP, för att inte riskera en kraftig minskning från och med 2007 av gemenskapsstödet till de minst gynnade regionerna.

2.16. Om man behåller minimitröskeln på 0,45 % av gemenskapens BNP mot bakgrund av ökade finansiella behov för att möta de skärpta regionala skillnader som utvidgningen för med sig, skulle det kunna innebära att de minst gynnade regionerna i EU 15 helt får bära kostnaderna för utvidgningen vad gäller sammanhållningspolitiken genom att deras gemenskapsstöd minskar.

2.17. En ansenlig del av stödet till de svagaste regionerna fördelas nu om till rikare regioner, eftersom förvärvet av de varor och tjänster som krävs för att genomföra projekten ofta sker i rikare länder eller regioner (som är strukturfondernas nettobetalar). Om de rika länderna å ena sidan bidrar med

anslag till strukturfonderna får de å andra sidan genom de projekt som fondernas stödmottagare genomför tillbaka en del av dessa belopp genom att de tillhandahåller varor och tjänster som är nödvändiga för projekten.

2.18. Det är EESK:s åsikt att en sådan situation varken är politiskt eller ekonomiskt acceptabel, eftersom den strider mot alla rättvisepprinciper vid fördelningen av utvidgningens kostnader.

2.19. Genom såväl det första som det andra Delorspaketet fördubblades stödbeloppet, utan att det rörde sig om någon utvidgning. Vad utvidgningen beträffar är kommissionens ståndpunkt inte särskilt djärv.

2.20. Man får under alla omständigheter inte glömma kravet på ekonomisk tillväxt, eftersom det är enda sättet att uppnå minimimålet 0,45 % av BNP. Enligt EESK måste denna fråga särskilt uppmärksammas, bland annat genom att man skapar förutsättningar för ekonomisk tillväxt på kort sikt.

2.21. Sammanfattningsvis ligger enligt EESK en av EU:s stora utmaningar under den närmaste framtiden i det ambitiösa målet att fortsätta att driva en politik för ekonomisk, social och territoriell sammanhållning som tillgodoser såväl de särskilda behoven i eftersatta regioner som de behov vad gäller ekonomisk utveckling som kvarstår i de minst gynnade regionerna i EU 15 – även om de statistiskt sett kommer att ha ett högre välbefinnande i ett utvidgat Europa.

2.22. Även om man i rapporten lyfter fram väsentliga aspekter menar vi att den pågående debatten om sammanhållningspolitikens framtid är långt ifrån avslutad. Eftersom detta politikområde är en mycket viktig hörnsten i integrationen mellan folk och regioner i EU måste den självklart tillföras rimliga finansiella resurser för att kunna möta behoven i samband med utvidgningen och därmed bli trovärdig.

2.23. När det gäller sammanhållningen är det enligt EESK absolut nödvändigt att se till att arbetsmarknadens parter deltar i genomförandet av denna politik. På detta område har få framsteg gjorts och mycket återstår att göra, särskilt som det är de organisationer som företräder det civila samhället som är mest lämpade att anpassa de politiska besluten till den miljö där de verkar.

2.24. Partnerskapets betydelse erkänns för övrigt också av kommissionen, som redan har bitt EESK om ett förberedande yttrande om hur partnerskapet faktiskt fungerar när det gäller att genomföra strukturfonderna.

2.25. Under detta arbete kommer EESK också att behandla frågor som rör arbetsmetoder och förenkling av och insyn i de förfaranden som tillämpas. Vidare bör yttrandet innehålla en inte tidigare utförd analys av vilka utmaningar som utvidgningen medför samt en studie av tendenserna med avseende på de faktorer som är avgörande för en verklig konvergens, bland annat de så kallade dynamiska konkurrensfaktorerna samt metoder för att stimulera dem.

2.26. Slutligen anser EESK att kommissionen allvarligt måste överväga hypotesen att EU:s nuvarande sammanhållningspolitik av brist på medel inte kan föras på dagens nivå, vilket kan leda till att insatserna inom sammanhållningspolitiken måste fortgå under mycket längre tid. Detta innebär att kostnaderna ökar och att resultaten kommer att få en svagare förankring hos allmänheten.

Bryssel den 16 juli 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets direktiv om ändring av direktiven 92/79/EEG och 92/80/EEG i syfte att bemyndiga Frankrike att förlänga tillämpningen av nedsatt punktskatt på tobaksprodukter som övergår till fri konsumtion på Korsika"

(KOM(2003) 186 slutlig – 2003/0075 (CNS))

(2003/C 234/13)

Den 5 maj 2003 beslutade rådet att rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Facksektionen för Ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 23 juni 2003. Föredragande var Umberto Burani.

Vid sin 401:a plenarsession den 16 och 17 juli 2003 (sammanträdet den 16 juli) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 107 röster för, 4 röster emot och 8 nedlagda röster.

1. Sammanfattning av grunddokumentet

1.1. Förslaget till direktiv rör Frankrikes begäran om att till och med den 31 december 2009 få bibehålla lägre punktskatter på tobak på Korsika än de nationella punktskatterna. Undantaget beviljades genom ett uttalande till rådets protokoll i samband med antagandet av två direktiv: 92/97/EEG för cigaretter och 92/80/EEG för andra tobaksvaror än cigaretter. Undantaget beviljades ursprungligen fram till den 31 december 1997, på villkor att punktskatterna successivt skulle höjas så att de nådde samma nivå som de nationella punktskatterna senast detta datum. Det förlängdes sedan genom direktiv 1999/81/EG på Frankrikes begäran fram till den 31 december 2002.

1.2. Utan att gå in på de tekniska detaljerna i fråga om tillämpningen av direktivet, som endast är av mycket begränsat intresse för vår granskning av ärendet, kan konstateras att undantaget för Korsikas del skulle innebära ett detaljhandelspris som är ungefär 1/3 lägre än priset på det franska fastlandet när det gäller cigaretter och cirka 15 % lägre detaljhandelspris när det gäller cigarrer, cigariller och andra tobaksvaror.

1.3. I sin ansökan presenterade Frankrike de skatteåtgärder som planerades i fråga om tobaksvaror. Dessa åtgärder skall genomföras gradvis så att man i slutet av övergångsperioden har uppnått fullständig anpassning av beskattningen på tobak till den gällande beskattningen på det franska fastlandet.

1.4. Begäran om en förlängning grundas på ett memorandum av den 26 juli 2000 om Korsikas specifika karaktär som ö i Europeiska unionen som kompletterades med en skrivelse den 5 november 2002. Förlängningen anses nödvändig för att skydda den näringsverksamhet som är knuten till tillverkningen av tobaksvaror på ön och till distributionen av dessa varor.

1.5. Frankrike gör gällande att tillverkning av cigaretter på Korsika sysselsätter 53 personer och att den extra marginal som undantagsordningen ger upphov till gör det möjligt att kompensera den lägre produktivitet och de högre tillverkningskostnader som präglar Korsika i förhållande till övriga landet, på grund av öns avstånd till fastlandet och dess terrängförhållanden, vilka medför tilläggskostnader för transport och distribution.

1.6. Detaljförsäljningen av tobaksprodukter på Korsika handhas av ca 350 detaljhandlare som också har ungefär 350 anställda, huvudsakligen under den 4 och 5 månader långa turistsäsongen. Dessa handlare tillhandahåller närtjänster, även i glesbefolkade bergsområden, och bidrar således indirekt till att motverka avfolkningen.

1.7. När kommissionen och den franska regeringen sammanträdde i ärendet var man överens om att en fullständig och omedelbar anpassning av beskattningen skulle kunna skada den ekonomiska och sociala jämvikten på Korsika. Därför föreslogs en serie åtgärder för en gradvis anpassning av punktskatterna:

- För cigaretter: Inom en årlig kvot på 1 200 ton skall den sammanlagda punktskattesatsen på Korsika fram till den 31 december 2007 motsvara 35 % av cigarettpriset i den mest efterfrågade priskategorin på Korsika. Därefter skall skattesatsen vara 44 % fram till den 31 december 2009, för att därefter anpassas till den punktskattesats som gäller på det franska fastlandet (f.n. 58,99 %).
- För cigarrer och andra tobaksvaror planeras ett paket med åtgärder som är särskilt utformade, anpassade och differentierade beroende på produkttyp. Det skall gälla fram till den 31 december 2009. Därefter skall samma skattesatser som på det franska fastlandet tillämpas.

2. Kommentarer

2.1. I siffror är inte detta någon stor fråga om man ser till de totala tobaksskatteintäkterna, men den innehåller vissa intressanta principfrågor och sakförhållanden. EESK vill rikta kommissionens och rådets uppmärksamhet på några punkter som kan förtjäna att diskuteras.

2.2. I kommissionsdokumentet, där uppgifterna från de berörda parterna återfinns, hävdas att det på Korsika säljs 1 200 ton tobak (enbart cigaretter) per år. Korsika har en befolkning på mindre än 260 000 invånare, och om man tar hänsyn till att det finns ett antal barn och icke-rökare skulle det innebära att varje rökare på ön förbrukar nära åtta kilo tobak per år i form av cigaretter. Siffran blir lägre om man tar hänsyn till turisternas konsumtion (även om långt ifrån alla turister är rökare) under turistsäsongen, enligt dokumentet 4 och 5 månader per år. Även med denna korrigering tycks dock antalet sålda cigaretter med bred marginal överstiga invånarnas och turisternas verkliga konsumtionsförmåga.

2.3. Man måste alltså anta att ett visst antal cigaretter (och antagligen också en viss mängd av de andra typerna av tobaksvaror, men för dessa har inga statistiska uppgifter angetts) är avsedda för "export" till fastlandet. I sitt yttrande ⁽¹⁾ om förslaget till rådets direktiv ⁽²⁾ påminde EESK om att handel med tobak över nationsgränserna är helt laglig, under förutsättning att bestämmelserna om mängd i direktiv 92/12/EEG efterlevs. Med tanke på den (troligen avsevärda) mängd cigaretter som förmodligen inte är tänkt att konsumeras på ön måste man fråga sig om direktivet verkligen kommer att respekteras och om man kan utesluta att det förekommer olaglig handel. Det finns i alla fall utrymme för tvivel.

2.4. Oavsett om tobaksvarorna lämnar ön på lagligt eller olagligt sätt borde det leda till minskade inkomster för den franska staten. Mot denna inkomstminskning ställs 53 arbetstillfällen inom cigaretttillverkningen, en produktion som sannolikt inte täcker öns konsumtion. I dokumentet hävdas att produktionskostnaderna är större, vilket kanske stämmer, men det är tveksamt om de distributionskostnader som diskuteras i kommissionsdokumentet är högre för de cigaretter som produceras på Korsika än för de cigaretter som måste transporteras från fastlandet med båt eller flyg.

2.5. Även när det gäller distributionen finns det utrymme för tvivel. Ingen handlare säljer uteslutande cigaretter. De 350 detaljhandlare som under turistsäsongen anställer personal för att klara av den ökade försäljningen (i dokumentet anges att 350 personer anställs) säljer lyckligtvis många andra varor än tobak. Man kan för övrigt notera att merparten av

⁽¹⁾ EGT C 36, 8.2.2001, s. 111.

⁽²⁾ KOM(2001) 133 slutlig.

detaljhandlarna enligt skäl 3 i direktivet finns i glesbefolkade bergsområden. Tyvärr är dock deras försäljningsvolym knappast så stor att de måste anställa någon utanför familjen.

2.6. Mot bakgrund av vad som sagts ovan anser EESK att de skattemässiga undantagen endast i liten utsträckning kan motiveras med de skäl som anges i skäl 5 ("att inte skada den ekonomiska och sociala jämvikten på ön"). Det går inte heller att bortse från att de omständigheter som anförs i dokumentet från den franska regeringen och som upprepas i kommissionsdokumentet ("Korsikas specifika karaktär som ö" och de svårigheter som beror på "öns avstånd till fastlandet och dess

terrängförhållanden") gäller nästan alla EU:s öar, för vissa i mycket större utsträckning.

2.7. EESK anser med hänsyn tagen till alla omständigheter att de åtgärder som föreslås knappast kan rättfärdigas med de motiv som anges. De föreslagna åtgärderna tycks inte egentligen vara en tillfällig skattebefrielse, utan snarare något som gränsar till statligt stöd. Kommittén är dock medveten om de särskilda politiska omständigheterna och förbindelserna mellan ön och det franska fastlandet. Ett avslag skulle kunna få konsekvenser som gick långt bortom det ganska ringa ekonomiska värde som står på spel. Kommittén ställer sig alltså, motvillig men medveten om sitt ansvar, bakom förslaget till direktiv i den form det lagts fram för yttrande.

Bryssel den 16 juli 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om en övervakningsmekanism för utsläpp av växthusgaser inom gemenskapen och genomförande av Kyotoprotokollet"

(KOM(2003) 51 slutlig – 2003/0029 (COD))

(2003/C 234/14)

Den 19 februari 2003 beslutade rådet att i enlighet med artikel 175.1 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 27 juni 2003. Föredragande var An Le Nouail Marlière.

Vid sin 401:a plenarsession den 16 och 17 juli 2003 (sammanträdet den 16 juli) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 106 röster för och 8 nedlagda röster.

1. Inledning

1.1. Det finns vetenskapliga bevis⁽¹⁾ på att det redan sker klimatförändringar och att den uppvärmning som iakttagits under de senaste 50 åren huvudsakligen beror på mänsklig verksamhet. Koncentrationen av koldioxid i atmosfären har

ökat med 31 % de senaste 25 åren, jordens genomsnittstemperatur har ökat med 0,6 grader Celsius sedan 1861 och ökningstakten kommer att accelerera om det inte vidtas åtgärder för att förhindra utsläppen. Genomsnittstemperaturen kommer att stiga med ytterligare 1,4 till 5,8 grader Celsius under de kommande 100 åren, och havsnivån väntas därigenom höjas med mellan 0,1 och 0,9 meter⁽²⁾.

⁽¹⁾ IPCC:s (mellanstatliga expertgruppen för klimatutvärdering) tredje översiktsrapport 2001 och Europeiska kommissionens studie om framtida globala strategier inom områdena energi, teknik och klimat (World Energy, Technology and Climate Policy Outlook).

⁽²⁾ Europeiska miljöbyråns tredje rapport om miljösituationen i Europa, Köpenhamn, 2003, s. 91.

Klimatförändringarna kommer att medföra ekonomiska förluster på grund av allt oftare förekommande tropiska cykloner, markförlust till följd av stigande havsnivåer och skador på fiskbestånd, jordbruk och vattentillgångar. En höjning av havsnivån med mindre än en meter på hundra år är tillräckligt för att utplåna flera ö-stater från kartan, för att kustområdena skall översvämmas och för att 150 miljoner människor skall tvingas flytta fram till år 2050.

Tryggheten i livsmedelsförsörjningen i tropiska eller subtropiska länder med stark landsbygdsprägel kommer att försämrast på grund av klimatförändringarna. Dessa kommer att drabbas av en generell minskning av skördepotentialen och de löper särskild risk att drabbas av hungersnöd, social oro och politisk instabilitet.

Antalet människor som lever i länder som är utsatta för "vattenstress" kommer att öka från 1,7 miljarder människor (en tredjedel av jordens befolkning) till ca 5 miljarder fram till år 2025. Den potentiella smittorisken för malaria och denguefeber, som redan drabbar 40–50 % av jordens befolkning, kommer att få större geografisk spridning.

I samtliga modeller understryks det att det på grund av den termiska trögheten kommer att ta decennier att påtagligt minska uppvärmningen även om man beslutar att agera kraftfullt.

1.2. Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändringar undertecknades av 154 länder vid Världstoppmötet i Rio i juni 1992. Den trädde i kraft den 21 mars 1994 och utgör en samlad insats för att ta itu med den globala uppvärmningen till följd av klimatförändringar som beror på mänsklig verksamhet (antropogena förändringar). Konventionens slutmål är att "koncentrationen av växthusgaser i atmosfären skall stabiliseras på en nivå som förhindrar farlig antropogen inverkan på klimatsystemet. Denna nivå bör uppnås inom en tidsram som är tillräcklig för att säkerställa att ekosystemen naturligt kan anpassa sig till klimatförändringarna och att livsmedelsproduktionen inte hotas samt att den ekonomiska utvecklingen kan fortsätta på hållbar grund" ⁽¹⁾.

1.3. Kyotoprotokollet till FN:s ramkonvention om klimatförändringar antogs vid den tredje partskonferensen i Kyoto i Japan i december 1997. Hittills har 76 länder samt EU och dess medlemsstater ratificerat protokollet liksom flertalet kandidatländer.

För att Kyotoprotokollet skall träda i kraft krävs det att det ratificeras av 55 länder som tillsammans svarade för mer än 55 % av utsläppen av koldioxid (CO₂) år 1990. USA valde 1998 att stå utanför protokollet. Trots alla ansträngningar för

att uppnå målsättningarna före toppmötet i Johannesburg i augusti 2002 har protokollet fortfarande inte trätt i kraft.

1.4. EU har åtagit sig att minska utsläppen av växthusgaser med 8 % under perioden 2008–2012 i jämförelse med 1990 års nivå. De sammanlagda utsläppen av växthusgaser i EU förväntas dock minska med 4,7 % från år 1990 till år 2010, förutsatt att de nuvarande åtgärderna antas och genomförs. Detta innebär att 3,3 % fortfarande kvarstår till målet om en minskning på 8 %. Om EU skall kunna uppnå det mål som fastställdes i Kyoto krävs konkreta åtgärder och nya strategier ⁽²⁾. EU:s medlemsstater antog i juni 1998 "överenskommelsen om delad börda", där de enades om en intern omfördelning av EU:s samlade skyldighet att minska utsläppen. Europeiska unionen ratificerade Kyotoprotokollet vid rådets möte den 4 mars 2002, i enlighet med rådets beslut 2002/358/EG ⁽³⁾. Medlemsstaterna avslutade ratificeringsprocessen den 31 maj 2002.

1.5. För att kunna förenkla och understödja det praktiska arbetet för att minska utsläppen kan de parter som finns uppräknade i bilaga I till Kyotoprotokollet utnyttja vissa mekanismer, som i praktiken ger dem en viss flexibilitet så att de kan minska utsläppen och fortfarande uppvisa ett "positivt" förhållande mellan kostnad och effektivitet. Dessa flexibla mekanismer består av handel med utsläppsrätter, gemensamt genomförande och mekanismer för ren utveckling (uppmuntra hållbar utveckling och samarbete mellan utvecklingsländerna och de utvecklade länderna).

Vid den sjunde partskonferensen till FN:s ramkonvention om klimatförändringar, som hölls i Marrakech i november 2001, antog parterna också ministerdeklarationen från Marrakech som bekräftelse på att världstoppmötet om hållbar utveckling är ett viktigt tillfälle att diskutera sambanden mellan klimatförändringar och hållbar utveckling. ⁽⁴⁾

2. Förslagets innehåll

2.1. Det nuvarande förslaget ersätter rådets beslut nr 389/93/EEG om en övervakningsmekanism för utsläpp av kol-

⁽²⁾ Europeiska miljöbyråns tredje rapport om miljösituationen i Europa, Köpenhamn, 2003, s. 102.

⁽³⁾ Beslut 2002/358/EG av den 25 april 2002 om godkännande, på Europeiska gemenskapens vägnar, av Kyotoprotokollet till Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändringar, och gemensamt fullgörande av åtaganden inom ramen för detta, EGT L 130, 15.5.2002, s. 1, som omfattar protokollet och bilagorna.

Europaparlamentets betänkande A5-0025/2002 om rådets förslag om godkännande, på Europeiska gemenskapens vägnar osv.

⁽⁴⁾ Kommissionens meddelande till parlamentet och rådet om klimatförändringar inom ramen för utvecklingssamarbetet. KOM(2003) 85 slutlig.

⁽¹⁾ Artikel 2 i FN:s ramkonvention om klimatförändringar.

dioxid och andra växthusgaser i gemenskapen ⁽¹⁾, som inrättades för att kunna övervaka antropogena utsläpp av växthusgaser och utvärdera framstegen mot att fullgöra åtaganden avseende dessa utsläpp.

2.2. Målen för detta förslag är följande:

- Att se till att övervakningsmekanismen utformas med hänsyn till de rapporteringskrav och riktlinjer för genomförandet av Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändringar och Kyotoprotokollet som man enades och fattade rättsliga beslut om vid den sjunde konferensen för parterna till Förenta nationernas ramkonvention i Marrakech.
- Att säkerställa ytterligare information om utsläppsprognoser i medlemsstaterna och på gemenskapsnivå och se till att dessa utsläppsprognoser harmoniseras, mot bakgrund av erfarenheterna från dagens övervakningsmekanism.
- Att ta hänsyn till rapporteringskrav och genomförande med avseende på den "fördelning av börderna" som gemenskapen och medlemsstaterna enats om.

2.3. Erfarenheterna av den befintliga övervakningsmekanismen har visat att medlemsstaternas rapportering om strategier, åtgärder och prognoser behöver harmoniseras ytterligare. Hittills har det varit svårt att göra en riktig bedömning av medlemsstaternas strategier och prognoser på grund av de stora metodologiska skillnaderna inom dagens system. Tillförlitliga utsläppsprognoser kommer att bli avgörande för ett system för tidig varning och för åtgärder för att förhindra bristande efterlevnad.

2.4. Ett inventeringssystem för växthusgaser planeras i enlighet med Kyotoprotokollet. En förutsättning för att gemenskapen skall kunna följa Kyotoprotokollets riktlinjer och för en hög kvalitet på gemenskapens inventering av växthusgaser är att nationella inventeringssystem införs i medlemsstaterna och att dessa inventeringar är av hög kvalitet.

2.5. För att bedöma om gemenskapen och medlemsstaterna är på rätt väg för att uppnå sina mål enligt Kyotoprotokollet, dvs. gör faktiska framsteg och framstegsprognoser, måste den årliga rapporteringen till rådet och Europaparlamentet fortsätta.

2.6. I riktlinjerna enligt artikel 7.4 i Kyotoprotokollet föreskrivs att alla parter i bilaga I skall upprätta och underhålla ett nationellt register för att säkerställa en korrekt redovisning av utfärdande, innehav, överföring, förvärv, annullering och återlösen av utsläppsrätter, utsläppsreduktionsenheter, certifierade utsläppsminskningar och sänkkrediter. Som parter till Kyotoprotokollet skall gemenskapen och medlemsstaterna därför upprätta nationella register.

3. Allmänna kommentarer

3.1. Kyotoprotokollet, som tillkom 1997 för att begränsa utsläppen av växthusgaser, motsvarar endast 3 % av de nödvändiga insatser som krävs för att stoppa uppvärmningen. Vissa kan kanske tycka att detta är en helt otillräcklig eller till och med kontraproduktiv insats eftersom de hellre skulle inrikta sig på andra områden med andra risker, exempelvis kärnkraften eller den ökande kollagringen som kan innebära osäkra sekundäreffekter. EESK ställer sig dock positiv till de förändringar som gör det möjligt för medlemsstaterna att förenkla den årliga eller regelbundna rapporteringsprocessen i en utvidgad union och att fullfölja sin informationsskyldighet gentemot konventets sekretariat.

3.2. EESK uppmuntrar kommissionens ansträngningar att presentera projekt och framtidsanalyser, exempelvis genom studien om framtida globala strategier inom områdena energi, teknik och klimat (WETO – "World Energy, technology, and Climate Policy Outlook") ⁽²⁾, som handlar om prioriterade områden inom gemenskapens sjätte ramprogram för forskning åren 2003–2006, som de kommande fyra åren kommer att avsätta 2,12 miljarder euro för forskning om hållbar utveckling, global förändring och ekosystem. Denna studie omfattar prognoser för den globala energin, framstegen inom energiteknik, vilka konsekvenser detta får för klimatförändringspolitiken och möjliga tekniker.

3.2.1. Om det kommer fram nya energikällor kan det bli enklare att uppfylla målsättningarna om utsläpp i Kyotoproto-

⁽¹⁾ EGT L 167, 9.7.1993, s. 31, ändrad genom beslut nr 296/99/EG (EGT L 117, 5.5.1999, s. 35).

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande om förslag till rådets beslut om en övervakningsmekanism för utsläpp av koldioxid och andra växthusgaser inom gemenskapen, EGT C 73, s. 73 (1993).

Europaparlamentets betänkande, en behandling, EGT C 115, s. 246 (1993).

Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande om "Förslag till rådets beslut nr 389/93/EEG om en övervakningsmekanism för utsläpp av koldioxid och andra växthusgaser i gemenskapen" EGT C 89, 19.3.1997, s. 7.

Europaparlamentets beslut, andra behandlingen, PE T4-0079/1999, 9.2.1999, EGT C 150, 28.5.1999.

⁽²⁾ "Energi, teknik och klimatpolitik: internationella perspektiv fram till år 2030". Man bör också framhålla två nyligen utkomna meddelanden från kommissionen: "Klimatförändringar inom ramen för utvecklingssamarbetet", KOM(2003) 85 slutlig och "Utarbetande av en handlingsplan för miljöteknik" KOM(2003) 131 slutlig av den 11.3.2003 respektive 25.3.2003.

kollet. Enligt WETO-studien beräknas kostnaderna för att förverkliga dessa målsättningar kunna minska med upp till 30 % om man kan utnyttja förnybara energikällor eller kärnenergi i stor skala. Det skulle också vara möjligt att minska utsläppen märkbart genom att öka energieffektiviteten och energisparandet, vilket skulle kunna leda till en minskning av såväl efterfrågan på energi som kolförbrukningens andel av energiförbrukningen. I WETO-studien uppges även att det troligen är industrin som gör de största ansträngningarna för att minska efterfrågan på energi. Om den kolintensiva energikonsumtionen skall minskas måste det antagligen ske genom en övergång till i första hand gas och biomassa och i andra hand till olja. Detta scenario skulle också inbegripa en avsevärd ökning av energiproduktionen genom utnyttjande av olika förnybara energikällor, såsom solkraft och vindkraft. Kommittén anser att all mänsklig verksamhet bör bidra till insatserna för att minska energiförbrukningen.

3.3. Inom Europeiska klimatförändringsprogrammet (ECCP) har man bekräftat att det går att göra stora utsläppsminskningar, men att det på grund av hinder som begränsar den aktuella teknikens marknadspenetration inte varit möjligt att utnyttja dess fulla potential. Inom ECCP har man därför undersökt ett antal olika hinder och vilka åtgärder som kan vidtas för att undanröja dem ⁽¹⁾.

4. Särskilda kommentarer

4.1. Genom mekanismen för ren utveckling kan industriländerna också förvärva certifierade utsläppsminskningar genom att finansiera projekt som syftar till att minska utsläp-

pen i utvecklingsländer. Med hjälp av de certifierade utsläppsminskningarna kan sedan industriländerna uppfylla sina egna mål för minskade utsläpp. Följaktligen är mekanismen för ren utveckling av särskild betydelse när det gäller förbindelserna och samarbetet mellan industriländerna och utvecklingsländerna.

4.2. Redan nu, innan Kyotoprotokollet har trätt i kraft, kan projektbaserade aktiviteter väljas ut inom ramen för mekanismen för ren utveckling och generera utsläppsrätter. Dessa utsläppsrätter kommer att vara värdefulla eftersom staterna kan förvärva dem för att uppfylla sina mål enligt Kyotoprotokollet. Detta gör mekanismen för ren utveckling till ett ekonomiskt incitament till att miljöinriktade utländska direktinvesteringar. Med hänsyn till det krav på miljömässig additionalitet som fastställs i Kyotoprotokollet väntas mekanismen för ren utveckling i sig bli ett bra verktyg för att överföra ren och modern teknik till utvecklingsländerna samtidigt som den medför verkliga utvecklingsvinster ⁽²⁾.

5. Slutsatser

5.1. EESK understryker hur viktigt det är att Europeiska unionen moderniserar övervakningsmekanismen för utsläpp av växthusgaser inom gemenskapen och att Kyotoprotokollet genomförs. Detta är en förutsättning för att aktivt kunna verka för en uppslutning kring och ratificering av Kyotoprotokollet inom ramen för det alleuropeiska samarbetet på miljöområdet och efter miljökonferensen i Kiev. ⁽³⁾.

⁽²⁾ KOM(2003) 85 slutlig.

⁽³⁾ Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet "Alleuropeiskt miljösamarbete efter Kievkonferensen 2003", KOM(2003) 62 slutlig.

⁽¹⁾ Samma källa (KOM(2003) 131 slutlig).

Bryssel den 16 juli 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Kommissionens meddelande till rådet, Europaparlamentet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: Strategin för den inre marknaden – Prioriteringar för 2003–2006"

(KOM(2003) 238 slutlig)

(2003/C 234/15)

Den 8 maj 2003 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovan nämnda meddelande.

Sektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion svarade för kommitténs beredning av ärendet. Kommittén utsåg Bryan Cassidy till huvudföredragande.

Vid sin 401:a plenarsession den 16 och 17 juli 2003 (sammanträdet den 16 juli) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 80 röster för, 15 emot och 18 nedlagda röster.

1. Tio år med en inre marknad utan gränser

1.1. Kommittén ställer sig positiv till kommissionens meddelande och till de slutsatser som framförs samt till handlingsplanen som presenteras i bilagorna. Vi håller med om att det ännu återstår mycket att göra innan inre marknadens fulla potential har uppnåtts.

1.2. Inre marknaden är inte fullbordad ännu; ett antal större problem återstår att lösa under perioden 2003–2006. Det finns fortfarande olika nationella begränsningar av den fria rörligheten för varor och människor.

1.3. Förutom de nationella hindren för fri rörlighet för varor, tjänster, kapital och personer finns det även nya typer av problem och trender som påverkar förutsättningarna och ramarna för den inre marknaden, exempelvis EU:s omvandling (från EEC till EU och vidare), Lissabon-strategin som innebär en mer övergripande syn på politiken, den förestående utvidgningen, resultatet av de diskussioner som förts i konventet, den förändrade internationella arbetsdelningen och det för närvarande dåliga konjunkturläget.

1.4. Även om rörlighetsrestriktionerna på kapitalmarknaden nu är relativt få har arbetet med att genomföra handlingsplanen för finansiella tjänster endast gått långsamt framåt. Med tanke på att de finansiella tjänsterna fungerar som smörjmedel i näringslivsmaskineriet bör Europaparlamentet och rådet nu snabba på medbeslutandeprocessen. Nationella skyddsåtgärder för finansiella tjänster kan dessutom fungera som hinder för den inre marknaden då det ännu inte finns några åtgärder på EU-nivå. I samband med att sådana hinder undanröjs bör man ta hänsyn till medborgarnas intressen (konsumenter, arbetstagare och företagen).

1.5. Framstegen under de senaste tio åren har inte varit tillräckligt stora för att ge effekter på arbetslösheten, som

fortfarande är för hög: 8 % för närvarande och en prognos på 8,8 %, enligt kommissionens ekonomiska vårprognoser som antogs den 8 april.⁽¹⁾ När de återstående hindren för den inre marknaden undanröjts uppstår nya ekonomiska möjligheter och därmed också en potential för nya arbetsplatser. För att verkligen sänka arbetslösheten krävs det dock en sysselsättningsinriktad makroekonomisk politik och starkare insatser för att genomföra sysselsättningsstrategin på nationell nivå.

1.6. I sitt meddelande betonar kommissionen att förverkligandet av inre marknaden är en fortlöpande process som även inbegriper medlemsstaterna. I meddelandet pekar kommissionen dock även på den ökning av regleringsmässiga hinder som kan konstateras och som härrör från det sätt på vilket vissa medlemsstater införlivar EU-bestämmelser i sin nationella lagstiftning.

2. Prioriteringarna för perioden 2003–2006

2.1. Underlättande av den fria rörligheten för varor

Handeln med tredje land har vuxit snabbare än handeln mellan medlemsstaterna. Ett skäl till detta är att man inte lyckats få till stånd det ömsesidiga produkterkännande som skulle skapa konsumentförtroende för produkter som tillverkats i ett annat land. Medlemsstaterna måste lita på övriga medlemsstaters system. Ett stabilt rättssystem, höga och tydliga kvalitetsnormer samt initiativ som syftar till att fostra konsumenterna utgör de bästa förutsättningarna för att öka varuhandeln mellan medlemsstaterna.

⁽¹⁾ European Economy, nr 2, 2003.

2.2. Integrering av tjänstemarknaderna

2.2.1. Uppbyggnaden av en inre marknad för tjänster har hittills hindrats av vissa faktorer som utmärker tjänstesektorn. Det ställs höga krav på tjänsteleverantörernas fackkunskap och kvalifikationer, det förekommer avsevärda skillnader i de olika staternas bestämmelser och därmed skillnader i priser, inkomster och standarder, det saknas effektiva instrument på EU-nivå för att avhjälpa dessa skillnader, och staterna hyser inte förtroende för varandras rättssystem. Tjänstesektorn står fortfarande för bara 20 % av handeln på inre marknaden, vilket faktiskt är en minskning jämfört med för tio år sedan. Med tanke på att nästan 90 % av de små och medelstora företagen inom EU återfinns inom tjänstesektorn är det ytterst viktigt med framsteg på detta område.

2.2.2. Bortsett från de finansiella tjänsterna, för vilka 32 av de 42 åtgärderna i handlingsplanen har antagits, har hittills inga områden inom tjänstesektorn berörts av någon omfattande inre marknadspolitik. Eftersom kommissionen nu planerar dessa åtgärder, vill vi lyfta fram de särskilda behoven på detta område när det gäller skydd av sociala, miljömässiga och konsumenträttsliga säkerhetsstandarder, särskilt i fråga om integreringen av de nya medlemsstaterna, och de små och medelstora företagens behov, till exempel när det gäller självfrämjande åtgärder och ursprungslandsprincipen.

2.3. Säkrande av högkvalitativa nätverksnätverk – säkrande av hög kvalitetsnivå på tjänster i allmänhetens intresse

2.3.1. De företag som tillhandahåller välfärdstjänster erbjuder kontinuerliga och högkvalitativa tjänster med fullständig geografisk täckning. Vid privatiseringar, "avknoppningar" (spin-off) och avregleringsåtgärder måste mervärdet för konsumenterna och kravet på överkomliga och allmänt tillgängliga tjänster alltid stå i förgrunden. Av säkerhets- och kvalitetsskäl måste det även finnas garantier för att de som utför tjänsterna har tillräcklig utbildning, så att flaskhalsar kan undvikas.

2.3.2. De s.k. nätverksnätverken – telekommunikationer, vatten, energi, transport etc. – utgör en fundamental del av EU:s inre marknad. Samtidigt som framsteg har gjorts när det gäller att få ner priserna efter avregleringen, framför allt för företagen och delvis också för konsumenterna, har förbättringarna för konsumenterna och användarna i alla händelser varit begränsade. I vissa avseenden har det till och med uppstått omfattande försörjnings- och säkerhetsproblem.

2.3.3. EESK följer med stort intresse kommissionens uppmaning till rådet och parlamentet att påskynda antagandet av "andra järnvägspaketet" och paketet för att skapa ett gemensamt europeiskt luftrum. När det gäller nätverksnätverken förespråkar kommittén en balans mellan det allmänna intresset

och konkurrens. Kommittén anser också att kommissionen måste lägga fram ett förslag till ramdirektiv som fastställer de politiska principerna för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och som ger medlemsstaterna den flexibilitet de behöver på det här området.

2.3.4. En större inre marknad innebär oundvikligen att transportvolymen ökar. EU:s transportpolitik står inför en utmaning, i och med att det krävs rambestämmelser som anpassas till denna volym, är miljövänliga och socialt acceptabla och samtidigt ger en förnuftig fördelning mellan olika transportsätt (järnvägs-, väg- respektive sjötransport). Det är också nödvändigt att skapa incitament för att undvika onödiga transporter.

2.3.5. Därför stöder vi helt och fullt ett snabbt slutförande av kommissionens prioriteringar (TEN-T). De medel som medlemsstaterna och gemenskapen har ställt till förfogande är dock inte tillräckliga för att dessa mål skall kunna uppnås.

2.4. Minskade konsekvenser av skattehinder

2.4.1. Under nästan tjugo år nu har man prioriterat ett harmoniserat system där moms tas ut i ursprungslandet (ursprungslandsprincipen) i stället för i konsumtionslandet (destinationslandsprincipen). Femton olika momssystem innebär enorma problem för företagen. EESK betonar vikten av att frågan om hur hög momsen skall vara även i fortsättningen bör överlätas på medlemsstaterna, men att kommissionen bör medverka till att systemen för momssättning harmoniseras.

2.4.2. EESK varnar för att kommissionens förslag om en gradvis avveckling av fordonsbeskattningen kommer att stöta på motstånd från vissa medlemsstater.

2.5. Fler möjligheter till upphandling

Endast ett fåtal avtal om offentlig upphandling är gränsöverskridande på marknaden för offentlig upphandling, en marknad som står för 16 % av EU:s BNP, dvs. 1 429 miljarder EUR. Systemet fungerar således inte tillfredsställande. EESK ser med oro på hur långsamt det går för rådet och Europaparlamentet att anta lagstiftningspaketet om offentlig upphandling. Systemet kan alltså förbättras. Eftersom det rör sig om en stor upphandlingsmarknad kan gränsöverskridande anbudsinfordringar, som innebär ett större antal potentiella anbudsgivare, åstadkomma bättre konkurrensvillkor. I sina kostnadsberäkningar måste företagen dock ta hänsyn till att gränsöverskridande upphandlingar normalt medför högre transportkostna-

der och såväl tekniska som ekonomiska utmaningar. Stora koncerner, som är vana att verka internationellt, har här ett försprång framför små och medelstora företag med knappa marginaler. Det är nödvändigt att genom kontroller motverka risken för social dumpning, som kan ske genom att man använder arbetskraft från låglöneländer eller andra arbetstagare som erhåller en lön under den normala.

2.6. Bättre villkor för företagen

2.6.1. Gemenskapspatentet utgör en viktig förutsättning för en väl fungerande inre marknad. EU måste skapa ett företagavvänligt och sysselsättningsskapande klimat. EESK beklagar i hög grad förseningen i fråga om det fulla genomförandet av rådets överenskommelse om gemenskapspatentet.

2.6.2. EESK har vid upprepade tillfällen uttryckt sin oro för de konsekvenser som EU- och medlemsstatsåtgärder (byråkrati) får för aktörerna på EU:s inre marknad. Ett av målen för programmet för inre marknaden är att minska byråkratin för företag och medborgare. Kommittén uppmanar därför kommissionen och medlemsstaterna att företa mer ingående "konsekvensbedömningar" i samband med att förslag läggs fram.

2.6.2.1. EESK har vid flera tillfällen påpekat att små och medelstora företag har för litet inflytande över utformningen av bestämmelser som rör den inre marknaden. Vi begär därför att kommissionen skall utöka sitt samråd med små och medelstora företag. Med hänvisning till rekommendationerna i den europeiska stadgan för småföretag förslår kommittén att GD Inre marknaden skall införa ett system för samråd och samarbete med organisationer som företräder småföretag och därmed ge dem möjlighet att delta i EU:s hela lagstiftningsprocess.

2.6.3. EESK betonar dock att det finns en skillnad mellan å ena sidan onödigt byråkrati inom rättsväsende och förvaltning och å andra sidan nödvändig byråkrati för att skapa de levnads- och arbetsvillkor som krävs med hänsyn till sociala, ekologiska och konsumentskyddsrättsliga normer och bestämmelser som syftar till att uppfylla EU:s gemensamma mål (fördragen och Lissabonstrategin).

2.6.4. Kommittén ser fram emot kommissionens förslag om företagsstyrning och hoppas att de ligger i linje med internationella kriterier. För internationella redovisningsstandarder krävs rättsligt godkännande över hela EU i enlighet med förordningen om internationella redovisningsstandarder (IAS) och därför uppmanas kommissionen och rådet att snabbt anta internationella revisionsstandarder. Man bör ta hänsyn till alla berörda parter intressen.

2.6.5. Kommittén har gett sitt stöd till kommissionens förslag om gränsöverskridande övertagandebud. EESK anser samtidigt att vi framför allt bör eftersträva ett system där olika krafter balanserar varandra, så att samma villkor gäller för samtliga medlemsstater.

2.6.6. När det gäller kommissionens förslag till förordning om en Europabolagsordning för små och medelstora företag hoppas EESK att detta inte kommer att innebära ytterligare bördor för företagen och framhåller att det finns många större företag vars aktieägare och anställda vill att företaget förblir privatägt.

2.7. Den demografiska utmaningen

2.7.1. Även om kommissionens handlingsutrymme på detta område är begränsat lyfter kommissionen i sitt meddelande fram det dubbla problemet med en allt äldre befolkning och allt lägre pensionsålder.

2.7.2. Även den s.k. försörjningskvoten (antalet människor som arbetar för att försörja dem som gått i pension) ger anledning till oro.

2.7.3. De demografiska förändringarna innebär förändringar av arbetsmarknaden, socialförsäkringssystemen och infrastrukturen på bl.a. hälso- och sjukvårdsområdet. Enligt Lissabonstrategin ligger tyngdpunkten på att främja sysselsättningen, så att man skall kunna genomföra de ekonomiska och sociala strategierna och framför allt pensionsstrategierna på ett förnuftigt sätt⁽¹⁾. Vid sidan om åtgärder som syftar till att inte diskriminera äldre arbetstagare bör man också vidta åtgärder för att öka antalet äldre i arbetslivet. Sysselsättningspolitiken och den makroekonomiska politiken måste vara väl genomtänkt, så att nya arbetstillfällen kan skapas; annars kan den ökade sysselsättningen bland äldre få negativa konsekvenser för yngre åldersgruppers sysselsättning.

2.7.4. EESK framhåller⁽¹⁾ att de reformer som krävs för att införa ett rättvist och balanserat system måste ta hänsyn till en längre förväntad livslängd, till nya anställningsformer och till effekterna av olika sätt att finansiera pensionssystemen. Kommittén vill också uppmärksamma att nästan enbart inre marknaden och kravet på åtstramad statsfinanser tycks tjäna som utgångspunkt för diskussionen om hur socialförsäkringssystemen bör ses över. Detta kan få negativa konsekvenser för systemen som helhet. Pensionssystemen måste ses över, men översynen måste ta hänsyn till samtliga berörda parter, framför allt arbetsmarknadens parter.

⁽¹⁾ Yttrande från EESK om trygga och stabila pensioner, EGT C 48, 21.2.2002.

2.7.5. Utvecklingen på inre marknaden hänger också samman med de utmaningar som hälso- och sjukvårdssystemen står inför. Å ena sidan kan arbetstagarnas rörlighet på inre marknaden bidra till att man kommer till rätta med flaskhalsar i fråga om personal, framför allt vårdpersonal. Å andra sidan kan patienternas rörlighet leda till att den ekonomiska bördan fördelas på ett orättvist sätt och att det uppstår obalans mellan system som utformats på olika sätt. Även här kan en diskussion som enbart väger in den inre marknads aspekter få negativa konsekvenser. För att undvika detta krävs en samlad bedömning och debatt om de framtida kraven.

2.7.6. Kommittén vill också uppmärksamma översynen av socialförsäkringssystemen i de kommande medlemsstaterna. Reformerna i dessa medlemsstater har hittills gått i riktning mot starka egeninitiativ, eget ansvar och personliga risker samt kapitaltäckande system. Detta kan leda till splittring och spänningar när dessa länder blir medlemmar i EU.

2.8. Förenklad lagstiftning

Ett av målen i samband med inre marknaden är att femton olika nationella regelsystem skall ersättas med ett gemensamt EU-system. Medlemsstaterna fortsätter dock att hela tiden lägga till ytterligare krav i EU-direktiven (ett fenomen som kallas "gold plating", dvs. förgyllning). Europaparlamentet har föreslagit att man inför ett slags förhandskontroll av att lagstiftningen är förenlig med inre marknads krav, ett förslag som kommittén stöder⁽¹⁾, förutsatt att kriterierna för denna kontroll tar hänsyn till samtliga medborgares intressen på inre marknaden.

2.9. Kontroll av att reglerna efterlevs

2.9.1. Medlemsstaternas införlivande av EU-direktiven i sin lagstiftning går inte korrekt till och sker för långsamt. Antalet överträdelsefall ökade från knappt 700 år 1 992 till drygt 1 500 år 2 002⁽²⁾. Hur dessa överträdelsefall löses beror i mycket hög grad av EG-domstolens arbete. EESK vill se snabbare förfaranden för att lösa överträdelsefall och hoppas att Solvit-nätverket på ett konkret sätt kommer att bidra till detta. EESK anmodar kommissionen att regelbundet rapportera om de framsteg som nåtts via Solvit-nätverket.

2.9.2. Enligt kommittén vore en möjlig lösning på problemet med eftersläpningar i införlivandeprocessen att i högre grad använda sig av förordningar (det man brukar kalla EU-

rätten) som kan tillämpas direkt, i stället för direktiv som riktar sig till medlemsstatens regering och är den typ av rättsakt som orsakar de största problemen med förseningar i införlivandeprocessen.

2.9.3. Det är dock av största betydelse att subsidiaritetsprincipen beaktas om man använder sig av förordningar. Hänsyn skall också tas till bestämmelser i gällande socialförsäkringssystem samt till konsument- och miljöskyddet.

2.9.4. EESK välkomnar kommissionens förslag om att införa en "kontrollmekanism" som innebär att medlemsstaterna måste informera kommissionen om nya rättstekniska bestämmelser innan de träder i kraft.

2.9.5. EESK ser även positivt på kommissionens förslag till förbättringar i det administrativa samarbetet och om att på frivillig basis införa europeiska yrkesetiska regler.

2.10. Mer och bättre information – en inre marknad för medborgarna

2.10.1. Trots de hittills gjorda framstegen är medborgarna knappast medvetna om vilka rättigheter de har eller vilken hjälp som finns tillgänglig genom program och kontaktpunkter, exempelvis Eures (för arbetssökande) och Solvit (skall undanröja hinder för den fria rörligheten för varor och tjänster).

2.10.2. Även när det gäller konsumenterna har förverkligandet av den inre marknaden varit en stor besvikelse, eftersom de positiva effekter konsumenterna hade förväntat sig, och som borde ha kommit, inte har märkts av.

2.10.3. Eftersom medborgarna har alltför liten kunskap om sina rättigheter och möjligheter och om vilken hjälp som finns tillgänglig genom program och kontaktpunkter, vore det värdefullt att utarbeta en strategi för bättre information så att de lättare kan komma åt befintliga program och kontaktpunkter. EESK rekommenderar i detta sammanhang att man underlättar tillgängligheten och informerar om befintliga nätverk för problemlösning, exempelvis Solvit, och att man sprider kunskap om hur man får tillgång till dessa. Arbetsgivar-, arbetstagar- och konsumentorganisationerna skulle kunna fungera som kontaktpunkter för företag och allmänhet och utgöra en länk till respektive problemlösningspunkt, exempelvis Solvit. Eftersom detta egentligen inte tillhör dessa organisationers ansvar, och kan medföra extra kostnader för dem, bör de eventuellt få ytterligare medel till sitt förfogande. Man bör dock undvika dubblering av strukturer och resurser.

⁽¹⁾ Europaparlamentets Harbour-betänkande, A5-0026/2003.

⁽²⁾ Källa: Resultattavla för den inre marknaden nr 11, november 2002.

2.10.4. Människors fria rörlighet inom gemenskapen är en av de viktigaste målsättningarna med den inre marknaden, men även här finns det fortfarande hinder, vilket andelen klagomål till kommissionen visar. Program för att stödja studenters rörlighet har fallit relativt väl ut – kanske för att rörligheten inte betraktas som något självändamål. Den inre marknads geografiska utveckling påverkas också: Det skulle kanske bättre motsvara människors behov och vara mer effektivt att förlägga nya arbetsplatser där människor bor snarare än att få människor att flytta för att få arbete. Förutom den inre marknaden krävs det dock en omfattande regional- och strukturpolitik för att genomföra något sådant.

2.10.5. Om konsumenterna i högre grad skall utnyttja sina inköpsmöjligheter i utlandet måste de vara bättre informerade och befintliga hinder måste undanröjas. Det kommer att bli en av kommissionens viktigaste uppgifter att se till att medlemsstaternas rättssystem snabbt och utan stora kostnader kan hantera gränsöverskridande klagomål över otillförlitliga produkter och bristfälliga tjänster. Kommissionens initiativ för att främja alternativa system för tvistlösning är positivt.

2.10.6. Kunskapen om konsumenternas rättigheter på den inre marknaden är mycket liten. Det är alltför få jurister som känner till vilken rättsskipning som tillämpas av EG-domstolen och första instansrätten. I Antonello Pezzinis yttrande (Prism 2002) uppmärksammas dessa kunskapsluckor och även det sätt på vilket statliga myndigheter på nationell och lokal nivå ofta utnyttjar denna okunskap. Kommittén stöder Antonello Pezzinis slutsatser i det yttrandet.

2.10.7. I Bernardo Hernández Batallers yttrande på eget initiativ ⁽¹⁾ beskrivs i detalj hur nödvändigt det är att kommissionen tar nya initiativ när det gäller att sprida kunskap bland konsumenterna. Kommittén stöder dessa rekommendationer.

3. Att optimera fördelarna med den utvidgade inre marknaden

Kommissionen är införstådd med att det efter utvidgningen kommer att bli ännu svårare att kontrollera att EU-rätten efterlevs. Kommissionen föreslår att man utarbetar en rekommendation med "bästa praxis" som bör tillämpas konsekvent inom hela EU för att på så sätt säkerställa bättre och snabbare införlivande av rättsakter. EESK välkomnar detta initiativ.

3.1. Att bygga den inre marknaden i ett internationellt sammanhang

3.1.1. Utvidgningen av inre marknaden kommer att medföra många ekonomiska fördelar och stärka EU:s konkurrenskraft på världsmarknaden – under förutsättning av att EU förmår utnyttja sin potential, t.ex. genom att utnyttja den arbetskraft som finns och genom att lösa de problem som sammanhänger med utvidgningen av inre marknaden.

3.1.2. Dessa problem handlar bl.a. om att minska de ekonomiska och sociala skillnaderna; övergångsbestämmelser som delar inre marknaden; tillräcklig administrativ och juridisk kapacitet för att effektivt tillämpa gemenskapens lagstiftning; ökad gränsöverskridande verksamhet i näringslivet; kvalitetskillnader i varor och tjänster, framför allt beträffande jordbruksprodukter; särskilda problem i gränsregioner; ett ökande behov av att anpassa infrastrukturen till förändrade behov; ökad trafikvolym; problem i vissa ekonomiska zoner; skillnader i skattesystemen; normer för säkerhet och hälsa på arbetsplatsen; miljönormer; utökade gränskontroller; ökande konkurrens; arbetslöshet på grund av omstruktureringar; reform av de sociala systemen på basis av principerna för ekonomisk, social och territoriell sammanhållning; samt behovet av att förstärka den sociala dialogen för att arbetsmarknadens parter och det civila samhällets organisationer skall kunna delta i utformningen av den framtida inre marknaden.

3.1.3. De viktigaste förutsättningarna – enligt andan i Lissabonmålen – för en sammanhållen ekonomisk och social utveckling i det nya EU som helhet är att omstruktureringsprocessen får ett effektivt stöd och att ekonomiska och sociala skillnader jämnas ut mellan de nuvarande och de framtida medlemsstaterna (även efter deras inträde). Inom EU-politikens alla områden krävs det insatser för att så snabbt som möjligt jämma ut skillnaderna mellan EU:s nuvarande regioner och de nya regionerna och skapa en sammanhängande inre marknad.

3.1.4. Kommittén bidrar med regelbundna hearingar i de nuvarande och de blivande medlemsstaterna för att ta reda på hur viktiga aktörer hanterar utvecklingen på inre marknaden, vilka problem de stöter på och vilka åtgärder som skulle kunna främja inre marknaden och lösa problemen. Dessutom har kommittén utvecklat PRISM som samlar in uppgifter om relevanta initiativ och levererar information.

3.2. Kontroll

Kommissionen är införstådd med att strategin, hur bra den än är, kommer att misslyckas om den inte underställs systematisk kontroll och utvärdering. EESK delar denna uppfattning helt och fullt.

⁽¹⁾ EUT C 133, 6.6.2003, s. 1.

4. Slutsatser

4.1. Kommittén välkomnar kommissionens meddelande och ställer sig bakom de rekommendationer som framförs, men anser samtidigt att meddelandet har vissa allvarliga brister. Framför allt uppmärksammas inte sysselsättningsskapande aspekter i tillräcklig omfattning. Kommissionen ger visserligen i sitt meddelande i allmänna ordalag uttryck för åsikten att inre marknaden kommer att skapa sysselsättning, men inga bevis på detta anförs.

4.2. Dessutom fäster man i kommissionens meddelande inte något större avseende vid konsumenterna och de fördelar som konsumenterna har rätt till i samband med förverkligandet av den inre marknaden.

4.3. Kommittén vill dessutom understryka att det inte räcker med att skapa den inre marknaden för att lösa problemen på den europeiska arbetsmarknaden, utan att det dessutom kommer att behövas ytterligare aktiva åtgärder.

4.4. EESK menar att arbetsmarknaden är stadd i ständig utveckling; arbetsplatser försvinner på grund av den ekonomiska strukturiomvandlingen, förändringar i den internationella arbetsfördelningsstrukturen, den tekniska utvecklingen etc. Nya arbetstillfällen skapas som kräver andra färdigheter. Nya företag kanske kräver andra ekonomiska villkor och andra förutsättningar (infrastruktur etc.). Hur man hanterar förändringar utgör en viktig utmaning för Europeiska kommissionen och i synnerhet för arbetsmarknadens parter.

4.5. Inre marknaden innebär utmaningar för de sociala systemen och deras framtida utveckling. Diskussionen om den framtida utformningen av dessa system får dock inte bara ske mot bakgrund av inre marknaden och budgetkraven; den måste beakta systemen i deras helhet och ta hänsyn till målen för dem.

4.6. Lissabonprocessens långsamma framsteg börjar ge anledning till oro. Kommissionen tar i sitt meddelande inte upp detta problem.

4.7. Strategin för inre marknaden kan komma att utsättas för ett internationellt hot om deflationen i USA och Japan sprider sig till EU. EESK ser med oro på detta, men kommissionen nämner inte detta problem i sitt meddelande.

4.8. Vi kommer inte att kunna öka välfärden ytterligare inom EU uteslutande genom att liberalisera marknaderna och främja konkurrensen. En kompletterande makroekonomisk politik inriktad på tillväxt och sysselsättning kommer att ge ett tungt bidrag till fullbordandet av EU:s inre marknad.

4.9. EESK anser slutligen att det är märkligt att man inte bland de strategiska målen har med att den inre marknaden skall vinna medborgarnas (konsumenternas och arbetstagar-nas) förtroende och att förverkligandet skall ge fördelar för konsumenterna.

Bryssel den 16 juli 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

BILAGA

till Europeiska ekonomiska och sociala kommittén yttrandet

Följande yttrande avslogs men erhöll mer än en fjärdedel av rösterna:

Punkt 2.6.4

Ändra enligt följande:

"Kommittén ser fram emot kommissionens förslag om företagsstyrning, och hoppas att de ligger i linje med internationella kriterier. För internationella redovisningsstandarder krävs rättsligt godkännande över hela EU i enlighet med förordningen om internationella redovisningsstandarder (IAS) och därför Kommittén uppmanas kommissionen och rådet att pröva de internationella redovisningsstandarderna (IAS) och de snabbt anta internationella revisionsstandarderna förenlighet med den europeiska ekonomiska modellen och genomföra de anpassningar som eventuellt behövs, med Man bör ta hänsyn tagen till alla berörda parter intressen."

Resultat av omröstningen

För: 44; emot: 44; nedlagda: 12.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Det civila samhällets roll i EU:s utvecklingspolitik"

(2003/C 234/16)

Den 17 januari 2002 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande om "Det civila samhällets roll i EU:s utvecklingspolitik".

Facksektionen för yttre förbindelser, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 3 juni 2003. Föredragande var Susanna Florio.

Vid sin 401:a plenarsession den 16 och 17 juli 2003 (sammanträdet den 16 juli) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 63 röster för och 4 nedlagda röster.

1. Inledning

1.1. Detta yttrande är avsett att vara ett bidrag till debatten om det civila samhällets roll i de internationella förbindelserna och i synnerhet i EU:s utvecklingspolitik, som på senare år har blivit allt viktigare. Utvecklingspolitiken har en enorm betydelse mot bakgrund av de senaste internationella händelserna, bl.a. kriget i Irak och den grundläggande roll som EU bör spela i detta område när det gäller återuppbyggnaden och skapandet av ett demokratiskt samhälle.

1.2. Det civila samhällets intresse för utvecklingspolitiken och de internationella frågorna har löpt parallellt med en

process där de internationella organen börjar erkänna det civila samhället och ta hänsyn till att icke-statliga aktörer är centrala i utarbetandet av program och utvecklingspolitik.

1.3. Medvetenheten om att det ömsesidiga ekonomiska beroendet ökar och att den internationella balansen grundar sig på en allt tydligare klyfta mellan nord och syd har fått många sektorer av det civila samhället – de s.k. icke-statliga aktörerna – att i högre grad intressera sig för utvecklingsfrågorna och att vilja spela en mer aktiv roll i debatten om de sociala, ekonomiska och kulturella ojämlikheterna. Denna strävan efter

delaktighet går tillbaka till åttiotalet, och processen tog fart under nittioalet med förändringarna i den internationella politiken och avvecklingen av den gamla, bipolära världssordningen, skeenden som undanröjde mycket av det som hindrade de icke-institutionella aktörerna från att ge uttryck för sin åsikt och delta i större utsträckning.

2. EU:s utvecklingspolitik: rättslig grund och utvecklingen av vägledande principer

2.1. Unionens utvecklingspolitik går tillbaka till Romfördraget från 1957, där det står att gemenskapens medlemsstater åtar sig att upprätthålla solidariska förbindelser med kolonierna och de utomeuropeiska territorierna samt att bidra till deras utveckling. Under sextioalet när merparten av dessa territorier blev självständiga reglerades förbindelserna mellan dessa och gemenskapen genom Yaoundé-avtalen (1963, 1969). Först under sjuttioalet, framför allt efter Storbritanniens anslutning till gemenskapen, ökade komplexiteten i utvecklingspolitiken. Det är under detta decennium som Lomé-konventionen och de nya förbindelserna med länder i Nordafrika, Asien och Latinamerika upprättas.

2.2. Det är i Maastrichtfördraget om Europeiska unionen från 1993, särskilt artiklarna 177–181, som man återfinner den rättsliga grunden till EU:s utvecklingspolitik. Här fastställs också målen för den: en varaktig ekonomisk och social utveckling i utvecklingsländerna, en successiv integration av dessa i världsekonomin samt kampen mot fattigdomen. I fördraget betonas också principerna om frihet, demokrati, respekt för mänskliga rättigheter och grundläggande friheter, principer som bekräftas också i Amsterdamfördraget (1999) och i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna som presenterades i Nice (2000).

2.3. I dag bidrar EU och dess medlemsstater med 55 % av det officiella stödet till utvecklingsländerna, vilket visar hur stor betydelse unionens politik kan ha på området och på arbetet med att uppnå en verkligt rättvis och hållbar utveckling. Det viktigaste målet är kampen mot fattigdomen, med utgångspunkt i principen om en utveckling som bygger på mänsklig och social rättvisa, hållbarhet och delaktighet.

2.4. EU framstår alltså på den internationella scenen som aktiv aktör när det gäller att sprida en utvecklingspolitik som kännetecknas av respekt för den kulturella mångfalden och en vilja att bygga upp partnerskapsförbindelser med tredje land på jämlik grund trots skillnaderna i utvecklingsgrad.

2.5. Cotonouavtalet, som undertecknades i juni 2000, innebar en vändpunkt för EU:s politik inom området. I avtalet framhävs kopplingarna mellan den sociala dialogen, den civila dialogen, utvecklingsstödet och handelsstödet. För första

gången blir dialogen mellan institutionerna och de icke-statliga aktörerna ett rättsligt krav: Staten och det civila samhället kompletterar på så vis varandra, vilket borde förstärka utvecklingsprogrammets genomslagskraft.

2.6. Cotonouavtalet skall ses mot bakgrund av den allmänna förändringen av unionens utvecklingspolitik. Redan i november 2000 uppmuntrades i rådets och kommissionens gemensamma deklaration om EU:s utvecklingspolitik ett bredare deltagande från alla samhällssektorer i syfte att skapa förutsättningar för större rättvisa och för att konsolidera de demokratiska systemen i utvecklingsländerna. 2001 kom därefter vitboken om EU:s styresformer⁽¹⁾, där man betonade det civila samhällets betydelse och vikten av en dialog med statliga och icke-statliga organ i tredje land i samband med utarbetandet av all politik med en internationell dimension.

3. Det nya arbetssättet i utvecklingspolitiken: delaktighet

3.1. EU:s utvecklingspolitik är alltså på väg mot ett arbetssätt som innebär större delaktighet och som i det civila samhället erkänner en ny aktör i de internationella förbindelserna, åtminstone när det gäller utvecklingsområdet. Den nya politiken ger större utrymme åt lokala sociala aktörer och främjar deras delaktighet i utarbetandet och genomförandet av nationella strategier. Mot bakgrund av den nya situationen bör det civila samhället inte bara ta tillvara de större möjligheterna att ingå och delta i beslutsprocessen, det bör också självt axla ett större ansvar i hela utvecklingsprocessen.

3.2. Den politiska dimensionen i utvecklingspolitiken erkänns alltså. Inom området är bidragen från den offentliga och privata sektorn, från det civila samhället och från de ekonomiska och sociala aktörerna lika viktiga. Alla dessa aktörer bör ingå i processen. Endast genom ett nära samarbete mellan dessa sociala aktörer kan man säkerställa en konsekvent utvecklingspolitik och öka stödets effektivitet.

3.3. Deltagande från och dialog med icke-statliga aktörer innebär också ett mycket stort mervärde. Med tanke på att utvecklingsbegreppet inte längre betraktas ur ett rent ekonomiskt perspektiv utan även anses ha en politisk och social dimension är det civila samhällets engagemang en nödvändig beståndsdel i arbetet med att skapa eller befästa demokratiska system. Det spelar också en viktig roll när det

⁽¹⁾ KOM(2001) 428 slutlig.

gäller att förebygga och lösa konflikter. Kommissionen har tagit ett steg i denna riktning genom meddelandet "Att knyta samman katastrof-, återanpassnings- och utvecklingsbistånd" ⁽¹⁾, där man hävdar att alla berörda aktörer måste samordnas på ett bättre sätt om man vill hitta effektiva lösningar på krissituationer. Bland dessa aktörer finns icke-statliga organisationer, internationella organ samt det civila samhällets grupperingar.

3.4. Även i slutsatserna från 5:e regionala seminariet med intressegrupper inom näringsliv och samhälle i AVS-länderna och EU, som hölls i Yaoundé den 21 och 23 maj 2003, framhölls det civila samhällets viktiga roll i förebyggandet av sociala konflikter och spänningar, mot bakgrund av de många statskupper och inbördeskrig som drabbar utvecklingsländerna.

4. Mot genomförandet av en deltagarstrategi

4.1. I ett annat meddelande från kommissionen, "Icke-statliga aktörers deltagande i europeiska gemenskapens utvecklingspolitik" ⁽²⁾, illustreras hur EU går till väga för att genomföra deltagarstrategin även i utvecklingspolitiken. Stora satsningar har gjorts för att uppnå detta, även om det verkar vara långt kvar till ett fullständigt genomförande av strategin. Detta beror delvis på oklart formulerade bestämmelser (i den mån det finns några), delvis på de naturliga svårigheterna med att genomföra långtgående reformer.

4.2. Den formella grundvalen för det civila samhällets deltagande i alla faser av arbetet med att fastställa och genomföra utvecklingspolitiken finns bara i Cotonouavtalet. Enligt detta skall de icke-statliga aktörerna informeras och höras i fråga om samarbetspolitik. De skall också ha tillgång till resurser för att kunna stödja lokala utvecklingsprocesser. De skall engageras i genomförandet av projekt och program i de områden eller inom de sektorer som berör dem, samt få tillgång till hjälp och stöd till sin egen kapacitetsutveckling. I detta avseende är det särskilt viktigt att de icke-statliga aktörerna deltar i utarbetandet av nationella utvecklingsstrategier. I samband med detta kan man påminna om de många vittnesmål som framkom vid det forum som EESK anordnade för det civila samhällets organisationer i AVS-länderna i december 2002 om brist på information och delaktighet, särskilt i samarbetsprogrammen.

4.3. I samband med detta är också Barcelonaprocessen av särskild betydelse genom partnerskapet mellan Europa och Medelhavsområdet som inrättades 1995 med följande syften:

- Upprätta ett gemensamt område med fred och stabilitet.
- Skapa ett område präglat av gemensamt välstånd.
- Utveckla de mänskliga resurserna och främja förståelsen mellan olika kulturer och erfarenhetsutbytet mellan företagare för det civila samhället i olika länder.

Programmet har fått finansiering (genom bl.a. Meda) och är under genomförande.

4.4. För övriga avtal och program och för finansiering finns dock inga krav på samråd eller deltagande från de icke-statliga aktörerna i tredje land, även om samråd med olika aktörer i det civila samhället har genomförts på mer eller mindre informella sätt av kommissionen.

4.5. Det finns flera exempel på detta: Icke-statliga organisationer för mänskliga rättigheter i EU-länderna hördes i samband med programplaneringen för Europeiskt initiativ för demokratin och de mänskliga rättigheterna (EIDHR), därefter genomfördes lokala insatser och kontakter knöts med lokala icke-statliga organisationer, även om detta skedde först efter det att programplaneringsdokumentet redan hade godkänts. ECHO, som arbetar med humanitärt stöd, finansierar visserligen inte några icke-statliga aktörer i tredje land, men betraktar dem som värdefulla lokala partner när det gäller att fastställa behoven på lokal nivå. I fråga om Latinamerika har EU inlett en institutionell dialog med Riogruppen samt med enskilda länder eller grupper av länder: San José-gruppen och Mexiko, länderna i Mercosur och Andinska gemenskapen. När det gäller ALA (Asien och Latinamerika) har de senaste bestämmelserna tillåtit att olika icke-statliga aktörer deltar i humanitärt samarbete. Dessutom har man rekommenderat en vidareutveckling av relationerna mellan ALA- och EU-parter, särskilt när det gäller icke-statliga aktörer.

4.6. Kommissionens meddelande ger alltså vid handen att större uppmärksamhet riktas mot det civila samhället när det gäller att finansiera utvecklingen av projekt, men att det civila samhället ännu inte är delaktigt fullt ut i utformningen av politiken. De icke-statliga aktörerna i tredje land ses i huvudsak som partner eller indirekta mottagare av medel, inte som ansvariga för utformningen av utvecklingspolitiken.

4.7. Kommissionen inledde år 2001 en decentralisering av programplaneringen till delegationerna. Resurser och ansvar överfördes till dem i syfte att främja ett arbetssätt som präglades av större delaktighet.

⁽¹⁾ KOM(2001) 153 slutlig.

⁽²⁾ KOM(2002) 598 slutlig.

4.8. Kommissionen försöker för närvarande genomföra en rad initiativ i syfte att säkerställa verkligt deltagande från icke-statliga aktörer, bl.a. genom ökat stöd till utveckling och kapacitetsökning. Redan 1976 skapade kommissionen en budgetpost (B7-6000) avsedd att främja det europeiska civila samhällets deltagande i dialogen om utvecklingspolitiken. 1992 skapades budgetposten B7-6002, särskilt avsedd att mobilisera och stärka kapaciteten hos de decentraliserade aktörerna i utvecklingsländerna.

5. Hinder och problem

5.1. Av diskussionen ovan framgår att kommissionen i allmänhet väntar sig att de icke-statliga aktörerna skall engageras i alla faser av utvecklingsprocessen, från utformningen av den nationella utvecklingsstrategin till utarbetandet av nationella handlingsplaner, i den politiska dialogen när man väl har bestämt var satsningarna skall göras, samt slutligen i genomförandet och i utvärderingen.

5.2. Arbetet med att genomföra deltagarstrategin möter dock olika hinder:

- Bland regeringarna i tredje land finns det fortfarande hos de flesta ett starkt motstånd mot att föra en dialog med icke-statliga aktörer. I de länder där en sådan dialog har upprättats är de icke-statliga aktörernas reella möjligheter att påverka utformningen av utvecklingsprogram och strategier mycket små.
- Den starka administrativa centraliseringen i dessa länder främjar inte de icke-statliga aktörernas deltagande utan tenderar att marginalisera lokala, perifera aktörer, särskilt i de mest svårtillgängliga, ofta fattigaste, landsbygdsområdena.
- Det finns inga tydliga regler och normer för hur de icke-statliga aktörerna skall delta på ett effektivt sätt.
- I många länder är organisationsnivån inom det civila samhället mycket låg. Huvudproblemet är ofta att utveckla kapaciteten hos de aktörer som bör delta i processen.
- Finansieringsmöjligheterna är också ett problem, nära kopplat till möjligheterna att sprida och få tillgång till information. De icke-statliga aktörerna i tredje land beklagar ofta att det inte finns något system för informationsspridning.
- De fastställda förfarandena för tilldelning av ekonomiska resurser är ofta mycket kostsamma och komplicerade, vilket ofta påpekas av de icke-statliga aktörerna.

6. Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs roll

6.1. Mot bakgrund av diskussionen ovan har Europeiska ekonomiska och sociala kommittén en nyckelroll som förbindelselänk för och understödjare av det organiserade civila samhället, en roll som stadfästes i Romfördraget från 1957 och nyligen bekräftades genom Nicefördraget.

6.2. Som en konsekvens av detta erkännande i Nicefördraget undertecknades 2001 ett protokoll om samarbete mellan kommittén och kommissionen i syfte att stärka förbindelserna mellan de två institutionerna. I protokollet erkänns kommitténs centrala roll i dialogen mellan EU-institutionerna och det civila samhället. I protokollets artikel 14 påpekas dessutom särskilt rollen som aktiv förbindelselänk också med det organiserade civila samhället i tredje land.

6.3. Man bör dock understryka att kommittén sedan länge engagerat sig i detta arbete. Många aktiviteter har genomförts under åren, vissa med officiell status, i syfte att främja dialogen med de olika delarna av det civila samhället i tredje land: regionala seminarier, toppmöten mellan ekonomiska och sociala råd, studiegrupper och uppföljningskommittéer. Man kan till exempel påminna om initiativen inom ramen för forumet för det civila samhället i AVS-länderna, möten och samråd mellan ekonomiska och sociala aktörer i EU-länderna och AVS-länderna (som stadfästes särskilt i Cotonouavtalet), dialogen mellan EU och länderna i Medelhavsområdet, rundabordssamtalen Indien-EU och slutligen förbindelserna med kandidatländerna i Östeuropa.

7. Förslag och rekommendationer

7.1. EESK välkomnar kommissionens åtgärder för att fullt ut genomföra deltagarstrategin, särskilt med tanke på det civila samhällets grundläggande roll i utvecklingsprocessen, både som mål och – framför allt – som aktör i processen.

7.2. Kommittén ser alltså positivt på kommissionens handlingsprogram och hoppas att ett gemensamt avtal som preciserar former och instrument för de icke-statliga aktörernas deltagande kan slutas på kort eller medellång sikt, i syfte att uppnå ett system som reglerar och legitimerar dialogen. Dialogens utgångspunkt måste vara bestämda mål och gemensamma modeller och värden som skall främjas.

7.3. För att underlätta dialogen och de icke-statliga aktörernas deltagande bör man genomföra en kartläggning med utgångspunkt i omfattande och klara urvalssystem i syfte att kunna beakta inte bara de sedan länge befintliga strukturerna bland de lokala aktörerna, utan också nybildade strukturer som kan erbjuda ett mervärde i så måtto att de är mer oberoende av de lokala myndigheterna. Att detta är nödvändigt framhölls även av representanterna vid det regionala seminariet i Yaoundé. De förespråkade tydliga urvalskriterier på nationell och lokal nivå, så att alla intressegrupper i det civila samhället omfattas utan undantag.

7.4. Den process som kommissionen inlett med decentralisering till delegationerna (som beräknas vara genomförd 2003) måste innehålla mekanismer som möjliggör ett verkligt utbyte med de icke-statliga aktörerna i tredje land. Delegationerna bör alltså bli centralpunkter och forum för dialogen mellan det civila samhället i olika länder, de nationella regeringarna och EU-institutionerna. Med sin stora kunskap om den lokala verkligheten bör de kunna bidra till arbetet med att fastställa bästa möjliga användning av ekonomiska resurserna och de bör kunna understödja de icke-statliga aktörerna i deras verksamhet genom tydlighet och öppenhet i användningen av EU-medel. I slutsatserna från 5:e regionala seminariet med intressegrupper inom näringsliv och samhälle i AVS-länderna och EU, som hölls i Yaoundé den 21 och 23 maj 2003, begärs uttryckligen att det i alla kommissionens delegationer skall finnas en person med ansvar för förbindelserna med icke-statliga aktörer, något som redan förekommer i vissa delegationer.

7.5. Kommittén erkänner den grundläggande roll som EU-ländernas icke-statliga aktörer kan spela när det gäller att utveckla kapaciteten hos de icke-statliga aktörerna i tredje land, men hoppas samtidigt att EU-ländernas aktörer inte kommer att ersätta de lokala. Man bör visserligen förstärka de europeiska icke-statliga aktörernas roll när det gäller kompetensöverföring, kapacitetsuppbyggnad och stärkande av de icke-statliga aktörerna i tredje land så att dessa kan bedriva effektiv verksamhet på lokal nivå, men man bör också undvika att EU:s icke-statliga aktörer (som lättare får tillgång till finansiering) ersätter aktörerna i tredje land. Alla initiativ som syftar till att undvika en sådan obalans rekommenderas.

7.6. Kommittén ser positivt på kommissionens inriktning att stärka kapaciteten hos de icke-statliga aktörerna i tredje land genom en satsning på information (både allmän information och information med särskild inriktning på vissa sektorer av det civila samhället), upprättande eller utbyggnad av nätverk samt tillämpning av ny teknik. Kommittén vill dock också påpeka behovet av särskilda utbildningsinitiativ.

7.7. När det gäller tillgång till finansiering beklagar de icke-statliga aktörerna i tredje land att även välstrukturerade aktörer som uppfyller alla krav vad gäller representativitet, öppenhet och demokrati har stora svårigheter.

7.8. EESK anser därför att det är viktigt att skapa ett konstant informationsflöde som når ut till alla och att mekanismer inrättas för att säkerställa spridningen. Om man vill att utvecklingsprogrammen skall ge konkreta resultat är det nödvändigt att låta representativa organisationer i det civila samhället delta i så stor utsträckning som möjligt.

7.9. I detta syfte hoppas kommittén att förfarandena för att få tillgång till EU-finansiering skall förenklas, med bibehållen respekt för demokratins regler och öppenheten i systemet. EESK hoppas i synnerhet att ansökningskostnaderna kommer att minska. Det språk som används i officiella dokument är ofta alltför tekniskt och den dokumentation som krävs är alltför kostsam.

7.10. När det gäller utnyttjandet av anslagen till utvecklingspolitiken anser vi att de instrument som används för att bekämpa korruption bör stärkas, och att denna bekämpning bör förbli ett av huvudkriterierna för utökad stöd.

7.11. För att det nya arbetssätt som innebär större delaktighet verkligen skall tillämpas föreslår vi dessutom att det införs ett system för att i såväl kvalitativt som kvantitativt hänseende kontrollera de icke-statliga aktörernas faktiska deltagande i processerna för att utarbeta och utvärdera utvecklingspolitiken i de länder som mottar EU-medel. Det är viktigt att undersöka och stärka de konsekvensbedömningsstrategier som antagits av kommittén. De icke-statliga aktörer som sammanträdde i Yaoundé begärde uttryckligen i slutsatserna från seminariet att AVS-EU-institutionerna, bland annat ministerrådet, den gemensamma parlamentariska församlingen och kommissionen, skall låta sina bedömningar innefatta en sådan kontroll. De icke-statliga aktörernas delaktighet i utvecklingsprocesserna stannar inte vid tillgången till finansiering, utan blir meningsfull först när den kan garantera att aktörerna får spela en aktiv politisk roll.

7.12. Av samma skäl anser kommittén att det är viktigt att de icke-statliga aktörernas initiativ, till exempel forumet för arbetsgivarorganisationer, de fackföreningskommittéer som är representerade i Euromed och EU-Mercosur eller liknande initiativ, bör få stöd från kommissionen inte bara när det gäller att stärka och samordna samhällslivets och näringslivets aktörer, utan även för att garantera en verklig delaktighet i den politiska dialogen och i förhandlingarna om bilaterala avtal på regional nivå.

7.13. Dessutom vill kommittén påpeka den brist på överensstämmelse och de motsägelser som ofta finns mellan unionens politik och de enskilda medlemsstaternas politik. Unionen måste därför verka för att fastställa ramkriterier som skall gälla i alla medlemsstater för att öka effektiviteten i politiken.

7.14. Det bör även påpekas att en fullständig tillämpning av det arbetssätt som innebär större delaktighet absolut måste omfatta lika möjligheter för kvinnor och män. I detta sammanhang understryker vi hur viktigt det är att stärka kvinnornas roll i samarbetspolitiken och att bekräfta deras rättigheter i utvecklingsprocesserna. Kommittén uppmanar till stöd för initiativ med det särskilda syftet att främja jämlikhet, så att kvinnor kan dra nytta av de särskilda utbildningsprog-

rammen, och efterlyser positiv särbehandling för att garantera att kvinnors intressegrupper kan delta fullt ut i utvecklingspolitiken.

7.15. Det vore även lämpligt att Världsbanken, Internationella valutafonden (IMF) och Internationella arbetsorganisationen (ILO) bidrog till de europeiska institutionernas insatser för att stärka och uppvärdera den roll som arbetsmarknadsparterna och det civila samhällets organisationer spelar i utvecklingsländerna.

7.16. Kommittén beklagar dessutom att bara en liten del av de ekonomiska resurserna (cirka 20 %) går direkt till de icke-statliga aktörerna i utvecklingsländerna, vilket står i strid med den deltagarstrategi som man nyligen valt som metod för att stärka utvecklingspolitiken.

Bryssel den 16 juli 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Regionkommittén om "Förbindelserna mellan EU och Kina"

(2003/C 234/17)

Den 17 januari 2002 beslutade Ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande på eget initiativ om "Förbindelserna mellan EU och Kina".

Facksektionen för yttre förbindelser, som svarat för beredningen av ärendet, antog sitt yttrande den 24 juni 2003. Föredragande var Tomas Ety och medföredragande Dimitris Dimitriadis.

Vid sin 401:a plenarsession den 16 och 17 juli 2003 (sammanträdet den 16 juli) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande enhälligt.

1. Inledning

1.1. Den kinesiska ekonomins övergångsprocess är en av de viktigaste händelserna i världen i dag. Dess politiska, ekonomiska och sociala effekter kommer att få långtgående konsekvenser för hela världen. Övergången sker på två plan: från planekonomi till marknadsekonomi och från jordbruks-samhälle till ett stadsdominerat industrialiserat samhälle. Övergången medför en enorm tillväxtpotential, men även skrämmande risker. EU gör rätt i att följa denna process på så nära håll som möjligt, inte enbart för de effekter övergången får – och i växande utsträckning kommer att få – för EU:s intressen,

utan även med tanke på de möjligheter EU har att påverka övergången till både EU:s och Kinas fördel. I sitt samarbete med Kina bör EU dock hela tiden vara klar över de begränsningar som är förknippade med rollen som partner till ett land i förändring.

1.2. Mot denna bakgrund förefaller de principer som ligger till grund för EU:s strategi gentemot Kina sunda, och vi kan stödja strategins målsättningar. Samtidigt är det viktigt att notera att det efter nästan två årtionden av samarbete mellan

EU och Kina och tre strategidokument från kommissionen är svårt att bedöma vilka resultat åtgärderna har lett till. Kommissionsrapporterna från 1998 lades fram som lägesrapporter. I dessa dokumenterades ett stort antal verksamheter, men man gjorde ingen klar och konkret uppdelning av lyckade och misslyckade åtgärder. Det görs inte heller i senare dokument.

1.3. Det står inte klart huruvida kommissionens och medlemsstaternas politiska riktlinjer alltid har stämt överens med varandra, eller huruvida ansträngningar görs för att samordna dem. Det kanske är för tidigt att sikta mot ett så ambitiöst mål. Med tanke på EU:s begränsade resurser å ena sidan och Kinas unika omfattning och räckvidden på de problem landet står inför å den andra, vore det lämpligt om kommissionen i sina framtida dokument mer ingående behandlade denna aspekt i förbindelserna med Kina.

1.4. EU-strategins fem viktigaste politiska målsättningar är välvalda. För Europeiska ekonomiska och sociala kommittén, som fungerar som företrädare för intressegrupper inom näringsliv och samhälle i EU, är följande tre målsättningar av särskild betydelse:

- Att stödja Kinas övergång till ett öppet samhälle som grundas på rättssäkerhet och respekt för mänskliga rättigheter.
- Att bidra till att Kina blir mer integrerat i världsekonomin genom att se till att landet i högre grad omfattas av världshandelssystemet, och stödja den ekonomiska och sociala reformprocessen.
- Att öka den ömsesidiga förståelsen mellan EU och Kina.

I diskussionen om dessa tre målsättningar kommer kommittén (liksom i sitt yttrande från 1997 om förbindelserna mellan EU och Kina) att koncentrera sig på de frågor som är närmast förknippade med kommitténs egna intressen, kompetensområden och erfarenheter, och försöka undvika en överlappning med de ståndpunkter som framförts av Europeiska kommissionen, rådet och Europaparlamentet.

1.5. Under de sex år som gått sedan kommittén avgav sitt förra yttrande har omfattande förändringar skett på de viktiga områden som behandlades i yttrandet. Den viktigaste var utan tvekan Kinas medlemskap i WTO i november 2001. Frågor av särskild vikt för kommittén både då och nu omfattar följande:

- Tillämpningen av Kinas nya rättigheter och skyldigheter som medlem i WTO.
- Villkoren för utländska investerare i Kina.

- Utvecklingen av en marknadsekonomi i Kina.
- Införandet i lagstiftningen och i praktiken av mänskliga rättigheter som ingår i de FN-instrument om mänskliga rättigheter som Kina ratificerat (och i synnerhet Internationella avtalet om sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter) och i ILO:s grundläggande internationella arbetsrättskonventioner.
- Förutsättningar som är befrämjande för utvecklingen av ett välfungerande genuint civilt samhälle.
- Utbildning och fortbildning.
- Situationen i Hong Kong och Macao sedan återtagandet 1997 respektive 1999.

2. Allmänna synpunkter

2.1. Under de tjugofem år som det tog för landet att utvecklas från planekonomi till marknadsekonomi gjordes imponerande ekonomiska framsteg, samtidigt som man bevarade en regim med stora demokratiska brister. Regimen verkar vara övertygad om att denna process kan fortskrida utan genomgripande förändringar i styrelseskick och rättssäkerhet, utöver sådana justeringar som är direkt kopplade till ekonomiska krav.

2.2. Några av de viktigaste förbättringarna under denna period har varit stora framsteg mot en marknadsekonomi, höga (ofta tvåsiffriga) tillväxtsiffror och minskad fattigdom.

2.3. De negativa aspekterna är korruption, brott mot mänskliga rättigheter, fattigdom (trots de framsteg som gjorts), arbetslöshet, nästan total frånvaro av social trygghet, växande sociala och regionala skillnader och fortsatt begränsning av yttrande- och informationsfriheten.

2.3.1. Ett sorgligt exempel på bristen på förändringar i den politiska kulturen jämfört med övergången på det ekonomiska området är den katastrofala hanteringen av SARS (Severe Acute Respiratory Syndrome) i Kina nyligen.

2.4. Även om Kina har gjort imponerande framsteg när det gäller att omvandla sin ekonomi under reformerna (som inleddes 1978) håller de motorer som tidigare varit drivkraften bakom Kinas tillväxt på att förlora sin dynamik.

2.5. Den främsta orsaken är att Kinas ekonomi i hög grad har blivit uppsplittrad och fragmenterad, vilket har lett till ökad ineffektivitet och underutnyttjande av resurser. Även om det innebär svåra justeringar av vissa delar av ekonomin, kommer avregleringen av handel och investeringar att gynna andra delar av ekonomin och medföra positiva nettovinster för ekonomin som helhet på lång sikt. Det är emellertid

osannolikt att man enbart genom handel och investeringar kan lösa de grundläggande problem som nu bromsar Kinas ekonomiska utveckling.

2.6. Kinas ekonomi har nått ett stadium då det krävs att man i grunden förändrar det sätt som ekonomiska reformer genomförs på. Eftersom ekonomin i växande utsträckning utsätts för marknadskrafter, och möjligheterna att själv främja utvecklingen inom enskilda sektorer har minskat, hänger ekonomiska problem i allt högre grad samman med varandra. Villkoren inom vissa segment av ekonomin, såsom arbetsmarknaden, näringslivet, finanssystemet och den regionala utvecklingen, är nu kopplade till utvecklingen inom andra områden inom ekonomin, snarare än till utvecklingen eller politiken inom just det specifika segmentet.

2.7. Kinas snabbt växande statsskuld har under senare år skapat oro bland ekonomer, investerare och allmänheten över Kinas ekonomiska situation i framtiden. Fortsatt tillämpning av en expansiv skattepolitik, statliga företags dåliga resultat och de lokala myndigheternas långsamma tillväxt bidrar till den växande statsskulden.

2.7.1. Kinas landsbygdsekonomi är av stor betydelse. 1980 gav jordbruket sysselsättning åt i stort sett hela arbetskraften på landsbygden och stod för nästan alla dess intäkter. Samtidigt som produktiviteten inom jordbruket ökade lämnade dock ett stort antal arbetstagare jordbruket och sökte sig till industrin. I dag anställer jordbruket ca 50 % av landets arbetskraft och kännetecknas av den relativt begränsade landareal som står till dess förfogande i förhållande till arbetskraften, samt småskalig, ofta manuell, produktion.

2.7.2. Särskilt oroväckande är att jordbruksintäkterna kan komma att minska, vilket då kan leda till att klyftan mellan landsbygd och storstäder å ena sidan, och provinser å den andra, ökar (i synnerhet mellan öst och väst), vilket i sin tur kan resultera i att fattigdomen på landsbygden ökar. Denna trend kan tydligt anas sedan 1998.

2.8. Allt detta i kombination med en befolkningsmängd på 1,3 miljarder och ett omfattande territorium har gjort att Kina ligger sämst till i världen när det gäller osäkra fordringar, arbetslöshet, antalet avskedade arbetstagare, och sannolikt även rörande problem med inkomstskillnader.

2.9. Detta återspeglas främst i skillnaderna mellan

— landsbygdsbefolkningen och stadsbefolkningen,

— sydöstra delen av landet och resterande delar,

— de som är verksamma inom ekonomins officiella kärna (med alla de svårigheter som nu föreligger) och de som försöker klarar sig genom att utföra "informella" småarbeten.

2.9.1. Mellan 1978 och 1998 ökade inkomsten per capita för invånare på landsbygden från 133,5 yuan (16,5 EUR) till 2 160 yuan (268 EUR). Det motsvarar en ökning med 350 %, efter det att man tagit hänsyn till prisökningar, som i genomsnitt överstiger 8 % per år. Inkomsten per capita i städer ökade från 343,3 yuan (42,5 EUR) till 5 425 yuan (670,6 EUR). Det motsvarar en ökning med 200 % efter det att man tagit hänsyn till prisökningar, som i genomsnitt överstiger 6,2 % per år ⁽¹⁾. För landet som helhet rapporterade Världsbanken en årlig tillväxtgrad för BNP på 8 % under 2002 ⁽²⁾.

2.9.2. Den nationella genomsnittsinkomsten per capita på landsbygden 1999 låg på 2 210 (273 EUR). I öst uppgick den dock till 2 971 yuan (367,3 EUR) jämfört med 2 031 yuan (251 EUR) i den centrala regionen och enbart 1 448 yuan (179 EUR) i den västra regionen. I öst uppgick löneökningen för jordbrukare till 4,3 % 1999 jämfört med enbart 2,4 % i den centrala regionen och 2,7 % i väst.

2.9.3. På östkusten verkar man vara betydligt bättre på att utnyttja de möjligheter som WTO medför. Östra Kina har fördelar när det gäller mänskliga resurser, förvaltning, information, transport och infrastruktur, som andra regioner inte kan konkurrera med, och kommer därför att få den största andelen av nya utländska direktinvesteringar (UDI).

2.9.4. För de tungt industrialiserade nordöstra delarna kommer anpassningen till WTO sannolikt att innebära en stor utmaning. Tillverkningsindustrin medför inte några komparativa fördelar för Kina, vilket innebär att allt fler arbetstagare kommer att förlora sina arbeten.

2.10. WTO-medlemskapet kommer att sätta de framsteg som gjorts i samband med övergången på prov, och förvärpa de största problemen. Å andra sidan öppnar medlemskapet nya perspektiv när det gäller ökad insyn, överskådlighet, ansvarsskyldighet och möjligheter till ett välfungerande styre. När det gäller WTO:s ekonomiska krav har ett omfattande förberedande arbete utförts av de kinesiska myndigheterna och deras handelsparter, däribland EU. Med all säkerhet kommer dessa frågor att få full uppmärksamhet under kommande år. Man har dock inte ägnat lika mycket uppmärksamhet åt hanteringen av WTO-medlemskapets sociala och ekonomiska följder i Kina. För närvarande förefaller det som om de beaktas främst i relation till de hot mot stabiliteten som de kan komma att innebära.

⁽¹⁾ Statens informationskontor, "Progress in China's Human Rights for 1998", People's Daily, av den 14 april 1999.

⁽²⁾ [http://lnweb18.worldbank.org/eap/eap.nsf/Attachments/updateapr03/\\$File/china.pdf](http://lnweb18.worldbank.org/eap/eap.nsf/Attachments/updateapr03/$File/china.pdf).

2.11. Kinas WTO-medlemskap, som gör Kina till en integrerad del av ett lagbaserat globalt system, kommer samtidigt att vara en väldig drivkraft för den ekonomiska övergångsprocessen och ett avgörande steg mot landets integration i världsekonomin. Det är en viktig milstolpe på den reformväg som Kina har följt i över 20 år, snarare än en ny riktning. Den verkliga betydelsen av WTO är den institutionella aspekten – lagar, rättspraxis, lagstiftningsförfaranden. En institutionell konvergens kommer att äga rum mot en marknadsekonomi, vilket kommer att främja utvecklingen av den privata sektorn. Öppnandet mot internationella marknader främjar marknadsdisciplin, tillgång till teknologi och andra värden som har varit viktiga mål inom ramen för inhemska ekonomiska reformer. I detta avseende är WTO-anslutningen en kompletterande aspekt i landets nästa reformfas.

2.11.1. De politiska förändringar som fortfarande måste genomföras för att uppfylla WTO:s krav kommer att påverka alla områden av Kinas ekonomi. Många analytiker anser att det kommer att få dramatiska effekter på jordbruket, och därmed jordbruksområdena, eftersom reformer i Kina under nästan 23 års tid i stort sett inte beaktat landets handelspolitik rörande jordbruksprodukter. Kinas handelspartner krävde att Kina skulle genomföra genomgripande förändringar i sin handelspolitik för jordbruksprodukter senast år 2005 – en målsättning som förefaller betydligt mer långtgående och med en tidsplan som är mycket snävare än för andra utvecklingsländer inom ramen för Uruguayrundans jordbruksavtal.

2.12. Kinas WTO-medlemskap skapar nya impulser för tillväxt i handeln mellan EU och Kina. Medlemskapet skapar effektiva institutionella och rättsliga garantier för bilateral handel.

2.13. Enligt WTO-bestämmelserna skall medlemmarna rätta sig efter principen om icke-diskriminering och klausulen om mest gynnad nation, som när det gäller handeln mellan EU och Kina omfattar tullsänkning, avskaffande av kvotbegränsningar för import samt mildare kriterier för marknadstillträde.

2.14. Öppnandet mot nya internationella marknader (WTO-medlemskap) kommer att nödvändiggöra omfattande anpassningar av näringslivet och en ökning av UDI. Även om ökade utländska direktinvesteringar kommer att skapa fler arbetstillfällen kommer konkurrenstrycket på inhemska företag att öka.

2.14.1. I dag kommer ca 10 % av Kinas inflöde av UDI från EU. Dessa investeringar är särskilt viktiga för Kina, eftersom europeiska direktinvesteringar anses vara betydligt mer kapitalintensiva och i högre grad ligga i linje med Kinas införande av ny teknik än direktinvesteringar från länder i Asien. Man anser därför att utländska direktinvesteringar som kommer från Europa är en viktig drivkraft för utvecklingen.

Utifrån EU:s och dess medlemsstaters perspektiv, är Kina dock fortfarande av ringa betydelse som mottagarland för EU:s direktinvesteringar. Mindre än 1 % av EU-medlemsstaternas utländska direktinvesteringar går till Kina.

2.15. Enligt färskare beräkningar från UNCTAD kan inflödet av direktinvesteringar till Kina mer än fördubblas till 100 miljarder USD före utgången av år 2006.

2.16. Kinas WTO-medlemskap kommer att tvinga Kina att öppna sina marknader ytterligare och förbättra investeringsklimatet. Kina kommer att erbjuda utländska investerare samma behandling som nationella investerare.

2.17. Enligt WTO-bestämmelser måste Kina sänka tullavgifterna på 150 olika industriprodukter från EU. Kina kommer att öppna marknaden för jordbruksprodukter och göra det möjligt för EU att få tillträde till den tertiära sektorn.

2.18. Under tiden kommer EU att vidta åtgärder för att underlätta Kinas tillträde till EU:s marknad. EU har också delvis hävt restriktionerna på import av kinesiska jordbruksprodukter.

2.18.1. Eftersom livsmedelssäkerhet är så viktigt bör man komma ihåg att internationella standarder på området har lagts fast av FAO/WHO:s Codex Alimentarius-kommitté.

2.18.2. Ett centralt problem som uppstod kort efter Kinas anslutning till WTO och som påverkade förbindelserna mellan EU och Kina var att EU införde förbud mot vissa animaliska produkter från Kina. All import av konsumtionsvaror och djurfoder från Kina har ställts in sedan slutet av januari 2002, efter det att man påvisat alltför höga halter av kloramfenikol i dessa produkter. Kina har protesterat häftigt mot Nederländernas beslut att förstöra kontainrar i Rotterdam med animaliska varor från Kina. Vidare har Kina reagerat mot EU:s importförbud av vissa produkter från Kina. Under kommissionsledamot Pascal Lamys besök i Peking nyligen beslutade Kina att gradvis häva embargot på nederländska varor och skall skicka en teknisk delegation till Europa, vars resa hittills skjutits upp på grund av SARS-epidemin.

2.18.3 Slutligen har antidumpningsfall mot kinesiska produkter redan minskat avsevärt.

2.19. Kinas skyldigheter att uppfylla WTO-åtagandena (avgiftssänkningar, avskaffande av administrativa förfaranden och godkännandeförfaranden för import av varor, avreglering av en lång rad finansiella och professionella tjänster och av investeringssystemet) har fått stor uppmärksamhet och har setts av kommissionen som en viktig förhandlingsframgång. EU:s förpliktelser har inte diskuterats i samma utsträckning (exempelvis utfasning av kvalitativa restriktioner specifika för Kina beträffande textilier och kläder).

2.20. Utöver Kinas WTO-medlemskap kan införandet av euron ses som ytterligare en drivkraft bakom tillväxten i handeln mellan EU och Kina. Eurons starka ställning hittills har satt tryck på dollarn, och minskat Kinas beroende av dollarn i den internationella handeln. En följd av att euron har integrerats i det europeiska valutasystemet är att riskerna kommer att minska i samband med Kinas EU-relaterade handelstransaktioner, som beror på kursändringar i de olika medlemsstaternas valutor.

2.21. Införandet av en gemensam valuta gör det möjligt för kinesiska exportörer att rikta exporten mot en integrerad eurozon i stället för mot flera enskilda länder, och därmed göra besparingar i transaktionskostnader.

2.22. Kommittén är övertygad om att det finns ett direkt samband mellan stabilitet och respekt för internationella standarder i Kina. Kommittén välkomnar Kinas ratificering av det internationella avtalet om sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter (men beklagar att Kinas regering har reservationer beträffande artikel 8:1 (a) som skyddar fackföreningarnas rättigheter).

2.23. Framsteg har gjorts i utvecklingen av ett civilt samhälle i Kina. Det är emellertid mycket viktigt att regeringen häver många av de onödiga restriktionerna, så att det kinesiska civila samhället får samma förutsättningar som den internationella gemenskapen.

2.24. Erfarenheter från Hong Kong och Macao med "ett land, två system" har inte varit helt tillfredsställande hittills. Vissa utvecklingstendenser när det gäller demokrati och respekt för mänskliga rättigheter ger anledning till oro.

2.25. Kommittén tror sig på ett värdefullt sätt kunna bidra till utvecklingen av förbindelserna mellan EU och Kina. Det kinesiska ekonomiska och sociala rådet har visat sig vara en intresserad part i sammanhanget. Kommittén har tidigare betonat det viktiga bidrag som fria, oberoende och representativa intressegrupper bestående av arbetsgivare, arbetstagare, jordbrukare osv. kan ge till ekonomisk och social utveckling i Kina, och kommer att betona detta även i fortsättningen.

3. Särskilda kommentarer

3.1. Diskussionerna om Kinas medlemskap i WTO och landets fortsatta integrering i världsekonomin handlar i första hand om hur dess ekonomiska och finansiella regelverk och resultat skall komma att ligga i linje med WTO. Detta är visserligen viktiga frågor, men kommittén anser att dessa ansträngningar borde kombineras med en respekt för andra relevanta internationella normer när det gäller produktsäkerhet, hållbar utveckling och arbetstagares grundläggande rättigheter.

3.2. Kommittén välkomnar EU:s WTO-relaterade samarbetsprojekt med Kina och kontrollerna av Kinas framsteg när det gäller genomförandet av landets WTO-åtaganden.

3.3. Vid sitt besök i Kina i juli 2002 slogs kommittén av de kinesiska värdarnas självförtroende när det gäller landets möjligheter att uppfylla WTO-reglerna före 2005. De framhöll sina långvariga och genomgripande förberedelser och den utbildning som getts till berörda tjänstemän på nationell, regional och lokal nivå. Kommittén noterar dock att välunderbyggda observatörer har framhållit att de viktigaste hindren i Kina finns på regional och lokal nivå och att handelsministeriet, som har ansvaret för genomförandet av WTO:s bestämmelser i Kina, inte har några möjligheter att bestämma över andra ministerier eller provinsmyndigheter. EESK har därför förespråkade en speciell mekanism för genomförandet av WTO:s bestämmelser i Kina.

3.4. Korruptionen är ett av de svåraste hindren för Kinas ekonomiska utveckling. En aktuell beräkning av de medel som förskingras av statstjänstemän och anställda vid statliga företag uppgår till 48 miljarder USA-dollar år 2001. Denna summa är något högre än de totala utländska direktinvesteringarna i Kina samma år. Det finns ett erkänt allvarigt problem med den organiserade brottslighetens och triadernas inblandning i storskalig korruption av högre statstjänstemän.

3.4.1. Vissa av de allvarliga problemen med Kinas bank- och bokföringssystem är nära kopplade till denna företeelse.

3.4.2. Ämbetsbrott, korruption och maktmissbruk är några av de saker som allmänhetens klagomål mot regeringen oftast handlar om. Ett viktigt botemedel mot dessa allvarliga brister i myndighetsutövningen skulle vara en effektiv maktfördelning och säkerhetskontrollmekanismer, som skulle lägga större ansvar på företagsägare, ledare och tjänstemän. Det organiserade civila samhället, som gör stora insatser för demokratin, måste ges en tung roll i en sådan mekanism. I detta sammanhang är det mycket viktigt med informationsfrihet och en fri press.

3.4.3. Det största hindret för produktionsresultatet i Kinas industri är företagens allmänna ineffektivitet. Till detta skall läggas att bristfällig teknologi och begränsad innovationskapacitet är särskilt svaga områden i en stor del av den kinesiska industrin.

3.4.4. Några av de viktigaste hindren för förbättring av företagets resultat är statens fortsatta inblandning i företagets styrning, bristande budgetdisciplin, restriktioner när det gäller omstrukturering och andra former för att omfördela resurser.

3.4.5. För en stor del av den inhemska industrin ligger den tekniska standarden långt under internationell nivå. Teknologioverföring från utländska företag till kinesiska företag tycks ha begränsats både när det gäller värde och omfattning.

3.4.6. På medellång sikt måste den kinesiska finansiella sektorn nå upp till de bästa internationella metoderna eftersom tillgång till de modernaste verktygen för finansförmedling är avgörande för ett framgångsrikt medlemskap i WTO och en långsiktig tillväxt, och detta av följande skäl:

- Näringslivets internationella konkurrenskraft bygger på att det finns tillgång till moderna finansiella tjänster.
- Om kapital skall kunna lockas från världens kapitalmarknader – till rimliga kostnader – måste det finnas moderna finansinstitut.
- I en marknadsekonomi bygger den makroekonomiska stabiliteten på sunda finansmarknader.

3.4.7. Dessa krav kommer att påskynda moderniseringen av Kinas finanssystem och därigenom skapa förutsättning för full konvertibilitet.

3.5. Även om kampen mot fattigdomen har varit en prioriterad fråga för den kinesiska regeringen under flera år nu, är siffrorna fortfarande alarmerande. Världsbanken beräknar att 130 miljoner människor fortfarande lever under fattigdomsstrecket, trots de framsteg som gjorts. Massuppsägningar i statsägda företag, utan sociala skyddsnät, äger hela tiden rum i landets industriområden, och allvarliga problem på den kinesiska landsbygden gör att fattigdomsfrågan även fortsättningsvis kommer att ha högsta aktualitet. På kort och medellång sikt kommer Kinas medlemskap i WTO förmodligen att få till följd att en redan svår situation förvärras ytterligare.

3.5.1. En aspekt som måste lyftas fram är att fattigdomen i allt större utsträckning drabbar kvinnor. En omfattande flyttning av arbetslös (manlig) arbetskraft från landsbygden gör att lantbruket till stor del lämnas över till kvinnorna. De flesta lever på gränsen till fattigdom. Ofta har kvinnliga jordbrukare inte rätten att äga sin mark. På senare år har många, både privata och statliga, arbetsgivare sagt att de endast tar emot ansökningar från manliga sökande till lediga tjänster.

3.6. Arbetslösheten i Kina ligger troligen närmare 15–20 % av den totala arbetskraften på 730 miljoner än de 4 % som uppges officiellt. Nästan hälften av den statliga sektorns 100 miljoner anställda har friställts under de senaste åren och denna process fortsätter. På kort och medellång sikt kommer Kinas inträde i WTO att få negativa konsekvenser för de 400 miljoner som är sysselsatta inom jordbruket (bland vilka det redan finns 150 miljoner övertaliga) och kanske även utgöra ett direkt hot mot deras försörjning. Ett stort antal av dem, kanske 100 miljoner människor, söker för närvarande arbete utanför sin egen hemregion.

3.7. För att skapa sysselsättning för arbetskraft som kommer från jordbruket har de lokala myndigheterna uppmuntrats att främja uppkomsten av landsbygdsföretag som inte hör till jordbrukssektorn (RE eller TVE). Detta är små och medelstora företag på landsbygden som specialiserar sig på arbetsintensiva produkter och som vid sidan av utlandsfinansierade företag producerar större delen av Kinas exportvaror.

3.8. Det är främst landsbygdsföretagen som har absorberat arbetskraft från lantbruket och de har varit en viktig motor för Kinas tillväxt på samma sätt som i andra länder som har befunnit sig i snabb tillväxt i det förflutna. Dessa företag lider i dag av ekonomiska problem och ineffektivitet i nästan samma utsträckning som företagen i den statliga sektorn.

3.9. Det är med all rätt som kommissionen konstaterar att inrättandet av ett socialt skyddsnät är en central uppgift för den kinesiska regeringen. Majoriteten av befolkningen täcks för närvarande inte av något regelverk för social trygghet. Många som tidigare var skyddade som anställda i statsägda företag har upptäckt att deras pengar har försvunnit under "omstrukturerings"-processen. Ett avgörande problem när det gäller att etablera eller upprätthålla ett system för social trygghet är bristen på fungerande kontrollmekanismer. Detta har lett till missförhållanden och missbruk av finansiella medel, vilket ofta är ett av de främsta skälen till den senaste tidens sociala oro. Det sociala trygghetssystemet är just ett sådant område där frånvaron av äkta oberoende arbetstagarorganisationer märks tydligt.

3.10. Växande socialt missnöje och social oro utgör ett reellt hot mot stabiliteten. Det har stor spridning i städerna och kanske ännu större på landsbygden. Förutom de redan nämnda orsakerna finns även de ökande inkomstklyftorna och stora ekologiska skador. Protestaktionerna i städerna och på landsbygden har ökat både i antal, omfattning och aggressivitet. De har i de flesta fall slagits ner av polisen. Det tycks finnas ett stort behov av en förlikningsmekanism.

3.11. Mot denna bakgrund är det mycket oroande med de ständiga brotten mot fackföreningarnas grundläggande rättigheter (föreningsfriheten, rätten till kollektivförhandlingar). De ändringar som gjordes år 2001 i fackföreningslagen uppfyller inte kraven i ILO:s konventioner 87 och 98 och inte heller i den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Den monopolsituation som All China Federation of Trade Unions har bekräftades på nytt och dessutom betonades dess funktion som ett instrument för kommunistpartiet.

3.11.1. Regeringen borde eftersträva en försoning med de tiotusentals protesterande arbetarna genom trepartssamtal istället för att hålla nere protesterna och (i enstaka fall) köpa sig fri. De som organiserar självständiga fackföreningar eller fredliga aktioner skall inte diskrimineras. Godtyckliga gripan- den av arbetarledare måste upphöra i enlighet med ILO:s konventioner 87 och 98 (vilka Kina – som medlem av ILO – förväntas respektera och tillämpa även om landet ännu inte har ratificerat dem). Dessutom måste de rekommendationer följas upp som nyligen utfärdats av ILO-styrelsens kommitté för organisationsfrihet i en del fall.

3.12. De ekonomiska och politiska strukturreformer som genomförts i Kina sedan 1978 utgör en politisk, ekonomisk och juridisk grund för det civila samhällets uppbyggnad. Samtidigt kommer framväxten av det civila samhället att på sikt få ett stort inflytande på socialpolitiken och ekonomin. Den kommer att ge upphov till omfattande förändringar i styrelseskicket och effektivt främja goda styresformer.

3.13. I samband med decentraliseringen har staten och partiet tillåtit vissa icke-statliga organisationer (NGO) att tillhandahålla tidigare statliga, eller nyinrättade, tjänster (bl.a. inom hälsovården) och att ta fram resurser. Sådana organisationer borde emellertid också få utföra andra viktiga funktioner som att ge juridiskt stöd, övervaka regeringens politik, organisera verksamheter på lokalplanet och företräda olika intressen. För att dämpa de ökande sociala och ekonomiska spänningarna måste det snarast skapas en process för civil dialog och samråd. Olika intressen kan endast företrädas på ett meningsfullt sätt om det finns organisationsfrihet, och om icke-statliga organisationer kan spela en viktig roll i den processen. I samband med diskussioner som hölls under EESK:s besök i juli 2002 blev kommittén imponerad av den öppenhet som visades av flera icke-statliga organisationer när de tog aktiv ställning gentemot statsstyrda "icke-statliga" organisationer.

3.14. Det finns tydliga skillnader mellan icke-statliga organisationer i Kina och i EU. I jämförelse med organisationerna i EU kännetecknas de kinesiska av följande:

- Det civila samhället i Kina står generellt under strikt statlig kontroll och har en dubbel officiell/civil prägel. Ett tydligt särdrag i det civila samhället i Kina är att staten styr viktiga nyckelorganisationer.
- Kinas icke-statliga organisationer inrättades under övergångsperioden. Man ser inte mycket av sådana typiska drag som självständighet, frivilligt agerande, nära kontak-

ter med befolkningen och frånvaro av statlig inblandning. De befinner sig fortfarande i ett tidigt utvecklingsstadium och strävar fortfarande efter att finna sina strukturer och funktioner.

- På grund av dessa särdrag är det många av Kinas icke-statliga organisationer som inte har en fast institutionaliserad form. Trots att inrikesministeriet reviderade och utfärdade de nya reglerna för ledningen av civila organisationer 1998 har institutionaliseringsprocessen just börjat och pågår ännu. Det finns fortfarande många restriktioner för deras funktion, bl.a. politisk censur.

3.15. Trots detta ökar antalet mer självständiga organisationer.

3.16. Utvecklingen för de icke-statliga organisationerna i Kina idag är ganska ojämn. Det finns stora skillnader mellan olika organisationers sociala, politiska och ekonomiska inflytande och ställning, vilket ofta beror på graden av statligt stöd och kontroll.

3.17. EESK vill betona att de allvarliga svårigheter som möter utländska icke-statliga organisationer som vill etablera sig i Kina kvarstår i det närmaste oförändrade.

3.18. Djupare diskussioner mellan EU och Kina om dessa organisationers viktiga roll i omställningsprocessen skulle kunna bidra till att de får större handlingsfrihet. Det skulle också kunna skapa bättre villkor för utvecklingen av fria och oberoende arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer.

3.19. Europeiska kommissionens program för utvecklings-samarbete med Kina är inriktade på en rad av de mest akuta problem som landet för närvarande står inför. Här ingår uppmuntran och stöd i att ratificera viktiga internationella konventioner. Något som hittills inte uttryckligen tagits upp i diskussionerna med de kinesiska myndigheterna är nyckelfrågan social instabilitet, dess karaktär och framtidsutsikter. Kommissionen samarbetar i stor utsträckning med halvstatliga organ i stället för den allt större kretsen av självständiga frivilligorganisationer i Kina. Man har nyligen i blygsam omfattning börjat arbeta med dessa självständiga frivilligorganisationer.

3.20. Kommittén angav Hong Kong som ett område av särskilt intresse i sitt yttrande från 1997, särskilt med avseende på utvecklingen i samband med grundläggande rättigheter att organisera sig och driva kollektivförhandlingar, efter "överlämnandet" i juli 1997.

3.20.1. Fem år senare menar nu kommittén att Hong Kong-regeringen inte på något övertygande sätt visar prov på en vilja att värna om internationellt erkända standarder för mänskliga rättigheter och rättsstatens okränkbarhet. Vissa politiska och medborgerliga rättigheter – och även ekonomiska och sociala rättigheter – som var begränsade redan före 1997 är uppenbart hotade (församlingsfriheten, yttrandefriheten, pressfriheten, grundläggande fackliga rättigheter). En särskilt oroande företeelse på senare tid är regeringens förslag att tillämpa artikel 23 i grundlagen, som bland annat behandlar uppvigling och stämplingar.

3.20.2. En av Hong Kongs tillgångar är det aktiva organiserade civila samhället. Detta spelar en oumbärlig roll när det gäller att försvara mänskliga rättigheter. Det är också en betydelsefull källa till inspiration och stöd för det framväxande civila samhället på Kinas fastland.

3.20.3. Dotterföretag till företag och underentreprenörer i Hong Kong (och Taiwan och Korea) hör till de utländska investerare som har sämst rykte i fastlands-Kina när det gäller relationerna med arbetskraften. Lokala fackföreningar och frivilligorganisationer har drivit kampanjer för att förbättra situationen. Regeringen och näringslivet bör lyssna på dessa kampanjer.

3.20.4. I decennier har turism med hasardspel som huvudkomponent varit den centrala ekonomiska stöttepelaren för Macao, som överlämnades 1999. Macaos regering har definierat den framtida inriktningen på den särskilda förvaltningsregionens ekonomiska utveckling under det kommande årtiondet på följande sätt: Spelturismen kommer att fungera som den viktigaste drivkraften, och tjänstesektorn kommer att fungera som stommen för andra sektors samordnade utveckling. Syftet är att etablera Macao som internationellt centrum för speldominerad turism och som nav för internationella konferenser och mässor. Olika sektorer och branscher i Macao kan beräknas få fördel av denna strategi och av den väntade starka utvecklingen inom turismen över hela världen. Det finns farhågor med avseende på att ekonomin är alltför beroende av några få sektorer. Ansträngningarna att minska det för stora beroendet och åstadkomma diversifiering bör stödjas.

3.20.5. Arbetsmarknadsrelationerna, trepartssamrådet och representationen av de socioekonomiska intressena i Macao ligger klart under Hong Kongs standard, som i sig ligger på blygsam nivå. Samma sak gäller dess civila samhälle. För tillfället verkar inte klimatet vara gynnsamt för några betydande förbättringar.

3.21. Under besöket i juli beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Kinas ekonomiska och sociala råd att inleda samråd, dialog och forskning om arbetsmarknadsfrågor av gemensamt intresse samt frågor med anknytning till mänskliga rättigheter och rättsstaten. På detta sätt kan den ekonomiska utvecklingen och de sociala framstegen främjas.

4. Slutsatser och rekommendationer

4.1. En viktig fråga har än så länge knappast tagits upp i dialogen EU/Kina, nämligen om det går att lyckas med en övergång till marknadsekonomi utan genomgripande politiska reformer. Stabiliteten, som är en nyckelfråga (både för Kina och för dess handels- och investeringspartner), verkar vara intimt kopplad till spänningen mellan parterna. Frågan kräver följaktligen särskild uppmärksamhet i framtida kontakter mellan EU och Kina, bland annat mellan EESK och Kinas ekonomiska och sociala råd.

4.1.1. Kommittén anser att kärnfrågan för att Kina skall lyckas är en utveckling i fråga om politisk mångfald, rättsstatsvillkor och privatiseringar. Det kan leda till att statens i stort sett totala dominans över ekonomin undanröjs och ersätts av en roll som i högre grad ligger i linje med den roll som staten spelar i en marknadsekonomi med social prägel.

4.2. Övervakningen av att WTO-reglerna tillämpas i Kina kommer inte att bli någon lätt uppgift, särskilt inte på de nivåer där huvudproblemen kan uppstå, nämligen den regionala och den lokala. Därför stöder kommittén eftertryckligen fortsatt EU-stöd till Kinas ansträngningar att utbilda de personer inom lagstiftning och rättsskipning som arbetar med Kinas tillämpning av WTO:s regler på de olika berörda nivåerna. Kommissionen skulle kunna föreslå de kinesiska myndigheterna att inrätta en offentlig tillsynsmyndighet.

4.2.1. Kommittén rekommenderar att kommissionen driver nära samarbete med EU:s handelskammare i Kina, som har möjlighet att ge förstahandsrapporter om hur WTO-reglerna efterlevs genom att utnyttja sina 200 medlemmars erfarenheter.

4.2.2. Kommittén kommer att ta kontakt med den europeiska sidan i näringslivsdialogen EU/Kina och uppmärksamma dem även på detta problem, och föreslå att de tar upp frågan på dagordningen vid sammanträdena med de kinesiska motsvarigheterna.

4.3. När det gäller att angripa de negativa sidorna av övergången – och en del av dessa kommer sannolikt att förvärras till följd av Kinas WTO-medlemskap – är det rimligen högst önskvärt att det organiserade civila samhället engageras både konkret och fullt ut. Europeiska kommissionen är medveten om den avgörande roll som frivilligorganisationerna kan spela. Tyvärr har man hittills knappast uppmärksammat den roll som de fria och oberoende intressegrupperna på arbetsmarknaden spelar.

4.4. I ljuset av att frivilligorganisationerna får en alltmer central roll i fråga om att främja Kinas utveckling och det internationella samarbetet föreslår EESK att man, i nära samarbete med Kinas ekonomiska och sociala råd, tar itu med följande frågor:

- Förbättrad insyn och ökad tydlighet i regelverket genom klart definierade registreringsförfaranden och registreringskrav för utländska frivilligorganisationer, och genom angivelse av vilka ministerier som ansvarar för tillsyn och stöd.
- Eliminering av mångtydighet i dagens regler för hur frivilligorganisationer kan få självständig juridisk status, anställa personal och få tillgång till utländsk valuta.

4.5. Som framstående medlem i Internationella arbetsorganisationen ILO bör Kina ratificera ILO:s samtliga åtta grundläggande människorättskonventioner och tillämpa dem i rättsliga sammanhang och i praktiken. Som ILO-medlemsstat förväntas Kina redan uppfylla kraven i konventionerna 87 och 98 om grundläggande rättigheter för arbetstagare och arbetsgivare, oavsett ratificeringen. Kina bör också dra tillbaka sin reservation avseende artikel 8:1(a) i den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

4.6. I människorättsdialogen med Kina bör kommissionen ännu mer uppmärksamma Kinas ständiga kränkningar av organisationsrätten och rätten till kollektivförhandlingar, systematiskt ta upp häktade och fängslade arbetsrättsaktivisters öde och betona vikten av att fria, oberoende och demokratiska intressegrupper från arbetslivet engageras i övergången till marknadsekonomi, att frivilligorganisationerna får verka och att det råder informations- och pressfrihet.

4.7. EU bör stödja och fördjupa dialogen mellan det organiserade civila samhället, de ekonomiska och sociala intressegrupperna i Kina och EU i frågor om social rättvisa (kamp mot fattigdom, jämställdhetsfrågor, ökad delaktighet, miljöskydd osv.). Här bör ingå dialog i frågor om mänskliga rättigheter, sund offentlig förvaltning och minoritetspolitik.

4.7.1. Olympiska spelen i Peking år 2008 och Expo 2010 i Shanghai skulle kunna bli ett gyllene tillfälle att fördjupa samarbetet på alla områden, förutsatt att Kina upphör med kränkningarna av de mänskliga rättigheterna och gör avsevärda framsteg med demokratiseringen av det politiska systemet.

4.8. Utvecklingen av de politiska och medborgerliga rättigheterna – liksom de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna – enligt villkoren i "ett land, två system" i Hong Kong och Macao kommer att studeras ingående av Europeiska ekonomiska och sociala kommittén.

4.8.1. Kommissionen skulle kunna uppmärksamma Hong Kongs myndigheter och näringsliv på möjligheten att utnyttja OECD:s riktlinjer för multinationella företag som referenspunkt för verksamheten i Hong Kong-baserade bolag och deras underleverantörer i fastlands-Kina. I nära samarbete med EU:s medlemsstater bör kommissionen uppmuntra företag med bas i EU som har stora investeringar i och handelsförbindelser med Kina att respektera OECD:s riktlinjer och uppmuntra sina kinesiska affärspartners att göra samma sak. I sammanhanget bör kommissionen ägna särskilt uppmärksamhet åt levnads- och arbetsvillkor i exportproduktionszoner i Kina.

4.9. EESK:s delegation till Hong Kong och Macao drog slutsatsen att relationerna mellan EU och Hong Kong och mellan EU och Macao varit fortsatt utmärkta efter överlämnandet, men nu är det kanske dags att sätta in relationen mellan EU och båda dessa särskilda förvaltningsregioner i ett mer systematiskt sammanhang. Inom denna ram bör man speciellt uppmärksamma diversifiering i Macaos ekonomiska utveckling och utvecklingen av demokratin och de civila rättigheterna, liksom grundläggande ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, både juridiskt och i praktiken.

4.10. Med avseende på utvecklingssamarbetet anser EESK att ett antal insatser bör göras i fråga om

- 1) förbättrade levnadsförhållanden och social rättvisa, bibehållande/återställande av de naturliga livsgrundvalarna; exempel på detta är kamp mot fattigdomen, förbättrad miljö- och livsmedelssäkerhet och en förstärkt position för kvinnorna;
- 2) sysselsättnings- och sociala trygghetsfrågor, exempelvis upprättande/förbättring av sociala trygghetssystem i städer och på landsbygden och främjande av företagarskap inom den småskaliga sektorn; omstrukturering av finansieringssystemet på landsbygden (kreditkooperativ, särskilt för företagare och för kvinnor);
- 3) stöd till fortbildning i företagsekonomi, särskilt för de små och medelstora företagen, samt inrättande av självständiga företagarförbund inom denna sektor.

4.11. EESK håller med om att EU bör fortsätta att uppmuntra överföring av know-how, teknik eller policy via samriskföretag och andra typer av partnerskap mellan antingen företag, kommuner/regioner eller offentliga organ. Sådana avtal förstärker banden mellan EU och Kina och kan också ge impulser till att driva fram reformprocessen. Framgången med programmen Asia Invest och "Lokala myndigheter" i Kina visar att det finns en verklig potential inom sektorn, särskilt med fokus på kopplingar till småföretagen.

4.11.1. För att dra full fördel av avregleringen av handel och investeringar behöver Kinas ekonomi sannolikt en omfattande omstrukturering av företagen, förbättrad företagsledning och omfördelning av resurser. Särskilt bör de små och medelstora företagen (med arbetsintensiv produktion) uppmärksammas. De måste integreras i internationella produktionskedjor om de skall kunna lyckas på världsmarknaderna.

4.12. Kommissionens Kinaprogram bör mer markant återspegla vilken vikt man fäster vid god offentlig förvaltning, det civila samhället, de mänskliga rättigheterna och den hållbara utvecklingen. Regelbunden och systematisk revidering kommer att bidra till göra EU-programmen mer relevanta och verksamma enligt dessa vägledande principer.

4.12.1. Det måste finnas en kvinnespecifik dagordning och strategi inom alla program för kamp mot fattigdomen i Kina.

4.13. EESK och Kinas ekonomiska och sociala råd har beslutat inleda samråd, dialog och forskning i arbetsmarknadsfrågor av gemensamt intresse och frågor om mänskliga rättigheter och rättsstaten. Avsikten är att detta skall ske på regelbunden och institutionaliserad basis. Dessa kontakter skulle också kunna användas till att diskutera eventuella relevanta problem i Hong Kong och Macao.

4.14. Framtida besök i Kina från Ekonomiska och sociala kommitténs sida bör inte bara utnyttjas till att förstärka kontakterna med Kinas ekonomiska och sociala råd, utan också till att förnya och bredda kontakterna med frivilligorganisationerna i Kina (särskilt med de fria och självständiga), och verka på områden som hälsovård och miljöskydd på liknande sätt som under besöket i juli 2002.

Bryssel den 16 juli 2003.

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – Industripolitiken i ett utvidgat Europa"

(KOM(2002) 714 slutlig)

(2003/C 234/18)

Den 12 december 2002 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda meddelande.

Sektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 25 juni 2003. Föredragande var John Simpson.

Vid sin 401:a plenarsession den 16 och 17 juli 2003 (sammanträdet den 17 juli) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén röst följande yttrande med 113 röster för, inga röster emot och 1 nedlagd.

1. Sammanfattning

kommissionen reagerar på dem kommer att få avgörande betydelse under de kommande åren.

1.1. Europeiska ekonomiska och sociala kommittén välkomnar kommissionens initiativ att utarbeta och offentliggöra detta meddelande om industripolitiken i ett utvidgat EU.

1.6. EESK hyser oro för att man har underskattat utvidgningens följder på ett antal områden.

1.2. Meddelandet ger upphov till två olika frågeställningar som hänger samman med varandra. För det första är det lägligt att se över ett antal frågor som berör EU:s industri. För det andra är det lämpligt att i samband med förberedelserna inför utvidgningen diskutera utvidgningens följder för industrin (både inom det aktuella EU och i de länder som är på väg att bli medlemmar).

1.7. En viktig aspekt när det gäller utvidgningen av inre marknaden är att infrastrukturbyggnaden i många av de nya medlemsstaterna fortfarande släpar efter i förhållande till resten av EU. EESK rekommenderar att man gör en bedömning av prioriteringar och finansieringsmekanismer (med ett fastställt bidrag från gemenskapens sida) i syfte att modernisera centrala delar av infrastrukturen inklusive de transeuropeiska näten.

1.3. EESK uppskattar att meddelandet i huvudsak ger en övergripande bild av de aktuella frågorna. Avsikten med meddelandet är inte att föreslå detaljerade politiska åtgärder. Den logiska följden är dock att kommissionen nu följer upp de politiska konsekvenserna och antar en aktiv politik till stöd för industriell utveckling. EESK kan då erbjuda kommissionen sin erfarenhet och sina yttranden.

1.8. Trots att detta påpekande gjorts många gånger, kvarstår faktum att en av de viktigaste faktorerna för att förbättra ramarna för industripolitiken är att man inom EU:s nuvarande 15 medlemsstater genomför många av de åtgärder som ännu inte fullbordats när det gäller att skapa en inre marknad.

1.4. Även om EESK betraktar detta meddelande som ett positivt bidrag, oroar vi oss för att övergången till ett utvidgat EU kommer att bli svårare än vad kommissionen väntar sig. Kommissionen bör därför noga övervaka de väntade följderna av utvidgningen och se över åtgärder som kan vara lämpliga för att motverka oacceptabla konsekvenser.

1.9. EESK ser positivt på att kommissionen vill granska de sektorer som står inför särskilda ekonomiska problem för att se om det finns anledning till extra (särskilda vertikala) politiska åtgärder när det gäller att stödja en hållbar tillväxt.

1.5. Kommittén håller med om att man bör använda industripolitiska verktyg som tar hänsyn till kandidatländernas särskilda behov. Hur dessa särskilda behov identifieras och hur

1.10. EESK menar att lokala gränsöverskridande snedvridningar sannolikt kan förekomma i gränsregioner som en del av anpassningsprocessen i anslutning till en utvidgad gemenskap, och att svaret på denna utveckling bör vara ett delat ansvar. Gemenskapen måste utnyttja de erfarenheter och den sakkunskap som förvärvats genom Interregprogrammen (och andra specifika initiativ av denna typ) och fastställa möjligheterna för lokala statliga organ att vidta åtgärder.

1.11. Kommissionens meddelande är intressant på så vis att det ställer upp ramarna för en ökad förståelse för de faktorer som påverkar industrins utveckling inom gemenskapen. Det grundläggande budskapet i detta meddelande, som får EESK:s stöd, är att man i anslutning till industrins, näringslivsorganisationernas, de lokala och regionala myndigheternas, de nationella myndigheternas och gemenskapens gemensamma ansträngningar måste bekräfta och uppfylla behovet av att bevara och förstärka industrins konkurrenskraft i en miljö som möjliggör en hållbar och livskraftig framtid.

1.12. EESK välkomnar det förslag i meddelandet som syftar till att lansera en fortlöpande översyn av all EU-politik som påverkar industrin. Kommittén uppskattar denna positiva omorientering när det gäller att utforma politiken och stöder förslaget att använda utvärderingsmetoder som baserar sig på konsekvensanalyser.

1.13. Dialogen med EESK, inklusive arbetsmarknadens parter, kommer att få central betydelse då man åter fäster större vikt vid industripolitikens bidrag.

1.14. Kommissionsmeddelande som ett första steg i en större process där industrin åter kommer att hamna på den politiska dagordningen. Denna inställning välkomnas av EESK.

2. Inledning

2.1. EU fortsätter att i mycket hög grad vara beroende av industrins styrka och livskraft, och industrisektorn bidrar avsevärt till unionens ekonomiska utveckling. Sektorns styrka och tillväxt är avhängig av dess konkurrenskraft, och denna beror i sin tur på ledningen och personalen inom enskilda företag samt på stödet från offentliga organ, medlemsstaternas regeringar och gemenskapsinstitutionerna.

2.2. En framgångsrik industriell struktur har varit och kommer även i fortsättningen att vara en viktig del av den europeiska ekonomin. Det råder därför inte någon större tvekan om att EU bör genomföra grundliga analyser av de faktorer som påverkar utvecklingen av de industriella sektorerna i syfte att informera politiker och beslutsfattare både i gemenskapen som helhet via gemenskapsinstitutionerna och inom medlemsstaterna.

2.3. I meddelandets inledning betonas det att "Industripolitiken spelar en viktig roll i EU:s strävan att uppnå Lissabon- och Göteborgsmålen" och att en omprövning av politiken är "lämplig för att se till att EU har de verktyg som krävs för att tillgodose behoven i ett utvidgat EU" ⁽¹⁾.

2.4. Industripolitiken har flera dimensioner. Många aspekter i den ekonomiska politiken på EU-nivå och nationell nivå bidrar till utformningen av industripolitiken. Vissa industripolitiska frågor sammanfaller med eller överlappar andra politikområden. Viktiga exempel är de ansträngningar som görs för att skapa en verklig inre marknad, insatserna för att säkerställa en effektiv och rättvis konkurrenspolitik, stärkandet av lämpliga strategier för yttre handelsförbindelser (särskilt som de påverkar traditionella sektorer såsom textil- och stålsektorn samt varvsindustrin), insatserna för att främja tillämpningen av en intensivare forsknings- och utvecklingspolitik, avregleringen av marknaden genom ökade möjligheter till offentlig upphandling samt olika aspekter på miljö-, social- och sysselsättningspolitiken.

2.5. Man skulle kunna framföra argumentet att den bästa utgångspunkten för en framgångsrik industri i EU är att det finns en effektiv, växande inre marknad – som inom kort kommer att bli världens största inre marknad – som ger samtliga producenter skalfördelar och bevarar rättvisa konkurrensregler för samtliga aktörer utan hänsyn till nationella gränser.

2.6. Industripolitiken är inte bara viktig och relevant för tillverkningsindustrin. Man måste inse att en stor del av de politiska åtgärder som är en förutsättning för framgång får konsekvenser för andra sektorer, däribland tjänstesektorn, och man bör ta hänsyn till att det ömsesidiga beroendet inom tillverknings- och tjänstesektorerna ökar.

2.7. För att helt och hållet kunna utnyttja inre marknadens potential bör den ekonomiska politiken därför inriktas på att öka tillväxten inom EU så att bland annat marknaden för industriprodukter växer.

2.8. Målsättningen för industripolitiken bör vara att (1) skapa en konkurrenskraftig europeisk marknad utan snedvridningar och störningar som splittrar marknaden, (2) främja gynnsamma villkor för en ökad produktivitet genom att stärka och utnyttja möjligheterna till innovation och nya former av företagsorganisation och (3) öka EU-företagens konkurrenskraft inom företag i EU.

⁽¹⁾ KOM(2002) 714 slutlig.

2.9. Det finns ett antal mycket olika beröringspunkter mellan industripolitiken och andra EU-initiativ som påverkar hela gemenskapen, de nationella regeringarnas åtgärder och institutionella system inom medlemsstaterna. Ett rationellt och samordnat tillvägagångssätt som löser de spänningar som finns inom och mellan dessa beröringspunkter är därför viktigt för att industrin skall utvecklas effektivt.

2.10. Att bli "världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi" förutsätter att det inom EU finns en gemensam ekonomi där de hinder som återstår för att inre marknaden skall kunna fullbordas har avskaffats. Det krävs också att näringslivet bidrar till denna process.

2.11. I slutsatserna från Lissabon och Göteborg summeras den önskan som finns om att industripolitiken skall bidra till en hållbar ekonomisk utveckling som tar hänsyn till följderna för den sociala sammanhållningen och som bidrar till ett bättre miljöskydd.

3. Kommissionens översyn

3.1. I kommissionens översyn av industripolitiken anges uttryckligen att konkurrenspolitiken är avgörande för målen i slutsatserna från toppmötet i Lissabon, där det betonas att Europeiska unionen behöver en kunskapsbaserad ekonomi. Man bekräftar också i detta hänseende betydelsen av att tillverkningsindustrins konkurrenskraft upprätthålls och utvecklas.

3.2. Syftet med kommissionens översyn är bland annat att utreda om den industripolitik som tillkommit och utvecklats efter 1990 fungerar när förhållandena förändras i och med en ökad globalisering, utvidgningen och målet om en hållbar utveckling.

3.3. Trots att det inte anges uttryckligen i meddelandet innebär en sådan analys att man nu har tillfälle att ompröva vad industripolitiken huvudsakligen skall bestå av och uppnå ett större potentiellt tillskott i och med utvidgningen av gemenskapen.

3.4. Kommissionen identifierar fyra nyckelfaktorer för förstärkt konkurrenskraft hos industrin som förtjänar särskild uppmärksamhet: kunskap, innovation, entreprenörskap och främjandet av en hållbar utveckling. När det gäller den första

faktorn beskriver kommissionen den utveckling som leder till ett behov av kunskapshöjande investeringar i utbildning och forskning. När det gäller innovationer betonar kommissionen att det krävs nydanande insatser inom alla ekonomiska sektorer, samtidigt som vissa förutsättningar måste finnas för att innovationer skall stimuleras. I fråga om entreprenörskap finns det enligt kommissionen en ovilja hos alltför många europeer att ta på sig den risk som företagande innebär (vilket är kommissionens bedömning). Kommittén anser emellertid att det är tveksamt om utrymmet för ökat entreprenörskap bör betonas inom ramen för en allmän ambition, eller om det rör sig om en specifik möjlighet för en mindre grupp människor, varav endast ett fåtal tidigare varit arbetslösa. För att betona betydelsen av hållbar industriproduktion uppmuntar kommissionen lämpliga initiativ som främjar produktions- och konsumtionsmönster som är förenliga med en hållbar utveckling.

3.5. EESK konstaterar att tyngdpunkten i analysen förefaller ligga på att industripolitiken vanligtvis bör ha främst en horisontell karaktär och syfta till att ge så gynnsamma ramvillkor som möjligt för industrins konkurrenskraft. Man tar hjälp av näringspolitiska instrument som gör det möjligt för företagare att ta initiativ och utnyttja sina idéer och möjligheter.

3.6. Den horisontella karaktären innefattar all relevant gemenskapspolitik för konkurrens, utveckling av den inre marknaden, främjande av forskning och utveckling, investering i utbildning samt frågor om handelsvillkor och hållbar utveckling. Därmed innebär Lissabonagendans mål att EU får utmärkta ramvillkor för att förverkliga olika aspekter på en framtidsinriktad och övergripande industripolitik både på nationell nivå och EU-nivå.

3.7. Kommissionen anger, vilket kan vara av stor betydelse, att industripolitiken kan behöva tillämpas med hänsyn tagen till specifika behov inom särskilda sektorer. Den horisontella politiken skulle då anpassas särskilt för utvalda sektorer. Denna anpassning till särskilda tillfälliga behov kan beskrivas som en vertikal tillämpning av sektorspecifika åtgärder. Sektorspecifika åtgärder får inte ge orättvisa fördelar för vissa sektorer jämfört med andra (även om krafterna i ekonomin förändras så att impopulära effekter uppstår), men är berättigade i den utsträckning ramvillkoren behöver vara delvis sektorspecifika. När politiken utformas måste man ta hänsyn till dessa aspekter, så att man har möjlighet att ge väl avpassat stöd under så lång tid som krävs för att nödvändiga förändringar skall kunna genomföras.

3.8. Kommissionens syfte med meddelandet är "att det skall tjäna som utgångspunkt för en prövning om industripolitiken tillämpas på ett lämpligt och avvägt sätt". Detta innebär emellertid att medlemsstaterna kan behöva se över sin industripolitik utifrån de principer kommissionen har ställt upp.

3.9. Kommittén ser fram emot att bidra till en sådan översyn.

4. Allmänna kommentarer

4.1. EESK ställer sig bakom de grundläggande principerna om en industripolitik som bygger på konkurrensfrämjande ramar som ger framåtsträvande företag möjlighet att hävda sig i konkurrensen på världsmarknaden. EESK ser även positivt på framstegen i förverkligandet av den inre marknaden i Europa, som gör det lättare för företag att få tillträde till marknader (även om det inte är utan begränsningar) i de 15 medlemsstaterna och inom kort inom 25 och senare eventuellt 27 medlemsstater. Dessa konkurrensfrämjande ramvillkor som bland annat ger fördelaktigt tillträde till den inre marknaden och växande globala marknader skapar emellertid både möjligheter och hot, i och med att utlandsägda företag kan välja att etablera sig inom den inre marknaden.

4.1.1. EU:s utvidgning innebär inte bara att man behöver utreda vilka effekter industripolitiken får för 25 (eller 27) medlemsstater. Utvidgningen ger ökade skillnader, strukturella olikheter och sociala och kulturella skillnader som kan göra det svårare att nå enighet om politiken. Under det senaste decenniet har anslutningsländerna ökat konkurrensen mellan de 25 länderna, särskilt genom olika skattefördelar för företag. Det finns exempel där företag flyttat från en medlemsstat till en annan, bland annat på grund av en ofördelaktig konkurrenssituation till följd av statliga stöd.

4.1.2. När man skall skapa nya åtgärder för att stödja industrins utveckling krävs en noggrann analys och utvärdering av framgångar och misslyckanden i samband med åtgärder från tidigare år. En sådan utvärdering skulle ge en stabil grund för kommissionens kommande rekommendationer.

4.2. Gemenskapens roll är att förstärka effekterna av den inre marknaden genom att man utvecklar och genomför olika politiska åtgärder av horisontell karaktär. EESK kan utan tvekan bekräfta betydelsen av de huvudsakliga kategorierna av ramvillkor⁽¹⁾. Dessa omfattar regelverket avseende generella

marknadsvillkor (med bland annat handelsrätt, konkurrensrätt, skattemässiga och arbetsrättsliga regler och immateriell äganderätt), regler för standarder för vissa varor och tjänster, institutioner som gör det möjligt för marknaden att fungera, och villkor som ger en grundläggande makroekonomisk ram eller politisk stabilitet.

4.3. En övergripande politik består i huvudsak av följande:

- a. Förverkligande av den inre marknaden.
- b. Förstärkning av innovationspolitiken generellt eller för vissa sektorer samt andra initiativ på området för forskning och utveckling.
- c. Främjande av företagskluster.
- d. Ansträngningar för att stärka territoriell och social sammanhållning.
- e. Instrument för att främja den sociala dialogen.
- f. Ökad social sammanhållning, särskilt genom förbättrad yrkesutbildning.
- g. Stöd för tjänster i allmänhetens intresse.
- h. Förbättring av den fysiska infrastrukturen.
- i. Åtgärder som syftar till att öka antalet studenter som väljer vetenskapliga och tekniska ämnen, ingenjörsutbildningar och företagsrelaterade utbildningar.
- j. Främjande av företagsfinansiering.

4.4. Framgången under de senaste femtio åren har sin grund i att dessa villkor har varit accepterade inom hela gemenskapen. Trots det finns det mycket kvar att uppnå. En stor del av de åtgärder som krävs för att villkoren skall uppfyllas ligger inom medlemsstaternas ansvarsområde (exempelvis införlivande i nationell lagstiftning) och på områden där medlemsstaterna agerar genom Europeiska unionens råd (genom att anta lämpliga gemenskapspolitiska åtgärder).

4.5. EESK noterar kommissionens slutsats att "även om näringslivet i de blivande medlemsstaterna i stort sett är redo att konkurrera i ett utvidgat EU kommer en djupare integration ofrånkomligen att medföra en del lokala problem." Det kommer att krävas ytterligare omstruktureringar, särskilt inom stålsektorn. Kommittén är dock oroad över de sociala konsekvenser som förlusten av arbetstillfällen medför. Kommissionen konstaterar även att kostnaderna för en anpassning till gemenskapens regelverk, särskilt miljölagstiftningen, kan få negativa kortsiktiga konsekvenser för kostnadsstrukturen i näringslivet.

⁽¹⁾ Som anges i avsnitt V.2.1 s. 21 ff i den svenska versionen.

4.6. I och med dessa risker behövs fler sektorspecifika åtgärder på EU-nivå, för att det skall växa fram mer konkurrenskraftiga företag och eftersom anpassningen kan bli besvärlig och kännbar för många företag och deras anställda.

4.6.1. Mot bakgrund av problemen inom banksektorn, Basel II-diskussionen och rent allmänt mot bakgrund av kapitalmarknadsfinansieringens ökade betydelse, är företagets finansiering och en fungerande europeisk kapitalmarknad av stor betydelse för den europeiska industrin. Därför måste denna fråga uppmärksammas och instrument för företagets finansiering främjas.

4.7. En viktig samhällsaspekt av utvidgningen som man måste ta hänsyn till är i vilken utsträckning grundläggande antaganden baserade på mogna marknadsekonomier skall förväntas gälla även i de nya medlemsstaterna. Det kulturella arvet i en mogen marknadsekonomi innebär exempelvis att lagstiftningsramen är anpassad till moderna företag, att en stark entreprenörskultur betraktas som viktig och att man accepterar att näringsverksamhet innebär risktagande.

4.8. EU-institutionerna måste ta hänsyn till dessa aspekter och eventuella spänningar som de ger upphov till.

4.9. EESK är inte helt övertygad om att "utvidgningen på det hela taget redan är en realitet för industrin och har skapat många möjligheter". Argumentet att utvidgningen redan är en realitet är inte särskilt väl underbyggt, bland annat med tanke på att de nya medlemsstaterna inte har tagit till sig gemenskapens regelverk helt och hållet. Kommittén har lättare att instämma i att man bör tillämpa industripolitiska verktyg som tar hänsyn till kandidatländernas särskilda behov. Hur dessa särskilda behov identifieras och hur kommissionen reagerar på dem kommer att få avgörande betydelse under de kommande åren. Dessa särskilda behov omfattar bland annat investeringar, anpassning och modernisering för att möta nya möjligheter, och de sträcker sig längre än endast till kortsiktiga konkurrenskriterier.

4.10. EESK är särskilt oroad över att gemenskapens utvidgning kan innebära att mindre produktiva fabriker med högre kostnader i vissa sektorer förlorar stora marknadsandelar eller drabbas av finansiella förluster när de möter konkurrensen från etablerade EU-företag. Några sektorer inom det nuvarande EU kan å andra sidan möta konkurrens från företag med lägre

produktionskostnader i ett utvidgat EU. EU-institutionerna bör arbeta för att utforma en politik för hela EU som går ut på att man skall använda de mänskliga resurserna i alla 25 medlemsstater på bästa möjliga sätt. Då förhindrar man dessutom att det uppstår farhågor om att en kortsiktig politik skall ge orimliga kostnader för omskolning och förebyggande av sociala problem.

4.11. Utvidgningen kan också innebära att en del EU-företag blir mer livskraftiga även i en starkare (intern och extern) konkurrens om de får tillgång till förhållandevis billig välutbildad arbetskraft i de nya medlemsstaterna.

5. Särskilda kommentarer till meddelandet

5.1. Vissa delar av meddelandet kräver en mer kritisk granskning.

5.2. Det rör sig bland annat om följande:

- 1) Utvidgningens konsekvenser för industrin.
- 2) Behovet av att fullborda den inre marknaden, inbegripet att undanröja de återstående bristerna med avseende på övergripande åtgärder.
- 3) Fall där vertikala åtgärder kan vara motiverade eftersom de påverkar specifika sektorer.
- 4) Förändringar som påverkar industrin i gränsregionerna.
- 5) Vissa viktiga industripolitiska utmaningar.

I de följande avsnitten i det här yttrandet utreds dessa aspekter i tur och ordning.

5.2.1. Utvidgningens konsekvenser

5.2.1.1. Kommissionen konstaterar att kandidatländerna har gjort stora ansträngningar för att förbereda sig inför anslutningen både när det gäller institutioner och ramvillkor. Man noterar också att det finns stora skillnader inom vissa sektorer som kan leda till klagomål om lågpriskonkurrens eller, omvänt, till svårigheter att konkurrera på en större marknad.

5.2.1.2. Under förberedelserna inför utvidgningen har kommissionen förhandlat kring ett antal särskilda övergångsåtgärder som är lämpliga under den första tiden. Åtgärderna anges i de olika anslutningsfördragen och EESK anser att de ger en tillräcklig institutionell ram.

5.2.1.3. En av huvudfrågorna kommer att vara effekten av skillnader i teknik och produktivitet samt skillnader i arbetskraftskostnader.

5.2.1.4. Enligt EESK:s bedömning har kommissionen underskattat de anpassningar som behöver göras. Samtidigt har kommissionen, kanske för lättvindigt, överskattat industrins möjligheter att bli mer konkurrenskraftig genom omorganisation i en utvidgad gemenskap. Även om samordningsvinsterna med en utvidgad marknad bör vara positiva kan det förekomma en del problem de första åren efter anslutningen.

5.2.1.5. EESK föreslår att kommissionen tar upp dessa risker, och fäster särskild vikt vid de kommande medlemsstaternas behov och problem i samband med utformningen och genomförandet av industripolitiken.

5.2.1.6. EESK är orolig för att man har underskattat utvidgningens inverkan på ett eller flera av följande områden:

- Särskilda behov hos små och medelstora företag som blir mer konkurrensutsatta inom vissa sektorer och regioner.
- Utvidgningens inverkan som incitament för vissa företag att flytta till nya områden.
- Eventuell migration av människor som söker sysselsättning.
- Behovet av en ny strategi för tillämpning av tullar vid gemenskapens nya yttre gränser och åtgärder mot smuggling och förfalskning.

5.2.1.7. En viktig fråga när det gäller utvidgningen av den inre marknaden är att infrastrukturbyggnaden i många av de nya medlemsstaterna fortfarande släpar efter i förhållande till resten av EU. EESK rekommenderar att man gör en bedömning av prioriteringar och finansieringsmekanismer (med ett fastställt bidrag från gemenskapens sida) i syfte att modernisera centrala delar av infrastrukturen inklusive de transeuropeiska näten. Samtidigt borde de större nationella näten moderniseras. Deras tjänster av allmänt intresse borde emellertid behållas.

5.2.1.8. Även om människor från kandidatländerna emigrerar därför att de söker arbete (5.2.1.6), får man inte bortse från att den demografiska utvecklingen i vissa medlemsstater leder till brist på kvalificerad arbetskraft. Detta har vidare och större konsekvenser på EU:s politiska åtgärder och påverkar utbildningen i hela gemenskapen.

5.2.2. Fullbordandet av den inre marknaden

5.2.2.1. Trots att detta påpekande gjorts många gånger, kvarstår det faktum att en av de viktigaste faktorerna för att förbättra ramarna för industripolitiken är att man inom EU:s nuvarande 15 medlemsstater genomför många av de åtgärder som ännu inte fullbordats när det gäller att skapa en inre marknad.

5.2.2.2. Dessa omfattar bland annat följande:

- (i) Införande av ett gemenskapspatent ⁽¹⁾.
- (ii) En effektiv konkurrenspolitik.
- (iii) Minskning eller avskaffande av oerättigat statligt stöd.
- (iv) Överenskommelse om åtgärder för en inre marknad för finansiella tjänster.
- (v) Harmonisering av skatter.
- (vi) Lämpliga strategier för att uppmuntra forskning och utveckling.
- (vii) Metoder för att öppna marknaden genom effektiva strategier för offentlig upphandling och samordnade strategier för försvarsupphandling.
- (viii) Överenskommen tillämpning av miljöpolitiken.
- (ix) Bättre erkännande av yrkeskvalifikationer.
- (x) Gemensam tullförvaltning vid EU:s yttre gränser.

5.2.2.3. Dessutom krävs stöd för en effektiv, öppen och garanterad marknad för en säker energiförsörjning och säkra transporttjänster. Dessa infrastrukturbehov borde stödjas genom att man upprättar lämpliga transeuropeiska nät som uppfyller den utvidgade unionens kapacitetsbehov.

5.2.2.4. När det gäller de nya medlemsstaterna är pressen att skapa en ram för industriell utveckling kopplad till att man måste anta och genomföra gemenskapens regelverk och sedan hålla jämna steg med den politiska utvecklingen och det politiska trycket.

5.2.2.5. Kommissionen har noterat att många av dessa stater måste vidta åtgärder när det gäller

- (a) standarder och tekniska bestämmelser,
- (b) äganderätt, inbegripet immateriell äganderätt,

⁽¹⁾ Rådet godkände ramen för införandet av ett gemenskapspatent den 3 mars 2003.

- (c) att harmonisera tillämpningen av bolagsrätt och respektera många olika företagsformer,
- (d) att avreglera energimarknaderna,
- (e) att skapa konkurrensvillkor för privatiserade företag,
- (f) att avskaffa vissa former av statligt stöd,
- (g) att tillåta utländska direktinvesteringar,
- (h) att stödja förutsättningar som kan bidra till att skapa och utveckla små och medelstora företag.

5.2.2.6. De första – kortsiktiga – kostnaderna för att följa miljölagstiftningen är av särskild betydelse, eftersom kostnaderna blir större i början.

5.2.2.7. Kommissionen är medveten om att det har funnits farhågor för att det skulle kunna bli en viss rubbning av produktionen inom sektorer dit man flyttat verksamheten för att uppnå lägre kostnader och löner i vissa av de central- och östeuropeiska länderna. Detta gäller framför allt inom textil- och konfektionsindustrin. Det kan också ske en rubbning på grund av att företag flyttar till platser i länder där kostnaderna är lägre. Kommissionen anser inte att dessa farhågor är särskilt stora eftersom de flesta förflyttningar som görs av dessa anledningar redan kan ha ägt rum⁽¹⁾. EESK är orolig för att denna tolkning kan visa sig vara alltför optimistisk.

5.2.2.8. Sådana processer är icke desto mindre en naturlig följd av den ökade globaliseringen av marknaden för industriprodukter.

5.2.3. Vertikala åtgärder påverkar särskilda sektorer

5.2.3.1. EESK håller med om fördelarna med att införa en politik som stöder snabbare industriell utveckling och vidareutveckling. Mot denna bakgrund stöder EESK ett förfarande där kommissionen inför särskilda strategier för nyckelsektorer och redogör för fördelarna med ytterligare investeringar och en sektorspecifik politik för forskning och utbildning.

5.2.3.2. Den svåraste aspekten när det gäller industripolitik är hur man skall hantera de särskilda omständigheter då marknadskonkurrens kan leda till önskat resultat.

5.2.3.3. För att motivera särskilda tillfälliga åtgärder kommer det sannolikt att krävas komplexa bedömningar på nationell nivå eller på gemenskapsnivå, vilket är vanligare i dagsläget. De olika branscherna måste ständigt anpassa sig

efter förändringar vad gäller marknadsvillkor, teknik och produktionsprocesser, användning av nyckelfärdigheter samt skiftande kostnadsstrukturer. Många svåra beslut kommer att bli nödvändiga till följd av de ändrade villkoren. Ofta motiveras de av att man vill erbjuda slutanvändarna eller mellanleden produkter på mer konkurrensmässiga villkor och bevara resurserna för kommande generationer. Reaktioner på ändrade villkor leder dessutom nästan lika oundvikligen till en risk för förlust av omsättning eller arbetstillfällen för dem som inte vill eller kan anpassa sig tillräckligt snabbt genom samråd inom ramen för en social dialog. För att möjliggöra planeringssäkerhet på medellång sikt och en viss förutsebarhet för industrin, bör kommissionen beakta denna aspekt i näringspolitiken.

5.2.3.4. Det är därför nödvändigt för arbetet inom kommissionen, medlemsstaternas regeringar och andra industripolitiska myndigheter att man utarbetar positiva åtgärder för att förstärka fördelarna med förändringen i stället för att bidra till att bibehålla en situation som inte är hållbar.

5.2.3.5. Kommissionen har många års erfarenhet av att lyssna på (men inte nödvändigtvis hålla med) företrädarna för olika sektorer, bl.a. varvs-, stål-, kol-, textil- och konfektionsindustrin.

5.2.3.6. Kommissionen uppger i sitt meddelande att stöd till stålindustrin bara har beviljats om det har åtföljts av stora kapacitetsnedskärningar och inte för att behålla den befintliga kapaciteten. Extra åtgärder har beviljats för att mildra omstruktureringens sociala effekter och för att stödja forskning och teknisk utveckling (FoTU). Tyngdpunkten på FoTU och riktad yrkesutbildningspolitik anses vara tillfredsställande även om kommissionen tillägger att det kommer att krävas ansträngningar för att bibehålla konkurrenskraften. Kommissionen påtalar, om än något ofullständigt, behovet av att se till att alla dessa instrument är väl samordnade. Man lägger inte fram några ytterligare förslag.

5.2.3.7. EESK håller med om att anpassningarna inom industrin, t.ex. stålindustrin, måste möta den nya affärsverkligheten och att de inte kan, eller bör, vara beroende av statligt stöd och bidrag för att upphäva effekterna av konkurrensen. I kommissionens politiska ram förefaller det saknas tillfredsställande åtgärder för att underlätta övergången. EESK rekommenderar att man gör en sektorspecifik översyn av sårbara industrier som berörs särskilt av utvidgningen, t.ex. stålindustrin, för att bedöma strukturomvandlingen och redogöra för de övergångsåtgärder som är avsedda att underlätta förändringarna.

⁽¹⁾ Se diskussionen i kommissionens arbetsdokument om utvidgningens inverkan på industrin, SEK(2003) 234, avsnitt 2.2.

5.2.3.8. Inom varvsindustrin var argumentet för interventionsbetalningar i flera år starkt begränsat och knutet till att delvis utjämna de kraftiga prissubventioner som vissa tredje länder erbjuder.

5.2.3.9. I alla förekommande fall var man naturligtvis tvungen att övertyga kommissionen om att det på ett eller annat sätt rörde sig om ett "marknadsmisslyckande".

5.2.3.10. En annan motivering till särskilda åtgärder aktualiseras då marknadskrafterna verkar på ett sätt som leder till en ohållbar utveckling. Det kan bland annat röra sig om behovet av att uppmuntra ny "ren" teknik samt avgifter som är kopplade till miljöskador eller kontroll av avfall inom ramen för att garantera en säker energiförsörjning.

5.2.3.11. Fördelarna med att införa riktade åtgärder för särskilda sektorer gäller både för de nuvarande och de nya medlemsstaterna.

5.2.3.12. Det är intressant att kommissionen även kartlägger sektorspecifika behov för nyare sektorer, t.ex. den kemiska sektorn, flyg- och rymdindustrin, bioteknik och telekommunikation.

5.2.3.13. EESK är positiv till kommissionens vilja att undersöka enskilda sektorer för att pröva de eventuella fördelarna med fler kompletterande politiska åtgärder från Europeiska unionens sida till stöd för en hållbar tillväxt.

5.2.3.14. Sektorspecifika åtgärder behöver inte vara subventioner. De kan bland annat omfatta utbildningspolitik, energipolitik, handelspolitik och användning av informations- och kommunikationsteknik. Det kan även vara nödvändigt att ta hänsyn till yttre artificiella snedvridningar som påverkar de globala handelsvillkoren vid sådana sektorsspecifika åtgärder.

5.2.4. Gränsregioner

5.2.4.1. EESK delar kommissionens uppfattning att det kan uppstå speciella problem eller störningar i handeln eller industrin, i synnerhet för små och medelstora företag ⁽¹⁾, i gränsregionerna mellan de nya och gamla medlemsstaterna och i de regioner som gränsar till andra östeuropeiska länder.

5.2.4.2. EESK menar att lokala gränsöverskridande snedvridningar eller störningar sannolikt kan förekomma som en del av anpassningsprocessen i anslutning till en utvidgad

gemenskap, och att svaret på denna utveckling bör vara ett delat ansvar. Gemenskapen måste utnyttja den logiska grund och expertis som byggts upp inom ramen för Interreg-programmen (eller liknande särskilda initiativ). Detta kan vara mycket effektivt om kommissionen fastställer en gränsöverskridande politisk ram som gör det enklare för de lokala eller regionala myndigheterna i gränsregionerna att vidta godtagbara åtgärder på lokal nivå.

5.2.4.3. Den viktigaste utgångspunkten för sådana åtgärder måste vara att stödja en övergång till nya övergripande villkor i stället för att hemfalla åt långsiktig protektionism.

5.2.5. De centrala utmaningarna

5.2.5.1. Dagens centrala utmaningar för näringspolitiken med anknytning till konkurrenskraften är

- globaliseringsutmaningen,
- tekniska och organisatoriska förändringar,
- innovation och entreprenörskap,
- hållbarhet och nya samhällskrav,
- återgång till full sysselsättning,
- försvarsupphandling,
- yrkesutbildning och livslångt lärande,
- minimering av miljöskadorna (bl.a. miljöeffekten av anknutna tendenser på energi- och transportområdena),
- tillgång till tillräckliga och lämpliga finansiella medel för investeringar.

De fyra första tas upp specifikt av kommissionen i översynen av näringspolitiken.

5.2.5.2. De återspeglar de nyckelfaktorer som bär upp och påverkar de aktuella ekonomiska förändringsprocesserna. EESK håller med om att den första drivs framåt av att världsmarknaderna öppnas och tekniken och vetenskapen gör framsteg. Beträffande de övriga är EESK enig med kommissionen om att det visserligen inte finns något universalrecept för deras utveckling, men att "industripolitiken måste fästa särskild uppmärksamhet vid att vårda dessa starka sidor" ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Den här frågan diskuteras mer ingående i kommissionens arbetsdokument om utvidgningens inverkan på industrin, SEK(2003) 234, avsnitt 2.2.

⁽²⁾ Se avsnitt V.1 s. 19.

5.2.5.3. Kommissionens meddelande är intressant på så vis att det ställer upp ramarna för en ökad förståelse för det tryck som utövas på industrins utveckling inom gemenskapen. Det grundläggande budskapet i detta meddelande, som får EESK:s stöd, är att man i anslutning till näringslivets, näringslivsorganisationernas, de lokala och regionala myndigheternas, de nationella myndigheternas och gemenskapens gemensamma ansträngningar bör bekräfta och uppfylla behovet av att bevara och förstärka industrins konkurrenskraft i en miljö som möjliggör en hållbar och bärkraftig framtid. Politiken på europeisk nivå måste säkerställa att industrins konkurrenskraft stärks genom minskade kostnader och minskad byråkrati inom ramen för Lissabonstrategin.

5.2.5.4. Effekten av den ökande globaliseringen innebär att olika näringslivssektorer tvingas anpassa sig till en mer konkurrensumsatt kommersiell miljö där samverkan och ömsesidigt beroende bör öka, vilket berör både arbetstagare, underleverantörer, universitet och forskningsinstitut.

5.2.5.5. Något som blir direkt avgörande för anpassningsprocessen är att införa ny teknik och acceptera organisatoriska förändringar. Detta får långtgående konsekvenser för arbetstagarnas kompetensutveckling och riktar uppmärksamheten på att de offentliga utgifterna för utbildning måste öka, vilket skulle vara motsatsen till det senaste årtiondets uppenbara sänkning. Arbetsgivarna har en avgörande roll att spela i arbetslivet genom att göra det livslånga lärandet till en realitet för alla arbetstagare. Tillräckligt yrkeskunnande gör också förändringar lättare att acceptera. De kan till och med betraktas som möjligheter, inte bara som hot.

5.2.5.6. Kommissionen bör fortsätta att förbättra programmen för yrkesutbildning och livslångt lärande, vilket kan främja förståelsen och kunskapen i de nya medlemsstaternas offentliga förvaltningar om inte bara EU-lagstiftningen utan också – och framför allt – lagstiftningens effekter på ekonomin. Det krävs också konsekvent upplagda fortbildningsprogram för företagare och arbetsmarknadsparterna. Valfungerande arbetsgivarföreningar och fackföreningar bör uppmuntras i de nya medlemsstaterna, liksom förbättrade institutionella ramar som kan motsvara den marknadsbaserade ekonomins behov.

6. Ett nytt grepp på politiken

6.1. Grundvalen för gemenskapens industripolitik återfinns i EG-fördragets artikel 157. De kommande årens utveckling av

industripolitiken i gemenskapen kommer enligt meddelandet att bygga på följande, sammankopplade, angreppssätt:

- Bästa möjliga ramvillkor.
- En mer systematisk EU-strategi för att förbättra ramvillkoren.
- Att förbättra integreringen av EU:s politik på olika områden som inverkar på industrins konkurrenskraft.
- Att tillgodose de särskilda behoven inom industrin i de anslutande länderna.
- Att sträva efter en bättre global samhällsstyrning.
- Att testa strategins betydelse för olika sektorer.

6.2. EESK menar också att detta angreppssätt är logiskt, men det förutsätter detaljusteringar av politiken på gemenskapsnivå och i vissa fall på medlemsstatsnivå. Det kan emellertid vara ett värdefullt tillvägagångssätt om det bidrar till att formulera adekvata åtgärder.

6.3. Detta meddelande är inte rätt instrument för att utforma detaljförslag om en förbättrad politik för näringslivet. Däremot är det en kritisk översiktsgranskning som, om den godkänns, kan markera principerna för de åtgärder som bör följas. Kommande steg, som nu är högprioriterade, måste fokusera på de teman som skisserats ovan under punkt 6.1.

6.4. EESK välkomnar det förslag som beskrivs i meddelandet i syfte att lansera en fortlöpande översyn av all EU-politik som påverkar industrin. Denna kommer av nödvändighet att täcka ett brett spektrum av politik och policyåtgärder.

6.5. Den fortsatta översynen kommer att förstärkas genom tillämpning av de nya åtgärder som kommissionen antagit för att förenkla sina ledningsmekanismer, samt införande av väldefinierade samrådsåtaganden och anknutna bedömningar av de politiska förslagens genomslag, bland annat med avseende på de ekonomiska, sociala och miljömässiga effekterna. Översynen måste innefatta systematisk bevakning av kostnads-effekten för industrin av alla nya lagstiftningsförslag. Förutom den specifika effektbedömningen av de enskilda åtgärderna bör kommissionen uppmanas att regelbundet offentliggöra sin bedömning av de kumulativa effekterna av alla EU-beslut på industrins kostnader och effektivitetsnivå, både totalt och för vissa sårbara sektorer.

6.6. En mer systematisk process för genomslagsbedömning skulle göra förfarandet överskådligare och samtidigt ge en grundval för en bredare dialog med de berörda parterna om hur politiken accepteras och en debatt om effekterna. Detta blir särskilt värdefullt som stöd i EESK:s fortsatta arbete.

6.7. Man skall inte dra slutsatsen att industripolitiken är snävt inriktad på officiella åtgärder. Därför vill EESK också lyfta fram industrins, branschorganisationernas och industriförbundens uppgift att i samverkan med arbetsmarknadens parter inta en aktiv roll när det gäller att se till att industrin bygger vidare på sitt bidrag till EU:s ekonomier.

6.8. Inför Europaparlamentet⁽¹⁾ beskrev kommissionär Erkki Liikanen detta kommissionsmeddelande som ett första steg i en större process där industrin åter kommer att hamna på den politiska dagordningen. Det skulle också öppna en granskning av hur EU-politik av olika slag är kopplad till det

⁽¹⁾ I ett anförande den 22 januari 2003.

Bryssel den 17 juli 2003.

europiska näringslivets prestationsnivå och möjliggöra en genomgång av vad som bör göras för att förstärka EU-företagens konkurrenskraft.

6.9. EESK välkomnar denna förnyade granskning av direkt avgörande aspekter av EU:s politiska beslutsprocess och ser fram emot att medverka med fortsatta bidrag till debatten efter hand som den utvecklas.

6.10. Vi ställer oss också positiva till att Europeiska unionens råd struktureras om så att en ny konstellation – med lämplig beteckning – utgörs av ett konkurrenskraftsråd, med många av de huvuduppgifter som berör industripolitiken.

6.11. Vi behöver emellertid inte påminna rådet eller kommissionen om att industripolitiken visserligen främst måste fokusera på faktorer som direkt påverkar konkurrenskraften, men att en framgångsrik och välgrundad uppmuntran till industriell utveckling förutsätter bättre förståelse av hur industrin influeras av – och själv influerar – många andra gemenskapsåtgärder.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om fastställande av en allmän ram för finansiering av gemenskapens åtgärder till stöd för konsumentpolitiken under perioden 2004–2007"

(KOM(2003) 44 slutlig – 2003/0020 (COD))

(2003/C 234/19)

Den 12 februari 2003 beslutade rådet att i enlighet med artikel 308 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 25 juni 2003. Föredragande var Bernardo Hernández Bataller.

Vid sin 401:a plenarsession den 16 och 17 juli 2003 (sammanträdet den 17 juli) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 94 röster för, 4 röster emot och 1 nedlagd röst.

1. Inledning

1.1. Beslut nr 283/1999/EG av den 25 januari 1999⁽¹⁾ inrättade en allmän ram för gemenskapens verksamheter till förmån för konsumenterna. Huvudmålet var att samla alla konsumentinitiativ för att optimera deras effekter för konsumenterna. I detta sammanhang tog man också hänsyn till gemenskapens initiativ och stödet till de organisationer och organ som på nationell nivå eller EU-nivå försvarar konsumenternas intressen. Beslutet antogs för att möta det överhängande behovet av en rättsligt ram för utgifter som avser konsument-skydd i enlighet med EG-domstolens dom från 1998 (mål 106/96)⁽²⁾.

1.2. Beslutet syftade till att stärka de organ och organisationer som arbetar med konsumentskydd så att de på ett effektivare sätt skulle kunna informera konsumenterna. I beslutet angavs formerna för EU:s ekonomiska stöd till organisationer och organ som företräder konsumenternas intressen i en strävan efter största möjliga insyn och effektivitet när det gäller användningen av EU:s stödmedel.

1.3. Beslutet var den första rättsliga ramen för verksamhetsutgifter på olika områden som gäller hälsa och konsument-skydd. Beslutet upphör att gälla den 31 december 2003.

1.4. I sitt yttrande om det tidigare förslaget⁽³⁾ instämde EESK i kommissionens resonemang. Kommittén uttryckte sitt stöd för den föreslagna ramen, under förutsättning att det infördes en uttrycklig hänvisning till det planerade handlingsprogrammet. Av flexibilitetsskäl föreslog kommittén att man skulle lämna tillräckligt med utrymme för att införa en ny grundrättsakt för att avsätta nya finansiella anslag i syfte att vidta lämpliga åtgärder om det skulle uppstå situationer som inte omfattas av det berörda ramverket.

1.5. År 2001 publicerade kommissionen en rapport⁽⁴⁾ där man efter de senaste årens erfarenheter drog tre viktiga slutsatser:

- fördelarna med ett flexibelt genomförande av handlingsplanen,
- behovet av ett mer strategiskt perspektiv på EU:s konsumentpolitik,
- vikten av att effektivt integrera konsumentaspekten på alla relevanta gemenskapspolitiska områden.

1.5.1. Kommissionen lade nyligen fram en utvärderingsrapport⁽⁵⁾ med slutsatsen att de rättsliga och budgetmässiga ramarna måste stämmas av bättre oavsett vilken den framtida

(1) Europaparlamentets och rådets beslut nr 283/1999/EG av den 25 januari 1999 om inrättande av en allmän ram för gemenskapens verksamheter till förmån för konsumenterna (EGT L 34, 9.2.1999, s. 1).

(2) Enligt denna dom skall det på förhand införas en grundrättsakt för utnyttjande av de budgetanslag som avsatts för varje betydande gemenskapsåtgärd.

(3) EGT C 235, 27.7.1998.

(4) Rapport från kommissionen om handlingsplanen för konsumentpolitiken 1999–2001 och den allmänna ramen för gemenskapens verksamheter till förmån för konsumenterna 1999–2003, KOM(2001) 486 slutlig.

(5) Rapport från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om genomförande och utvärdering av EU:s verksamhet till förmån för konsumenterna under perioden 1999–2001 inom den allmänna ram som inrättades genom beslut nr 283/1999/EG, KOM(2003) 42 slutlig.

rättsliga ramen för utgifter till förmån för konsumenterna än blir. Man måste också ta hänsyn till viktiga politiska förändringar, t.ex. utvidgningen och de nya styresformerna, samt till antagandet av den nya konsumentskyddsstrategin.

1.6. I maj 2002 lade kommissionen fram "Strategi för konsumentpolitik 2002–2006 (¹)", som fastställde tre nya mål för denna politik: en hög gemensam nivå på konsumentskyddet, en effektiv tillämpning av konsumentskyddsbestämmelserna och konsumentorganisationernas delaktighet i utformningen av EU-åtgärder. Strategins huvudmål är bland annat att integrera konsumentfrågor på andra gemenskapspolitiska områden, att se till att konsumenterna får största möjliga nytta av den inre marknaden samt att förbereda utvidgningen. I sitt yttrande (²) välkomnade kommittén strategin, efterlyste en effektivare tillämpning av befintlig lagstiftning och förordade att konsumentpolitiken skulle integreras på andra relevanta politikområden, till exempel utbildningsområdet. Rådet (³) å sin sida anmodade kommissionen och medlemsstaterna att säkerställa att förslaget om en framtida rättsakt beträffande gemenskapens verksamheter till förmån för konsumenterna skulle avspeglade och stödja målen i kommissionens strategi.

2. Förslagets innehåll

2.1. Förslaget syftar till att fastställa en allmän ram för gemenskapens åtgärder till stöd för konsumentpolitiken enligt den strategi för konsumentpolitiken 2002–2006 som kommissionen antog i maj 2002. Strategin omfattar följande mål:

- en hög gemensam nivå på konsumentskyddet,
- ett effektivt genomförande av konsumentskyddsbestämmelserna,
- konsumentorganisationernas deltagande i utformningen av EU:s åtgärder.

2.2. Dessa mål skall uppnås genom åtgärder som ingår i ett löpande program (se bilaga till strategin), som kommissionen regelbundet kommer att se över. Genom detta förslag fastställs

ett direkt samband mellan målen och prioriteringarna i strategin för konsumentpolitiken 2000–2006 och de åtgärder som kan finansieras med stöd av förslaget till beslut. Förslagets rättsliga grund är artikel 153 i EG-fördraget.

2.3. Förslaget omfattar frågor som rör konsumentssäkerhet för produkter som inte är livsmedel, konsumenternas ekonomiska intressen, konsumentinformation och konsumentutbildning, främjande av konsumentorganisationer på europeisk nivå och deras bidrag till EU-åtgärder som berör konsumenternas intressen.

2.4. Förslaget omfattar fyraårsperioden 2004–2007. Den sammanlagda budget som föreslås för perioden uppgår till 72 miljoner EUR, eller 18 miljoner EUR per år, för driftsanslag och till 32 miljoner EUR, eller 8 miljoner EUR per år, för personalutgifter och andra administrativa utgifter. Avsikten är att uppnå budgetstabilitet för de konsumentpolitiska åtgärderna.

2.5. Endast specifika projekt som bidrar till att uppnå målen i strategin för konsumentpolitiken kan beviljas delfinansiering när det gäller följande särskilda områden:

- skydd av konsumenternas hälsa och säkerhet när det gäller tjänster och produkter som inte är livsmedel,
- tillvaratagande av konsumenternas ekonomiska intressen,
- främjande av konsumentinformation och konsumentutbildning,
- främjande av konsumentorganisationer på europeisk nivå.

För att öka de finansierade projektens omfattning och varaktighet anges också att en inbjudan att lämna förslag till särskilda projekt skall anordnas minst vartannat år.

2.6. Förslaget inbegriper inga kriterier för urval eller tilldelning av ekonomiskt stöd till specifika projekt. Dessa kriterier kommer i stället att fastställas i ett årligt arbetsprogram som skall överlämnas till den rådgivande kommitté som skall bistå kommissionen vid genomförandet av beslutet. I enlighet med subsidiaritetsprincipen kommer delfinansiering av särskilda projekt inte längre att användas som ett medel för att stödja svaga nationella konsumentorganisationer. Kommissionen kommer i stället att direkt finansiera åtgärder för att stödja och stärka konsumentorganisationer som främjar utbildning av personal och utbyte av god praxis.

(1) Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén, KOM(2002) 208 slutlig.

(2) EUT C 95, 23.4.2003.

(3) Rådets resolution av den 2 december 2002 om strategi för konsumentpolitik (2002–2006), EGT C 11, 17.1.2003.

2.7. I förslaget ändras kriterierna om stödberättigande för europeiska konsumentorganisationer för att klargöra att dessa organisationer måste vara oberoende av industri, handel och andra näringslivsintressen samt att deras främsta mål måste vara att främja de europeiska konsumenternas hälsa, säkerhet och ekonomiska intressen.

2.7.1. Förslaget innehåller olika stödformer, med varierande bidrag från kommissionens sida och olika procentandelar av finansieringen.

2.7.2. Åtgärder som inleds direkt och finansieras till 100 % av kommissionen och som genomförs genom tilldelning av kontrakt gäller bland annat följande aspekter:

- rådgivning, analys, studier och utformning av tekniska, rättsliga och socioekonomiska förslag om konsumentskydd,
- övervakning, efterlevnad och uppföljning av konsumentskyddsbestämmelserna, däribland utveckling av databaser och IT-verktyg,
- stöd till konsumentorganisationer i form av teknisk och juridisk expertis, personalutbildning samt utbildning och upplysning av konsumenterna genom initiativ på detta område.

2.8. Delfinansiering av specifika projekt på gemenskapsnivå eller nationell nivå som kan beviljas alla juridiska personer eller sammanslutningar av juridiska personer som verkar oberoende av handel och industri. Det ekonomiska stödet kan utgöra mellan 50 och 70 % av utgifterna för att genomföra projektet.

2.8.1. Ekonomiskt stöd till driftkostnaderna för europeiska konsumentorganisationer, i enlighet med de villkor som anges i förslaget till beslut. Det definitiva taket för ekonomiskt stöd till europeiska konsumentorganisationer fastställs till 50 % av kostnaderna för verksamheten. Stödet kan dock uppgå till 95 % av utgifterna för organisationer som företräder konsumenternas intressen vid utveckling av EU-standarder för produkter och tjänster (standardisering), eftersom detta arbete har stor politisk betydelse och ett allmänt europeiskt intresse.

2.8.2. Med förslaget införs särskilda bestämmelser om åtgärder som vidtas och finansieras av kommissionen och medlemsstaterna gemensamt. Bestämmelserna omfattar följande:

- ekonomiskt stöd till organ som ingår i befintliga nätverk i gemenskapen som inrättats för att bistå konsumenterna

med information och stöd så att de kan utnyttja sina rättigheter och få tillgång till lämpliga tvistlösningsmekanismer, och

- åtgärder som rör samarbete med medlemsstaterna om förvaltning och genomförande.

2.9. Förslaget innehåller dessutom bestämmelser om offentliggörande, övervakning och utvärdering, genomförande av åtgärderna och den rådgivande kommitté som skall bistå kommissionen.

3. Allmänna kommentarer

3.1. Kommittén håller med kommissionen om att det behövs en allmän rättslig ram för finansiering av gemenskapens åtgärder till stöd för konsumentpolitiken baserad på principerna om enhetlighet, sund finansiell förvaltning och tydlig budgetöverblick.

3.2. ESK välkomnar kommissionens strävan att öka åtgärdernas effektivitet och uppnå en bättre anpassning till målen utifrån dels en förhandsbedömning av strategin för konsumentpolitiken 2002–2006, dels en utvärdering i efterhand av beslut 283/1999/EG. En sund ekonomisk förvaltning måste bygga på ekonomisk återhållsamhet och effektivitet, vilket kan säkerställas med hjälp av indikatorer som mäter effektiviteten för de enskilda verksamheterna i avsikt att bedöma deras resultat. Kommittén anser att institutionerna bör göra en förhandsbedömning och en efterföljande utvärdering i enlighet med kraven i den nya allmänna finansieringsramen.

3.3. Eftersom utgifter i samband med livsmedelssäkerhet skall finansieras med egna medel i enlighet med vitboken om livsmedelssäkerhet och förordning (EG) nr 178/2002, förefaller det logiskt att föreliggande förslag inte omfattar åtgärder som gäller livsmedelsprodukter.

3.4. I sin strävan efter ökad effektivitet anser kommissionen att den årliga projektcykeln har visat sig vara mycket resurskrävande för såväl kommissionen som de sökande, vilket har minskat mervärdet på EU-nivå och den varaktiga effekten av de finansierade projekten. Därför har man fattat beslutet att en inbjudan att lämna förslag till särskilda projekt skall anordnas minst vartannat år. Det bör dock påpekas att införandet av en "projektcykel" på i princip två år och en "inbjudan att lämna förslag" minst vartannat år inte innebär att de stödberättigade projekten nödvändigtvis måste löpa under två år, eftersom det skulle innebära en överdriven rigiditet på en ständigt föränderlig marknad.

3.5. Kommissionen föreslår en sammanlagd budget för perioden 2004–2007 på 72 miljoner euro för driftsanslag och på 32 miljoner EUR för personalutgifter och andra administrativa utgifter. Det innebär en budget på 18 respektive 8 miljoner EUR per år för vardera utgiftsposten. Kommissionen medger själv att experterna vid förhandsbedömningen har gett uttryck för viss tveksamhet om huruvida det förslagna åtgärdsprogrammet är tillräckligt. Det vore därför på sin plats att inte bara använda de tillgängliga resurserna på ett effektivare sätt utan också att öka de ekonomiska anslagen och personalresurserna, särskilt med hänsyn till att de nya medlemsstaterna efter utvidgningen också kommer att finnas bland stödmottagarna. Även tredje land, t.ex. EFTA/EES-länderna och andra länder som har bilaterala avtal med EU, skulle kunna omfattas av dessa åtgärder i den mån som de bidrar till budgeten. När det gäller de nya medlemsstaternas deltagande kommer utvidgningens budgetkonsekvenser att innebära att anslagen inom denna finansieringsram ökar med cirka 2,5 miljoner EUR per år.

3.6. I sitt förslag gynnar kommissionen europeiska konsumentorganisationer eftersom de är de enda som får ekonomiskt stöd till driftskostnader. EESK konstaterar att det i realiteten bara är en organisation som kommer att få del av detta stöd. Kommissionen bör därför vara mer flexibel och ändra definitionen så att också andra väl etablerade konsumentorganisationer kan fortsätta att få stöd till driftskostnader, men samtidigt säkerställa att det i praktiken inte är de starkaste och mest pådrivande organisationerna som omfattas av åtgärderna inom denna finansieringsram.

3.6.1. EESK föreslår därför följande definition på "europeisk konsumentorganisation": "Icke-statlig organisation utan vinstintressen vars främsta mål är att främja och skydda konsumenternas intressen och hälsa genom att arbeta för deras försvar, intressen och representation, att tillhandahålla information, utbildning och rådgivning och ta initiativ i deras intresse. Den skall ha medlemsorganisationer i de flesta medlemsstater och skall ha deras mandat att företräda konsumenternas intressen på gemenskapsnivå".

3.6.2. Kommittén ber kommissionen att kriterierna för att bevilja gemenskapsstöd inte skall utgöra de främsta kriterierna för att vara representerad i konsumentkommittén.

3.7. Europeiska ekonomiska och sociala kommittén stöder strävan att stärka EU:s ram för konsumentskydd och de organisationer som försvarar konsumenternas intressen, men anser att förslaget beträffande stöd till driftskostnader bör

nyanseras. Kommittén konstaterar i detta sammanhang att den ledande budgetprincipen måste vara effektivitet, det vill säga bästa möjliga relation mellan stödmedel och resultat. Kommissionen måste hålla detta i minnet, särskilt som den i enlighet med artikel 274 i EG-fördraget har det yttersta ansvaret för genomförandet av budgeten.

3.7.1. Det är viktigt att skilja mellan organisationernas storlek och resurser, deras EU-dimension och nationella dimension samt deras förslags "intresse för gemenskapen". Många olika områden har stor strategisk betydelse för Europas konsumenter, till exempel ny teknologi, elektronisk kommunikation, självreglering och samreglering, kollektiva insatser och nya finansiella tjänster. På dessa områden kan specialiserade konsumentorganisationer göra mycket värdefulla insatser oberoende av deras organisatoriska styrka och omfattningen av deras verksamhet.

3.7.2. EESK anser också att kommissionen inte bör ge upp sin roll som samordnare av EU-projekt som genomförs i medlemsstaterna utan tvärtom bevara och stärka sin roll. Det finns exempel som visar, utöver den konkreta bedömningen av förutsättningar och resultat, att nationella organisationers verksamhet kan kombineras med aktiviteter som ger ett europeiskt mervärde, under förutsättning att deras verksamhet samordnas av kommissionen.

3.7.3. I förslagens artikel 7 fastställs stödmottagarna men det ges olika definitioner av "europeiska konsumentorganisationer" i artikel 7.2 respektive 7.3. Även om detta kan förklaras med de olika målen för stöden och det strategiska intresset av standardiseringsåtgärder skulle de olika definitionerna kunna skapa problem. Det vore därför önskvärt att enas om en enda definition, enligt den beskrivning som ges i punkt 3.6.1.

3.7.4. EESK uppmanar kommissionen, medlemsstaterna och konsumentorganisationerna att beakta möjligheten för människor med funktionshinder att aktivt delta inom konsumentpolitikens ram.

3.7.5. Det är enligt kommittén förvånande att man i samband med den pågående europeiska integrationen inte ställer krav på att dessa organisationer skall arbeta "demokratiskt" och präglas av öppenhet samt ge allmänheten tillgång till sin information.

3.7.6. Kommittén konstaterar att förslaget till beslut omfattar perioden 2004–2007 medan den underliggande strategin för konsumentpolitiken täcker perioden 2002–2006. Kommittén förstår kommissionens interna skäl till detta men det finns en möjlighet att denna tidsdiskrepans skulle kunna skapa problem i framtiden.

3.8. Vid delfinansiering av särskilda projekt som stöder de konsumentpolitiska mål som anges i punkt 2.1 och som drivs av juridiska personer eller sammanslutningar av oberoende juridiska personer "på gemenskapsnivå eller nationell nivå", verkar det klart att projekten kan genomföras på EU-nivå såväl som på nationell nivå och att stöden kan beviljas alla personer eller sammanslutningar som uppfyller kraven på oberoende, även om de inte har någon representativitet på EU-nivå.

3.8.1. EESK anser att man vid stödtilldelningen bör prioritera gränsöverskridande projekt eller samarbete mellan olika organisationer i olika medlemsstater. Kommissionen bör dock i detta sammanhang söka efter adekvata instrument eftersom det är många problem förknippade med samarbete mellan konsumentorganisationer i olika medlemsstater.

3.8.2. EESK anser dessutom att konsumentupplysningsprojekt måste få ett betydande utrymme bland delfinansierade projekt.

3.8.3. Kommissionen bör hålla fast vid fördelen att finansiera konkreta projekt som har ett strategiskt värde och är i linje med de konsumentpolitiska målen. Projekten innebär i många fall nya aktiviteter som kräver särskilda tekniska och mänskliga resurser vid sidan om organisationernas sedvanliga resurser.

3.8.4. Allmänt sett ser kommittén det som tvivelaktigt att det ekonomiska stödet till delfinansiering av specifika projekt inte också kan uppgå till 95 % av de stödberättigade kostnaderna för att genomföra projekten om de är tillräckligt intressanta och omfattande. Erfarenheten visar att delfinansiering tvingar konsumentorganisationerna att söka andra källor för projektfinansieringen. Dessa källor innebär betydande restriktioner och begränsar därför organisationernas möjlighet att lägga fram nya initiativ.

3.9. EESK stöder kommissionens tillämpning av öppenhetsprincipen när det gäller offentliggörande, övervakning och utvärdering. Kommissionen bör därför vinnlägga sig mer om att konsumentorganisationerna får kännedom om förslagen och listan över stödmottagare genom att utnyttja alla sina tillgängliga kanaler, däribland elektronisk kommunikation och Europeiska unionens officiella tidning.

3.10. Enligt förslaget skall det inrättas en rådgivande kommitté med uppgift att bistå kommissionen. Europeiska ekonomiska och sociala kommittén vill påminna kommissionen om skyldigheten att motivera valet av denna form av kommitté⁽¹⁾ och dess sammansättning.

3.11. Kommittén vill än en gång för kommissionen understryka behovet av att avsätta offentliga medel inom ramen för den nya budgetplanen efter 2006 för att inrätta ett europeiskt forskningsorgan för skydd av konsumenternas rättigheter. EESK emotser med stort intresse kommissionens förslag i detta avseende.

⁽¹⁾ EG-domstolens dom av den 21 januari 2003 (mål C-378), kommissionen mot Europaparlamentet och rådet, punkt 63.

Bryssel den 17 juli 2003.

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2002/96/EG om avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter"

(KOM(2003) 219 slutlig – 2003/0084 (COD))

(2003/C 234/20)

Den 13 maj 2003 beslutade rådet att i enlighet med artikel 175 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs presidium gav den 13 maj 2003 facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö i uppdrag att utarbeta ett yttrande i ärendet.

Eftersom ärendet är brådskande beslutade EESK:s plenarförsamling vid sin 401:a plenarsession den 16 och 17 juli 2003 (sammanträde den 17 juli) att utse Giacomina Cassina till huvudföredragande. Kommittén antog följande yttrande med 65 röster för och 1 nedlagd röst.

1. Inledning och förslagets innehåll

1.1. Direktiv 2002/96/EEG om avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter (WEEE) innehåller bestämmelser om insamling och miljövänlig behandling av produkter alltifrån stora maskiner för industrin till små hushållsapparater (tvättmaskiner, kylskåp, brödrostar, hårtorkar etc.), från data- och telekommunikationsutrustning (PC, skrivare, telefoner) till mobiltelefoner. Den rättsliga grunden är artikel 175 första stycket i fördraget och i enlighet med principen om förebyggande syftar direktivet till att på ett miljövänligt sätt bortskaffa och återanvända ovannämnda apparater och/eller deras komponenter.

1.2. Den 29 april 2003⁽¹⁾ föreslog kommissionen en ändring till detta direktiv, som hade antagits bara några få månader tidigare av Europaparlamentet och rådet⁽²⁾. Ett förslag till ändring så tidsmässigt tätt på antagandet motiveras av följande skäl:

1.2.1. När direktivet slutligt skulle antas upptäckte man att en ändring av artikel 9 – som godkänts vid första behandlingen – lade hela ansvaret på tillverkarna⁽³⁾ av elektriska och elektroniska apparater som levererats till andra användare än hushållen och som dessa användare hade kasserat eller ersatt.

1.2.2. Eftersom inget ändringsförslag hade lagts fram under denna slutfas i beslutsprocessen var det enligt förfarandena omöjligt att ändra artikel 9 under direktivets antagningsfas.

1.2.3. För att lösa problemen med tillämpningen av artikel 9 presenterade Europaparlamentet, rådet och kommissionen i ett gemensamt uttalande⁽⁴⁾ lämpligheten att snarast inkomma med en ändring till direktivet före det datum då det införlivas i medlemsstaternas lagstiftning, dvs. den 13 augusti 2004.

1.3. Ändringen rör enbart WEEE från andra användare än privathushåll.

1.3.1. Ansvaret för finansieringen av insamling, behandling, återanvändning och bortskaffande av WEEE som släppts ut på marknaden före den 13 augusti 2005 (historiskt avfall) och ersatts av tillverkarna läggs genom förslaget till ändring över på tillverkarna av de nya produkterna vid den tidpunkt då ersättningsprodukterna levereras. Medlemsstaterna får alternativt föreskriva att även användarna helt eller delvis skall vara ansvariga för denna finansiering.

1.3.2. Om produkterna inte ersätts är användarna ansvariga för omkostnaderna.

2. Kommentarer

2.1. Direktiv 2002/96/EG har stor betydelse eftersom det på ett konsekvent sätt och i linje med övriga miljönormer tar upp de risker som härrör från produkter som i allt större omfattning tillhör vardagslivet i såväl privata hushåll som i företag. Man ska också komma ihåg att över 90 % av WEEE

⁽¹⁾ KOM(2003) 219 slutlig.

⁽²⁾ EGT L 37, 13.3.2002, s. 24, jfr även EESK:s yttrande, EGT C 116, 20.4.2001.

⁽³⁾ I artikel 9 står: "När det gäller kostnaderna för hantering av WEEE som har släppts ut på marknaden före den 13 augusti 2005 (historiskt avfall) skall tillverkarna sörja för finansieringen".

⁽⁴⁾ Bifogas direktivet.

före direktivet förvarades i avfallsanläggningar, förbränningsstationer eller återvanns utan någon förbehandling för att minska föroreningsrisken. EESK vill därför peka på att det främsta miljömålet i direktivet bör vara det grundläggande kriteriet också för bedömningen av ändringen ⁽¹⁾.

2.2. Förslaget till ändring är rimligt eftersom det syftar till att förhindra att bara tillverkare av elektriska och elektroniska produkter åläggs kostnader som kan äventyra ekonomin för företagen genom att de skulle riskera att tappa markandsandelar eller hamna i ekonomiska svårigheter. Detta är emellertid något som påtvingats av marknaden och inte av miljöhänsyn.

2.3. I sammanhanget konstaterar EESK att om produkterna inte ersattes skulle samtliga kostnader drabba användarna vilket skulle kunna skapa problem, exempelvis om denna underlåtenhet att ersätta produkter med nya skulle bero på att företaget gått i konkurs, att tillverkningen upphört på grund av force majeure eller att ägaren inte kan uppfylla sina åtaganden, etc.

2.3.1. I de särskilda fall då tillverkningen eller verksamheten upphör på grund av force majeure och det blir omöjligt att kräva att användarna skall bära kostnaderna vore det inte bara orätt att lägga ytterligare kostnader på en ekonomisk aktör som redan befinner sig i svårigheter, det skulle också kunna skapa omfattande miljörisker i väntan på att andra aktörer skall skaffa bort avfallet i fråga. EESK anser att medlemsstaterna i detta fall borde vara skyldiga att garantera en miljövänlig avfallshantering.

⁽¹⁾ EESK har tidigare yttrat sig om direktiv 2002/96 och hänvisar här till detta i huvudsak positiva yttrande (EGT C 116, 20.4.2001, s. 38–43).

2.4. EESK noterar att medlemsstaterna i det fall där produkter ersätts får bestämma huruvida användarna helt eller delvis skall ansvara för finansieringen av WEEE-hanteringen och konstaterar att de olika bestämmelserna i medlemsstaterna i vissa fall skulle kunna leda till viss snedvridning av konkurrensen (i ett land skulle t.ex. användarna helt slippa kostnader, medan de i ett annat skulle ansvara helt för kostnaderna!)

2.5. Direktivet ger också tillverkare och användare möjlighet att träffa avtal om andra finansieringsmetoder än de som föreskrivs i direktivet ⁽²⁾. EESK noterar således att direktivet stimulerar till andra metoder för att identifiera ansvariga aktörer och de olika ansvarsgraderna.

3. Slutsatser

3.1. På grundval av ovanstående iakttagelser anser EESK att det vore bättre att inte tillåta alltför många alternativ utan i stället bara ange metoden för ansvarsfördelningen mellan tillverkare och användare, med förbehåll för att deras deltagande kan variera. Det är emellertid EESK:s åsikt att det vore mer rättvist, tydligt och "miljömässigt korrekt" om man i ändringen endast fastställde det delade ansvaret mellan tillverkare och användare också vad gäller historiskt avfall, eftersom det i samband med köpetillfället för produkter som säljs efter den 13 augusti 2005 i köpekontraktet tydligt skall anges hur detta delade ansvar skall tillämpas.

3.2. I varje fall uppmanar EESK medlemsstaterna att inom ramen för direktivets tillämpning förvissa sig om att ansvaret är tydligt angett och rättvist fördelat, eftersom ett väl preciserat och överenskommet medansvar gör det lättare att uppnå direktivets miljömål.

⁽²⁾ Artikel 9.2 i förslaget till direktiv.

Bryssel den 17 juli 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om den gemensamma organisationen av marknaden för råttobak"

(KOM(2003) 243 slutlig – 2003/0096 (CNS))

(2003/C 234/21)

Den 27 maj 2003 beslutade rådet att i enlighet med artiklarna 36 och 37 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovan nämnda förslag.

Den 17 juni 2003 gav kommitténs presidium facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö i uppdrag att utarbeta ett yttrande i ärendet.

Med hänsyn till ärendets brådskande karaktär utsåg Europeiska ekonomiska och sociala kommittén Fernando Moraleda Quilez till huvudföredragande vid sin 401:a plenarsession den 16 och 17 juli 2003 (sammanträdet den 16 juli) och antog följande yttrande med 26 röster för, 1 röst emot och 1 nedlagd röst.

1. Förslaget avser en kodifiering av rådets förordning (EEG) nr 2075/92 av den 30 juni 1992 om en gemensam organisation av marknaden för råttobak⁽¹⁾. Den nya förordningen ersätter de olika rättsakter som omfattas av kodifieringen. Förslaget följer de kodifierade texterna vad beträffar innehållet i sak och begränsar sig därmed till att föra samman texterna, vilket innebär att de ändringar som krävs till följd av kodifieringen endast är av formell karaktär.

(1) Utfört i enlighet med Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet – Kodifiering av gemenskapens regelverk, KOM(2001) 645 slutlig.

2. Kommittén anser att det vore ytterst värdefullt om samtliga texter samlades i en enda förordning. Inom ramen för "Medborgarnas Europa" fäster kommittén i likhet med kommissionen stor vikt vid att gemenskapsrätten förenklas och förtydligas så att den blir mer tillgänglig och begriplig för medborgarna och därmed ger dem nya möjligheter och tillfällen att utöva de särskilda rättigheter som de kan åberopa.

Kommittén har fått försäkringar om att kodifieringen inte innebär någon konkret ändring utan endast syftar till att göra gemenskapslagstiftningen klar och överskådlig. Vi ger därför vårt fulla stöd till denna målsättning och välkomnar förslaget på grundval av ovanstående försäkran.

Bryssel den 16 juli 2003.

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om den gemensamma organisationen av marknaden för griskött"

(KOM(2003) 297 slutlig – 2003/0104 (CNS))

(2003/C 234/22)

Den 7 juli 2003 beslutade rådet att i enlighet med artiklarna 36 och 37 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Den 17 juni 2003 gav kommitténs presidium facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö i uppdrag att utarbeta ett yttrande i ärendet.

Med hänsyn till ärendets brådsakande karaktär utsåg Europeiska ekonomiska och sociala kommittén Joan Caball i Subirana till huvudföredragande vid sin 401:a plenarsession den 16 och 17 juli 2003 (sammanträdet den 16 juli) och antog följande yttrande med 26 röster för, 1 röst emot och 1 nedlagd röst.

1. Förslaget avser en kodifiering av rådets förordning (EEG) nr 2759/75 av den 29 oktober 1975 om den gemensamma organisationen av marknaden för griskött⁽¹⁾. Den nya förordningen ersätter de olika rättsakter som omfattas av kodifieringen. Förslaget följer de kodifierade texterna vad beträffar innehållet i sak och begränsar sig därmed till att föra samman texterna, vilket innebär att de ändringar som krävs till följd av kodifieringen endast är av formell karaktär.

⁽¹⁾ Genomfört i enlighet med Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet – Kodifiering av gemenskapens regelverk, KOM(2001) 645 slutlig.

2. Kommittén anser att det vore ytterst värdefullt om samtliga texter samlades i en enda förordning. Inom ramen för "Medborgarnas Europa" fäster kommittén i likhet med kommissionen stor vikt vid att gemenskapsrätten förenklas och förtydligas så att den blir mer tillgänglig och begriplig för medborgarna och därmed ger dem nya möjligheter och tillfällen att utöva de särskilda rättigheter som de kan åberopa.

Kommittén har fått försäkringar om att kodifieringen inte innebär någon konkret ändring utan endast syftar till att göra gemenskapslagstiftningen klar och överskådlig. Vi ger därför vårt fulla stöd till denna målsättning och välkomnar förslaget på grundval av ovanstående försäkran.

Bryssel den 16 juli 2003.

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förberedelser inför WTO:s 5:e ministerkonferens"

(2003/C 234/23)

Den 18 juli 2002 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen att utarbeta ett yttrande om "Förberedelser inför WTO:s 5:e ministerkonferens".

Facksektionen för yttre förbindelser, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 24 juni 2003. Föredragande var Bruno Vever.

Vid sin 401:a plenarsession den 16 och 17 juli 2003 (sammanträdet den 17 juli) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 46 röster för, 2 röster emot och 26 nedlagda röster.

1. Sammanfattning

1.1. WTO:s 5:e ministerkonferens i Cancun i Mexiko den 10–14 september 2003 innebär en betydelsefull etapp mitt i programperioden för genomförandet av Dohadagordningen om utveckling. Den kommer att spela en avgörande roll för att man skall kunna fullfölja förhandlingarna fram till slutet av 2004. Slutsatserna av dessa förhandlingar kan inte endast utgöra en minsta gemensamma nämnare för medlemsstaterna, utan måste, med tanke på vad som står på spel, bygga på en bred gemensam ståndpunkt. Mot bakgrund av nuvarande omständigheter är det särskilt viktigt att konferensen blir framgångsrik, eftersom det är en förutsättning för att

- komma till rätta med den ekonomiska tillväxten som har avtagit betydligt sedan konferensen i Doha,
- stärka investerarnas förtroende som har försämrats på grund av den ihållande börs- och finanskrisen,
- förbättra det allmänna klimatet som alltjämt präglas av oron beträffande den internationella säkerheten och kampen mot terrorismen,
- stödja en mer övergripande vision när det gäller utmaningar och möjligheter i samband med avreglering och utveckling som har större omfattning än enstaka tekniska förhandlingsstrategier,
- ge effektivare stöd åt utvecklingsländerna eftersom de ekonomiska, budgetmässiga och sociala problemen har förvärrats i flera av dessa länder.

1.2. När konferensen nu närmar sig är situationen fortfarande motsägelsefull: Medlemsstaterna har deltagit i förberedelsearbetet och vissa mellanetapper i Dohadagordningen har lett till att arbetsprogram har kunnat presenteras för vissa frågor (jfr differentierad behandling och genomförande) medan andra områden har försumrats (jfr hälsofrågor och immaterialrätt). Senareläggningar har inneburit hinder i fråga om de ursprungliga planernas målsättning att genom ömsesidiga eftergifter uppnå jämvikt mellan de olika förhandlingsområdena (tjänster, varor och jordbruk) i början av 2003. På grund av detta råder det alltjämt ganska skilda ståndpunkter i många frågor.

1.3. För att konferensen i Cancun skall bli en avgörande drivkraft i förhandlingarna, vill kommittén framhålla att det är viktigt att alla får känslan av att det råder en övergripande och dynamisk jämvikt i fråga om tillträdet till marknaderna (vilket bör underbyggas av konsekvensbedömningar och proportionalitetstester). För detta krävs bland annat

- en stegvis avreglering av tjänsterna, samtidigt som de allmänna tjänsterna lämnas utanför förhandlingarna,
- en stegvis avreglering av jordbruksmarknaderna under förhållanden som är förenliga med den utveckling som pågår och är planerad inom ramen för EU:s gemensamma jordbrukspolitik,
- välavvägda och rättvisa bestämmelser i syfte att minska tullavgifterna för industriprodukter, som innebär att extremt höga tullsatser avskaffas och som gäller i samtliga medlemsstater.

1.4. EESK understryker vidare att det är viktigt att konferensen leder fram till följande:

- En märkbar minskning av antalet hinder utan anknytning till tulltaxan och större insyn vid offentlig upphandling.
- En överenskommelse om utländska direktinvesteringar som bidrar till arbetet med att harmonisera de olika bilaterala avtalen.
- Bättre anpassade och effektivare bestämmelser mot dumpning och subventioner.
- Framsteg i fråga om miljöskydd, bland annat genom en effektiv hållbarhetsbedömning.

1.5. Kommittén vill även påpeka att utvecklingen är av central betydelse för att Dohadagordningen skall bli framgångsrik, och att detta bland annat förutsätter följande:

- Verkliga framsteg avseende igångsättandet av det arbetsprogram som genom differentierad särbehandling av utvecklingsländerna skall underlätta genomförandet av åtagandena.

- En tydligare kategorisering av förhållandena i de så kallade utvecklingsländerna; man bör göra åtskillnad mellan länder med bestående eftersläpningar och länder som är tillväxtekonomier.
- Ett effektivt stöd i syfte att stärka den administrativa kapaciteten i de minst utvecklade länderna.

1.6. Kommittén vill dessutom erinra om att den alljämt fäster stor vikt vid framsteg i fråga om de grundläggande sociala rättigheterna som måste gå hand i hand med utvecklingen. Även om dessa frågor faller utanför Dohadagordningen, vill kommittén påpeka följande:

- Vi stöder ILO:s initiativ på området, bland annat beredningsgruppens förslag avseende globaliseringens sociala dimensioner.
- Vi anser det värdefullt att ge ILO status som permanent observatör i WTO.

1.7. Kommittén ställer sig positiv till att förbättra förfarandena inom WTO i enlighet med förslagen i yttrandet "Att ge WTO ett mänskligt ansikte" som EESK nyligen utarbetade. Vid tvistlösning är det viktigt att i största möjliga utsträckning sträva efter alternativa lösningar och undvika att sanktioner drabbar företag och tredje part.

1.8. Kommittén uppmanar slutligen det civila samhällets olika aktörer (företagare, arbetsmarknadsorganisationer, arbetsmarknadens parter och icke-statliga organisationer) att ta initiativ för att

- delta i informationskampanjer om de utmaningar som Dohadagordningen innebär,
- anordna internationella sammankomster mellan olika yrkesgrupper och i olika branscher,
- genom analyser, förslag och medverkan bidra till en hållbar global utveckling.

1.9. Kommittén kommer att bidra till dessa initiativ genom att, innan Doharundan har avslutats 2004, lägga fram konkreta förslag för att förstärka den deltagande demokratin, så att det organiserade civila samhället kan bli delaktigt i WTO:s arbete. Dessa kommer att bygga på analyser och diskussioner där kommitténs samarbetspartner inom och utanför Europeiska unionen deltar.

2. Utsikterna för utvecklingsprogrammet från Doha

2.1. Den 4:e ministerkonferensen i Doha den 9–14 november 2001 utmynnade i en ministerdeklaration som initierade

ett arbetsprogram som skall vara avslutat senast den 1 januari 2005. En betydelsefull etapp mitt i programperioden skall emellertid genomföras vid 5:e ministerkonferensen i Cancun i Mexiko den 10–14 september i år. Vid detta tillfälle avgörs om det är möjligt att fortsätta de nuvarande diskussionerna och lansera Singaporepaketet. Detta är den springande punkten.

2.2. Ministerdeklarationen från Doha är ett försök att i ett enda instrument samla ett knippe av olika staters (eller ländergruppers) önskemål om att WTO skall välja olika riktningar. Det skall sägas att texten prioriterar ett tema, nämligen utvecklingen, vilket var ett krav som framfördes av en grupp utvecklingsländer och de minst utvecklade länderna. Denna prioritering har oundvikligen förstärkts efter konferenserna i Monterrey och Johannesburg, som i något högre grad betonade globaliseringens utvecklingsdimension.

2.3. Temat tenderar emellertid att tänjas på olika mer eller mindre acceptabla sätt av de övriga medlemmarna och medlemsstatsgrupperingarna, exempelvis industriländerna:

2.3.1. För det första som en omförhandling av samtliga eller vissa av de åtaganden som avtalades efter den föregående Uruguayrundan, med motiveringen att dessa förhandlingar visat sig ha en slagsida till nackdel för utvecklingsländerna.

2.3.2. För det andra som tekniskt bistånd, samarbete och en förstärkning av dessa länders (administrativa) kapacitet, för att hjälpa dem att klara sina åligganden visavi WTO.

2.3.3. För det tredje som differentierad särbehandling – eller om man så vill asymmetriska åligganden – med avseende på alla områden som behandlas på Dohas utvecklingsdagordning, till att börja med tillträde till marknaden för industrivaror, jordbruksvaror och tjänster samt, ej att förglömma, gamla regler och normer (som skall förbättras) eller nya (investeringar, konkurrens osv.).

2.4. Vid sidan av de krav som ställs från utvecklingsländernas sida bör Dohadagordningen också tillmötesgå prioriterade önskemål från andra länderkategorier:

2.4.1. Tillträde till marknaden för jordbruks- och industri-varor och tjänstemarknaden (Förenata staterna – Cairns – Europeiska unionen, utan att utvecklingsländerna för den skall stå utanför denna problematik).

2.4.2. De nya reglerna för handelsutbyte och internationella finansiella överföringar (Europeiska unionen givetvis, men också flera andra stater vilket framkom under ministerkonferensen i Tokyo i februari 2003).

2.4.3. Hänsyn till faktorer som ligger vid sidan av den internationella handeln (miljön osv.) (Europeiska unionen och de civila samhällena).

2.5. För att försöka tillgodose alla dessa önskemål, som kanske inte är motstridiga men åtminstone heterogena, hade man fastställt ett antal diskussionspunkter för olika sammankomster:

2.5.1. I slutet av 2002: genomförande och folkhälsan i relation till upphovsrätten.

2.5.2. Våren 2003: de olika marknadstillträdesfrågorna.

2.5.3. September 2003: ministerkonferens i Cancun i Mexiko, strävan efter konsensus när det gäller förhandlingarna om Singapore-ämnena (investeringar, konkurrens, åtgärder för att underlätta handeln, offentlig upphandling).

2.6. I samband med sina tidigare yttranden⁽¹⁾ har EESK genomgående förespråkat ett balanserat angreppssätt på förhandlingarna inom ramen för WTO. Under perioden fram till Cancun gäller det för kommittén att informera förhandlingarna om sin vision om en både allmän och specifik jämvikt i förhandlingarna, som tar hänsyn till

2.6.1. vars och ens hjärtefrågor,

2.6.2. de intressen som bevakas av olika förstarangsmedlemmar, bland andra de minst utvecklade länderna och de egentliga utvecklingsländerna,

2.6.3. önskvärda förbättringar av handels- och finansflödena, inte bara mellan nord och syd utan också mellan syd och syd.

2.7. Dagsläget karaktäriseras av osäkerhet, regionala ekonomiska och finansiella kriser och lågkonjunktur för handelsflöden och utlandsinvesteringar. Mer än någonsin krävs det en stabilisering av den internationella miljön. Det är detta som är den nya uppgiften i Cancun.

2.8. För övrigt har Doha, Monterrey och Johannesburg tydligt och klart visat att man måste ta hänsyn till utvecklingen, och dess hållbarhet och sociala dimension är aktuella än någonsin. De resultat och framsteg som gjorts bör också mätas – antingen av WTO eller av någon annan internationell institution – eftersom det säkert är något som i stor utsträckning försumrats sedan Doha-konferensen. Med hänsyn till att utvecklingen är av central betydelse är det angeläget att avsluta Doha-rundan och överbrygga staternas ofta kortsiktiga intressekonflikter för att väga samman de olika parternas långsiktiga intressen.

2.9. Detta förutsätter eftergifter och kompromisser. I WTO-förhandlingarna försvarar Europeiska unionen

- inte enbart sin framtida ekonomiska tillväxt, sina offensiva strategier för att erövra internationella marknader, sina tekniska framsteg, konsumentskyddet och befolkningens sysselsättning, utan också

- en process för hållbar utveckling som tar hänsyn till de krav som på goda grunder framförts av såväl utvecklingsländerna som industriländerna och framför allt av de civila samhällena.

2.10. Det är sannolikt att den ram som definierats inom WTO – hur välvägd den än är – inte räcker till för att motsvara parternas alla rättmätiga förväntningar. Det gäller samtidigt att avancera parallellt i andra internationella sammanhang, vid de internationella finansinstituten, i FN:s utvecklingsprogram och ILO, för att hitta lösningar på vissa grundläggande problem som berör miljön, levnads- och arbetsvillkoren och kampen mot underutveckling. Därför föreslår EU ett tillvägagångssätt som innebär att man inom varje förhandlingsområde finner en medelväg som samlar så många av WTO:s medlemmar som möjligt samt att man skall satsa mer på utvecklingsförhandlingar.

2.11. Även här bör Europeiska unionen aktivt driva sådana frågor och i förekommande fall vara en förebild för andra. Dagens internationella politiska spänningar gör att det inte går att undvara dessa processer. Europeiska ekonomiska och sociala kommittén bör här dra upp de grova riktlinjerna för de nationella, gemenskapliga och internationella beslutsfattarna.

2.12. För att Dohadagordningen för utveckling skall bli en framgång krävs det att konferensen i Cancun ger resultat, och detta är i dagsläget särskilt viktigt bland annat i följande syfte:

- Att främja den ekonomiska tillväxten som avtagit påtagligt sedan konferensen i Doha.

⁽¹⁾ EESK:s yttrande om "Förberedelser inför WTO:s fjärde ministerkonferens" (EGT C 36, 8.2.2002).

EESK:s informationsrapport 326/2001: "Hantera globaliseringen – en nödvändighet för de svagaste", 7 juni 2001.

EESK:s yttrande om "Mänskliga rättigheter på arbetsplatsen" (EGT C 260, 17.9.2001).

- Att stärka investerarnas förtroende som påverkats kraftigt av den ihållande börs- och finanskrisen.
- Att förbättra det allmänna klimatet som sedan den 11 september 2001 präglas av internationella säkerhetsaspekter och kampen mot terrorismen.
- Att stödja en mer tvärgående och gripbar dimension när det gäller avreglering och utveckling, som har större omfattning än enstaka tekniska förhandlingsstrategier.
- Att stärka utvecklingsfrämjande åtgärder eftersom de ekonomiska, budgetmässiga och sociala problemen har förvärrats i flera av utvecklingsländerna.

3. Lägesbeskrivning inför ministerkonferensen i Cancun

3.1. År 2003 blir helt avgörande för att rundan skall bli framgångsrik.

3.1.1. Man kan konstatera att de förberedande arbetena hittills framskridit under godtagbara förhållanden och att medlemsstaterna deltagit förhållandevis aktivt. Dohadagordningen om utveckling väcker därför ett tydligt intresse hos så olika aktörer som Kina, Brasilien, Indien, Afrika och AVS-länderna samt naturligtvis hos Förenta staterna. I dag har ordförandena i de olika förhandlingsgrupperna för övrigt fått in ett avsevärt antal bidrag som bör ge dem möjlighet att i sinom tid utarbeta samlade texter att förhandla om:

3.1.1.1. Förenta staterna har fått uttryckligt mandat av sin kongress, "Trade Promotion Authority", och har formulerat ofta ambitiösa ståndpunkter om både offensiva insatser (marknadstillträde) och försvarspositioner (de olika handelspolitiska instrumenten).

3.1.1.2. Kina, Brasilien och Indien spelar en ytterst viktig roll i alla förhandlingsfrågor och försvarar oftast tillväxtländernas och utvecklingsländernas intressen, vilka lätt förväxlas.

3.1.1.3. De afrikanska länderna och AVS-länderna har en viktigare roll än under föregående runda och lyfter fram ett antal teman som är av särskilt intresse för dem, nämligen genomförandet, särskild och differentierad behandling, läkemedel av avgörande betydelse och tillträde till olika marknader.

3.1.1.4. Allmänt sett kan man säga att utvecklingsländernas aktiva deltagande i Dohadagordningen på intet sätt är synonymt med en genomgående samstämmighet: De kan ge ett selektivt stöd till vissa frågor som är viktiga för industriländerna och därigenom bidra till att finna en utväg ur en låst situation. På andra förhandlingsområden är en "kompromiss" tänkbar, till exempel när det gäller den internationella handeln med tjänster samt offentlig upphandling kontra en skyddsklausul.

3.1.1.5. Andra mer klassiska ämnen är också föremål för hårda förhandlingar, nämligen jordbruket – som utgör en hörnsten i Dohadagordningen – samt tullar och antidumpning.

3.1.2. Vissa frågor kvarstår emellertid som kan leda till att förhandlingarna kör fast om medlemmarna inte tar aktiv del, exempelvis insynen i offentlig upphandling, eller mer allmänt uttryckt "Singapore-ämnena" (investeringar, konkurrens, åtgärder för att underlätta handeln, offentlig upphandling).

3.1.3. Den tvetydighet som Doha-kompromissen bygger på kan för övrigt inte undgå att komma till uttryck under hela året. Detta måste få en lösning snarast, om möjligt före Cancun, men själva Cancun-konferensen kan också ägna hela sin dagordning åt frågan. I så fall kommer Cancun att kunna ge ny drivkraft åt Doha-pakten. För närvarande kan man notera ett helt spektrum av ståndpunkter som ligger alltför långt ifrån varandra, och de avviker på följande områden från de rimliga förhållanden som Doha-överenskommelsen verkade utmynna i:

- Jordbruket.
- Tillträde till varumarknaderna.
- Genomförandet (till förmån för utvecklingsländerna).
- De handelspolitiska instrumenten.
- Singapore-ämnena.

3.2. För tillfället verkar det som om medlemmarna lägger nya överbud i hjärtefrågorna, vilket leder till att avtalade tidsgränser senareläggs.

3.2.1. Den viktiga tidsgränsen i december 2002 kunde till exempel inte respekteras. Normalt hade man kommit överens om att utvecklingsländerna och de minst utvecklade länderna skulle tillgodoses genom att ges prioritet i fråga om sina grundläggande krav:

- Läkemedel av avgörande betydelse och upphovsrätt.

- Genomförande, dvs. godkännande av lösningar som motsvarar deras utvecklingsnivå, av nära nog ett hundratal rubriker.

3.2.2. I det första fallet har emellertid USA intagit en omedgörlig hållning vilket omöjliggjort en balanserad lösning. Det har verkat som om parterna velat komma med överbud och tvister just när förutsättningarna varit som gynnsammast för att erbjuda eftergifter.

3.2.3. I det andra fallet har man föreslagit ett arbetsprogram avseende särskild och differentierad behandling som innehåller ett hundratal förslag.

3.2.4. Att man skjutit upp hälsofrågorna har väckt irritation hos de ansvariga för ministerkonferensen i Doha som planerade att praktiskt taget samtidigt – det vill säga under våren 2003 – definiera villkoren för förhandlingarna om de tre marknadstillträdesfrågorna (kapital, tjänster, varor) för att kunna väga samman värdet av de totala eftergifterna.

3.2.5. Men det kan inte undgå någon att förhandlingarna inom dessa tre kategorier i dagsläget inte ligger i linje med varandra.

- När det gäller tjänster finns det ingen verklig motsvarighet till gemenskapens position hos övriga parter.
- När det gäller varor är en medelväg tänkbar på basis av ett paket – vid behov justerat genom kompletterande sektorsförhandlingar och eventuellt genom ett givande och tagande. Girard-förslaget är ett steg i denna riktning, men att bevara ett asymmetriskt system som ger vissa utvecklingsländer ett hållbart och omfattande skydd förorsakar problem.
- När det gäller jordbruket har det gjorts vissa framsteg i förhandlingarna men tillträdet till marknaden utgör det främsta problemet. Harbinson-förslaget motsvarar inte i tillräckligt stor utsträckning de olika ländernas förväntningar för att kunna utgöra grunden för ett samförstånd.

3.2.6. Detta leder oundvikligen till att hela förhandlingsprocessen förhalas. De medlemmar som inte är nöjda på jordbruksområdet slutar att föreslå eftergifter på tjänste- eller varumarknaderna i avvaktan på fler jordbrukseftergifter, och så länge EU inte får sin vilja igenom när det gäller tjänster kommer inga omfattande framsteg att göras på jordbruksområdet.

3.3. Därför återkommer vi till att Cancun måste bli en ny och avgörande förhandlingsstart på en grund som alla kan uppleva som välvägd. En effektivare användning av konsekvensbedömningar och proportionalitetstester bör kunna bidra till detta.

4. Kommitténs rekommendationer inför ministerkonferensen

4.1. Till grund för kommitténs rekommendationer ligger bland annat debatterna under de två hearingar som EESK anordnade den 9 april och den 26 maj om förberedelserna inför Cancun med företrädare för europeiska arbetsmarknadsorganisationer och icke-statliga organisationer. Med dessa rekommendationer vill kommittén framhålla att WTO även i fortsättningen bör ha en viktig roll i den långsiktiga övergripande regleringen av de internationella ekonomiska förbindelserna eftersom detta gynnar processen för hållbar utveckling.

4.2. Utan krav på en övergripande överenskommelse ("single undertaking") som alla deltagare måste ta full hänsyn till kan ingenting uppnås inom ramen för Dohadagordningen om utveckling, vilket ju var fallet under Uruguayrundan. För att förhandlingarna skall bli framgångsrika är det nödvändigt att denna princip följs. Om man gör övergripande framsteg i alla ärenden som behandlas kan man också uppnå jämvikt i varje enskild förhandlingsfråga.

Jämvikt i hela marknadstillträdesfrågan

4.3. Uruguayrundan ledde till att WTO fick en helhetssyn på öppnandet av marknaderna och regleringen av handeln. En långsiktig analys av institutionens arbete bekräftar också att WTO arbetar för enhetliga bestämmelser inom handeln. Målet är att utforma i stort sett identiska bestämmelser för handel med varor, tjänster och jordbruksprodukter med så få specialbestämmelser som möjligt för de olika kategorierna. Här ligger dock det största politiska problemet i anslutning till Dohadagordningen, eftersom det med rätta höjs röster för att bevara det som ligger till grund för dessa specialbestämmelser i enlighet med staternas kulturella traditioner. EESK rekommenderar därför att WTO tar dessa åsikter i beaktande.

4.3.1. Detta gäller i första hand handel med tjänster, där det krävs en gradvis avreglering i vilken följande punkter beaktas:

- Kapaciteten hos importländerna och hos de länder som tar emot utländska investeringar.
- Behovet av utveckling; en avreglering av den internationella handeln med tjänster kan i hög grad bidra till utvecklingen.

- Tjänsteföretagens behov i samband med att de expanderar internationellt (export, investeringar och förflyttning av personal).
- Problem som tillfälligt kan uppkomma inom olika sektorer i WTO:s medlemsstater.
- Frågor avseende möjligheten att tillfälligt tillhandahålla en tjänst i en annan WTO:s medlemsstat ("leveranssätt 4"); de omfattas redan av de gemensamma bestämmelserna för inre marknaden och kommittén håller på att utarbeta ett särskilt förberedande yttrande om dessa på begäran av kommissionen.
- Säkerhetsaspekter, terroristbekämpning och penningtvätt, särskilt i samband med finansiella tjänster.
- Nödvändigheten av att även i fortsättningen lämna sådana tjänster som tillhandahålls av myndigheterna utanför förhandlingarna i enlighet med det mandat som WTO:s medlemsstater kommit överens om. Att dessa tjänster inte tas upp till förhandling bör dock inte hindra EU från att fullfölja arbetet med att öppna dessa marknader inom gemenskapen och att diskutera hur man på sikt – och på de områden som kräver detta – kan tillhandahålla offentliga tjänster av en verkligt europeisk dimension.

4.3.2. När det gäller EU beror unionens offensiva strategi på den redan långt framskridna liberaliseringen av den gemensamma marknaden för tjänster (även om avregleringen inom EU i många fall fortfarande är försenad trots det strategiska program som kommissionen försöker driva på sedan två år tillbaka). De framsteg som redan gjorts kräver att de ekonomiska aktörerna i gemenskapen kan komma i åtnjutande av en avreglering, framför allt beträffande industriländerna och övergångsländerna, som så långt det är möjligt kan jämföras med den avreglering som har genomförts i unionen.

4.3.3. Dessutom är det av uppenbara skäl, såsom lika konkurrensmöjligheter och en förbättring av avregleringen, nödvändigt att inrätta ett regelverk. Utgångspunkten för regelverket skall vara en tillnärmning av de nationella bestämmelserna, konkurrens, investeringar, offentlig upphandling och eventuella instrument för en tillfällig och gradvis minskad reglering av importen.

4.3.4. Slutligen är det på grund av de kulturella särdragen inom Europa skäl att

- avstå från att öppna gemenskapsmarknaden för utländska tjänster när det gäller sådana tjänster som tillhandahålls av myndigheterna,
- försöka finna en tillfällig form för fysiska personers fria rörlighet som kan anses vara rimlig, dvs. en form som utesluter utläggning på entreprenad och kringgående av gemenskapens bestämmelser om invandring.

4.4. När det gäller jordbruket anser EESK att WTO:s strävan – även om den stimulerar till en viss liberalisering av marknaden – inte får

- driva på rytmen i den utveckling som pågår och planeras inom ramen för EU:s gemensamma jordbrukspolitik,
- ifrågasätta det europeiska jordbrukets möjligheter att vara konkurrenskraftigt; jordbruket bidrar i mycket stor utsträckning till att tillgodose världens behov både såsom främsta importör och exportör på världsmarknaden,
- kopiera den reform som man förhandlar om inom ramen för Dohadagordningen med utgångspunkt i en modell som har inspirerats av länder som har en särställning i världen (Cairns: Australien och Nya Zeeland),
- blunda för behovet av att bevara särskilda regler för jordbruket, så att jordbrukets mångfunktionella roll kan bevaras och jämvikten på de inhemska marknaderna i WTO:s medlemsstater kan garanteras,
- bortse från att hänsyn måste tas till icke-kommersiella spörsmål i förhandlingarna om handelspolitiska eftergifter.

När allt fler marknader för jordbruksprodukter öppnas bör man således eftersträva en dynamisk balans genom att man tar hänsyn till såväl utvecklingsländernas behov av ökad export som målsättningen att se över EU:s gemensamma jordbrukspolitik. På så sätt kan konkurrensen öka på världsmarknaden samtidigt som man slår vakt om den europeiska landsbygdsmodellen med ett multifunktionellt jordbruk.

4.4.1. När man inom rimlig tid, och med hänsyn tagen till den politiska och sociala genomförbarheten av sådana åtgärder i medlemsstaterna, på global nivå har uppnått det skäliga målet att avlägsna de mest uppenbara snedvridningarna av handeln, tycks det vara nödvändigt att WTO intar en väl avvägd hållning i fråga om hållbar utveckling, social och ekonomisk utveckling samt jordbrukets utveckling.

4.4.2. Vad beträffar den snedvridande aspekten av vissa delar av jordbrukspolitiken är WTO:s ambitioner tillräckligt höga för att organisationen fullt ut skall ägna sig åt följande uppgifter:

- Exportvillkoren liksom alla stöd på detta område bör likställas.

- En tidsplan och realistiska villkor för tillträdet till marknaden för jordbruksprodukter bör fastställas.
- Det bör fastslås vilka former av nationellt stöd som får användas, med beaktande av att dessa inte får snedvrida konkurrensen på internationell nivå.

4.5. När det gäller varor anser EESK att de intressekonflikter som förekommer mellan de olika parterna bör kunna lösas. Detta bör i första hand ske på basis av en kompromisslösning som grundar sig på

- en välavvägd och rättvis minskning av tullavgifterna i samtliga medlemsstater,
- kompletterande åtgärder som tillåter att man reglerar känsliga sektorer samt ett ömsesidigt öppnande av marknaderna på detta område,
- lagstiftning på områden som kommit långt när det gäller liberalisering och där det visar sig tillrådligt att gå längre än formeln i de fall där en kritisk massa (till exempel 80 % av världshandeln) skulle kunna uppnås (till exempel kemi, läkemedel).

4.5.1. Läget i utvecklingsländerna bör tas i beaktande på många olika sätt:

- Marknaderna i de nordliga länderna måste bli öppnare.
- Handeln mellan de sydliga länderna bör öka.
- Preferenssystemens varaktighet måste säkerställas, så att de sydliga och nordliga länderna kan inleda samarbete som är särskilt väl lämpat för en gemensam utveckling.
- Olika koefficienter för minskning av tullavgifterna bör gälla för utvecklingsländerna och industriländerna, även om ett dylikt system också har vissa nackdelar.
- Ett annat alternativ är att dessa minskningar skall kunna genomföras under en längre period.

4.5.2. När det gäller EU är vissa åtgärder nödvändiga för gemenskapsindustrins internationella utveckling:

- Extremt höga tullsatser bör avskaffas.
- Konsolideringsgraden bör ökas avsevärt i syfte att märkbart minska avståndet mellan de konsoliderade tullsatserna och de tullsatser som tillämpas samt att ge utvecklingsländerna en möjlighet att tillämpa längre övergångsperioder.

4.5.3. Inom unionen och dess industri finns ett akut behov av att på alla tänkbara sätt minska antalet hinder utan anknytning till tulltaxan:

- Existerande bestämmelser som inte har anknytning till tulltaxan bör förbättras.
- Det krävs framgångsrika förhandlingar om insynen i offentliga upphandling och förenklade bestämmelser för handel.
- Förhandlingar om paket av utbud och efterfrågan (exportförbud, exportavgifter, dubbla priser, bojkott av utländska produkter).
- Dessa åtgärder bör kvantifieras och deras betydelse minskas överallt där detta är möjligt, i likhet med vad som sker beträffande industritullar.
- De produkter som gynnar miljöutvecklingen i såväl industriländerna som utvecklingsländerna bör liberaliseras.

4.6. Även om en förbättring av tillträdet till marknaderna historiskt sett är WTO:s huvudsakliga uppgift, finns det i dag en allmän önskan om att institutionen i Genève skall komplettera denna bestämmelse med ett regelverk som skapar stabilitet i det internationella handelssystemet, vilket samtidigt gagnar utvecklingsprocessen.

4.6.1. En överenskommelse om utländska direktinvesteringar, även i form av ett ännu inte färdigutvecklat instrument, är mycket önskvärd av följande två orsaker:

- Den skulle tillåta så många företag som möjligt att investera under bästa möjliga förutsättningar (öppenhet och förutsägbarhet samt icke-diskriminering, repatriering av kapital, bestämmelser rörande expropriation, regler för att avgöra tvister).
- Den skulle gynna det mottagande landet, framför allt utvecklingsländerna och de minst utvecklade länderna, vilka skulle ha större möjlighet att själva utan inskränkning styra denna process med hjälp av en metod med så kallade positiva förteckningar.
- Dessutom skulle länderna kunna avpassa öppnandet av sina marknader med hjälp av undantag och skydd, förutsatt att de är tillfälliga och gradvis minskas.

4.6.2. Fördelarna med utländska investeringar för såväl industriländerna som utvecklingsländerna utgör ett tema som blir allt viktigare i Doha-förhandlingarna, även om de bör avpassas med hänsyn till utvecklingsländernas intressen. Nu börjar dock även utvecklingsländerna på goda grunder ta konkurrensen på allvar. Alla är i själva verket överens om att det som man eftersträvar är ett preliminärt avtal som gradvis

kan utvecklas med stöd av de länder som är medlemmar i WTO och samtidigt bidra till arbetet med att harmonisera de bilaterala avtalen om investeringsskydd.

4.6.3. Däremot kan det vara av intresse att i Dohadagordningen dra nytta av vissa framsteg, t.ex. öppenhet, och grundläggande principer såsom inrättandet av nationella konkurrensorgan, icke-diskriminering och rättvisa förfaranden. Dessa förenklar å ena sidan marknadsetablering genom avlägsnande av hinder och affärsmetoder som begränsar etableringen (t.ex. i Japan och Sydkorea), och skyddar å andra sidan utvecklingsländerna och de minst utvecklade länderna från otillåten och aggressiv konkurrens.

4.6.4. Dohadagordningen bör även ge möjlighet att reglera handeln med hjälp av nya eller förbättrade bestämmelser som eliminerar protektionistiska metoder och annan politik som snedvrider konkurrensen. I detta sammanhang kan man nämna reglerna om antidumpning och antisubventioner som också behöver uppdateras.

4.6.4.1. Efter Uruguayrundan har antidumpningspolitiken i själva verket formligen blomstrat i flera utvecklingsländer och tillväxtländer och den har bevarat hela sin skärpa i andra länder, till exempel USA. När man nu blickar bakåt – och utan att man för den skull ifrågasätter det legitima i att skydda sig mot dumpning och illojal konkurrens – kan man fråga sig om det inte är tid att agera för att förhindra viss otillbörlig protektionism, som att till exempel diskriminera vissa företag och kräva orimliga kompensationsbetalningar. Man bör i denna fråga sträcka sig längre än till att enbart åtgärda de skador som uppstått och tänka på industri- och slutförbrukarnas intressen.

4.6.4.2. En ny genomgång av subventionerna är också önskvärd: Nya problem har uppstått som till exempel exportstöden och den ekonomiska nivån i de länder som beviljar stöden. Problemen har lett till att ekonomiska aktörer, till exempel EU, har utesluts från marknaderna utan att det finns någon grund för detta (jfr Proex-fallet i Brasilien rörande luftfartskoster).

4.6.5. Kommittén vill även understryka att det är viktigt med större öppenhet och insyn vid offentlig upphandling, och gemenskapsbestämmelser bör införas för att bekämpa korruption.

4.6.6. Framsteg bör även göras när det gäller handeln och miljön. Man bör bland annat ta hänsyn till den hållbarhetsbedömning (Sustainability Impact Assessment, SIA) som kommissionen har inlett och samarbeta med olika berörda internationella instanser.

Senaste utvecklingen beträffande Dohadagordningen

4.7. En av de främsta orsakerna till att mötet i Seattle blev ett misslyckande och mötet i Doha tvärtom en framgång är att

alla medlemsstater enades om att man måste gripa sig an de problem som förekommer i anslutning till utvecklingen. Man bör genast konstatera att WTO endast kan bidra till att tillsammans med andra lösa dessa problem. Man bör dra nytta av de åtgärder som vidtas av andra internationella institutioner och av vissa nationella eller till och med regionala organ.

4.7.1. I detta hänseende vore det ytterst riskabelt att konservera det aktuella läget, som utgör en av WTO:s svagaste punkter. I nuläget räknas ett antal tillväxtländer fortfarande till utvecklingsländerna trots att en del av befolkningen har samma levnadsstandard som i industriländerna och ländernas industriella slagkraft är lika stark som EU-medlemsstaternas. Under dessa förhållanden är det orätt att dessa länder kan tillämpa undantagsbestämmelser som är fördelaktigare än de allmänna bestämmelserna. Läget bör utvecklas framför allt med beaktande av WTO:s viktigaste instrument, dvs. bestämmelsen om en övergripande överenskommelse (single undertaking). Under dessa förutsättningar är det uppenbart att åtgärderna bör få antingen regeringens eller de berörda företagens samtycke i industriländerna.

4.7.2. Kommittén stöder en modernisering av WTO:s förfaranden och större insyn i desamma (som skall ta tillvara samtliga utvecklingsländers intressen) liksom en mer systematisk användning av instrument som gör det möjligt att i större utsträckning mäta effekterna av förhandlingarna, exempelvis:

- Konsekvensbedömningar av de viktigaste förhandlingsfrågorna med beaktande av olika förhållanden.
- Proportionalitetstester med avseende på situationen och utvecklingen när det gäller olika handelshinder (med och utan anknytning till tulltaxan).
- Bedömning av den faktiska utvecklingsnivån i de olika utvecklingsländerna, i synnerhet för att skilja mellan nyindustrialiserade länder och tillväxtekonomier, länder där utveckling pågår och länder som alltjämt tillhör de minst utvecklade.

4.7.3. För att de reformer i utvecklingsländerna som bygger på WTO:s bestämmelser skall bli framgångsrika vill kommittén påpeka att det krävs att den administrativa kapaciteten förstärks. De problem som är specifika för utvecklingsländerna kan också åtgärdas via genomförandet, och en betydande del av de krav som de afrikanska länderna lade fram år 2002 bör tas i beaktande. Hälsofrågan måste tas upp senast i Cancun. WTO kan knappast heller på detta område åstadkomma vad som helst. Allting kan inte skyllas på problemet med patent och tvångslicenser. Ett partnerskap mellan industrin och utvecklingsländer är en nödvändighet och dessutom ett önskemål från läkemedelsföretagens sida. Dessutom bör man be-

handla de nya problem som uppstått sedan dess, exempelvis när det gäller godkännande av läkemedelslicenser för kemiska komponenter. Läkemedlen är inte allt. Läkarteam och sjukhus är lika viktiga. Man kan konstatera att den enda lösningen för WTO förefaller att vara en som ligger nära den lösning som ambassadör Motta föreslog i slutet av förra året, nämligen följande:

- Utlösande faktorer: det akuta eller ytterst akuta läget på nationell nivå.
- Import- och exportländernas kontroll av ett antal minimikrav för tilldelningen av tvångslicenser, med möjlighet att överklaga vid ett neutralt organ motsvarande WHO.
- Kampen mot omläggning av handeln och missbruk av dessa mekanismer i vissa länder som nyligen har industrialiserats (Indien och Brasilien), framför allt återexport till andra marknader av varor som tillverkats utan licens.

I fråga om immaterialrätten betonar EESK att EU bör verka för att WTO accepterar växtförädlarrätten, enligt konventionen för skydd av nya växtsorter, som ett system för rätt i sitt eget slag ("sui generis").

4.7.4. Kommittén vill även framhålla att det är nödvändigt att hantera handelstvister på ett bättre sätt och framför allt att i största möjliga utsträckning undvika att tredje man drabbas av handelssanktioner. Detta kan bland annat ske genom att man ger möjlighet till ytterligare kompensation.

4.8. Kommittén betonar åter sitt engagemang för att man i högre grad skall ta hänsyn till den internationella handelns sociala dimension. Även om denna fråga inte direkt ingår i Doha-dagordningen, skulle framsteg på detta område bidra till utvecklingen av en hållbar handel⁽¹⁾. Kommittén välkomnar de initiativ som ILO tagit inom ramen för en högnivågrupp avseende globaliseringens sociala dimensioner. Vi anser att ILO i större utsträckning bör delta i WTO:s arbete, bland annat genom att få status som ständig observatör. I likhet med de resultattavlor som kommissionen publicerar över läget på inre marknaden, föreslår kommittén att ILO varje år skall publicera en jämförande beskrivning av den sociala situationen i världen

⁽¹⁾ EGT C 133, 6.6.2003. "Att ge WTO ett mänskligt ansikte". Konferensen om "Mänskliga rättigheter på arbetsplatsen" organiserad av EESK den 2-3 december 2002 i Bryssel.

som skall utgöra ett referensdokument för alla: internationella institutioner (bland annat WTO), stater och regeringar, ekonomiska och sociala råd, företag, arbetsmarknadens parter och icke-statliga organisationer.

4.9. Kommittén uppmanar slutligen företagare, arbetsmarknadsorganisationer, arbetsmarknadens parter, icke-statliga organisationer och andra aktörer i det civila samhället att ta initiativ för att

- delta i informationskampanjer om de utmaningar som är en förutsättning för att Dohadagordningen skall bli en framgång,
- bidra till att analysera läget för genomförandet i utvecklingsländerna,
- anordna internationella sammankomster mellan industrin och arbetsmarknadens parter, mellan olika yrkesgrupper och i olika branscher, och bidra till att belysa frågorna, fördjupa analyserna och bereda vägen för gemensamma ståndpunkter vid förhandlingarna,
- att stödja genomförandet av avreglerings- och utvecklingsprogram som WTO stöder,
- att lägga fram förslag för att främja samspelet mellan internationell handel och hållbar utveckling på global nivå.

4.10. Kommittén kommer att förstärka den dialog om internationella handelsfrågor som inletts med arbetsmarknadsorganisationer och särskilt med företrädare för andra ekonomiska och sociala råd inom och utanför unionen, exempelvis inom Mercosur och AVS-länderna och i andra utvecklingsländer. Efter förebild av Europaparlamentets gränsöverskridande initiativ för den representativa demokratin har kommittén för avsikt att bidra till utvecklingen av den deltagande demokratin genom att se till att aktörer i det civila samhället får ökad möjlighet att följa de internationella handelsförhandlingarna och WTO:s arbete i övrigt.

4.11. Innan förhandlingarna om utvecklingsprogrammet från Doha har avslutats 2004 kommer kommittén således att lägga fram konkreta förslag i detta syfte, med utgångspunkt i fortsatta diskussioner och analyser i samarbete med kommitténs samarbetspartner i Europeiska unionen och i länder utanför unionen.

Bryssel den 17 juli 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH